

Wydz. Bibl. Prawnicza

1806135299

63
T
1

IX 10

134

USTAWA

O POSTĘPOWANIU KARNYM

z dnia 23. maja 1873 r.

z uwzględnieniem wszelkich zmieniających ją ustaw austri-
- - - ckich i polskich wraz z ustawami dodatkowymi - - -

WYDAŁ

Dr. M. BODYŃSKI

LWÓW 1924.

NAKŁADEM KSIĘGARNI Dra MAKSYMILJANA BODEKA
UL. BATOREGO I. 16.

1881

1881

Ustawa z dnia 17. XII. 1920 r. óz. u. Nr. 3. p. 8.

w przedmiocie zmiany art. VI. ustawy z dnia 23. maja 1873 r.
wprowadzającej procedurę karną.

Art. 1. Art. VI. ustawy z d. 23 maja 1873 r. (austr. dz. u. p. Nr. 119), wprowadzającej procedurę karną otrzymuje brzmienie następujące:

„Do sądów przysięgłych należy rozprawa główna w przedmiocie wszystkich oskarżeń:

A) o zbrodnie i występki, popełnione osnową pisma drukowego;

B) o następujące zbrodnie i występki:

1) zdradę główną (§ 58—61 austr. ust. kar. z d. 27 maja 1852 r. Dz. u. p. Nr. 117 i art. I. austr. ustawy z dnia 17 grudnia 1862 r. Dz. u. p. Nr. 8 z r. 1863);

2) zaburzenie spokojności publicznej § 65 i 66 u. k. i art. II. ustawy z d. 17. grudnia 1862 r. Dz. u. p. Nr. 8 z r. 1863);

3) bunt i rozruch (§ 68—73 i 75 u. k.);

4) gwałt publiczny:

a) przez gwałtowne działanie przeciw zgromadzeniu, powołanemu przez Rząd do załatwienia spraw publicznych, przeciw sądowi lub innej władzy publicznej (§§ 76, 77 i 80 u. k.);

b) przez gwałtowne działanie przeciw korporacjom prawnie uznanym lub przeciw zgromadzeniom, odbywającym się za współdziałaniem lub pod nadzorem władzy publicznej (§§ 78, 79 i 80 u. k.);

5) nadużycie władzy urzędowej (§ 101—103);

6) o obrazę religji (§ 122 i 123) jednak tylko wtedy, gdy w akcie oskarżenia wyraźny uczyniono wniosek, aby według § 123 z powodu wielkiej złośliwości lub niebezpieczeństwa wymierzono karę większą, niż pięcioletniego więzienia;

7) znieważanie zarządzeń władz i podburzanie (§ 300

u. k. i art: III. i IV. ustawy z d. 17, grudnia 1862 r. Dz. u. p. Nr. 8 z r. 1863);

8) podburzanie do kroków nieprzyjaznych (302 u. k.);

9) o zbrodnie, przewidziane w §§ 4, 5, 6 i 8 ustawy z d. 27 maja 1885 r. Nr. 134 Dz. u. p.;

C) o zbrodnie zagrożone śmiercią, karą dożywotniego więzienia lub karą więzienia powyżej lat 10-ciu, z wyjątkiem jednak zbrodni, dla których ustawy szczególne przewidują wyjątkowo inny skład sądu orzekającego.

Trybunał pierwszej instancji jest również jako sąd orzekający upoważniony do stosowania przepisów § 338 p.k.

Art. 2. Ustawa niniejsza wchodzi w życie w dniach 7 po ogłoszeniu.

Art. 3. Oskarżenia o zbrodnie, które w myśl przepisów powyższych nie należą już nadal do właściwości sądów przysięgłych, a co do których w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy nie zarządzono jeszcze rozprawy głównej, rozpatrzy i rozstrzygnie trybunał I. instancji jako sąd orzekający (§ 13, l. p. k.).

USTAWA Z DNIA 23 MAJA 1873, Nr. 119 dpp.

zaprowadzająca ustawę o postępowaniu karnem.

Art. I—V są obecnie bezprzedmiotowe.

Art. VII. Jeżeli w pewnym okręgu działalność sądów przysięgłych, w sposób zgodny z ustawami zasadniczymi zawieszona zostanie czasowo, wówczas przepisy XVIII. rozdziału, następnie przepisy § 338, ustępu 2 i 3 tudzież §§ 339 i 341 ustawy o postępowaniu karnem stosować należy do rozprawy głównej i do środków prawnych przeciw wyrokom na niej zapadłym.

Art. VIII. Postępowanie co do przekroczeń wszystkich, przewidzianych w ustawie karnej z d. 27. maja 1852 r. jakoteż co do wszystkich innych przekroczeń wyraźnie sądom do sądenia przydzielonych, tudzież wyrokowanie o nich należy do sądów powiatowych.

USTAWA O POSTĘPOWANIU KARNEM.

I. ROZDZIAŁ

Przepisy ogólne.

§ 1. Ukaranie za czyny, przydzielone sądom do osądzenia, nastąpić może tylko po poprzednim postępowaniu karnem przeprowadzonym według ustawy o postępowaniu karnem i wskutek wyroku, wydanego przez właściwego sędziego.

§ 2. Ściganie sądowe czynów karygodnych następuje tylko na wniosek oskarżyciela.

Co do czynów, które według ustaw karnych tylko na żądanie strony interesowanej ścigane być mogą, do niej należy wystąpienie z oskarżeniem prywatnem.

Wszystkie inne czyny karygodne są przedmiotem oskarżenia publicznego, które przedewszystkiem wnosić powinna prokuratorja, a zamiast niej wziąć je może na siebie (§ 48) strona cywilna, o ile niniejsza ustawa o postępowaniu karnem na to zezwala.

Oskarżenie publiczne ustaje, skoro Cesarz nakaże, aby co do przestępstwa nie rozpoczynano postępowania karno-sądowego, albo wdrożonego znowu zaniechano.

§ 3. Wszystkie władze, działające w postępowaniu karnem, uwzględniać mają z równą starannością okoliczności służące tak do potępienia jak i do obrony obwinionego, i są obowiązane pouczyć oskarżonego o jego prawach nawet wtedy, gdy tego wyraźnie nie przepisano.

§ 4. Na wniosek poszkodowanego, roszczenia cywilne z przestępstw wynikłe, razem załatwiane być mają w postępowaniu karnem, chybaby potrzeba dalszego wyводу nieodzownie wymagała odesłania ich przed sądy cywilne.

§ 5. Dochodzenie i ocenienie karno-sądowe rozciąga się także do pytań wstępnych z prawa prywatnego.

Sędzia karny nie jest związany w tej mierze orzecz-

niem sędziego cywilnego, o ile chodzi o ocenienie karygodności obwinionego.

Tylko, jeżeli pytanie wstępne tyczy się ważności małżeństwa, orzeczenie właściwego w tej sprawie sędziego cywilnego służyć ma za podstawę rozstrzygnięcia karnosądowego. Jeśli orzeczenie takie jeszcze nie zapadło, ale sprawa już jest w toku, albo jeśli sędzia karny sam ją wywołał, ponieważ wyszły na jaw fakty, stanowiące przeszkodę do małżeństwa, którą z urzędu uwzględnić się powinno, wówczas czekać należy na rozstrzygnięcie właściwego sędziego cywilnego, a w razie potrzeby, nalegać o przyspieszenie onegoż.

§ 6. Czasokresów wyznaczonych w niniejszej ustawie nie można przedłużać, chybaby ustawa wyraźnie inaczej stanowiła. Jeżeli upływać mają od jakiegoś dnia oznaczonego, obliczane być powinny w ten sposób, iż się tego dnia nie liczy. Niedziele i dni świąteczne nie stoją na przeszkodzie rozpoczęciu i biegowi czasokresu. Jeżeli koniec czasokresu przypada na niedzielę lub dzień świąteczny, należy uważać następny dzień powszedni za ostatni dzień czasokresu. Które dni w rozumieniu ustawy należy uważać za dni świąteczne, oznaczy rozporządzenie.

Dnie biegu poczty nie wlicza się do czasokresu.

Pisemne podania do sądu można wnosić także w drodze telegraficznej; w szczególności może wniesienie jakiegoś środka prawnego nastąpić telegraficznie. Bliższe postanowienia o urzędowym załatwianiu takich telegraficznych podań, poda rozporządzenie (now. z 1912.)

§ 7. Kary pieniężne, postanowione w niniejszej ustawie, których ściągnąć nie można od skazanych, zamienione być powinny na odpowiednią karę aresztu przy uwzględnieniu wysokości kary pieniężnej i stosunków osobistych skazanego, nie przekraczającą wszakże 6-ciu tygodni. (Now. do u. k. z r. 1920).

Na prośbę skazanego, według tej samej miary zamie-

nione być mają na areszt kary pieniężne, jeżeliby jego położeniu majątkowemu albo jego zarobkowaniu, z którego się utrzymuje, dotkliwy sprawiały uszczerbek. Wszystkie kary pieniężne użyte być mają na wsparcia więźniów ubogich w chwili ich uwolnienia z więzienia, szczególnie w tym celu, aby im dopomódz do zajęcia się jakimś uczciwym zarobkowaniem. Użycie to uregulowane będzie przez rozporządzenia.

II. ROZDZIAŁ.

O sądach.

§ 8. Do orzecznictwa w sprawach karnych są powołane:

1. sądy powiatowe.
2. trybunały pierwszej instancji,
3. sądy przysięgłych,
4. trybunały drugiej instancji,
5. trybunał najwyższy jako kasacyjny.

Orzecznictwo każdego sądu karnego rozciąga się na cały jego okręg i obejmuje wszystkie tamże znajdujące się osoby, co do których w niniejszej ustawie wyraźnego nie uczyniono wyjątku. Każdy jest obowiązany stawić się na wystosowane do niego wezwanie przed sądem karnym, temuż odpowiadać i poleceniom onegoż ulegać.

I. Sądy powiatowe.

§ 9. Do sądów powiatowych i ko sądów jednoosobowych należy:

1. postępowanie karne z powodu przekroczeń, poruczonych im do osądzenia ustawą wprowadczą;
2. współdziałanie w postępowaniu, w sprawach o zbrodni i występki według niniejszej ustawy o postępowaniu karnem oraz według ustawy o postępowaniu uproszczonem z dnia 21. października 1919 r. (Dz. pr. Nr. 87, poz. 473.) (N. 1920).

Jeżeli w tem samym mieście istnieje więcej sądów powiatowych, ten albo te z pomiędzy nich wyłącznie wykonywują orzecznictwo w sprawach karnych, które osobnemi rozporządzeniami do tego zostaną przeznaczone.

II. Trybunały pierwszej instancji.

§ 10. Trybunały pierwszej instancji wykonują orzecznictwo:

1. jako sądy śledcze (§ 11).
- 2. jako izby radne co do dochodzeń przygotowawczych i śledztw wstępnych (§ 12).
3. jako sądy wyrokujące (§ 13, l. 1);
4. jako sądy odwoławcze w sprawach o przekroczenia i w postępowaniu uproszczonem w sprawach o zbrodnie i występki (§ 13. licz. 2). (N. 1920).

§ 11. W każdym trybunale pierwszej instancji ustanawia się jednego lub kilku członków tegoż sędziami śledczymi.

Do sędziego śledczego należy przeprowadzenie śledztwa wstępnego co do wszystkich zbrodni i występków.

§ 12. Oddział trybunału pierwszej instancji wykonuje nadzór jako izba radna, stosownie do § 9, l. 2 i § 11 nad wszystkimi do jego okręgu należącemi śledztwami wstępnemi, tudzież dochodzeniami przygotowawczemi i wpływa na nie w sposób zakreślony niniejszą ustawą o postępowaniu karnem.

Izba radna, wysłuchawszy wniosków oskarżyciela, może w poszczególnych przypadkach, należące do sędziego śledczego przedsięwzięcie dochodzeń przygotowawczych albo śledztwo wstępne co do zbrodni i występków, przenieść i to całkiem albo w części na sąd powiatowy w okręgu trybunału się znajdujący. Może ona jednakże każdego czasu czynności te znowu odebrać, a uczynić to jest obowiązana, jeżeli oskarżyciel albo obwiniony wniosek w tej mierze uczynią.

Uchwały izby radnej zapadają w gronie trzech sędziów.

§ 13. Do trybunałów pierwszej instancji należą;

1. rozprawa główna i orzekanie o wszystkich zbrodniach i występkach, nie należących przed sądy przysięgłych;
2. rozprawa i orzekanie o środkach prawnych od wyroków i postanowień sądów powiatowych w sprawach o przekroczenia i od rozstrzygnięć sędziów, orzekających w postępowaniu uproszczonem.

W obu tych oraz we wszystkich przypadkach, w których trybunał pierwszej instancji ma poza rozprawą główną powziąć uchwałę w postępowaniu o zbrodnię lub występki, spełnia tę czynność w kompletach z 3 sędziów, o ile nie przepisano wyraźnie czego innego. (N. 1920).

III. Sądy przysięgłych.

§ 14. Do sądów przysięgłych, złożyć się mających według przepisu rozdziału XIX. należy rozprawa główna i orzekanie o zbrodniach i występkach, przydzielonych im ustawą wprowadczą.

IV. Trybunały drugiej instancji.

§ 15. Trybunały drugiej instancji rozstrzygają zażalenia przeciw uchwałom izby radnej (§ 114), sprzeciwy przeciw oddaniu pod oskarżenie, tudzież odwołania, o ile one według §§ 283 i 345 są dopuszczalne; mają one następnie sprawować nadzór nad czynnościami sądów karnych w swym okręgu się znajdujących i rozstrzygać zażalenia przeciwko tymże, jeżeli wnoszenie zażaleń wyraźnie nie jest wzbronione, lub inaczej urządzone. Uchwały trybunałów drugiej instancji zapadają w kompletach z 3 sędziów, o ile nie przepisano czego innego. (N. 1920).

V. Trybunał najwyższy, jako trybunał kasacyjny.

§ 16. Trybunał najwyższy jako trybunał kasacyjny orzeka o wszystkich zażaleniach nieważności, które są dopuszczalne według niniejszej ustawy o postępowaniu karnem.

Uchwały jego zapadają w gronie siedmiu sędziów.

VI. Skład grom sędziowskich i głosowanie tychże.

§ 17. Do rozstrzygania spraw karnych liczba głosujących w gronie sędziowskiem łącznie z przewodniczącym nie powinna być ani większą ani mniejszą od tej, jaką ustanowiono w §§ 12 do 16.

§ 18. Przełożeni trybunałów, powinni z początkiem każdego roku na cały jego przeciąg złożyć stale te oddziały (senaty) trybunałów, które przeznaczone są w sprawach karnych do rozpraw i rozstrzygnięć, wymienionych w §§ 12, 13, (l. 1 i 2) i 15, a zarazem mają dla każdego z tych oddziałów sądowych wyznaczyć stale zastępców tak przewodniczącego, jakoteż członków, tudzież ustanowić kolej ich wstąpienia. Jeżeli istnienie jednego lub kilku tych (stałych) oddziałów sądowych wskutek zmian, zaszych w składzie osobowym trybunału, stało się niemożliwe, wolno przełożonemu sądu na pozostałą część roku poczynić zmiany niezbędne w składzie tych oddziałów.

§ 19. We wszystkich gromach sędziowskich przed głosowaniem odbywa się narada. Sprawozdawca, jeżeli według ustawy jest ustanowiony, najpierw głosuje, przewodniczący zaś, który zarówno z każdym innym sędzią głosować powinien, na ostatku. Zresztą głosują sędziowie stopniem starsi przed młodszymi.

§ 20. Gdzie ustawa wyraźnie nie stanowi nic innego, wymaga się do każdej uchwały bezwzględnej większości głosów, t. j. więcej, niż połowy wszystkich głosów.

Jeżeli głosy podzielone są na więcej niż dwa różne zdania, a to tak, że żadne z tych zdań nie ma za sobą wymaganej większości, natenczas przewodniczący będzie usiłował osiągnąć bezwzględną większość przez rozdzielenie pytań i przez powtórne zbieranie głosów. Jeżeli i to usiłowanie pozostanie bez skutku, wówczas głosy dla obwinionego najniekorzystniejsze dolicza się do głosów mniej nie-

korzystnych tak długo, aż się okaże bezwzględna większość głosów.

W razie równości głosów zapada uchwała zawsze według zdania, które jest dla obwinionego korzystniejsze.

Jeżeli pod tym względem zdania są różne, które z dwójga zdań dla obwinionego jest mniej niekorzystne, należy nad tem osobno głosować jako nad pytaniem wstępnem. Gdyby się zdania w tem głosowaniu równo podzieliły, wówczas pod względem pytania wstępnego rozstrzyga zdanie przewodniczącego.

§ 21. Zawsze najpierw głosować należy nad właściwością sądu, nad potrzebą uzupełnień postępowania i nad innemi pytaniami wstępnemi. Jeżeli się zgodzi większość głosów na to, iż pomimo wątpliwości, podniesionych co do pytania wstępnego, przystąpić należy do rozstrzygnięcia w przedmiocie głównym, wówczas sędziowie, którzy pozostali w mniejszości, również są obowiązani głosować także w przedmiocie głównym.

§ 22. Przy rozstrzyganiu przedmiotu głównego zawsze odłączyć należy pytanie, czy oskarżony winien jest zarzuczonego mu czynu, od pytania co do kary, i je przed ostatniem oddać pod głosowanie. Jeżeli oskarżony pozostaje pod zarzutem kilku czynów karygodnych, wówczas co do każdego poszczególnego czynu odrębna zapasć powinna uchwała, czy oskarżony jest winien lub nie winien. Naradzanie się nad karą ogranicza do tych czynów karygodnych, których oskarżonego winnym uznano. Sędziom, którzy oskarżonego nie uznali winnym zarzuczonego mu przestępstwa, wolno na podstawie uchwały, zapadłej co do winy, głosować nad karą, albo się wstrzymać od głosowania. W ostatnim przypadku mają ich głosy być w ten sposób liczone, jak gdyby przystąpili byli do zdania dla oskarżonego najkorzystniejszego pomiędzy zdaniami, wypowiedzianemi przez innych głosujących.

VII. Osoby pomocnicze przy sądach.

§ 23. Na każdym posiedzeniu sądowym obecnym być musi protokolant i z niego spisywać protokół. Tak ten protokolant jak i osoby użyć się mające do spisywania protokołów przy dochodzeniach przygotowawczych i śledztwach wstępnych w sprawach o zbrodnie i występki, muszą być do prowadzenia protokołów zaprzysiężone.

VIII. Stosunek sądów karnych do innych władz.

§ 24. Władze bezpieczeństwa, do których należą także naczelnicy gmin, mają śledzić wszystkie zbrodnie i występki, o ile się ich nie dochodzi wyłącznie na żądanie strony interesowanej, a jeżeli niezwłoczne wkroczenie sędziego śledczego nie może być osiągnięte, powinni poczynić zarządzenia przygotowawcze nie cierpiące zwłoki, które mogą służyć do wyjaśnienia rzeczy, albo zapobiedz zatarciu śladów karygodnego czynu lub ucieczce sprawcy. Władzom bezpieczeństwa i ich organom wolno celem wymiaru sprawiedliwości karnej przedsięwziąć bez wezwania rewizje domowe i tymczasowe przytrzymanie osób ale tylko w przypadkach przewidzianych niniejszą ustawą o postępowaniu karnem, i są one obowiązane o swem wkroczeniu i tegoż skutku natychmiast zawiadomić właściwego prokuratora albo sędziego śledczego.

§ 25. Zakazuje się pod najsurowszą karą tak władzom bezpieczeństwa, jakoteż wszystkim publicznym urzędnikom i sługom, celem pozyskania poszlak albo dowodów przeciw podejrzanemu, skłaniać go do przedsięwzięcia, do dalszego wykonywania lub dokończenia czynu karygodnego albo wyludzać od niego za pośrednictwem osób potajemnie podstawionych przyznania, aby następnie sądowi uczynić o nich doniesienie.

§ 26. Sądy karne są uprawnione we wszystkim, co do ich postępowania należy, znosić się bezpośrednio przez

odezwy ze wszystkimi władzami państwowemi, krajowemi i gminnemi, znajdującemi się w krajach, reprezentowanych w radzie państwa. Wszystkie władze państwowe, krajowe i gminne są obowiązane dawać skuteczną pomoc sądom karnym i jak można najrychlej zadość czynić ich wezwaniom, albo też natychmiast donosić sądom karnym o trudnościach na przeszkodzie stojących. Również z *władzami królewsko-węgierskiemi* jakoteż z władzami obcych państw znosić się mogą sądy karne bezpośrednio, jeżeli pod tym względem osobnemi przepisami nic innego nie postanowiono.

§ 27. Jeżeli sąd karny dostrzeże opieszałość lub zwłokę w wykonaniu wezwania swego do innej władzy wystosowanego, wówczas zawiadomić ma o tej okoliczności albo władzę bezpośrednio nad nią przełożoną, albo donieść trybunałowi drugiej instancji, do którego okręgu sam należy, aby w drodze właściwej temu zaradzono. Gdyby sąd karny obowiązku tego nie dopełnił, nie może się zasłaniać opieszałością innej władzy.

Powyższy przepis stosuje się w szczególności także i wtedy, kiedy prokuratorja nie wypełnia ściśle tego obowiązku w przypadkach, w których według ustawy jest obowiązana uczynić w oznaczonym czasokresie oświadczenie lub wniosek.

§ 28. Sądy karne są uprawnione w razie potrzeby wzywać wprost siłę zbrojną na pomoc, bez pośrednictwa innej władzy.

III. ROZDZIAŁ.

O prokuratorji.

§ 29. Przy każdym trybunale pierwszej instancji ustanawia się prokuratora, przy każdym trybunale drugiej instancji prokuratora przy sądzie apelacyjnym, a przy trybunale najwyższym, jako trybunale kasacyjnym, prokuratora-jeneralnego z potrzebną liczbą zastępców. Zastępcy proku-

ratorów i prokuratorów przy sądzie apelacyjnym jakoteż jeneralnego prokuratora mają prawo z ustawy do wszystkich czynności urzędowych tychże, gdziekolwiek zamiast nich występują.

§ 30. Członkowie prokuratorji mają bronić interesu państwa w poruczonym sobie zakresie działania; w swych czynnościach urzędowych są oni niezawisli od sądów, przy których są ustanowieni.

Prokuratorowie przy trybunałach pierwszej instancji podlegają bezpośrednio prokuratorom przy trybunałach drugiej instancji, a ci, jakoteż prokurator jeneralny przy trybunale kasacyjnym, bezpośrednio ministrowi sprawiedliwości.

§ 31. Do zakresu działania prokuratora przy trybunale pierwszej instancji należy udział we wszystkich w tym trybunale lub w jego okręgu prowadzonych dochodzeniach przygotowawczych, śledztwach wstępnych i rozprawach głównych o zbrodnie i występki, tudzież odbywających się w trybunale pierwszej instancji rozprawach odwoławczych, oraz udział w posiedzeniach sądów przysięgłych, odbywających się w okręgu trybunału pierwszej instancji. Jest on także uprawniony brać udział osobiście lub przez zastępcę w rozprawach przed sądami powiatowymi. (N. 1920).

Ma on składać co miesiąc prokuratorowi przy sądzie apelacyjnym sprawozdanie o sprawach karnych załatwionych, jakoteż o wiszących jeszcze i o ich stanie.

Do tegoż odnosić się ma także w przypadkach wątpliwych, gdy chodzi o rozpoczęcie lub zaniechanie śledztwa, albo także tylko o poszczególne ważne czynności śledcze i według jego wskazówek postępować.

§ 32. Prokurator przy sądzie apelacyjnym ma pełnić swój urząd w czynnościach przed tym sądem odbywających się.

Oprócz tego przysługuje mu nadzór nad wszystkimi organami prokuratorji, ustanowionymi w okręgu tegoż sądu przy trybunałach pierwszej instancji i przy sądach powiatowych.

wych. Ma on prawo osobiście albo przez zastępcę brać udział w każdej sprawie karnej należącej do ich zakresu czynności.

§ 33. Czynności przed trybunałem kasacyjnym należą do zakresu działania ustanowionego przy tymże prokuratora jeneralnego albo jego zastępców.

Prokurator jeneralny przy trybunale kasacyjnym może z urzędu lub na zlecenie ministra sprawiedliwości wnieść zażalenie nieważności w obronie ustawy przeciw wyrokom sądów karnych, które zawierają pogwałcenie lub mylne zastosowanie ustawy, jakoteż przeciw każdej do jego wiadomości doszłej przeciwnej prawu uchwale lub takiemuż postąpieniu sądu karnego, a to nawet i wtedy, gdy oskarżony albo oskarżyciel nie korzystali w terminie ustawowym ze środka prawnego zażalenia nieważności. Jest obowiązkiem prokuratorów przedkładać prokuratorom przy sądzie apelacyjnym te przypadki, które według ich zdania dają powód do takiego zażalenia nieważności, ci zaś mają oceniać, czy o nich donieść należy prokuratorowi jeneralnemu przy trybunale kasacyjnym.

§ 34. Prokuratorowie mają ścigać z urzędu wszystkie czyny karygodne, które dochodzą do ich wiadomości, a które winny być dochodzone i karane nie wyłącznie na żądanie interesowanego, a w szczególności winni zarządzić co należy, aby te czyny karygodne przez sąd właściwy były dochodzone i ukarane.

Mogą oni jednak nie wszczynać lub odstąpić od ścigania poszczególnych z kilku czynów karygodnych (§ 363 licz. 3), pod zarzutem których stoi obwiniony, o ile to przypuszczalnie nie wyrze istotnego wpływu ani na wymiar kary, ani na skutki prawne zasądzenia; mogą również nie wszczynać lub odstąpić od ścigania zbrodni, popełnionej zagranicą, jeżeli sprawca już zagranicą poniósł za nią karę, a nie ma podstawy do przyjęcia, że sąd polski wymierzyłby karę surowszą. Prawa przysługujące stronie interesowa-

nej prywatnej według §§ 48, 49 i 449, nie ulegają żadnej zmianie skutkiem tych postanowień.

Prokuratorowie powinni baczyć na to, aby korzystano należycie ze wszystkich środków, mogących posłużyć do ujawnienia prawdy. Wolno im zasięgnąć każdej chwili wiadomości o stanie śledztw wiszących, wglądać w tym celu w akta lub żądać ich udzielenia i czynić odpowiednie wnioski, byleby przez to nie uległo wstrzymaniu postępowanie karne. Jeżeli spostrzegą nieprawidłowości lub przewłoki, powinni postarać się o ich usunięcie w drodze ustawy przepisanej.

Na wykonanie kary wpływają prokuratorowie w sposób przepisany niniejszą ustawą o postępowaniu karnem. (N. 1920).

§ 35. Prokuratorowie stawiają swe wnioski ustnie albo pisemnie, a na każdy z nich nastąpić musi sędziowskie zarządzenie albo postanowienie. W ten sam sposób podają swe oświadczenia na wnioski obwinionego, albo na zapytania sądu.

Mogą oni być obecni na naradzie trybunału, o ile jej przedmiotem nie jest orzeczenie, które zapaść ma na rozprawie głównej albo na rozprawie wyznaczonej wskutek odwołania lub zażalenia nieważności; nie mają jednak prawa być obecnymi podczas głosowania i powzięcia uchwały.

§ 36. Prokuratorowie są uprawnieni znosić się bezpośrednio z władzami bezpieczeństwa, albo z innymi władzami państwowymi, krajowymi albo gminnymi i żądać od nich poparcia, jakoteż w razie potrzeby wzywać siłę zbrojną na pomoc, bez pośrednictwa innej władzy. Władze bezpieczeństwa i podwładni im służy obowiązani są wykonywać ich zarządzenia.

§ 37. Prokurator generalny przy trybunale kasacyjnym i prokuratorowie przy sądzie apelacyjnym mają składać ministrowi sprawiedliwości po upływie każdego roku sprawozdanie o sprawach karnych w ciągu tegoż roku zała-

twionych i jeszcze wiszących o stanie i biegu wymiaru sprawiedliwości, jakoteż o wadach spostrzeżonych w ustawodawstwie i toku czynności.

IV. ROZDZIAŁ.

O obwinionym i jego obronie.

§ 38. Ten, na kogo pada podejrzenie o czyn karygodny, wtedy dopiero może być za obwinionego uważany, gdy przeciw niemu wniesiono akt oskarżenia, albo uczyniono wnioszek wdrożenia śledztwa wstępnego.

Za oskarżonego ten ma być uważany, przeciw któremu rozprawę główną zarządzono.

O ile jednak przepisy niniejszej ustawy, tyżące się obwinionego, z natury swej nie ograniczają się do śledztwa wstępnego, stosują się one także do oskarżonego tudzież do tego, kogo przesłuchano jako podejrzanego o czyn karygodny, albo jako takiego do przesłuchania wezwano, albo przytrzymano lub uwięziono.

§ 39. Obwiniony może we wszystkich sprawach karnych używać obrońcy i wybrać każdego, kto wpisany jest do wykazu obrońców w jednym z krajów reprezentowanych w radzie państwa.

Małoletniemu albo w pieczę oddanemu, może ojciec, opiekun albo kurator ustanowić obrońcę, nawet wbrew jego woli.

Każdy trybunał drugiej instancji ma ułożyć wykaz obrońców dla swego okręgu, odnawiać go z początkiem każdego roku i doręczać wszystkim sądom karnym, gdzie ma być dla każdego do przejrzania przystępnym. Do tego wykazu wpisani być mają najprzód wszyscy adwokaci, rzeczywście trudniący się adwokaturą w obrębie trybunału drugiej instancji. Na żądanie jednak wpisani być mogą także i prawnicy, którzy złożyli egzamin sędziowski, adwo-

kacki albo notarialny, jakoteż wszyscy doktorzy prawa, którzy są członkami grona nauczycielskiego w wydziale prawa i umiejętności politycznych, jeżeli nie zachodzą okoliczności, które według ustawy pociągają za sobą wykluczenie od urzędu sędziowskiego, adwokatury albo notariatu. Kto czuje się pokrzywdzonym pominięciem w tym wykazie, może się o to żalić u ministra sprawiedliwości.

Urzędnicy państwowi wtenczas tylko wpisani być mogą do wykazu obrońców, gdy wykażą się pozwoleniem przełożonej swej władzy służbowej.

§ 40. Wykluczeni od obrony na rozprawie głównej są ci, którzy jako świadkowie do niej wezwani zostali. Izba radna osądzi, o ile w postępowaniu wstępnem pewne osoby wyłączone być mają od obrony z tej przyczyny, że je jako świadków słuchano, lub uczyniono wniosek, aby je do rozprawy głównej wezwano.

Obwinionemu wolno także przybrać sobie kilku obrońców; ale nie wolno wskutek tego pomnażać wywodów oskarżonemu w rozprawie głównej dozwolonych.

§ 41. Przy udzieleniu aktu oskarżenia obwinionemu, należy go pouczyć, że mu służy prawo przybrania sobie obrońcy.

Do rozprawy głównej przed sądem przysięgłych należy oskarżonemu ustanowić obrońcę z urzędu, jeżeli on go używać nie chce.

Jeżeli obwiniony, według swych sądowi znanych stosunków nie jest w stanie ponosić kosztów obrony z własnego majątku, wówczas sąd powinien mu przydać na jego żądanie obrońcę ubogich do wyvodu dokładnie oznaczonych, a przez niego zapowiedzianych środków prawnych, do uzasadnienia zapowiedzianego sprzeciwu przeciw aktowi oskarżenia, jakoteż do rozprawy głównej.

§ 42. We wszystkich przypadkach, w których sąd ustanawia obrońcę, wybrać go ma według możliwości z grona obrońców (§ 39), mieszkających w siedzibie sądu.

W miejscach, w których znajduje się izba odwokacka, należy do niej wymienienie obrońców, ustanowić się mających z pomiędzy adwokatów i kandydatów adwokatury.

Dla kilku równocześnie obwinionych, ustanowić można wspólnego obrońcę; jednakowoż na wniosek jednego z obwinionych albo obrońcy a nawet z urzędu, postarać się należy o zastępstwo osobne tych obwinionych, których interesy okazują się sprzeczne.

§ 43. Każdy do wykazu obrońców zapisany, jest obowiązany przyjąć obrony, poruczone mu w miejscu swego zamieszkania, chyba by przytoczył wyłączające go powody, o których ważności izba radna rozstrzyga.

Urzednicy sądowi do urzędu sędziowskiego uzdolnieni, podjąć się mają obron, które im przełożony sądu w braku innych obrońców zleci, chociażby nie byli zapisani do wykazu obrońców.

§ 44. Raz ustanowiony obrońca nie potrzebuje szczególnego pełnomocnictwa do przedsięwzięcia poszczególnych czynności procesowych, ani nawet do uczynienia wniosku na wznowienie postępowania karnego.

Obwiniony może każdego czasu przenieść obronę z wybranego przez siebie samego obrońcy i na innych. Zlecenie dane ustanowionemu z urzędu obrońcy gaśnie także, jeżeli obwiniony innego ustanawia obrońcę. W takich jednak przypadkach, z powodu zmiany w osobie obrońcy, postępowania wstrzymywać nie wolno.

§ 45. Także podczas dochodzeń przygotowawczych i śledztwa wstępnego może obwiniony przybrać sobie z grona obrońców doradcę prawnego celem przestrzegania praw swych w czynnościach sądowych, dotyczących się bezpośrednio ustalenia istoty czynu a które później powtórzone być nie mogą, jakoteż do wyводу dokładnie oznaczonych, przez siebie zapowiedzianych środków prawnych, a jeżeli jest uwięziony, rozmawiać z nim w obecności osoby sądowej.

Doradca prawny może przeglądać akta, sędzie śledczy powinien jednak wyłączyć tę ich część, której podanie do wiadomości nie dałoby się pogodzić z celem postępowania; w każdym zaś razie należy wydać doradcy prawnemu na żądanie odpis nakazu uwięzienia, jego uzasadnienia, oraz odpis tego zarządzenia sądowego, przeciw któremu obwiniony zgłosił środek prawny. (N. 1920).

Po udzieleniu zaś aktu oskarżenia może obwiniony rozmawiać z obrońcą bez obecności osoby sądowej, i obaj mają prawo, akta z wyjątkiem protokołów obrad trybunału pod dozorem przeglądać i je odpisywać. Na żądanie udzielić im należy bezpłatnie odpisów protokołów oględzin, zdań znawców i dokumentów oryginalnych, które stanowią przedmiot przestępstwa.

V. ROZDZIAŁ.

O oskarżycielu prywatnym i stronie cywilnej.

§ 46. Gdy chodzi o przestępstwo, które według ustaw karnych tylko na żądanie osoby pokrzywdzonej w swem prawie sądownie ścigać wolno, służy teje jako oskarżycielowi prywatnemu prawo, żądać od sądu karnego pisemnie lub ustnie ścigania karnosądowego.

Oskarżyciel prywatny ma prawo dostarczać sądowi podczas dochodzeń przygotowawczych i śledztwa wstępnego wszystkiego, co poprzeć może jego oskarżenie, ma prawo przeglądać akta i wszelkie do przeprowadzenia swej skargi poczynić kroki, jakie zresztą prokurator przedsiębrać jest upoważniony.

Jeśli oskarżyciel prywatny nie wniósł w terminie ustawowym aktu oskarżenia albo nie uczynił innych wniosków potrzebnych do utrzymania oskarżenia w swej mocy, jeśli do rozprawy głównej nie stanął, albo na niej nie uczynił

wniosków końcowych, przypuścić należy, że od ścigania odstąpił.

Na życzenie oskarżyciela prywatnego może prokurator objąć tegoż zastępstwo.

§ 47. Każdy pokrzywdzony w swych prawach zbrodnią albo występkiem z urzędu ściganym, może aż do rozpoczęcia rozprawy głównej przyłączyć się do postępowania karnego celem dochodzenia swych roszczeń prywatno-prawnych i staje się przez to stroną cywilną.

Stronie cywilnej służą prawa następujące:

1. Może ona dostarczać prokuratorowi i sędziemu śledczemu wszystkiego, co przydać się może do przekonania obwinionego albo do uzasadnienia roszczenia o odszkodowanie.

2. Może ona przeglądać akta, i to, jeśli szczególniejsze powody nie stoją na przeszkodzie, już w czasie dochodzeń przygotowawczych i śledztwa wstępnego.

3. Do rozprawy głównej wzywa się stronę cywilną z tym dodatkiem, że, gdyby się nie stawiła, rozprawa pomimo to się odbędzie, a jej wnioski z aktów się odczyta. Może ona zapytywać oskarżonego, świadków i znawców, albo celem czynienia innych uwag zabierać głos już podczas rozprawy. W końcu rozprawy otrzymuje ona głos bezpośrednio po uczynionym i uzasadnionym przez prokuratora wniosku końcowym, ażeby swoje roszczenie wywiodła, uzasadniła i te poczyniła wnioski, które według jej życzenia w orzeczeniu głównem mają być rozstrzygnięte.

§ 48. Oprócz tego służy stronie cywilnej prawo wnieść i popierać oskarżenie publiczne zamiast prokuratora, a to według następujących postanowień:

1. Jeżeli prokurator odrzuci doniesienie pokrzywdzonego i uchyli się od ścigania sądowego, bądźto zaraz, bądź po przedsięwzięciu dochodzeń przygotowawczych (§ 90), powinien go o tem zawiadomić.

Jeśli pokrzywdzony w tym wypadku oświadcza, iż do postępowania karnego się przyłącza, ma prawo uczynić wnioski w izbie radnej, aby wdrożono śledztwo wstępne, a to po zarządzeniu dochodzeń, jeśli potrzeba, ma wydać na ten wniosek uchwałę.

2. Jeżeli prokurator odstępuje od ścigania czynu karygodnego, zanim obwinionego o takowy prawomocnie oddano pod oskarżenie, wówczas zawiadomić o tem należy stronę cywilną, a ta ma prawo, w przeciągu trzech dni po zawiadomieniu, sędziemu śledczemu oświadczyć ustnie albo pisemnie, że sama utrzymuje ściganie w swej mocy. Gdyby pokrzywdzonego czynem karygodnym nie zawiadomiono urzędownie o odstąpieniu prokuratora, oświadczenie to złożyć może w przeciągu trzech miesięcy po zaniechaniu postępowania.

W obu wypadkach oświadczenie to, w którym tak obwiniony, jakoteż czyn mu zarzucony dokładnie musi być oznaczony, przedłożyć należy razem ze wszystkimi aktami trybunałowi drugiej instancji, a ten, jeśli uzna, że istnieje podstawa do dalszego ścigania obwinionego, zarządzi rozpoczęcie albo wniesienie śledztwa wstępnego. Gdyby obwiniony był już przesłuchany co do wniesionego przeciw niemu obwinienia, wówczas trybunał drugiej instancji może już na zasadzie oświadczenia strony cywilnej natychmiast orzec oddanie pod oskarżenie.

3. Jeśli prokurator odstępuje od oskarżenia w czasie, gdy oddanie pod oskarżenie jest już prawomocne, zawiadomić o tem należy stronę cywilną z tym dodatkiem, że ma ona prawo utrzymać oskarżenie w swej mocy, ale oświadczyć to powinna w przeciągu dni trzech trybunałowi pierwszej instancji. Oświadczenie późniejsze uwzględnione być nie może.

§ 49. Także wtenczas gdy strona cywilna występuje jako oskarżyciel, wolno prokuratorowi zasięgać wiadomości o biegu postępowania karnego i służyć mu każdego czasu

prawo podjęcia znowu ścigania sądowego. Zresztą postanowienia niniejszej ustawy o postępowaniu karnem, które się tyczą oskarżyciela prywatnego, stosują się do strony cywilnej, popierającej oskarżenie zamiast prokuratora, z ograniczeniami następującymi:

1. Nie pozostawia się jej uznaniu wnieść akt oskarżenia bez poprzedniego śledztwa wstępnego.

2. Przeciw uchwałom izby radnej nie służy jej żaden środek prawny, oprócz zażalenia przeciw zaniechaniu śledztwa wstępnego.

3. Nie ma ona prawa wnosić zażalenia nieważności przeciw wyrokowi, zapadającemu na rozprawie głównej; może ona się od tego ostatniego odwołać o tyle, o ile odwołanie w ogóle stronie cywilnej jest dozwolone (§§ 283, 345, 465). Nie ma ona prawa czynić wniosku, aby postępowanie karne wznowiono.

4. Prawo, służące stronie cywilnej według § 48 1. 2 nie powinno wstrzymywać wypuszczenia obwinionego na wolność.

W przypadku § 48, 1. 3 rozstrzyga izba radna według swego uznania, czy wypuszczenie na wolność oskarżonego, który jest uwięziony, ma być odłożone na później.

§ 50. Oskarżyciel prywatny i strona cywilna, tudzież ustawowi ich zastępcy mogą sprawę swoją popierać sami albo przez pełnomocnika i przybierać sobie doradcę prawnego z grona zapisanych do wykazu obrońców.

Jeśli sąd uzna za rzecz stosowną, może polecić nieobecnym w siedzibie sądu oskarżycielowi prywatnemu albo stronie cywilnej, aby wymienili zamieszkałego tamże pełnomocnika, a również jednemu i drugiemu nakazać, aby sobie przybrali doradcę prawnego z grona zapisanych do wykazu obrońców.

VI. ROZDZIAŁ.

O właściwości sądów karnych i łączeniu
spraw karnych.

I. Sądy właściwe w szczególności.

§ 51. Postępowanie karne należy zwyczajnie do tego sądu, w którego okręgu czyn karygodny został popełniony, a to nawet wtedy, gdy skutek do istoty czynu należący, w innym miejscu nastąpił.

Jeżeli czyn karygodny popełniony został w kilku okręgach albo na granicy dwóch okręgów sądowych; albo jeżeli nie ma pewności, w którym z kilku oznaczonych okręgów sądowych go popełniono, wówczas z pomiędzy sądów, o które tu chodzi, ten jest właściwym, który inne wyprzedził.

Wyprzedził zaś sąd, który najprzód przedsięwziął jakąś czynność śledczą.

Gdyby niepewność co do miejsca popełnienia czynu usunięto jeszcze przed oddaniem pod oskarżenie, należy dalsze postępowanie karne do sądu miejsca popełnienia czynu.

§ 52. Gdyby o czynie karygodnym uczyniono doniesienie w sądzie, w którego okręgu obwiniony mieszka albo przebywa, lub ujęty został, wówczas ten sąd jest właściwym, jeżeli go już nie wyprzedził sąd, w którego okręgu czyn popełniono. Jednakowoż sprawę tę odstąpić należy temu ostatniemu sądowi, gdy tego żąda prokurator jednego lub drugiego okręgu, oskarżyciel prywatny albo obwiniony a gdyby ich było więcej, choćby jeden z nich.

Jeżeli postępowanie karne, wytoczone o zbrodnię lub występki przeciw obwinionemu, który jest uwięziony, zaniechane zostało przed rozprawą główną, wówczas co do czynów karygodnych jemu jeszcze zarzucanych a przed sąd powiatowy należących, właściwym jest ów sąd, w którego

okręgu obwiniony zostaje w więzieniu. I w tym przypadku jednak tak oskarżyciel, jak i uwięziony żądać mogą odstąpienia sprawy sądowi miejsca popełnienia czynu.

§ 53. Do sądu karnego, który się najprzód dowie o czynie karygodnym, *popelnionym w krajach reprezentowanych w radzie państwa*, należy postępowanie co do niego tak długo, dopóki nie wysledzono okoliczności uzasadniającej według przepisów §§ 51 i 52 właściwości innego sądu.

§ 54. Jeżeli czyn karygodny *popelniony* został poza krajami *w radzie państwa reprezentowanymi* wówczas właściwym jest ten sąd w granicach tychże krajów się znajdujący, w którego okręgu obwiniony mieszka albo przebywa, a w braku takiego, ten sąd, w którego okręgu został ujęty.

Gdyby państwo zagraniczne albo władza w krajach, należących do korony węgierskiej, oświadczyły gotowość wydania obwinionego, albo gdyby wydanie dopiero żądane być miało, a właściwość sądu tutejszego jeszczeby uzasadnioną nie była, właściwym będzie ten sąd, który po wysłuchaniu prokuratora jeneralnego, przeznaczony zostanie przez trybunał kasacyjny.

§ 55. Właściwość sądu co do sprawcy, uzasadnia także właściwość co do wszystkich współwinnych i uczestników.

§ 56. Jeżeli ten sam obwiniony zostaje pod zarzutem kilku czynów karygodnych, albo jeżeli więcej osób brało udział w tym samym czynie karygodnym, albo jeżeli jedna z tych ostatnich popełniła także jeszcze czyn karygodny w połączeniu z innymi osobami, wówczas należy w powszechności przeciw wszystkim tym osobom i co do wszystkich tych czynów karygodnych postępowanie karne przeprowadzić równocześnie w tym samym sądzie i dla wszystkich zbiegających się spraw karnych jeden wyrok ostateczny wydać.

Do tego postępowania z pomiędzy sądów, o które tu

chodzi, jest ten właściwym, który inne wyprzedził. Wszakże gdyby jedna ze zbiegających się spraw karnych należała przed sąd przysięgłych, według niej rozstrzyga się właściwość, chociażby wyprzedził sąd dla innej sprawy karnej właściwy. Podobnie stosuje się właściwość według zbrodni albo występku przed trybunał należących, chociażby sąd powiatowy wyprzedził co do czynu karygodnego, pod jego orzecznictwo należącego.

§ 57. Sąd właściwy według § 56 dla kilku zbiegających się spraw karnych, może na wniosek albo z urzędu zarządzić, aby co poszczególnych obwinionych postępowanie karne osobno przeprowadzono i ukończono, o ile się zdaje, że to zapobieże przewłoce albo ułatwi postępowanie, albo posłuży obwinionemu do skrócenia jego uwięzienia.

W każdym takim przypadku oskarżyciel jest obowiązany oświadczyć zaraz, czy żąda dalszego przeprowadzenia postępowania z powodu reszty zarzutów, skierowanych przeciw temu samemu obwinionemu. W razie takiego oświadczenia należy postępowanie co do tych zarzutów doprowadzić do końca, unikając niepotrzebnej zwłoki; w razie przeciwnym można ścigać obwinionego z ich powodu tylko pod warunkami, pod jakimi dopuszczalne jest wznowienie postępowania karnego, zaniechanego przed rozprawą główną (§§ 352 i 363). (N. 1920).

Jeżeli oświadczenie to nie wspomina o karygodnym czynie, który był przedmiotem sądowych dochodzeń przygotowawczych albo śledztwa wstępnego, obwiniony może żądać, ażeby oskarżyciel i co do tego się oświadczył, gdyż w przeciwnym razie przyjąby należało, że rzekł się ścigania.

Gdy chodzi o występki lub przekroczenia, które nie tylko na żądanie strony interesowanej bywają ścigane, żądać należy w każdym razie także i oświadczenia prokuratora.

§ 58. Jeżeli zarządzono, że w jednej ze spraw w związku

będących, osobno odbędzie się rozprawa główna, albo, że co do jednego z obwinionych śledztwo wstępne będzie osobno przeprowadzone, wówczas sprawa karna wyłączona oddaną być może temu sądowi, który byłby dla niej właściwym bez względu na zbieg z innymi sprawami karnymi.

§ 59. Gdy obwiniony wydany być ma władzy królewsko-węgierskiej albo władzy zagranicznej, wówczas ocenie i znoszenie się z ową władzą należy do trybunału pierwszej instancji, w którego okręgu wydać się mający mieszka albo przebywa, a w braku miejsca zamieszkania lub pobytu do owego trybunału, w którego okręgu został ujęty. Na takie żądanie wydania albo wskutek rozpisanych listów gończych należy wprowadzić zarządzić co potrzeba, aby zapobiedz ucieczce obwinionego; jednak co do wydania go wtedy tylko izba radna, wysłuchawszy prokuratora, uczyni wniosek do trybunału drugiej instancji, gdy władza żądająca wydania zaraz lub w czasie odpowiednim dostarczy takich dowodów albo poszlak, z których obwiniony, będąc słuchany, natychmiast usprawiedliwić się nie może. Trybunał drugiej instancji uchwałę swoją, zapadłą po wysłuchaniu prokuratora przy sądzie apelacyjnym przedłoży zawsze pierwaj ministrowi sprawiedliwości do zatwierdzenia.

II. Sądy szczególne.

§ 60. Postępowanie karne przeciw osobom, które według ustawy podlegają w sprawach karnych orzecznictwu sądów wojskowych, zastrzega się i nadal sądom wojskowym. Jednakowoż stwierdzenie istoty czynu w takich czynach karygodnych, które według ustaw karnych powszechnych sążone być powinny, należy wtedy tylko do sądów wojskowych, gdy obwiniony podlega oczywiście orzecznictwu sądów wojskowych. Gdyby się to okazało dopiero w ciągu śledztwa, prowadzonego przez sąd karny dla osób cywil-

nych, wówczas tenże sąd ma postępowanie przerwać i sądowi wojskowemu odstąpić.

§ 61. Posłowie zagraniczni, uwierzytelnieni w Rzeczypospolitej polskiej, i właściwy poczet osób ich poselstwa nie podlegają sądom polskim. Podobnie nie podlegają tym sądom domownicy i słudzy tych posłów lub przebywających w Polsce obcych panujących, jeżeli są zarazem poddanymi tego państwa, do którego panujący albo poseł należy. Gdyby więc z takimi osobami należało przedsięwziąć jakąś czynność urzędową z powodu czynu karygodnego, władza powinna wprowadzić zapewnić sobie w miarę okoliczności osobę obwinionego, ale donieść o tem natychmiast Ministrowi Sprawiedliwości celem dalszego zarządzenia. Decyzja Ministra Sprawiedliwości wiąże w tym wypadku sądy. (N. 1920).

III. Prawo delegowania.

§ 62. Ze względu na bezpieczeństwo publiczne albo z innych ważnych powodów, trybunały drugiej instancji mają prawo, wysłuchawszy wniosków prokuratora przy sądzie apelacyjnym, odbierać wyjątkowo sprawy karne sądowi właściwemu i przydzielać je w swoim okręgu innemu sądowi tego samego rodzaju.

§ 63. To samo prawo ma także trybunał kasacyjny na cały obszar krajów, *reprezentowanych w radzie państwa*.

Przeciw delegacji innego sądu przez trybunał drugiej instancji według § 62 zarządzonej, wnieść mogą zażalenie tak oskarżyciel, jakoteż oskarżony do trybunału kasacyjnego. Zażalenie to wniesione być powinno w sądzie oznajmającym w przeciągu trzech dni po oznajmieniu uchwały.

VI. Spory o właściwość sądów.

§ 64. Jeżeli właściwość sporna jest między sądami powiatowymi, które podlegają temu samemu trybunałowi pierwszej instancji, rozstrzyga tegoż izba radna. Gdyby się

zgodzić nie mogły dwa trybunały pierwszej instancji co do swej właściwości, albo co do właściwości dwóch im podlegających sądów, rozstrzyga trybunał drugiej instancji. Spór o właściwość między sądami, które nie podlegają temu samemu trybunałowi drugiej instancji, rozstrzyga trybunał kasacyjny. Rozstrzygnięcia takie nastąpić mogą tylko po wysłuchaniu prokuratorji, a przeciw nim nie służy żaden osobny środek prawny.

Tymczasem każdy ze sądów spór wiodących przedsięwziąć ma w swoim okręgu czynności potrzebne do rozpoczęcia śledztwa i ustalenie istoty czynu, a w szczególności poczynić ma wszystkiemi krokami śledcze niecierpiące zwłoki.

V. Czynności urzędowe sądów niewłaściwych.

§ 65. Wszystkie sądy, choćby niewłaściwe, w których okręgu znajdują się ślady zbrodni albo występku, mają prawo, a nawet są obowiązane, jeżeli zwłoka grozi niebezpieczeństwem, przedsiębrać te czynności, które służyć mogą do wyświetlenia istoty czynu, albo do ujęcia obwinionego. Mają jednak natychmiast zawiadomić o tem sądy właściwe, albo prokuratorów i tymże przesłać skuteczne przez siebie dochodzenia.

§ 66. Czynności śledcze, które przedsięwziął sąd karnej niewłaściwy w przypadku innym, a nie tym, o którym wspomina paragraf poprzedzający, z tego tylko powodu nie są jeszcze nieważne, jeżeli się tylko odnoszą do śledztwa wstępnego, atoli sąd właściwy oceni, o ile zarządzić należy powtórzenie albo uzupełnienie tych czynności.

○ wyłączeniu i wykluczeniu osób sądowych tudzież prokuratorów.

I. Wyłączenie osób sądowych.

§ 67. Każdy sędzia i protokolant wyłączony jest od przedsiębrania czynności sądowych w sprawach karnych, jeżeli on sam czynem karygodnym jest pokrzywdzony, albo jeżeli osoba obwiniona lub pokrzywdzona zostaje z nim w związku małżeńskim, albo jeżeli obwiniony, pokrzywdzony, prokurator, oskarżyciel prywatny, lub obrońca są z nim spokrewnieni lub spowinowaceni w linii wstępnej lub zstępnej, albo są jego krewnymi w stopniu dzieci, rodzeństwa, albo jeszcze bliżej z nim spokrewnieni, lub w takimże stopniu spowinowaceni, albo jeżeli zostają z nim w stosunku przysposobicieli lub wychowawców albo przysposobieńców lub wychowańców, opiekunów lub pupilów.

§ 68. Wyłączonym jest następnie we wszystkich instancjach jako sędzia lub protokolant, kto :

1. poza swemi czynnościami służbowemi był świadkiem czynu, o który chodzi, albo w tej sprawie był słuchany jako świadek lub znawca;

2. w tej sprawie współdziałał jako obrońca, jako zastępca oskarżyciela prywatnego, albo strony cywilnej, albo jako prokurator.

Od współdziałania i orzekania na rozprawie głównej wyłączony jest, kto w tej samej sprawie był sędzią śledczym, albo miał udział w rozstrzygnięciu opozycji przeciw oddaniu pod oskarżenie (§§. 211—214). Jeżeli wskutek odwołania lub wskutek zażalenia nieważności rozprawa główna ma być powtórzona, od nowej rozprawy głównej wyłączeni są ci sędziowie, którzy w pierwszej udział brali.

§ 69. Członkowie sądów wyższych instancji wyłączeni są także, a mianowicie:

1. od rozprawy względem wszystkich spraw karnych, w których byli czynni jako sędziowie śledczy;

2. od rozprawy względem środków prawnych przeciw wszystkim tym rozstrzygnięciom, w których sami w instancji niższej głosowali;

3. od zdawania sprawy i przewodniczenia w rozprawie w sprawach karnych, w których sędzią śledczym lub sprawozdawcą w sądzie podporządkowanym była osoba zostająca do nich w jednym ze stosunków w § 67 wymienionych.

§ 70. Sędzia jest obowiązany donieść bezzwłocznie przełożonemu sądu, którego jest członkiem, o tym stosunku który stanowi powód jego wyłączenia. Wyłączony naczelnik sądu powiatowego uczynić powinien doniesienie naczelnikowi trybunału pierwszej instancji.

Protokolant donosi o tem sędziemu, przy którym ma protokół prowadzić.

§ 71. Każda osoba sądowa od chwili, w której się dowiedziała o przyczynie ją wyłączającej, wstrzymać się ma pod nieważnością od wszystkich czynności sądowych. Tylko gdy zwłoka grozi niebezpieczeństwem, a wyznaczenie innego sędziego lub protokolanta natychmiast nastąpić nie może, powinna ta osoba sądowa przedsięwziąć sama czynności sądowe nie cierpiące zwłoki, wyjąwszy gdyby wystąpić należało przeciw małżonce sędziego, albo przeciw osobom z nim spokrewnionym lub spowinowaconym (§ 67), w którym to razie, czynność urzędową niezwłocznie odstąpić należy najbliższemu sędziemu.

II. Wykluczenie osób sądowych.

§ 72, Prokurator, strona cywilna, oskarżyciel prywatny i obwiniony, mogą wykluczyć członków sądu i protokolantów, jeżeli oprócz przypadków w §§ 68 — 69 wymienionych podać i wykazać mogą inne przyczyny, które są

zdolne zupełne nieuprzedzenie tego, który ma być wykluczony, podać w wątpliwość.

§ 73. Prośba strony, która chce wykluczyć sędziego, powinna być podana albo do protokołu wniesiona zawsze w tym sądzie, do którego wykluczony należy, a mianowicie, jeżeli chodzi o wykluczenie członka sądu orzekającego, najpóźniej w dwudziestu czterech godzinach przed rozpoczęciem rozprawy, a gdyby chodziło o wykluczenie całego trybunału, najpóźniej w przeciągu dni trzech po wezwaniu do rozprawy. W prośbie tej powinny być przyczyny wykluczenia dokładnie wymienione i o ile możliwości (uprawdopodobnione) poparte dokumentami pisemnymi.

§ 74. O dopuszczalności wykluczenia osoby sądowej rozstrzyga zwyczajnie przełożony sąd, do którego ona należy.

Jeżeli sędzia powiatowy ma być wykluczony, rozstrzyga izba radna trybunału pierwszej instancji; jeżeli cały sąd pierwszej instancji albo jego naczelnik mają być wykluczeni, rozstrzyga trybunał drugiej instancji albo jego prezydent mieli być wykluczeni, rozstrzyga trybunał kasacyjny.

Przeciw tym rozstrzygnięciom nie służy żaden środek prawny. Jeżeli naczelnik, a względnie trybunał, rozstrzygający co do wykluczenia, zezwoli na nie, wówczas wyznaczyć powinien zarazem tego sędziego, albo ten sąd, któremu sprawa ma być poruczona.

III. Wyłączenie prokuratorów.

§ 75. Od działania w sprawach karnych wyłączeni są ci członkowie prokuratorji, do których obwiniony lub jego obrońca albo osoba pokrzywdzona zbrodnią lub występkiem albo prywatny oskarżyciel, zostają w jednym ze stosunków, w § 67 wymienionych; następnie ci, którzy w sprawie słuchani byli jako świadkowie albo jako znawcy, albo byli czynni jako obrońcy, jako zastępcy oskarżyciela prywatnego lub strony cywilnej, albo jako sędziowie.

§ 76. Każdy członek prokuratorji jest obowiązany wstrzymać się od działania w sprawie, w której jest wyłączony, a to od chwili, w której się dowie o przyczynie wyłączenia i powinien ją powierzyć swemu zastępcy, donosząc o tem bezpośrednio swemu przełożonemu. Zażalenia stron przeciw działaniu prokuratora, który według ustawy powinien się być wstrzymać od działania, nie wstrzymują postępowania.

VIII. ROZDZIAŁ.

O obwieszczeniu postanowień sądowych i zezwoleniu na przeglądanie aktów.

§ 77. Postanowienia sądowe obwieszcza się ogłaszając je albo ustnie w sądzie, albo doręczając je w oryginale lub w odpisie, urzędownie za zgodność poświadczonym.

Ogłoszenie ustne poświadczone być powinno w protokole. Komu postanowienie ustnie ogłoszono, temu udzielić należy na żądanie odpisu tegoż.

§ 78. Postanowienia sądowe doręcza się prokuratorji, udzielając jej oryginał. Urzędnik prokuratorji potwierdza na oryginale, że go przejrzał i kładzie datę. Na żądanie należy mu wydać odpis.

§ 79. Pozew do rozprawy głównej w pierwszej instancji, musi być doręczony obwinionemu samemu.

Pozew taki wydany dla oskarżyciela prywatnego i strony cywilnej, tudzież wszystkie akta, od których doręczenia liczy się stronie czasokres do założenia środka prawnego lub do sprzeciwu przeciw oddaniu pod oskarżenie, doręczony być powinien albo stronie samej, albo ustanowionemu jej zastępcy.

Jeżeli strona chce się uchylić przed doręczeniem osobistym, pomimo, że jej pobyt jest znany, postanowienie mające być doręczone oddać należy naczelnikowi gminy, a stronę

zawiadomić o tem obwieszczeniem, przybitem na jej mieszkaniu i na urządzie gminnym.

§ 80. Jeżeli chodzi o doręczenie w innych przypadkach, nie wspomnianych w § 79, a tego, któremu postanowienie sądowe doręczyć należy, w jego mieszkaniu nie zastano, doręcza się je dorosłemu jego domownikowi. Gdyby takiego nie było, pismo doręczyć się mające oddaje się sąsiadowi, a jeśliby się nikt nie znalazł, ktoby pismo to chciał przyjąć, złożyć je należy u naczelnika gminy a zawiadomienie o tem pozostawić w mieszkaniu, na jakimś ławo w oczy wpadającym miejscu, albo, gdyby mieszkanie zamkniętem było, na drzwiach je przybić.

Jeśli nie można wyszukać mieszkania osoby, której doręczyć należy, doręczenie uskutecznia się przez przybicie na urządzie gminnym, a jeśli sąd uzna za rzecz odpowiednią, przez ogłoszenie w publicznych czasopismach.

§ 81. Jeżeli strona, której doręczyć należy znajduje się poza okręgiem sądu, od którego wyszło postanowienie, wezwać należy o doręczenie sąd powiatowy miejsca doręczenia. Podobnież postępuje się z postanowieniami trybunału pierwszej instancji, jeśli mają być doręczone poza okręgiem sądu powiatowego, znajdującego się w siedzibie trybunału.

W tych przypadkach służy stronie prawo w sądzie powiatowym o doręczenie wezwanym, wnieść środki prawne w sposób przepisany niniejszą ustawą o postępowaniu karnem.

§ 82. Pozostawia się ocenieniu sądów, czy zezwolić należy stronie lub jej legitymowanemu zastępcy także w innych przypadkach, oprócz podanych w szczególności w niniejszej ustawie o postępowaniu karnem, na przeglądanie aktów karno-sądowych albo na wydanie odpisów tychże, jeżeli te osoby wiarygodnie wykazują, że im to jest potrzebne do wywodu roszczenia odszkodowania, albo w celu żądania wznowienia, albo z innych powodów.

§ 83. O rozpoczęciu i ukończeniu postępowania karnego przeciw osobom wojskowym, jakoteż przeciw osobom, które zostają w służbie państwowej albo innej publicznej, a zatem też w urzędzie krajowym lub gminnym, lub w takiejże służbie, przeciw członkom reprezentacji gminnej lub też innej, powołanej do zawiadywania spraw publicznych, albo przeciw osobom, które posiadają tytuły publiczne, ordery lub oznaki honorowe krajowe albo zagraniczne, zawiadomić należy przełożoną ich władzę, względnie naczelnika ciała reprezentacyjnego, tudzież odnośne *urzędy dworskie albo kancelarje orderów.*

IX. ROZDZIAŁ.

O śledzeniu czynów karygodnych tudzież o dochodzeniach przygotowawczych tyjących się zbrodni i występków.

§ 84. Wszystkie władze i urzędy publiczne są obowiązane donieść natychmiast prokuratorowi przy sądzie właściwym o czynach karygodnych, które bądźto same dostrzegły, bądźto o nich się dowiedziały skądinąd, jeżeli one tylko nie wyłącznie na żądanie strony interesowanej dochodzone być mają.

Gdyby zwłoka groziła niebezpieczeństwem doniesienie o popełnionym czynie karygodnym uczynione być może także w tym sądzie powiatowym, w którego okręgu władza się znajduje.

§ 85. Ordynacja ugodowa i konkursowa oznacza wypadki, w których sąd jest obowiązany wnieść do prokuratorji doniesienie przeciw dłużnikowi. Sąd cywilny jest obowiązany dostarczyć prokuratorowi jakoteż sądowi karnemu wszelkich potrzebnych wyjaśnień i udzielić potrzebnych im aktów w oryginale albo w wierzytelnym odpisie. (Ust. wprow. do ust. konk. z r. 1914).

§ 86. Ktokolwiekbądź się dowie o karygodnym czynie, który z urzędu powinien być ścigany, ma prawo donieść o nim. Doniesienie przyjąć jest obowiązany nie tylko prokurator, ale także sędzia śledczy, sędzia powiatowy i władza bezpieczeństwa, którzy doniesienie przestać powinni prokuratorowi.

§ 87. Prokurator jest obowiązany badać wszystkie do niego nadchodzące doniesienia o karygodnych czynach, które z urzędu ścigane być mają, jakoteż iść za śladami czynów karygodnych podawanych do jego wiadomości. Ma on także współdziałać do wykrycia niewiadomych sprawców, wywiadując się o poszlakach do tego celu wiodących.

Jeżeli doniesienie bezimienne, albo pochodzące od osoby zupełnie nieznaney, zawierają okoliczności dokładnie określone, czyn karygodny wiarygodnie oznaczające, należy je wprawdzie zbadać, jednak postępować przy tem unikając wszelkiego rozgłosu i z największem, o ile można, poszanowaniem czci obwinionych.

Jeżeli dojdzie do prokuratora pogłoska o czynie karygodnym, który nie wyłącznie na żądanie strony interesowanej ma być dochodzony, jest on obowiązany zarządzić przesłuchanie osób, które pogłoskę rozszerzały, śledzić ją za pomocą władz bezpieczeństwa aż do jej źródła i przekonać się, o ile tylko można, czy ona jest uzasadniona, czy też nie.

§ 88. W ogóle ma on prawo zawezwać sędziego śledczego, sądy powiatowe albo władze bezpieczeństwa o prowadzenie dochodzeń przygotowawczych w tym celu, aby uzyskać podstawę, potrzebną do zarządzenia postępowania karnego przeciw pewnej osobie, albo do odłożenia doniesienia.

Sędziowie śledczy i sędziowie powiatowi mają także w tych dochodzeniach przygotowawczych te same prawa i obowiązki, które ma sędzia śledczy w śledztwie wstępnem. Prokurator może za pośrednictwem władz bezpieczeń-

stwa bez odbierania przysięgi kazać przesłuchać osoby, które mogłyby dać wyjaśnienia co do popełnionych czynów karygodnych i może także być obecny podczas takiego przesłuchiwania. Odbycie oględzin i rewizji domowej wtedy tylko przez nie przedsiębrać może, gdyby pod nieobecność osoby sądowej, powołanej do czynności urzędowej, okazała się potrzeba niezwłocznego działania; przy tych czynnościach śledczych, w których przestrzegane być mają wszystkie dla tego rodzaju czynności sądowych formalności, może on także sam być obecny. Spisane z tych protokoły mogą jednak pod nieważnością wtedy tylko być używane za środki dowodowe, jeżeli niezwłocznie przesłane zostały sędziemu śledczemu, który ma ich formę i dokładność zbadać, a w razie potrzeby powtórzenie lub uzupełnienie tychże zarządzić.

§ 89. Dopóki prokurator żadnego nie uczynił wniosku, sędzia śledczy w trybunale pierwszej instancji te tylko przedsięwzięcie czynności urzędowe, które bez narażenia celu na niebezpieczeństwo, albo bez przekroczenia terminu ustawowego, odkładane być nie mogą. O tem, co zdziałał, zawiadomić ma prokuratora i oczekiwać następnie jego wniosków.

Sądy powiatowe zaś powinny wprowadzić także donosić niezwłocznie prokuratorowi o zbrodniach i występkach z urzędu ściganych, o których się dowiedzą, ale zarazem nie czekając na jego wnioski, mają przedsiębrać dochodzenia przygotowawcze (§ 78, ustęp 1 i 2). Czynności śledcze jednak, któreby zatrzeć mogły ślady czynu karygodnego i usunąć je z pod powtórnego obejrzenia, wtedy tylko mają przedsiębrać, gdy zwłoka grozi niebezpieczeństwem; zresztą powinny tylko w doniesieniu uczynić się mającym zwrócić uwagę na konieczność takiej czynności śledczej i postarać się o to, aby ślady czynu zachowane były tak długo, aż sędzia śledczy nie przybędzie, albo nie zażąda przedsiębrania tych czynności śledczych.

Protokoły, spisane z tych dochodzeń przygotowawczych przesłać ma sąd powiatowy, jak można najspieszniej, a w razie gdyby aresztowanie nastąpiło, najpóźniej w przeciągu dni ośmiu prokuratorowi, który w ostatnim przypadku najpóźniej w trzy dni po ich nadejściu ma uwolnić aresztowanego od ścigania, albo poczynić (§ 27, ustęp 2) swe wnioski u sędziego śledczego co do osoby i postępowania.

§ 90. Jeżeli prokurator po zbadaniu doniesienia lub aktów dochodzeń przygotowawczych, które w razie potrzeby na jego żądanie uzupełnione być powinny, znajdzie dostateczne podstawy do zarządzenia postępowania karnego przeciw pewnej osobie, uczyni wniosek wdrożenia śledztwa wstępnego (91), albo wniesie akt oskarżenia. W przeciwnym razie odłoży przesłane sobie doniesienie, wymieniając w krótkości te pobudki, które go do tego skłoniły, i prześle sędziemu śledczemu akta dochodzeń przygotowawczych z tym dodatkiem, że nie znajduje żadnej podstawy do dalszego ścigania. Sędzia śledczy powinien w tym przypadku zaniechać dochodzeń przygotowawczych, a obwinionego, jeżeli był aresztowany, natychmiast puścić na wolność.

X. ROZDZIAŁ.

O śledztwie wstępnem tyczącem się zbrodni i występków w ogólności.

I. Wytoczenie śledztwa wstępnego i stanowisko sędziego śledczego w niem.

§ 91. Przed oddaniem pod oskarżenie (XVI. rozdział), przeprowadzone być musi śledztwo wstępne, gdy chodzi o zbrodnię, której osądzenie należy do sądu przysięgłych, albo gdy postępowanie karne wytoczone być ma przeciw nieobecnemu. We wszystkich innych przypadkach pozostawia się uznaniu prokuratora, względnie oskarżyciela prywatnego, czy chcą uczynić wniosek przeprowadzenia śledztwa wstępnego.

Śledztwo wstępne ma na celu poddać uprzedniemu rozpoznaniu obwinienie, wniesione przeciw pewnej osobie o czyn karygodny i wyjaśnić stan sprawy o tyle, o ile potrzeba, aby ustalić te okoliczności, które mogą pociągnąć za sobą zaniechanie postępowania karnego, albo przygotować oddanie pod oskarżenie i przeprowadzenie dowodu na rozprawie głównej.

§ 92. Sędziemu śledczemu wolno wytoczyć śledztwo wstępne tylko o takie czyny karygodne i tylko przeciw tym osobom, względem których uprawniony oskarżyciel w tej mierze uczynił wniosek.

Jeżeli prokurator stawia wniosek, aby wytoczono śledztwo wstępne, powinien udzielić sędziemu doniesienie, jakoteż środki dowodowe, do swej wiadomości podane, tudzież wyniki dochodzeń przygotowawczych, jeżeli je zarządził.

Jeśli sędzia śledczy ma wątpliwości, czy przystąpić należy do wniosku wytoczenia śledztwa wstępnego, ma w tym celu zasięgnąć uchwały izby radnej. Sędzia śledczy bierze udział w naradzie, ale nie w powzięciu uchwały. O takich naradach zawsze naprzód zawiadomić należy prokuratora, aby mógł swe zapatrywanie objawić pisemnie lub ustnie.

§ 93. Śledztwo wstępne przeprowadza zwykle sędzia śledczy osobiście i bezpośrednio. Jednakowoż może on upraszać sądy powiatowe, tak w okręgu jakoteż poza okręgiem swego trybunału się znajdujące, o przedsięwzięcie poszczególnych czynności sądowych.

Sądy powiatowe są obowiązane zadość czynić wezwaniu, przestrzegając przepisów obowiązujących sędziego śledczego, a jeśliby się okazała konieczność jeszcze dalszych czynności śledczych, odbyć się mających w ich okręgu, przedsięwziąć je natychmiast.

§ 94. Sędzia śledczy zdaje sprawę ustnie izbie radnej o stanie wszystkich wiszących śledztw raz w miesiącu, albo

także w ciągu miesiąca, jeżeli to uważa za potrzebne ze względu na ważność sprawy, albo ma zasięgnąć rozstrzygnięcia izby radnej. Na posiedzeniach, na których izba radna słucha tych sprawozdań, obecny jest prokurator i ma prawo stawiać wnioski.

§ 95. Jeżeli izba radna uchwali poruczyć (§ 12) sądowi powiatowemu przeprowadzenie śledztwa wstępnego, przestrzegać on ma wszystkich przepisów, obowiązujących sędziego śledczego. Sąd powiatowy, składa sprawozdanie miesięczne o stanie wszystkich wiszących śledztw wstępnych na piśmie; również w ten sposób zasięga rozstrzygnięcia izby radnej. Ustne sprawozdanie na posiedzeniach izby radnej porucza się w tych przypadkach jednemu z jej członków. Także na tych posiedzeniach obecnym być ma prokurator.

II. Tok czynności w śledztwie wstępnem.

§ 96. Jeżeli śledztwo wstępne wytoczone zostało, sędzia śledczy, nie czekając na dalsze wnioski oskarżyciela, działa z urzędu w celu stwierdzenia istoty czynu, wyśledzenia sprawcy, oraz w celu ustalenia środków dowodowych, służących do przekonania lub do obrony obwinionego o tyle, o ile tego wymaga cel śledztwa wstępnego.

§ 97. Oskarżyciel ma także prawo czynić sędziemu śledczemu wnioski przedsiębrania poszczególnych czynności śledczych, co do których sędzia, gdyby miał wątpliwość czy ma się do nich przychylić, zasięgnąć powinien rozstrzygnięcia izby radnej. (§ 94).

Czynności śledczych nie wykonywa prokurator pod nieważnością aktu. Ani oskarżycielowi, ani obrońcy nie wolno być obecnym podczas formalnego przesłuchania obwinionego albo świadków przez sędziego śledczego. Mają oni jednak prawo uczestniczyć w oględzinach, w rewizji domowej i w przetrząsaniu papierów tudzież wskazywać przedmioty na które te czynności śledcze rozciągnąć

należy. Sędzia śledczy powinien w tym celu zwykle naprzód zawiadomić oskarżyciela o tych skutecznich się mających czynnościach, lecz jeżeli zachodzi obawa zwłoki, może je przedsięwziąć, nie zawiadomiwszy go poprzednio.

§ 98. Jeżeli zbrodnia lub występki pozostawiły po sobie ślady, zbadane być powinny w sposób odpowiedni, zwłaszcza przez oględziny, a to według przepisów zawartych w rozdziale następującym.

Przedmioty, na których lub za pomocą których popełniono czyn karygodny, albo które przypuszczalnie sprawca pozostawił na miejscu czynu, jak w ogóle przedmioty, które ma się przedstawić obwinionemu lub świadkom do rozpoznania, lub które w inny sposób mogą posłużyć do uzyskania dowodu, tudzież rzeczy, które mogą być uznane za przepadłe, należy w miarę możliwości wziąć w przechowanie sądowe. Należy je albo opakować i zaopatrzyć pieczęcią sądową albo położyć na nich znak sądowy, któryby je zabezpieczał od podsunięcia lub zamiany. (N. 1920).

Jeżeli pomiędzy znalezionymi przedmiotami znajdują się rzeczy poświęcone służbie Bożej, ma sąd postarać się, aby je od wszystkich innych przedmiotów oddzielono i w sposób odpowiedni przechowano.

§ 99. Jeżeli z zeznań poszkodowanego nie można w sposób pewny oznaczyć szkody zrzędzonej zbrodnią lub występkiem, albo utraconego zysku albo, jeżeli uzasadnione jest domniemanie, że poszkodowany swą szkodę za wysoko ocenia, wówczas wysokość jej w tych wypadkach, w których ona wywiera wpływ na poczytanie czynu za zbrodnię, na wymiar kary, albo na przyznanie odszkodowania zbadać należy przez przesłuchanie świadków lub znawców.

§ 100. Pisma, spisane w języku w sądzie nieużywanym a dla śledztwa ważne, sędzia śledczy każe przysięgiemu tłumaczowi przetłumaczyć i razem z przekładem złożyć je do aktów.

§ 101. Na wszystkie czynności sądowe do śledztwa

należące, spisane być mają protokoły; a prócz urzędnika, który czynność przedsięwzięje lub nią kieruje, zawsze ma być obecny zaprzysiężony protokolant.

§ 102. Jeżeli do czynności śledczej przybrać potrzeba świadków sądowych, to powinni być nimi pełnoletni, nieposzlakowani, w sprawie nieinteresowani mężowie, którzy albo w ogólności, albo w tym szczególnym wypadku podaniem ręki ślubowali, że, aby w razie potrzeby przed sądem złożyć mogli świadectwo, zwracać będą pilną uwagę na wszystko, co w ich obecności przedsiębrane lub wypowiedziane będzie, że będą czuwać nad wiernem zapisaniem do protokołu tego wszystkiego, tudzież, że wszystko, o czem się z powodu czynności śledczej dowiedzą, aż do rozprawy głównej w tajemnicy zachowają.

§ 103. Spełnianie bezpłatnie obowiązku świadka sądowego w czynnościach śledczych, jest powszechną powinnością obywatelską. Obowiązek ten ciąży przedewszystkiem na mieszkańcach gminy, w której czynność śledcza ma być przedsięwzięta.

Uwolnieni są:

1. duchowni stowarzyszeń religijnych, ustawowo uznanych;

2. osoby wojskowe, jeżeli zostają w czynnej służbie, tudzież w rzeczywistej służbie zostający publiczni urzędnicy i słudzy;

3. nauczyciele publiczni, osoby rzeczywiście wykonywujące swój zawód a należące do służby zdrowia, adwokaci, notariusze, osoby pełniące służbę przy kolejach żelaznych i przy żegludze parowej, tudzież wszyscy, których służba zawodowa bez naruszenia interesu publicznego przerwana być nie może, nakoniec

4. osoby, które żyją z zarobku dziennego lub tygodniowego.

§ 104. Protokoły czynności sądowych spisuje się za-

raz w czasie ich przedsięwzięcia, a gdzie to nie jest możliwe, bezpośrednio potem.

Każdy protokół zawierać powinien oznaczenie miejsca, roku i dnia spisania, tudzież osób obecnych.

Pytania o tyle tylko zapisywać należy, o ile tego potrzeba do zrozumienia odpowiedzi. Odpowiedzi zapisane być mają zwykle tylko według istotnej swej treści i to sposobem opowiadającym. Tylko tam, gdzie to ważnem jest dla ocenienia sprawy, albo gdzie spodziewać się należy, że trzeba będzie protokół na rozprawie głównej odczytać, przytoczyć należy własne wyrazy przesłuchanego w taki sposób jak mówił.

Sędzia dyktuje protokół głośno, tak, żeby go obecni słyszeli. Słuchany ma jednak prawo podyktować swe odpowiedzi protokolantowi do protokołu. Jeżeli słuchany prawa tego nadużywa, sędzia może mu je odjąć.

§ 105. Każdy protokół osobom słuchanym albo innym przybranym powinien być odczytany, nawet na żądanie do przeczytania podany, a w protokole wzmiankę uczynić należy, że był odczytany lub do przeczytania podany, tudzież, że został potwierdzony. Następnie podpisują protokół osoby słuchane, kładąc na każdym arkuszu podpis lub znak odręczny, a na końcu urzędnicy obecni, protokolant i przybrani świadkowie sądowi. Jeżeli słuchany podpisu odmówi, zapisać to należy w protokole, podając zarazem przyczynę odmówienia.

§ 106. W tem, co raz spisano, nie wolno nic ważnego wykreślić dodać albo zmienić. Ustępy przekreślone powinny być jeszcze czytelne. Ważne dodatki albo sprostowania, które słuchany do swych zeznań dodaje, zapisane być mają na brzegu protokołu albo w dopisku i powinny być potwierdzone i podpisane w sposób w § 105 podany.

§ 107. Jeżeli protokół składa się z więcej arkuszy, wszystkie trzeba zeszyć nitką, a końce tejsze pieczęcią sądową przytwierdzić.

Sędzia śledczy ma utrzymywać dziennik, w którym dokładnie mają być zapisane wszystkie akta śledztwa wstępnego.

§ 108. Tych, którzy pomimo uprzednich upomnień, zachowują się burzliwie lub w sposób ubliżający podczas jakiegokolwiek urzędowej czynności sędziego śledczego, skazać może sędzia śledczy na karę pieniężną aż do miliona Mp., albo na karę aresztu aż do dni ośmiu, a jeżeli mający być ukaranym i tak już jest aresztowany, na twarde łóżce, na zatrzymanie w odosobnionej celi, na zamknięcie samotne w ciemnicy (przestrzegając ograniczeń, nakazanych w §§ 255 — 257 ustawy karnej), albo na odjęcie ciepłej strawy przez cały tydzień. Świadców sądowych, znawców i prawnych doradców stron skazać można tylko na karę pieniężną.

Każde takie postanowienie uwidocznic należy w aktach i podać natychmiast do wiadomości izbie radnej, której służy prawo, kary przez sędziego śledczego nałożone, nawet z urzędu znieść albo złagodzić (§ 113).

III. Zaniechanie albo zakończenie śledztwa wstępnego.

§ 109. Śledztwo wstępne ma być zaniechane postanowieniem sędziego śledczego, skoro oskarżyciel cofnie żądanie karno-sądowego ścigania albo uczyni wniosek zaniechania śledztwa wstępnego, albo skoro oświadczy, że nie znajduje (§ 112) podstawy do dalszego sądowego ścigania.

Oprócz tych przypadków śledztwo wstępne zaniechane być może tylko wskutek uchwały izby radnej albo uchwały trybunału drugiej instancji.

§ 110. Jeżeli śledztwo wstępne zaniechane zostanie, zawiadomić o tem należy oskarżyciela, stronę cywilną i obwinionego, który, jeżeli był aresztowany, natychmiast uwolniony być powinien.

Na jego żądanie wydać mu należy świadectwo urzę-

dowe, że żadnej nie ma podstawy do dalszego jego ścigania sądowego.

Jeżeli pokrzywdzony w swem prawie zbrodnią albo występkiem do postępowania się nie przyłączył, wydać mu należy na jego prośbę poświadczenie, że nastąpiło zaniechanie.

§ 111. Śledztwo wstępne zamyka się, skoro tylko przeprowadzone dochodzenia dostateczną dają podstawę do zarządzenia rozprawy głównej i skoro zarazem wyrobiono sobie pogląd na środki dowodowe, potrzebne do dokładnego ich przedstawienia na rozprawie głównej.

§ 112. Po zamknięciem śledztwie wstępnem sędzia śledczy udziela akta prokuratorowi. Tenże jest obowiązany (§ 27) w ośmiu dniach po otrzymaniu aktów albo wnieść do sędziego śledczego akt oskarżenia, albo zwrócić mu akta z tem oświadczeniem, że nie znajduje żadnej podstawy do dalszego sądowego ścigania.

Oskarżyciela prywatnego zawiadomić należy o zamknięciu śledztwa wstępnego z wezwaniem, aby w czternastu dniach wniósł akt oskarżenia i z pouczeniem, że niedopilnowanie tego terminu (§ 109) jest równoznaczne z odstąpieniem od oskarżenia.

W terminie, zakreślonym do wniesienia aktu oskarżenia, uczynić można także wniosek uzupełnienia śledztwa wstępnego. Jeżeli się do tego wniosku nie przychyłono, nowy termin do wniesienia aktu oskarżenia upływać zaczyna od zawiadomienia o odnośnej uchwale izby radnej.

IV. Środki prawne przeciw postanowieniom sędziego śledczego i izby radnej.

§ 113. Wszyscy ci, którzy bądź w czasie dochodzeń przygotowawczych, bądź w czasie śledztwa wstępnego, bądź w postępowaniu następującem po wniesieniu aktu oskarżenia sądzą, że są uciążeni postanowieniem lub zwłoką sędziego śledczego, mają prawo żądać w tej mierze rozstrzygnięcia izby radnej i wnieść swe żądanie albo pisemnie albo

ustnie do sędziego śledczego lub bezpośrednio do izby radnej. Zażalenie takie wstrzymuje wykonanie postanowienia sędziego śledczego tylko w przypadkach w § 108 wymienionych.

Izba radna rozstrzyga na posiedzeniu niejawnem po wysłuchaniu sędziego śledczego i prokuratora.

§ 114. Przeciw temu orzeczeniu izby radnej zwykle żadnego nie ma dalszego środka prawnego. Jednakże żalić się mogą na nie w trybunale drugiej instancji tak prokurator albo oskarżyciel prywatny jakoteż obwiniony, jeżeli zażalenie to tyczy się wyłączenia poszczególnych spraw karnych z postępowania karnego łącznie prowadzić się mającego, albo nałożenia lub uchylenia aresztu albo oznaczenia sumy zabezpieczenia. Następnie żalić się mogą w trybunale drugiej instancji prokurator albo oskarżyciel prywatny na rozstrzygnięcia, któremi odrzucono wniosek wdrożenia śledztwa wstępnego, albo postanowiono śledztwo wstępne zaniechać.

Zażalenie to zwyczajnie (§ 197) nie ma skutku zawieszającego. Ma ono być wniesione do izby radnej w przeciągu dni trzech po oznajmieniu uchwały, przeciw której jest wymierzone. Trybunał drugiej instancji rozstrzyga to zażalenie ostatecznie, na posiedzeniu niejawnem po wysłuchaniu prokuratora przy sędzie apelacyjnym.

Trybunał, rozstrzygając takie zażalenia, nie może nigdy zmienić na niekorzyść obwinionego tych postanowień i uchwał, na które się nie żalono; co do reszty zaś ma on prawo zarządzić usunięcie spostrzeżonych wad postępowania nawet wtedy, gdy przeciw nim zażalenia wniesić nie było można, albo nie wniesiono.

Jeżeli uzna, że zażalenie przeciw zaniechaniu śledztwa wstępnego jest uzasadnione, wówczas może o takie czyny, których ścigania żądał (§ 92) uprawniony oskarżyciel i względem których obwiniony już był słuchany, natychmiast postanowić oddanie pod oskarżenie.

§ 115. O ile można, starać się o to należy, ażeby przedkładanie aktów z powodu wniesionych środków prawnych, biegu postępowania nie wstrzymywało; w razie potrzeby odpisać należy te akta, które są niezbędne do dalszego postępowania.

XI. ROZDZIAŁ.

O oględzinach i znawcach.

1. O oględzinach i przybraniu znawców w ogólności.

§ 116. Oględziny mają być przedsięwzięte, ilekroć okaże się potrzeba wyjaśnienia ważnej dla śledztwa okoliczności. Zawsze przybrać należy dwóch świadków sądowych, a jeżeliby to okazało się stosownem ze względu na potrzebę uznania tożsamości przedmiotów rozpoznać się mających, albo w celu otrzymania wyjaśnień, przybrać należy także obwinionego. obrońcy obwinionego zabronić nie można udziału w przedsięwzięciu oględzin; a nawet obrońcę już ustanowionego zawiadomić należy o oględzinach przedsiębrać się mających, jeżeli jaka szczególna wątpliwość nie stoi na przeszkodzie.

§ 117. Protokół oględzin powinien tak dokładnie i szczegółowo być sporządzony, aby dawał zupełny i wierny obraz oglądanych przedmiotów. W razie potrzeby dołączyć do niego należy rysunki, plany i szkice; miary, wagi, wielkości i stosunki miejscowe podać należy według oznaczeń znanych i niewątpliwych.

§ 118. Jeżeli do oględzin potrzebni są znawcy, sędzia śledczy zwyczajnie dwu przybierać powinien.

Wystarcza przybranie jednego znawcy, jeżeli przypadek jest mniej ważny, albo jeżeli oczekiwanie na przybycie drugiego znawcy okazałoby się niebezpiecznem dla celu śledztwa.

§ 119. Wybór znawców należy do sędziego śledczego. Jeżeli znawców do pewnego zawodu stale w sądzie ustanowiono, innych wtedy tylko ma się wzywać, jeżeli zwłoka grozi niebezpieczeństwem, albo jeżeli tamci wskutek szczególnych okoliczności doznają przeszkody, albo w szczególnym przypadku są podejrzani.

Jeżeli znawca na wezwanie się nie stawia, albo odmówi uczestniczenia w oględzinach, skazać go może sędzia śledczy na karę pieniężną od 100.000 do 2.000.000 Mp.

§ 120. Osoby, których w śledztwie jako świadków słuchać albo których zaprzysięgać nie wolno, albo które do obwinionego albo do pokrzywdzonego zostają w jednym ze stosunków w § 152, l. I określonych, przybierane być nie mogą jako znawcy pod nieważnością aktu. O wyborze znawców zwyczajnie zawiadomić należy przed przystąpieniem do oględzin tak oskarżyciela jakoteż obwinionego; jeżeli ważne wniesiono zarzuty, a zwłoka nie grozi niebezpieczeństwem, przybrać należy innych znawców.

§ 121. Znawcom, stale ustanowionym, którzy ogólną już złożyli przysięgę, sędzia śledczy przypomnieć ma przed rozpoczęciem czynności urzędowej świętość złożonej przez nich przysięgi.

Inni znawcy przed przystąpieniem do oględzin złożyć muszą przysięgę, że przedmiot ich starannie zbadają, zrobione spostrzeżenia wiernie i zupełnie podadzą, tudzież, że wywód oględzin, jakoteż swe zdanie według najlepszej swej wiedzy i sumienia, tudzież według zasad swej umiejętności albo sztuki udzielą.

§ 122. Znawcy obejrzeć i badać mają przedmioty oględzin w obecności osób sądowych, wyjąwszy, jeżeli te ze względu na przyzwoitość uważają za rzecz stosowną oddalić się albo jeżeli wymagane spostrzeżenia, jak np. w badaniu trucizny, czynione być mogą tylko za pomocą ciągłej obserwacji albo dłuższej trwających doświadczeń.

Jednakowoż zawsze w razie takiego oddalenia się

osób sądowych z miejsca oględzin, postarać się o to należy w sposób odpowiedni, aby wiarygodność badań, przez znawców przedsięwziąć się mających była zabezpieczoną.

Jeżeli przedmiot badania znawców wskutek ich postępowania z nim, może uleść zniszczeniu lub zmianie, część tegoż, o ile to być może, pozostawić należy w przechowaniu sądowym.

§ 123. Sędzia śledczy kieruje oględzinami. Uwzględniając o ile można, wnioski oskarżyciela i obwinionego lub jego obrońcy, wskazuje te przedmioty, na które znawcy uwagę swoją zwracać mają i zadaje pytania, których rozwiązanie uznaje za potrzebne. Znawcy mogą żądać, aby im z aktów albo zapomocą przesłuchania świadków co do punktów przez nich dokładnie określić się mających, udzielono tych wyjaśnień, które uważają za potrzebne do wydania opinii.

Jeżeli znawcy w celu wydania gruntownego zdania potrzebują niezbędnie przejrzeć akta śledcze, udzielone im być one mogą, o ile szczególne wątpliwości nie stoją na przeszkodzie.

§ 124. Oświadczenia znawców co do poczynionych przez nich spostrzeżeń (wywód oględzin), protokolant natychmiast powinien zapisać. Opinię razem z jej powodami mogą albo zaraz podać do protokołu albo zastrzedz sobie wydanie opinii na piśmie, do czego termin odpowiedni wyznaczyć należy.

§ 125. Jeżeli oświadczenia znawców o faktach przez nich spostrzeżonych znacznie się od siebie różnią, albo jeżeli ich wywód oględzin jest ciemny i niepewny, sam z sobą lub z okolicznościami faktycznymi, już stwierdzonemi, sprzeczny a wątpliwości tych usunąć nie można przez powtórne przesłuchanie znawców, wówczas należy, jeśli można, powtórzyć oględziny, przybierając tych samych lub innych znawców.

§ 126. Jeżeli w samym orzeczeniu okażą się takie

sprzeczności lub wady, albo jeżeli się okaże, że orzeczenie zawiera wnioski nielogicznie wyprowadzone z podanych przesłanek, a wątpliwości tych usunąć nie można przez powtórne przesłuchanie znawców, zasięgnąć należy zdania innego, albo innych znawców.

Jeżeli znawcami są lekarze lub chemicy, w takich przypadkach zasięgnąć można zdania jednego z wydziałów lekarskich *w krajach reprezentowanych w radzie państwa*. Również tak postąpić należy jeżeli izba radna uzna potrzebę zasięgnąć zdania wydziału ze względu na ważność lub trudność przypadku.

II. Postępowanie w śledztwach o zabójstwa i uszkodzenia ciała w szczególności.

§ 127. Jeżeli w przypadku śmierci powstanie podejrzenie, że nastąpiła skutkiem zbrodni lub występku, wówczas przed pogrzebaniem mają być przedsięwzięte oględziny pośmiertne i otwarcie zwłok.

Jeżeli zwłoki są już pogrzebane, trzeba je w tym celu znowu odgrzebać, gdy według okoliczności jeszcze spodziewać się można ważnego skutku, a nie zachodzi groźne niebezpieczeństwo dla zdrowia osób, które udział mieć muszą w oględzinach pośmiertnych.

Zanim się przystąpi do otwarcia zwłok, należy je dokładnie opisać i przez przesłuchanie osób, które zmarłego знаły, wszelką wątpliwość co do ich tożsamości usunąć. Od tych osób ma się żądać w razie potrzeby, przed rozpoznaniem, dokładnego opisu osoby zmarłej. Jeżeli zaś zmarły jest wcale nieznan, dokładne opisanie zwłok obwieścić należy w pismach publicznych.

Przy oględzinach pośmiertnych sędzia śledczy na to ma zważać, aby położenie i stan zwłok, miejsce gdzie, i odzież, w której je znaleziono, dokładnie były opisane i aby staranną dawano bacność na wszystko, co według okoliczności dla śledztwa ważnem być może. W szczegól-

ności spisać należy dokładnie według liczby i jakości rany, tudzież inne zewnętrzne ślady doznanego gwałtu, wymienić środki i narzędzia, któremi je prawdopodobnie zadano i porównać z obrażeniami znachodzącemi się narzędzia, jakieby znaleziono a które mogły być użyte.

§ 128. Oględziny pośmiertne i otwarcie zwłok uskuteczniają, według osobnych w tej mierze istniejących przepisów, dwaj lekarze, z których jeden może być tylko chirurgiem.

Jeśli zmarły przed śmiercią chorował, wówczas lekarz, który go leczył w tej chorobie, przyzwany być powinien do oględzin pośmiertnych, jeżeli się to do wyjaśnienia stanu rzeczy przyczynić i bez przewłoki stać może.

§ 129. Orzeczenie znawców ma podać, co było w danym przypadku najbliższą przyczyną śmierci i co wywołało tę przyczynę.

Jeżeli spostrzeżga się obrażenia, wówczas należy wyszczególnić:

1. czy zadane były zmarłemu czynem innej osoby, a w razie gdyby pytanie to potwierdzono,

2. czy ten czyn spowodził śmierć:

a) już z swej natury w ogólności,

b) skutek właściwego ustroju osobistego, albo szczególnego stanu osoby obrażonej,

c) skutek okoliczności przypadkowych, wśród których został spełniony, albo

d) skutek przyczyn pośrednich, które przypadkowo do niego się przyłączyły, lecz których czyn ten stał się powodem, lub które z niego wynikły i czy nakoniec

e) śmierć można było zapobiedz wczesną i odpowiednią pomocą.

O ile zdanie nie obejmuje wszystkich okoliczności dla rozstrzygnięcia ważnych, sędzia śledczy zadawać ma znawcom pytania szczegółowe.

§ 130. Gdy zachodzi podejrzenie dzieciobójstwa, wówczas oprócz dochodzeń przepisami poprzedzającymi wskazanymi, zbadać także należy, czy dziecko urodziło się żywe.

§ 131. Jeżeli zachodzi podejrzenie otrucia, wówczas przyzwać należy do zbadania istoty czynu oprócz lekarzy, jeżeli można, jeszcze dwóch chemików. Jednak zbadanie trucizny samej, według okoliczności przedsiębrać mogą także chemicy sami osobno w miejscu do tego odpowiedniem.

§ 132. Również w przypadkach uszkodzeń cielesnych obejrzenie pokrzywdzonego skutecznie mają dwaj znawcy, którzy opisawszy dokładnie obrażenia, orzec mają także w szczególności, które z istniejących obrażeń ciała lub nadwreżeń zdrowia samo przez się, albo w związku z innymi bezwzględnie, albo ze względu na szczególne okoliczności przypadku, uważać należy za lekkie, ciężkie lub dla życia niebezpieczne; jakie skutki uszkodzenia takie zwykle za sobą pociągają i jakie w danym szczególnym przypadku stąd nastąpiły, tudzież jakimi środkami albo narzędziami i w jaki sposób uszkodzenia zadane były.

§ 133. Jeżeli zachodzi potrzeba obejrzenia kobiety na ciele, wówczas czynność tę, według okoliczności, zamiast lekarzom lub chirurgom, poruczyć można także akuszerom, lub w przypadkach mniej ważnych akuszerkom.

III. Postępowanie w przypadku wątpliwości co do zbroczeń umysłowych lub poczytalności.

§ 134. Jeżeli powstaną wątpliwości, czy obwiniony włada rozumem swoim, lub czy ulega zbroczeniu umysłowemu, któreby wykluczało jego poczytalność, wówczas badanie stanu ducha i umysłu obwinionego, zarządzić należy zawsze przez dwóch lekarzy.

Ci zdać powinni sprawę o wyniku swych spostrzeżeń, zestawić wszystkie okoliczności faktyczne, mogące wpłynąć

na ocenienie stanu ducha i umysłu obwinionego, zbadać ich znaczenie tak pojedynczo jakoteż w związku ze sobą, a jeżeli sądzą, że zboczenie umysłowe istnieje, określić powinni naturę choroby, rodzaj i stopień jej oraz wypowiedzieć zdanie swoje, oparte na aktach i własnym spostrzeżeniu, jaki wpływ choroba ta wywierała i jeszcze wywiera na wyobrażenia, popędy i działania obwinionego, tudzież czy i w jakim stopniu istniał ten chorobliwy stan ducha w czasie popełnienia czynu.

IV. Sprawdzenie pisma.

§ 135. Jeśli zajdą powątpienia co do prawdziwości dokumentu, albo jeżeli dochodzić trzeba, z czyjej ręki pochodzi jakieś pismo, wówczas można zarządzić, aby znawcy je porównali z innemi niewątpliwie prawdziwemi pismami.

V. Postępowanie w śledztwach o fałszowanie lub podrabianie publicznych papierów kredytowych, tudzież o fałszowanie monety.

§ 136. W przypadkach podrobienia lub fałszowania publicznych papierów kredytowych, sędzia śledczy powinien okazy przedmiotem śledztwa będące, przesłać zwyczajnie ministerstwu skarbu w tym celu, aby uzyskać poświadczenie o ich prawdziwości lub nieprawdziwości, tudzież dalsze wyjaśnienia, w jaki sposób sfalszowanie nastąpiło, czy używano narzędzi przysposobionych, które powielenie ułatwiają, a w końcu, czy i gdzie takie fałszowane okazy się już pojawiły.

Po ukończeniu w zupełności postępowaniu karnem tamże odesłać należy także okazy sfalszowane razem ze wszystkimi z karygodnego czynu pochodzącymi narzędziami, materiałami i innymi do tego należącymi przedmiotami.

Skoroby te przedmioty potrzebne były do ponownej karno-sądowej czynności urzędowej, mają być zażądane napowrót.

W razie sfalszowania biletów lub papierów kredytowych uprzywilejowanego austriackiego banku narodowego, sędziowie śledczy udawać się mają wprost do niego, a w razie sfalszowania krajowych pieniędzy kruszcowych, do urzędu menniczego ku temu przeznaczonego, a po ukończeniu postępowaniu tamże odsyłać mają fałszyfikaty.

W celu otrzymania czerezenia co do sfalszowanych pieniędzy zagranicznych albo takichże papierów kredytowych, udać się powinien sędzia śledczy wprost do ministerstwa sprawiedliwości.

VI. Postępowanie w śledztwach o podpalenia

§ 137. W przypadkach podpalenia w szczególności śledzić należy, w jaki sposób ogień podłożono; czy i jakiego użyto materiału palnego; następnie trzeba wysledzić miejsce, w którym i czas, kiedy podpalenie nastąpiło, czy w dzień, czy w nocy i czy się to stało wśród takich okoliczności, że stąd rzeczywiście powstał pożar w cudzej własności, albo przynajmniej niebezpieczeństwo tegoż, albo że życie ludzkie narażone było na niebezpieczeństwo, tudzież, czy ogień, gdyby był wybuchnął, łatwo się mógł rozszerzyć; nakoniec, jeżeli pożar rzeczywiście wybuchnął, zbadać należy, jak wielka jest wyrządzona szkoda.

VII. Postępowanie w śledztwach o inne uszkodzenia.

§ 138. W zbrodniach lub występkach, które w sposób inny, niż właśnie wspomniane, spowodowały szkodę, albo naraziły na niebezpieczeństwo życie lub majątek, zbadać należy przez oględziny przedewszystkiem jakiego użyto gwałtu lub podstępu, jakich środków lub narzędzi, tudzież jak wielka jest wyrządzona lub zamierzona szkoda i utracony zysk, oraz jak wielkie było niebezpieczeństwo dla ży-

cia, zdrowia lub niebezpieczeństwa ciała ludzkiego i dla cudzej własności.

XII. ROZDZIAŁ.

O rewizji domu i osoby i o zatrzymaniu przedmiotów.

I. Rewizja domu i osoby.

§ 139. Rewizję domu, to jest przeszukanie mieszkania lub innych miejsc, należących do gospodarstwa domowego, wolno wtedy tylko przedsięwziąć, gdy uzasadnione zachodzi podejrzenie, że się tam ukrywa osoba o zbrodnię lub występki podejrzana, albo że się tam znajdują przedmioty, których posiadanie lub obejrzenie dla danego śledztwa ważnem być może.

U osób, które według wszelkiego prawdopodobieństwa przedmioty takie posiadają, albo które są podejrzone o zbrodnię lub występki, albo skądinąd są osławione, nastąpić także już może rewizja osoby i ich odzieży.

§ 140. Rewizja następuje zwyczajnie tylko po poprzednim przesłuchaniu osoby, u której albo na której ma być przedsięwzięta i to tylko o tyle, o ile przesłuchanie nie skłoniło jej do dobrowolnego wydania przedmiotów poszukiwanych, ani nie usunęło tych przyczyn, które do rewizji są powodem.

Przesłuchanie takie można pominąć, gdy chodzi o osoby osławione, jakoteż wtedy, gdy zwłoka grozi niebezpieczeństwem, alko kiedy odbywa się rewizja miejsc przystępnych dla publiczności.

Rewizję odbyć wolno zwyczajnie tylko na mocy nakazu sędziowskiego powodami uzasadnionego. Nakaz ten ma być stronie doręczony natychmiast lub przynajmniej w przeciągu następnych dwudziestu czterech godzin.

O rewizjach domowych z powodu zbrodni lub występ-

pków, co do których dalsze policyjne poszukiwania lub zarządzenia w interesie bezpieczeństwa publicznego potrzebne być mogą, zawiadomić poprzednio należy, jeżeli to bez zwłoki stać się może, najbliższą władzę bezpieczeństwa, ażeby jej delegat mógł być obecny i nie wpływając na śledztwo, mógł zebrać potrzebne wiadomości do dalszych zarządzeń, jakie będą potrzebne.

Jeżeli rewizja ma być przedsięwzięta w budynku wojskowym, lub przez wojsko zajęтым, donieść o tem należy komendantowi i przybrać dodaną przez niego osobę wojskową.

§ 141. Jeżeli zwłoka grozi niebezpieczeństwem, mogą urzędnicy sądowi lub władze bezpieczeństwa zarządzić rewizję domu celem wymiaru sprawiedliwości karnej, nawet bez nakazu sędziowskiego. Wysłany do jej wykonania ma być zaopatrzony w upoważnienie pisemne, które osobie interesowanej okazać powinien.

W tym samym celu także władze bezpieczeństwa przedsiębrać mogą rewizję domu z własnej mocy, jeżeli przeciw komu wydano nakaz dostawienia albo uwięzienia, albo jeżeli kogo na uczynku ujęto, gdy przez publiczną pogon lub głos publiczny wskazano jako podejrzanego o przestępstwo, albo gdy w jego posiadaniu znaleziono przedmioty, które wskazują na udział w niem.

W obu przypadkach należy osobie interesowanej na żądanie natychmiast, albo przynajmniej w następnych dwudziestu czterech godzinach doręczyć poświadczenie pisemne że przedsięwzięto rewizję domu i z jakich powodów.

§ 142. Rewizję domu i osoby odbywać zawsze należy bez niepotrzebnego rozgłosu, i w taki sposób, aby unikać wszystkiego, coby sprawić mogło niepotrzebną przykrość lub niedogodność osobom interesowanym, z poszanowaniem, o ile tylko można, ich czci i ich tajemnic prywatnych, nie mających związku z przedmiotem śledztwa, jako-

też z najstaranniejszem przestrzeganiem względów przyzwoitości i stosowności.

Osobę zajmującą miejsce, które ma być przeszukane, wezwać należy, aby była obecną podczas przeszukiwania; a jeżeli ona doznaje przeszkody albo nie jest obecną, wezwanie wystosować należy do dorosłej osoby jej rodziny, albo jeśli takiej nie ma, do domownika lub sąsiada.

Oprócz tego przybrać zawsze należy do rewizji protokolanta i dwóch świadków sądowych.

Protokół z rewizji spisać się mający, podpisać mają wszyscy obecni. Jeżeli nie znaleziono nic podejrzanego, wówczas na żądanie strony interesowanej wydać należy poświadczenie na to.

II. Zatrzymanie przedmiotów.

§ 143. Jeżeli znaleziono rzeczy, które mogą mieć znaczenie dla śledztwa lub mogą być uznane za przepadłe, należy je spisać i wziąć w przechowanie sądowe, lub pod dozór sądowy, albo zająć (§ 98). (N. 1920).

Każdy jest obowiązany wydać na żądanie przedmioty takie a w szczególności także dokumenty. Jeśliby się wzbraniao wydać przedmiot, którego posiadanie przyznano lub w inny sposób udowodniono, i jeśliby odebranie przez rewizję domu skutecznic się nie dało, wówczas posiadacz, jeżeli sam nie jest podejrzany o czyn karygodny lub nie jest z ustawy uwolniony od obowiązku składania świadectwa, zniewolony być może do tego karą pieniężną aż do 100.000 Mp. a w razie dalszego oporu w przypadkach ważniejszych, aresztem aż do sześciu tygodni.

§ 144. Jeżeli podczas rewizji domu lub osoby znalezione będą przedmioty, z których wnosić można o popełnieniu czynu karygodnego innego a nie tego, z powodu którego rewizję przedsięwzięto, wówczas zatrzymać je wprawdzie należy, jeśli przestępstwo to z urzędu ma być ścigane; jednakowoż należy osobny spisać protokół zatrzymania

i przesać natychmiast prokuratorowi. Jeżeli on nie uczyni wniosku wdrożenia postępowania karnego, przedmioty zatrzymane niezwłocznie mają być zwrócone.

III. Przetrząsnięcie i zatrzymanie papierów.

§ 145. Przy przetrząsaniu papierów starać się należy, aby ich treść nie doszła do wiadomości osób, które nie są do tego upoważnione.

Jeżeli posiadacz papierów nie chce zezwolić, aby je przejrano, powinny być opieczetowane i w sądzie złożone, a natychmiast odnieść się należy do izby radnej, która rozstrzygnie, czy one mają być przejrane, czy też zwrócone.

Nadto i w innych przypadkach papiery, które zabrano w przechowanie sądowe, a których natychmiast spisać nie było można, powinny być obwinęte i pieczęcią sądową opieczetowane. Stronie interesowanej, jeśli podczas przetrząsania jest obecna, wolno także swoją przyłożyć pieczęć. Gdy się przystępuje do odpieczętowania, wezwać trzeba stronę interesowaną, aby przy tem była obecna. Jeśliby się na takie wezwanie nie stawiała, albo jeśliby jej ono z powodu nieobecności doręczone być nie mogło, należy pomimo to odpieczętowanie przedsięwziąć.

IV. Zatrzymanie i otwarcie listów i innych przesyłek.

§ 146 Jeżeli obwiniony o zbrodnię lub występki jest już uwięziony, albo gdy z powodu tychże wydano przeciw niemu nakaz dostawienia lub uwięzienia, wówczas sędzia śledczy telegramy, listy lub inne przesyłki, które obwiniony wysyła, lub które do niego nadchodzą, może zatrzymać i żądać ich wydania od urzędów pocztowych, telegraficznych lub innych zakładów, trudniących się przesyłką.

Zakłady te są nadto obowiązane na żądanie prokuratora wstrzymać takie przesyłki aż do nadejścia postanowienia sądowego, jednakowoż, jeżeli sędzia śledczy takiego

postanowienia nie wyda w przeciągu dni trzech, nie wolno im dłużej odwlekać przesłania.

§ 147. Zatrzymane przesyłki może tylko sędzia śledczy otworzyć i to zaraz, jeżeli się obwiniony na to zgadza. Gdy obwiniony na to się nie zgadza, sędzia śledczy poprzednio powinien się postarać o zezwolenie izby radnej, chyba, że zwłoka grozi niebezpieczeństwem.

Otwieranie, co do którego protokół spisać należy powinno być uskutecznione bez uszkodzenia pieczęci; okładki i adresy mają być zachowane.

§ 148. O zatrzymaniu przesyłek zawiadomić należy obwinionego, albo, jeżeli on jest nieobecny, kogoś z jego rodziny i to natychmiast lub najpóźniej w dwudziestu czterech godzinach. Skoro przesyłkę otworzono, wówczas listy i telegramy, o ile nie ma obawy, aby udzielenie ich treści szkodliwie wpływało na śledztwo, udzielić należy obwinionemu lub temu, do kogo są wystosowane, i to w oryginale lub w odpisie, w całości lub w wyciągu. Jeżeli obwiniony jest nieobecny, udzielenie to ma nastąpić komuś z jego krewnych. Jeżeli nie ma krewnych obwinionego, a sędzia mniema, że tego wymaga interes wysyłającego, należy list mu zwrócić, albo też donieść mu o dokonaniem zatrzymaniu, w razie, gdy list lub telegram w aktach pozostawić trzeba.

§ 149. Przesyłki zatrzymane, których otwarcia nie uznano za potrzebne, wydać należy niezwłocznie tym, do których są wystosowane, albo też zwrócić zakładowi, trzniącemu się przesyłką.

XIII. ROZDZIAŁ.

O przesłuchaniu świadków.

§ 150. Każdy, kogo jako świadka wezwano, z reguły jest obowiązany stawić się na wezwanie i zeznawać w sądzie, co mu w przedmiocie śledztwa jest wiadome.

§ 151. Jako świadków słuchać nie wolno pod nieważnością ich zeznań:

1. duchownych względem tego, co im powierzono na spowiedzi albo w inny sposób pod warunkiem dyskrekcji urzędu duchownego;

2. urzędników państwowych, jeżeliby zeznaniem swoim zdradzili tajemnicę urzędową, której przestrzegać są obowiązani, o ile przełożeni nie zwolnili ich od tego obowiązku;

3. osób, które w czasie, kiedy zeznawać mają, z powodu stanu swego ciała lub umysłu nie są w możności zeznać prawdę.

§ 152. Uwolnieni są od obowiązku składania świadectwa:

1. krewni i powinowaci obwinionego w linii wstępnej i zstępnej, jego małżonek i tegoż rodzeństwo, jego własne rodzeństwo i tegoż małżonkowie, rodzeństwo jego rodziców oraz dziadków i babek, jego siostrzeńcy i bratanki, siostrzenice i bratanice, krewni w stopniu dzieci rodzeństwa, przysposobiciele i wychowawcy, przysposobieńcy i wychowankowie, jego opiekun i pupil.

2. obrońcy pod względem tego, z czem się obwiniony zwierzył przed nimi jako obrońcami.

Jeżeli osoba jako świadek wezwana, zostaje w którym z poprzednio wymienionych stosunków tylko do jednego z kilku obwinionych, wówczas od świadectwa co do innych tylko wtedy uchylić się może, gdy niemożliwe jest odłączenie zeznań, które się tych ostatnich tyczą.

Osoby pod 1. wymienione, jeżeli jako świadkowie są wezwane, powinien sędzia śledczy przed ich przesłuchaniem, albo przynajmniej, skoro się tylko o ich stosunku do obwinionego dowie, pouczyć, że mają prawo uchylić się od świadectwa i zapisać do protokołu oświadczenie ich w tej mierze uczynione. Jeżeli świadek nie zrzekł się wy-

rażnie prawa uchylenia się od świadectwa, zeznanie jego jest nieważne.

§ 153. Jeżeliby złożenie świadectwa albo odpowiedź na pytanie pociągały za sobą bezpośrednią i znaczną dla świadka szkodę majątkową, albo narażałoby na hańbę jego samego lub kogo z jego rodziny (§ 152 l. 1), a on z tego powodu odmówiłby świadectwa, tylko w nader ważnych przypadkach ma być zniewolony do świadectwa.

§ 154. Osoby, które z powodu choroby lub ułomności przed sądem stawić się nie mogą, przesłuchać można w ich mieszkaniu.

§ 155. Uchylony nowelą z r. 1920.

§ 156. Jeżeli miejsce pobytu świadka leży poza okręgiem sądu powiatowego, znajdującego się w siedzibie sędziego śledczego, przesłuchanie jego zwyczajnie zarządzić należy przez ów sąd powiatowy, w którego okręgu świadek się znajduje. Gdy jednak sędzia śledczy sądzi, że celem uzyskania wyczerpującego zeznania lub celem przyspieszenia sprawy zachodzi potrzeba, żeby świadka sam przesłuchał, wówczas wezwać go może bądź bezpośrednio, bądź przez ten sąd powiatowy, któremu świadek podlega, ażeby się osobiście stawił. Jeżeli stawienie się świadka przed sędzią śledczym połączone jest ze zbyt wielkimi trudnościami, lub zanadto wielkimi kosztami, wówczas może go nawet sam przesłuchać w miejscu jego pobytu, wszelako jeżeli to miejsce nie leży w obrębie trybunału, któremu sam podlega, równocześnie donieść o tem powinien trybunałowi właściwemu.

§ 157. Gdy trzeba przesłuchać świadków, przebywających poza granicami Polski, należy z reguły prosić o ich przesłuchanie właściwego sędziego zagranicznego, o ile w przepisach lub umowach, normujących stosunki z zagranicą, nie postanowiono czego innego. Udzielone mu być mają przedmioty i pytania, co do których nastąpić ma przesłuchanie, a zarazem należy go upraszać, aby według oko-

liczności rozciągnął przesłuchanie także do takich pytań, które się nasuną z treści zeznań przez świadka uczynionych. Gdyby jednak osobiste stawienie się takiego świadka przed sądem karnym okazało się koniecznem, a świadek dobrowolnie się nie stawił, należy o tem zdać sprawę ministrowi sprawiedliwości. (N. 1920).

§ 158. Jeżeli osoba, która ma być przesłuchana, piastuje urząd publiczny lub pełni takąż służbę, a w czasie jej nieobecności celem przestrzegania bezpieczeństwa publicznego lub innych interesów publicznych zarządzane być musi zastępstwo, wówczas o jej wezwaniu zawiadomić należy równocześnie bezpośrednio przełożonego.

Przepis ten i wtenczas ma być zastosowany, gdy wezwane być mają osoby, zajmujące posady przy kolejach żelaznych lub na okrętach parowych, robotnicy w kopalniach, hutach, kuźnicach i walcowniach, osoby zostające w państwowej lub gminnej służbie zdrowia, tudzież w publicznej albo prywatnej służbie leśnej.

§ 159. Jeżeli świadek nie stawi się na wezwanie sobie doręczone, wówczas wzywa się go ponownie pod zagrożeniem kary pieniężnej aż do 2000.000 Mp. na wypadek niestawienia się, i z dalszem zagrożeniem, że przeciw niemu nakaz dostawienia wydany będzie. Gdyby się świadek pomimo to bez ważnych przyczyn usprawiedliwiających go nie stawił, sędzia śledczy ma nałożyć na niego karę pieniężną i wydać nakaz dostawienia. W nagłych przypadkach może sędzia śledczy już po pierwszy:in nieusprawiedliwionem niestawieniu się świadka, wydać przeciw niemu nakaz dostawienia. Koszta dostawienia zwrócić ma świadek.

§ 160. Jeżeli świadek się stawi, lecz wzbrania się bez przyczyny ustawowej złożyć świadectwo lub wykonać przysięgę od świadków wymaganą, sędzia śledczy może go do tego zmusić karą pieniężną aż do 2000.000. Mp., a w razie dalszego uporu w przypadkach ważniejszych aresztem

do sześciu tygodni, co jednak nie powinno wstrzymywać dalszego biegu lub zakończenia śledztwa wstępnego.

§ 161. W ciągu śledztwa wstępnego, świadków, którzy podlegają orzecznictwu sądów wojskowych, słuchać ma sędzia śledczy według uznania swego albo sam, tak jak świadków innych, albo też przez ów sąd wojskowy, którego orzecznictwu podlegają. Sędzia śledczy udać się ma w przypadku pierwszym o doręczenie pozwu do przełożonej komendy świadka albo do najbliższej miejscowej komendy wojskowej, zaś w ostatnim przypadku o przesłuchanie świadka do sądu wojskowego, któremu świadek podlega.

Gdy członkowie żandarmerji, straży policyjnej wojskowej i straży bezpieczeństwa mają być słuchani jako świadkowie, postępować należy z nimi zawsze jak z osobami stanu cywilnego. Pozwy jednak ich się tyjące, tylko samodzielnym komendantom doręczone być powinny bezpośrednio, innym zaś członkom tych korpusów zawsze przez ich wezwanych przełożonych, którzy są obowiązani zarządzić stawienie się wezwanego przed władzą cywilną.

Jeżeliby świadek podlegający orzecznictwu sądów wojskowych, nie chciał się stawić przed sędzią śledczym, albo nie chciał zeznawać lub złożyć przysięgi dla świadków przepisanej, wówczas sędzia śledczy udać się ma bezpośrednio do jego przełożonego, który jest obowiązany zniewolić świadka aby się zastosował do ustawy.

§ 162. Sędzia śledczy przesłucha każdego świadka osobno, w nieobecności oskarżyciela, strony cywilnej, obwionego lub innych świadków. Świadcowi wolno podczas przesłuchania siedzieć.

§ 163. Jeżeli świadek nie zna języka sądowego, przesłuchanie jego bez tłumacza wtedy tylko nastąpić może, gdy tak sędzia śledczy jakoteż protokolant język jego dostatecznie znają; jeśli potrzeba załączyć należy do aktów uwierzytelniony przekład protokołu na język sądowy.

W innych zaś przypadkach przesłuchanie odbyć się

powinno za przybraniem zaprzysiężonego tłumacza a zeznania zapisane być mają do protokołu tak w języku, w którym świadka słuchano, jakoteż w przekładzie na język sądowy. Tłumacz może także być użyty za protokolanta.

§ 164. Jeżeli świadek jest głuchy, zadaje mu się pytania na piśmie, a jeżeli jest niemy, wzywa się go, aby odpowiadał pisemnie. Gdyby ani ten ani tamten sposób przesłuchania nie był możliwy, wówczas słuchać należy świadka, przybierając jedną lub więcej osób, które z nimi na znaki rozmawiać umieją, albo skądinąd mają wprawę w porozumiewaniu się z głuchoniememi, a które wprzód jako tłumacze zaprzysiężone być powinny.

§ 165. Przed przesłuchaniem należy upomnieć świadka, aby na zadane sobie pytania według najlepszej swej wiedzy i sumienia szczerą zeznał prawdę, niczego nie zamilczał i w taki sposób zeznawał, żeby w razie potrzeby zeznania swoje mógł potwierdzić przysięgą.

§ 166. Następnie świadka należy zapytać o imię i nazwisko, wiek, miejsce urodzenia, religię, stan, sposób zarobkowania lub zatrudnienie, miejsce zamieszkania. a w razie potrzeby o inne stosunki osobiste zwłaszcza o jego stosunek do obwinionego lub do innych osób, których śledztwo się tyczy.

Jeżeli sędzia śledczy uważa, że ze względu na szczególne okoliczności przypadku, konieczna zachodzi potrzeba, może także świadka zapytać, czy już kiedy zostawał pod śledztwem karno-sądowym i jaki był jego wynik.

§ 167. Słuchając świadka co do rzeczy samej, skłonić go naprzód należy, aby zwięźle opowiedział fakty, stanowiące przedmiot świadectwa, a następnie aby uzupełnił je i usunął to wszystko, co jest niejasne lub sprzeczne. W szczególności wezwać należy świadka, aby podał źródło swej wiedzy. Unikać należy o ile tylko można, pytań, w którychby mu przedstawiano okoliczności, jakie dopiero

z jego odpowiedzi wypływać powinny, a gdyby ich nie można uniknąć, natenczas w protokole mają być uwidocznione.

§ 168. Jeżeli zachodzi potrzeba, aby świadek rozpoznał osoby lub rzeczy, należy mu je przedstawić albo przedłożyć w sposób stosowny; jednakże świadka pierwej należy wezwać do dokładnego opisanie i podania znamion odróżniających.

Jeżeli zeznania świadków nie zgadzają się między sobą co do ważnych okoliczności, sędzia śledczy zarządzić może stawienie ich sobie do oczu.

Stawianie do oczu zwyczajnie odbywać się nie powinno jednocześnie między więcej, niż dwiema osobami. Stawieni do oczu zapytani być mają z osobna o każdą szczególną okoliczność, względem której między sobą się różnią, a odpowiedzi obustronne zapisać należy do protokołu.

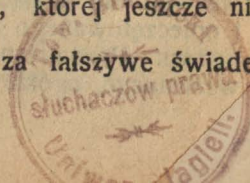
§ 169. W śledztwie wstępem wolne wtedy tylko od świadków odbierać przysięgę, gdy zachodzi obawa, że świadek z powodu choroby, dłuższej nieobecności, z powodu braku stałego pobytu lub z innych przyczyn nie będzie mógł się stawić na rozprawie głównej; gdy oskarżyciel lub obwiniony z ważnych powodów uczynią wniosek, aby odebrano przysięgę od świadka, albo gdy sędzia śledczy myśli, że nie inaczej, tylko żądając od świadka przysięgi na zeznanie szczerą prawdę dowiedzieć się może.

§ 170. Niewolno odbierać przysięgi pod nieważnością od osób:

1. którym udowodniono, albo które są podejrzane, że czyn karygodny względem którego były słuchane, same popełniły, albo w nim udział brały;

2. które zostają pod śledztwem o zbrodnię, albo skazane zostały za nią na karę więzienia, której jeszcze nie odcierpiały;

3. które już raz skazane zostały za fałszywe świadectwo lub fałszywą przysięgę;

4. które w czasie ich przesłuchania nie ukończyły jeszcze czternastego roku życia;

5. których władze spostrzegania albo przypominania sobie są nader osłabione;

6. które żyjąc w nieprzyjaźni z obwinionym, przeciw niemu zeznają, a nieprzyjaźń ta jest tego rodzaju, że ze względu na jakość osób i ze względu na okoliczności wyklucza zupełną wiarygodność świadków.

7. które w swem zeznaniu ważne przytoczyły okoliczności, a nieprawdziwość tychże jest udowodniona, jeśli wykazać nie mogą, że prosta tylko zaszła pomyłka.

§ 171. Sędzia śledczy odbiera przysięgę od świadka, dopiero po przesłuchaniu tegoż, przestrzegając ustawy z dnia 3 maja 1868, Nr. 33 Dz. u. p.

§ 172. Jeżeli ten, kto zbrodnią lub występkiem w swych prawach pokrzywdzony został, ma być słuchany jako świadek, zapytać go należy w szczególności o to, czy przyłącza się do postępowania karnego.

Tak w tym przypadku, jakoteż wtedy, gdy występuje jako oskarżyciel, stosują się także do niego wszystkie przepisy o przesłuchaniu świadków.

XIV. ROZDZIAŁ.

O wezwaniu, dostawieniu, przytrzymaniu tymczasowem i areszcie obwinionego.

I. Wezwanie.

§ 173. Obwinionego wzywa się naprzód tylko w celu przesłuchania, chyba, że ustawa co innego przepisuje.

Wezwanie to skutecznia się przez doręczenie osobie wezwać się mającej, wystosowanego do niej pisemnego i opieczętowanego a przez sędziego śledczego podpisanego pozwu. Pozew ten musi zawierać nazwę sądu i nazwisko wezwanego, ogólne wymienienie przedmiotu śledztwa, miej-

sce, dzień i godzinę stawienia się, oraz dodatek, że wezwany będzie przesłuchany jako obwiniony, tudzież, że w razie niestawienia się, przed sąd osobiście będzie dostawiony.

II. Dostawienie, przytrzymanie tymczasowe i areszt śledczy zwyczajny.

§ 174. Jeżeli wezwany nie stanie, nie doniósłszy o przyczynie dostatecznie go usprawiedliwiającej, wydany być ma przeciw niemu pisemny nakaz dostawienia.

§ 175. Sędzia śledczy, nawet bez poprzedniego wezwania może zarządzić dostawienie i tymczasowe przytrzymanie podejrzanego o zbrodnię lub występki :

1. Jeżeli go na gorącym ujęto uczynku, albo bezpośrednio po czynie pogoń urzędowa albo głos publiczny wskazują go jako podejrzanego o zbrodnię lub występki, albo też gdy go przydybano z bronią lub innymi przedmiotami, które ze zbrodni lub występków pochodzą, lub wogóle wskazują, że miał w nich udział.

2. Jeżeli czynił przygotowania do ucieczki, albo podejrzany jest o nią z powodu wielkiej prawdopodobnie czekającej go kary, z powodu włóczęgostwa, albo z powodu, że w tej okolicy jest nieznany, że niema legitymacji albo nie ma stałego zamieszkania, albo też z innych ważnych powodów.

3. Jeżeli w sposób przeszkadzający wykryciu prawdy starał się wpływać na świadków, znawców lub współwinnych, albo też utrudnić śledztwo przez zniszczenie śladów zbrodni lub występków, albo jeżeli istnieje uzasadniona obawa, że to się stać może.

4. Jeżeli szczególne okoliczności usprawiedliwiają obawę, że obwiniony powtórzy czyn dokonany, albo wykona czyn usiłowany lub zagrożony.

Jeżeli jednak chodzi o zbrodnię, na którą ustawa przepisuje karę śmierci lub karę więzienia najmniej dzie-

sięcioletniego, sędziego śledczy natychmiast wydać ma nakaz aresztowania przeciw osobie o taką zbrodnię podejrzaną.

§ 176. W powyższych przypadkach (§ 175) sędzia śledczy wydać powinien pisemny nakaz aresztowania razem z powodami, który doręczony być ma obwinionemu natychmiast przy jego aresztowaniu, albo przynajmniej w przeciągu najbliższych dwudziestu czterech godzin,

Jeżeli aresztowaną zostaje jedna z osób w § 158. wymienionych, zawiadomić o tem należy niezwłocznie bezpośrednio jej przełożonego; a o ile żadne szczególne nie zachodzą wątpliwości jeszcze przed wykonaniem nakazu uwięzienia. Jeżeli areszt zostaje uchylonym, również o tem natychmiast zawiadomić należy.

§ 177. Ściganie przez pogoń i tymczasowe przytrzymanie podejrzanego o zbrodnię lub występki celem stawienia go przed sędzią śledczym, mogą przedsięwziąć wyjątkowo także sędziowie niewłaściwi i organy władz bezpieczeństwa bez nakazu pisemnego:

1. w przypadku § 175, l. 1 i

2. w przypadkach § 175, l. 2, 3 i 4, o ile z powodu niebezpieczeństwa zwłoki nie można się naprzód postarać o nakaz sędziowski.

Sędzia albo władza policyjna niezwłocznie przesłuchać powinni przytrzymanego, a jeżeli się okaże, że żadnej nie ma podstawy do dalszego przytrzymania go, natychmiast mają go puścić na wolność, w przeciwnym zaś razie w przeciągu czterdziestu ośmiu godzin odstawić do sędziego śledczego.

§ 178. Jeżeli na obwinionym nawet po przesłuchaniu go ciąży podejrzenie o zarzucony mu czyn, a zachodzi jeden z przypadków w § 175 wymienionych, wówczas sędzia powiatowy (§ 89) właściwy do dochodzeń przygotowawczych, może postanowić, że obwiniony ma być przytrzymany aż do dalszego zarządzenia sędziego śledczego.

Postanowienie to razem z powodami ustnie ogłosić należy obwinionemu i o tem oznajmieniu w protokole uczynić wzmiankę. Jednak, gdy obwiniony żąda, aby go przed sędziego śledczego stawiono, odstawić go do tegoż należy najpóźniej w przeciągu czterdziestu ośmiu godzin.

§ 179. Sędzia śledczy powinien przesłuchać w przeciągu dwudziestu czterech godzin każdego, kto do sądu zostaje dostawiony lub wskutek nakazu sędziego śledczego doprowadzony. Jeśliby to było niemożliwe, obwinionego można wprawdzie przytrzymać tymczasowo, jednakowoż przesłuchać go należy jak tylko można najrychlej, a najpóźniej w trzech dniach, przytaczając w protokole przyczynę, z powodu której przesłuchanie nie mogło pierwiej nastąpić.

Natychmiast po przesłuchaniu sędzia śledczy postanowi, czy należy obwinionego na wolną stopę wypuścić, czy też zwyczajny areszt śledczy na niego rozciągnąć.

§ 180. Areszt śledczy zwyczajny rozciągnięty być może tylko na obwinionego, na którym nawet po przesłuchaniu go przez sędziego śledczego ciąży podejrzenie o zbrodnię lub występki i względem którego zachodzi jedna z okoliczności w § 185 l. 1, 2, 3 i 4 wskazanych.

Areszt śledczy musi być rozciągnięty jeśli chodzi o zbrodnię, na którą ustawa przepisuje karę śmierci, albo najmniej dziesięcioletnie więzienie.

Postanowienie sędziego śledczego rozciągające areszt śledczy, oznajmić należy obwinionemu ustnie razem z powodami, czyniąc w protokole wzmiankę o tem oznajmieniu. Na żądanie, postanowienie to razem z powodami doręczone być powinno obwinionemu także na piśmie, a to w przeciągu dwudziestu czterech godzin.

Na osoby wojskowe, powołane podczas pokoju do wyćwiczenia rekrutów, albo do ćwiczeń wojskowych, wolno sądom karnym dla osób cywilnych w ciągu czasu, na który zostały powołane, areszt śledczy wtedy tylko rozciągnąć, gdy chodzi, albo gdy zajdzie jeden z przypadków w § 175,

1. 3 wymienionych. Jeżeli nastąpiło wypowiedzenie wojny, albo wojna już wybuchła, a osoby wymienione do służby powołano, areszt śledczy na nie wtedy tylko może być rozciągnięty, gdy chodzi o zbrodnię zagrożoną karą śmierci lub karą więzienia więcej niż pięcioletniego.

§ 181. Jeżeli w razie buntu albo rozruchu, gwałtu publicznego, albo jakiego innego przez wiele osób popełnionego przestępstwa nie można winnych natychmiast wyśledzić, uwięzić można tymczasowo wszystkich, którzy byli obecni podczas zajścia, a nie są zupełnie wolni od podejrzenia, że w niem brali udział.

Sędzia właściwy powinien ich jednak najpóźniej w trzech dniach przesłuchać, dłużej zaś przytrzymać ich nie wolno, z wyjątkiem tych, na które areszt śledczy zwyczajny już mógł być rozciągnięty.

§ 182. Jeżeli sędzia śledczy zaraz po popełnieniu zbrodni lub występku udaje się na miejsce celem zbadania istoty czynu, nakazać może każdemu, względem którego uzna to za stosowne, aby w tym samym dniu albo też jeszcze w dniu następnym miejsca swego pobytu nie opuszczał. Wykraczającego przeciw temu nakazowi, sędzia śledczy skazać może według okoliczności na karę pieniężną do 1,000.000 Mp. i wydać może przeciw niemu nakaz uwięzienia.

III. Obchodzenie się z uwięzionymi w czasie śledztwa.

§ 183. Areszt śledczy, jakoteż przytrzymanie tymczasowe obwinionego wykonywać należy z największem, o ile można, poszanowaniem osoby i czci jego. Uwięziony podlegać powinien takim tylko ograniczeniom, jakie są potrzebne, aby zabezpieczyć sobie jego osobę i aby przeszkodzić znowom śledztwu szkodliwym.

§ 184. Uwięzionych trzymać należy, o ile można, każdego w odosobnieniu. Gdzie takie osobne zamknięcie każdego uwięzionego jest niemożliwe, sąd starać się powinien, aby

osób płci różnej, udział mających w tej samej zbrodni i występku, zbrodniarzy niewprawnych albo młodocianych z wprawnymi albo dorosłymi nie osadzano razem w jednym więzieniu. Rozmieszczając w ten sposób uwięzionych, którzy zostają pod śledztwem, uwzględnić także należy stopień ich wykształcenia i rodzaj zarzuconych im zbrodni lub występków.

§ 185. Uwięzionemu wolno postarać się na własne koszta o wygody i zatrudnienia, odpowiadające jego stanowi i majątkowi, o ile je pogodzić można z celem uwięzienia, i o ile nie nadwężają ani porządku domowego, ani nie zagrażają bezpieczeństwu.

§ 186. Jeżeli uwięziony żąda, aby go odwiedził wybrany przez niego lekarz lub duchowny jego wyznania, albo jeżeli chcą go odwiedzić krewni lub osoby, zostające z nim w interesach, albo z którymi on chce się poradzić, należy zezwolić na to, przestrzegając warunków wskazanych porządkiem domowym. Odwiedziny takie odbywają się tylko w obecności osoby sądowej, a sędzia śledczy może ich zupełnie zakazać, jeżeli według okoliczności przypadku obawiać się należy, że wpłyną na śledztwo szkodliwie.

§ 187. Uwięzionemu wolno tylko z wiedzą sędziego śledczego odbierać i wysyłać do innych osób telegramy, listy i przesyłki podobne, a jeżeli obawiać się trzeba szkodliwego wpływu na śledztwo, tylko wtedy, gdy je sędzia śledczy przeczytał i uznał, że bez obawy mogą być wysłane albo uwięzionemu doręczone. Nie wolno nigdy uwięzionemu zabraniać wysyłania podań do wyższych władz sądowych.

§ 188. Okucie w kajdany uwięzionego w areszcie śledczym może nastąpić tylko w razie zachowania się nader krnąbrnego, gwałtownego lub innych podburzającego, jakoteż z powodu usiłowanej lub przygotowywanej ucieczki, i to tylko na czas pewien, a nigdy dłużej, jak tego konieczna wymaga potrzeba.

§ 189. Sędziowie powiatowi jakoteż naczelnicy trybunałów pierwszej instancji są obowiązani, przybrawszy osobę

sądową, zwiedzać niespodzianie przynajmniej raz w tydzień podległe sobie więzienia, zapytywać uwięzionych w nieobecności dozorców więziennych jak są zaopatrywani, tudzież o obchodzenie się z nimi i zarządzić, co potrzeba, celem usunięcia spostrzeżonych usterek.

IV. Zabezpieczenie, uchylenie przytrzymania tymczasowego i aresztu śledczego.

§ 190. Areszt śledczy, jakoteż przytrzymanie tymczasowe należy matychmiast uchylić, skoro tylko ustaną ich przyczyny. Wszystkie władze, mające udział w postępowaniu karnem, są obowiązane przyczynić się do tego, aby uwięzienie takie trwało jak najkrócej.

Jeżeli obwinionego uwięziono tylko z powodu w § 175, l. 3 wymienionego, aresztu tego zwyczajnie nie wolno przeciągać nad dwa miesiące. Wyjątkowo może być przedłużony przez trybunał drugiej instancji na wniosek prokuratora albo sędziego śledczego z przyczyn nader ważnych i w śledztwach bardzo rozwlekłych, jednakowoż najdalej tylko do trzech miesięcy, licząc od dnia uwięzienia.

§ 191. Jeżeli obwiniony zostaje wypuszczony i na wolnej stopie pozostawiony, sędzia śledczy żądać może od niego, aby przyrzekł, że aż do prawomocnego ukończenia postępowania karnego, bez zezwolenia sędziego śledczego z miejsca pobytu swego się nie wydali, ani nie będzie się ukrywał, ani też usiłował śledztwo udaremnić. Niedotrzymanie tego przyrzeczenia pociąga za sobą zarządzenie aresztu śledczego przeciw obwinionemu.

§ 192. Jeżeli nie chodzi o zbrodnię, za którą należy według ustawy wymierzyć karę śmierci lub najmniej dziesięcioletniego więzienia, można aresztu, z powodu obawy ucieczki zarządzonego, na żądanie nie wykonać lub uchylić go za kaucją, albo za poręczeniem kwoty, którą oznaczy izba radna, uwzględniając skutki czynu karygodnego, stosunki osobiste aresztowanego i majątek dającego zabezpie-

czenie, tudzież za złożeniem przyrzeczenia w § 191 określonego; takiego aresztu należy na żądanie nie wykonać, względnie uchylić go za zabezpieczeniami powyższymi, jeżeli zbrodnia nie jest zagrożona karą surowszą od pięcioletniego więzienia. (N. 1920).

§ 193. Kaucję lub sumę poręczenia złożyć należy w sądzie albo w gotówce, lub w takich papierach wartościowych, których wolno używać w moc ustaw obowiązujących do umieszczenia korzystnego kapitałów osób małoletnich lub w pieczę oddanych, licząc je według kursu giełdowego, jaki mają w dniu złożenia albo też zabezpieczyć ją przez ustanowienie zastawu na nieruchomościach, lub przez zdatnych ręczyeli (§ 1374 powszechnej księgi ustaw cywilnych), którzy się zarazem jako płatnicy zobowiązują.

Sąd uznaje kaucję lub sumę poręczenia za przepadłą, jeżeli obwiniony bez zezwolenia oddali się z miejsca swego zamieszkania albo w przeciągu trzech dni przed sądem nie stanie na wystosowane doń wezwanie, które w razie niezastania go w jego mieszkaniu przybić należy.

Orzeczenie to, skoro tylko stanie się prawomocnem, może być równie jak każdy wyrok egzekwowane. Przepadłe kwoty zabezpieczenia mają być wniesione do kasy państwowej; wszelakoż poszkodowany przestępstwem ma prawo żądać, aby z kwot tych zostały zaspokojone przedewszystkiem jego roszczenia odszkodowania.

§ 194. Trybunał drugiej instancji może z ważnych przyczyn zezwolić, aby obwiniony za zabezpieczeniem, określonym w § 192, lub nawet bez zabezpieczenia, pozostał na wolnej stopie, albo by wypuszczono go na wolność, jeżeli nie chodzi o zbrodnię, zagrożoną karą śmierci lub wyłącznie karą dożywotniego więzienia. (N. 1920).

§ 195. Jeżeli obwiniony, uzyskawszy uwolnienie, robi przygotowania do ucieczki, albo jeżeli zajdą okoliczności nowe, które wymagają uwięzienia, wówczas uwięzić go

należy mimo danego zabezpieczenia; jeżeli uwięzienie w tych przypadkach nastąpiło, suma dana na kaucję lub poręczenie staje się wolną.

To samo ma miejsce i wtedy, gdy postępowanie karne prawomocnie ukończono uchwałą zaniechania lub wyrokiem ostatecznym.

§ 196. Oprócz przypadków zabezpieczenia i upływu terminu w § 190 ust. 2 oznaczonego, postanawia sędzia śledczy za przyzwoleniem prokuratora, że areszt śledczy ma być uchylony. Jeżeli sędzia śledczy i prokurator różnego są w tej mierze zdania, natenczas rozstrzygnie izba radna.

§ 197. Zażalenie prokuratora przeciw uchwale izby radnej uchylającej rozciągnięty areszt śledczy za zabezpieczeniem albo i bez niego, wtedy ma tylko skutek wstrzymujący, gdy tenże zażalenie swoje zapowiedział zaraz podczas oznajmienia uchwały i wniesie wywód tegoż najpóźniej w dniach trzech.

XV. ROZDZIAŁ.

O przesłuchaniu obwinionego.

§ 198. W śledztwie wstępnem sędzia śledczy słucha obwinionego w nieobecności oskarżyciela lub innych osób według ustawy do tego nie powołanych. Przesłuchanie to przedsiębrać należy z zachowaniem przyzwoitości i łagodności. Zwyczajnie odbywa się ono ustnie, gdy jednak chodzi o okoliczności zawile, sędzia śledczy dozwolić mu może, aby odpowiadał i pisemnie. Świadców sądowych przyzwać należy do przesłuchania obwinionego tylko wtedy, gdy sędzia śledczy uzna to za potrzebne, lub gdy obwiniony tego zażąda.

Jeżeli obwinionemu nałożono kajdany, należy mu je zdjąć przed jego przesłuchaniem, o ile się to stać może bez niebezpieczeństwa. Również każdemu obwinionemu pozwolić należy siedzieć podczas przesłuchania.

Jeśli obwiniony nie zna języka sądowego, albo jeśli jest głuchy albo niemy, wówczas przestrzegać należy przepisów §§ 163 i 164.

§ 199. Przed rozpoczęciem przesłuchania, sędzia śledczy powinien upomnieć obwinionego, aby na pytania, które mu będą zadane, odpowiadał stanowczo, jasno i zgodnie z prawdą.

Wypytawszy obwinionego o jego stosunki osobiste, sędzia śledczy oznajmić mu powinien w ogólności zbrodnię lub występki, o który jest obwiniony i wezwać go, aby opowiedział zwięźle i szczegółowo fakta, które stanowią przedmiot obwinienia. W dalszych pytaniach, należy unikając wszelkiej niepotrzebnej rozwlekłości, zmierzać do tego aby uzupełnił opowiadanie, wyjaśnił niejasności i sprzeczności, a w szczególności należy je w ten sposób stawiać, aby się obwiniony dowiedział o wszystkich poszlakach, przeciw niemu mówiących i aby mu podać wszelką sposobność do ich odparcia i do usprawiedliwienia się. Jeśli podaje fakty albo środki dowodowe ku uniewinnieniu swemu, należy je sprawdzić, o ile ich nie podał oczywiście tylko dla przewłoki.

§ 200. Pytania obwinionemu zadać się mające, nie powinny być niedokładne, niezrozumiałe, wieloznaczne albo podchwytliwe; wynikać one powinny jedno z drugiego w porządku naturalnym. Unikać przedewszystkiem należy pytań takich, w którym okoliczność przez obwinionego nie przyznaną, przyjmuje się za już przyznaną.

Pytania, które poddają obwinionemu okoliczności, jakie dopiero w jego odpowiedzi stwierdzone być powinny, albo które wskazują mu z nazwiska lub z innych łatwych do poznania znamion, poszukiwanych spółników, wolno wtedy tylko zadawać, gdy nie było można naprowadzić obwinionego w inny sposób do tego, aby o nich zeznawał. W takich przypadkach pytania dosłownie zapisane być powinny do protokołu.

§ 201. Przedmioty, które się odnoszą do zbrodni lub występku, albo służą do przekonania obwinionego, należy mu po poprzednim ich opisaniu przedłożyć do rozpoznania, a jeżeli przedłożyć ich nie można, trzeba go do nich zaprowadzić celem ich rozpoznania. Gdy chodzi o usunięcie wątpliwości, czy pismo, o które obwinionego posądzono, jest prawdziwe, można go zawezwać, aby napisał kilka słów lub zdań wobec sądu, jeśli się zdaje, że to do celu doprowadzi, nie wolno jednak używać środków przymusowych.

§ 202. Nie wolno używać ani obietnic, ani ludzających przedstawień, ani gróźb, ani środków przymusowych w tym celu, aby skłonić obwinionego do przyznania się albo do poczynienia pewnych zeznań. Nie wolno również przewlekać śledztwa wstępnego przez usiłowania czynione w tym zamiarze, aby osiągnąć przyznanie się.

§ 203. Jeżeli obwiniony odmawia odpowiedzi w ogóle, albo na pewne pytania, albo jeżeli udaje, że jest głuchy, niemy, obłąkany lub niedołąźny, a sędzia śledczy w przypadkach ostatecznych jest przekonany o udawaniu, jużto na podstawie własnych spostrzeżeń, jużto na podstawie przesłuchania świadków lub znawców, wówczas zwrócić jedynie należy uwagę obwinionego na to, że jego zachowanie się śledztwa nie wstrzyma, a on przez to pozbawić się może podstaw do swej obrony.

§ 204. Jeżeli późniejsze zeznania obwinionego nie zgadzają się z poprzednimi a w szczególności jeżeli odwołuje poprzednie przyznania, zapytać go należy o powód tej niezgodności tudzież o przyczyny odwołania.

§ 205. Jeżeli zeznania obwinionego różnią się w okolicznościach stanowczych od zeznań przeciw niemu zeznającego świadka lub współnika, tychże wtedy tylko w ciągu śledztwa wstępnego należy obwinionemu do ócz stawić, gdy sędzia śledczy uzna to za konieczne do wyjaśnienia

sprawy. W takich przeciwstawieniach postępować należy według przepisów w § 168, ustępie 3 zawartych.

Osoby wymienione w § 152, l. 1, które się nie usunęły od składania świadectwa, mogą się uchylić od przeciwstawienia obwinionemu, wyjąwszy gdy on sam tego żąda.

§ 206. Przyznanie się obwinionego nie uwalnia sędziego śledczego od obowiązku dochodzenia istoty czynu, o ile to tylko nastąpić może. Jeżeli przyznanie się jest szczegółowe i poparte innymi wynikami śledztwa wstępnego, przedsięwzięcie dochodzeń dalszych zależy od osobnych wniosków oskarżyciela.

XVI. ROZDZIAŁ.

O oddaniu pod oskarżenie.

§ 207. Oskarżyciel wprowadzić ma oddanie pod oskarżenie w ten sposób, że wniesie akt oskarżenia.

Akt oskarżenia zawierać powinien:

1. nazwisko obwinionego;
2. wymienienie zarzuconego mu przez oskarżyciela czynu karygodnego lub czynów karygodnych z wszystkimi znamionami ustawowemi, od których zawisło zastosowanie pewnego wymiaru kary, a zarazem przytoczenie szczególnych okoliczności co do miejsca, czasu, przedmiotu itd. o tyle, o ile to jest potrzebne do wyraźnego określenia czynu;
3. nazwę ustawową czynu karygodnego lub czynów karygodnych, do których się oskarżenie odnosi, jakoteż przytoczenie tych ustępów ustawy karnej, których zastosowania się żąda, tudzież inne okoliczności potrzebne do uzasadnienia właściwości sądu ze względu na przedmiot sprawy;
4. wymienienie sądu, przed którym odbyć się ma rozprawa główna.

Do aktu oskarżenia dołączyć należy krótki ale wyczerpujący wywód pobudek, który zawierać powinien zwięzłe opowiedzenie stanu rzeczy, jaki się okazuje z doniesienia albo z aktów dochodzeń przygotowawczych lub ze śledztwa wstępnego.

Oprócz tego należy zamieścić w akcie oskarżenia lub dołączyć do niego spis świadków i znawców, którzy mają być wezwani, tudzież innych środków dowodowych, z których oskarżyciel na rozprawie głównej korzystać zamierza.

Oskarżyciel uczynić może także w akcie oskarżenia wniosek, aby obwinionego uwięziono.

Akt oskarżenia wniesiony być powinien w tylu egzemplarzach, aby każdemu oskarżonemu jeden egzemplarz mógł być doręczony, a jeden u sędziego śledczego pozostał.

§ 208 Akt oskarżenia wniesiony być powinien do sędziego, który prowadził śledztwo wstępne, a jeżeli śledztwa wstępnego nie było, do przewodniczącego izby radnej.

Jeżeli sędzia śledczy (przewodniczący izby radnej) ma wątpliwości, czy należy przychylić się do wniosku uwięzienia obwinionego, przedstawi rzecz izbie radnej do rozstrzygnięcia. Gdy taka wątpliwość nie zachodzi, albo gdy usunięto ją rozstrzygnięciem izby radnej, sędzia śledczy udzieli akt oskarżenia razem z załącznikami obwinionemu, i pouczy go, że może przeciw aktowi oskarżenia wnieść opozycję i żądać, aby trybunał drugiej instancji rozstrzygnął, czy sąd wymieniony w akcie oskarżenia jest właściwy i czy oskarżenie jest dopuszczalne.

§ 209. Jeżeli obwiniony już jest uwięziony, doręczyć mu należy akt oskarżenia najpóźniej w przeciągu dwudziestu czterech godzin, jeżeli zaś uwięzienie jego zarządzono na podstawie aktu oskarżenia, wówczas doręczony mu być powinien razem z nakazem uwięzienia.

Uwięziony zapowiedzieć może opozycję w okresie dwudziestu czterech godzin, który w ostatnim przypadku zaczyna upływać od chwili dostawienia go; wywód zaś opozycji wnieść może u sędziego śledczego do protokołu albo też wnieść na piśmie w przeciągu następujących dni ośmiu.

Jeżeli na żądanie jego akt oskarżenia doręczony zo-

staje obrońcy, termin do wywodu zapowiedzianej opozycji upływa od doręczenia obrońcy.

Jeżeli obwiniony pozostaje na wolnej stopie, doręczyć mu należy akt oskarżenia z tem pouczeniem, że może przeciw niemu w dniach ośmiu u sędziego śledczego zapowiedzieć i wywieść opozycję ustnie albo pisemnie.

§ 210. Jeżeli opozycji nie zapowiedziano w terminie ustawowym, albo jeżeli obwiniony wyraźnie jej się zrzekł, sędzia śledczy składa akta trybunałowi pierwszej instancji, który natychmiast zarządzić ma rozprawę główną.

W przeciwnym razie, sędzia śledczy po wniesionym wywodzie lub po upływie terminu w tym celu przeznaczonogo, odsyła akta trybunałowi drugiej instancji, zawiadamiając równocześnie oskarżyciela.

Sprzeciw spóźniony odrzuci sędzia śledczy, względnie przewodniczący izby radnej. (N. 1920).

Trybunał drugiej instancji rozstrzyga sprzeciw na posiedzeniu niejawnem po wysłuchaniu prokuratora przy sądzie apelacyjnym.

Tak samo postąpić należy, jeżeli obwiniony żali się tylko na uwięzienie (§ 208), które przeciw niemu zarządził bądź sędzia śledczy, bądź izba radna; również i w tym przypadku trybunał drugiej instancji tak samo ma postąpić jak w przypadku opozycji wniesionej przeciw aktowi oskarżenia.

§ 211. Trybunał drugiej instancji odrzuca tymczasowo akt oskarżenia, jeżeli to uważa za potrzebne w tym celu, aby usunięto uchybienia formalne albo lepiej wyjaśniono stan rzeczy.

Oskarżyciel powinien następnie w przeciągu dni trzech uczynić swe ewentualne wnioski sędziemu śledczemu albo też na nowo wnieść (§ 27 i 46) akt oskarżenia.

§ 212. Jeżeli trybunał drugiej instancji jest zdania, że do przeprowadzenia rozprawy głównej właściwy jest inny sąd jego okręgu, wtedy przekazuje ją tamże i orzeka zara-

zem o rzeczy samej. Gdy zaś sądzi, że uzasadniona jest właściwość sądu, znajdującego się w okręgu innego trybunału drugiej instancji, wówczas uzna się sam niewłaściwym i przesyła akta do dalszego rozstrzygnięcia właściwemu trybunałowi drugiej instancji.

§ 213. Jeżeli trybunał drugiej instancji mniema, że oskarżeniu stoi na przeszkodzie jedna z okoliczności następujących:

1. że czyn zarzucony obwinionemu nie stanowi czynu karygodnego, podlegającego orzecznictwu sądów;

2. że nie ma dostatecznych podstaw, aby obwinionego uważać za podejrzanego o ten czyn;

3. że zachodzą okoliczności, które uchylają karygodność czynu, albo wykluczają ściganie; nakoniec

4. że nie ma żądania według ustawy wymaganego, albo że nie ma wymaganego w ustawie zezwolenia osoby do tego uprawnionej — wówczas trybunał drugiej instancji rozstrzyga: uchyla się oskarżenie a postępowanie zostaje zaniechane.

Jeżeli orzeczenie to nie tyczy się wszystkich punktów oskarżenia, trybunał postanawia zarazem, że te punkta, względem których orzeczenie takie zapadło, usunięte będą z aktu oskarżenia.

Jeżeli okoliczność, z powodu której oskarżenie uchylono, odnosi się także do jednego ze współoskarżonych, który nie wniósł opozycji, trybunał postąpi tak, jak gdyby opozycja była wniesiona.

§ 214. Jeżeli nie zachodzi żaden z wypadków w §§ 211 — 213 wyszczególnionych, wówczas rozstrzygnięcie opiewa: oskarżenie utrzymuje się w mocy.

W tym wypadku należy wydać także uchwałę co do wszystkich wniosków, dotyczących się połączenia lub rozłączenia kilku oskarżeń, tudzież wezwania świadków i znawców. Oprócz tego, tak w tym przypadku, jakoteż w przypadkach §§ 211 — 213 omówionych, zarządzić należy co

potrzeba względem uwięzienia obwinionego, odstawienia go do innego sądu lub wypuszczenia go na wolność.

§ 215. Powody tych orzeczeń §§ 211 — 214 powinny być w ten sposób uzasadnione, aby nie uprzedzały orzeczenia sądu wyrokującego w rzeczy głównej.

W wygotowaniu tych orzeczeń podać należy nazwiska sędziów, którzy brali udział w naradzie.

§ 216 — 217 i ust II. § 218 uchylone § 8 ust. z 31. grudnia 1877 Nr. 3 D. u. p. z r. 1878.

§ 218. Jeżeli trybunał drugiej instancji uchwali oddanie pod oskarżenie, nie mając przedłożonego sobie aktu oskarżenia (§ 48, I. 2, § 114, ust. 4), wówczas wygotuje uchwałę swoją, przestrzegając przepisu zawartego w § 214 ustęp ostatni i w § 215, jakoteż przy analogicznem zastosowaniu przepisu, podanego w § 207 o osnowie aktu oskarżenia, a uchwała ta zastąpi akt oskarżenia w dalszem postępowaniu.

§ 219. Gdy obwiniony prawomocnie oddany jest pod oskarżenie (§§. 210, 214, 218), wówczas właściwości tego sądu, który według aktu oskarżenia, albo według orzeczenia zapadłego wskutek opozycji przeciw aktowi oskarżenia do rozprawy głównej jest powołany, więcej zaczepiać nie można, a przyczyny nieważności wspomniane w § 216 już nie mogą być zarzucane. Zresztą zaniechanie opozycji przeciw aktowi oskarżenia alko niezarzucenie nieważności pozostaje bez wpływu na dalsze postępowanie*).

XXII. ROZDZIAŁ.

O przygotowaniach do rozprawy głównej.

§ 220. Każdego oskarżonego, który jest uwięziony, zwyczajnie (§ 221, ustęp 2) należy odstawić w przeciągu trzech dni po prawomocnem oddaniu go pod oskarżenie,

* Ustęp drukowany odmiennem pismem nie obowiązuje wobec zniesienia § 216.

do więzienia trybunału, w którym odbyć się ma rozprawa główna. Jeśli oskarżenie tyczy się zbrodni przydzielonej sądowi przysięgłych do osądzenia, oskarżony po przybyciu do tego więzienia przesłuchany będzie najpóźniej w przeciągu dwudziestu czterech godzin przez przewodniczącego trybunału sądu przysięgłych lub przez jego zastępcę, albo przez przełożonego trybunału pierwszej instancji, a to w tym celu, aby oświadczył, czy do zeznań swoich, złożonych w śledztwie wstępnie chce coś dodać lub zmienić. Przy tej sposobności wezwać go należy, ażeby ustanowił sobie obrońcę, gdyby jeszcze nie miał żadnego, a jeśli z tego prawa nie korzysta, natychmiast ustanowić mu trzeba obrońcę z urzędu (§§ 41, 42).

Jeśli oskarżony nie jest uwięziony, wówczas przewodniczący może go albo wezwać do takiego przesłuchania, albo też upraszać sędziego powiatowego, w którego okręgu oskarżony się znajduje, aby go przesłuchał.

§ 221. Dzień do rozprawy głównej wyznacza przewodniczący w ten sposób, aby oskarżonemu na przygotowanie się do obrony swojej, pozostał pod nieważnością czas najmniej trzech dni, licząc od dnia doręczenia wezwania, a jeżeli chodzi o zbrodnię, przydzieloną do osądzenia sądowi przysięgłych, czas najmniej dni ośmiu, chyba, że on sam zezwoli na skrócenie terminu. O dniu rozprawy głównej należy zawiadomić tak oskarżonego i jego obrońcę, jakoteż prokuratora, względnie oskarżyciela prywatnego i stronę cywilną. Wezwanie oskarżonego zawierać ma zagrożenie, że w razie, gdyby się nie stawił, w miarę okoliczności albo rozprawa główna odbędzie się w jego nieobecności, albo on na mocy nakazu będzie do niej dostawiony albo gdyby to na czas nastąpić nie mogło, że rozprawa główna zostanie na jego koszt odroczone, a on do niej będzie dostawiony. Świadców i znawców należy także w ten sposób wezwać do rozprawy głównej, żeby zwykle

trzechdniowy przeciąg czasu przegradzał doręczenie wezwania i dzień, w którym się rozprawa główna odbędzie.

Rozprawa główna odbywa się zwyczajnie w siedzibie trybunału pierwszej instancji; prełożony trybunału może jednak — z wyjątkiem wypadku, wymienionego w § 297 ust. 3, — zarządzić po wysłuchaniu oskarżyciela, że rozprawa główna odbędzie się w siedzibie jednego z sądów powiatowych, należących do okręgu sądowego, jeżeli to przyczyni się do przyspieszenia albo ułatwienia rozpatrzenia sprawy, lub do zaoszczędzenia kosztów.

Jeżeli rozprawa główna ma odbyć się w siedzibie sądu powiatowego, znajdującego się poza siedzibą trybunału pierwszej instancji, można w miejsce jednego z członków trybunału orzekającego przybrać naczelnika owego sądu powiatowego lub jednego z sędziów tegoż sądu, którego wyznaczy prełożony trybunału pierwszej instancji.

Prełożony trybunału drugiej instancji może zarządzić, aby w siedzibie większych sądów powiatowych odbywały się rozprawy w sprawach o zbrodnie i występki w terminach z góry oznaczonych.

Zarządzenia takie należy w stosowny sposób ogłosić. (N. 1920).

Jeżeli przewidzieć można, że rozprawa główna potrwa dłuższy czas, zarządzić należy, żeby jeden lub dwaj sędziowie zastępcy byli obecni podczas rozprawy w tym celu, żeby w razie przeszkody zachodzącej u którego ze sędziów, zająć mogli jego miejsce.

§ 222. Jeżeli oskarżyciel, strona cywilna, albo oskarżony chcą uczynić wniosek wezwania świadków lub znawców innych, a nie tych, którzy mają być wezwani już na podstawie aktu oskarżenia lub na podstawie orzeczenia wydanego wskutek opozycji przeciw aktowi oskarżenia, powinni wcześniej o tem donieść przewodniczącemu, przytaczając fakty i okoliczności, na które wezwany ma być przesłuchany.

Spis nowo wezwać się mających świadków i znawców udzielony być powinien przeciwnikowi najpóźniej na trzy dni przed rozprawą główną; inaczey osoby te bez zezwolenia jego słuchane być nie mogą, wszelako bez ujmy władzy (§ 254) przyznanej w tym względzie przewodniczącemu.

§ 223. Co do wezwania i przesłuchania świadków, podlegających orzecznictwu sądów wojskowych, obowiązują w ogólności przepisy tyczące się świadków.

Wezwanie świadka podlegającego orzecznictwu sądów wojskowych, ma sąd skutecznic tak jak w śledztwie wstępnem przez jedną z komend wojskowych w § 161 wymienionych.

§ 224. Jeśliby oskarżony lub obrońca uczynili wniosek, aby okoliczność do obrony służącą bliżej jeszcze zbadać, przewodniczący powinien nie tracąc czasu, jeżeli uznaje żądanie to za uzasadnione, zarządzić dochodzenie, a gdy się to stało, zawiadomić o tem oskarżyciela i oskarżonego lub jego obrońcę, aby, jeżeli chcą, dochodzenie to przejrżeli i dalsze wnioski poczynili. Takie uzupełnienie śledztwa wstępnego jest dopuszczalne także na wniosek oskarżyciela lub strony cywilnej.

Roztrząsanie wyników takich dochodzeń dodatkowych pozostawia się zwyczajnie (§ 227) rozprawie głównej.

§ 225. Jeżeli przewodniczący sądzi, że nie należy przychylić się do wniosku na zasadzie §§ 222 i 224 uczynionego, wówczas izba radna rzecz rozstrzyga. Podobnież ma przewodniczący zasięgnąć rozstrzygnięcia izby radnej, jeżeli w tych przypadkach, gdy nie wniesiono sprzeciwu przeciw aktowi oskarżenia, ma wątpliwości, czy należy wezwać wszystkich świadków i znawców wymienionych w akcie oskarżenia.

Przeciw temu rozstrzygnięciu nie ma żadnego środka prawnego; jednak wniosek może być ponowiony na rozprawie głównej.

§ 226. Jeżeli oskarżony wykazuje, że z powodu choroby, lub z powodu innej nieuchronnej przeszkody, nie może stanąć na rozprawie głównej, albo jeżeli oskarżyciel lub oskarżony z innych ważnych przyczyn uczynią wnioszek odroczenia rozprawy głównej, wówczas izba radna rzecz rozstrzyga. Z powodu przeszkody po stronie obrońcy odroczenie wtedy tylko nastąpi, gdy przeszkoda tak późno doszła do wiadomości oskarżonego lub sądu, że nie można było innego obrońcy ustanowić.

§ 227. Jeżeli oskarżyciel odstępuje od oskarżenia przed rozpoczęciem rozprawy głównej, ma izba radna wydać uchwałę zaniechania z tym dodatkiem, że rozprawa główna, jeżeli ją już zarządzono, nie odbędzie się.

Jeżeli po oddaniu pod oskarżenie przedsiębrano jeszcze dochodzenia sądowe, oskarżyciel ma prawo przed rozpoczęciem rozprawy głównej cofnąć akt oskarżenia przez siebie wniesiony, podając równocześnie nowy. Z tym ostatnim postąpić należy według przepisów rozdziału XVI; co się zaś tyczy uwięzienia oskarżonego, ma izba radna natychmiast zarządzić, co potrzeba.

XVIII. ROZDZIAŁ.

O rozprawie głównej przed trybunałami pierwszej instancji i o środkach prawnych przeciw ich wyrokom.

I. Rozprawa główna i wyrok.

1. Jawność rozprawy głównej.

§ 228. Rozprawa główna jest jawna pod nieważnością. Tylko osoby dorosłe i nieuzbrojone mogą się jej przysłuchiwać. Nie wolno jednak wzbronić wstępu osobom, które na mocy swej publicznej służby są obowiązane do noszenia broni.

§ 229. Jawność rozprawy głównej wolno wykluczyć tylko ze względów na obyczajność lub porządek publiczny. Trybunał zarządza wykluczenie to z urzędu albo na wniosek oskarżyciela lub oskarżonego, po odbytej tajnej rozprawie i naradzie, wydając orzeczenie usprawiedliwione powodami na piśmie, przeciw któremu nie ma żadnego środka prawnego.

§ 230. Po publicznem odczytaniu tego orzeczenia muszą się wszyscy słuchacze oddalić.

Tylko osób czynem karygodnym w swych prawach pokrzywdzonych, sędziów, którzy rzeczywiście zostają w służbie, konceptowych urzędników prokuratorji i ministerstwa sprawiedliwości, tudzież osób, wpisanych do listy obrońców, nigdy wykluczać nie wolno. Tak oskarżony jak strona cywilna lub oskarżyciel prywatny mogą żądać, aby dozwolono wstępu trzem osobom, posiadającym ich zaufanie.

§ 231. Zarządzenia tajnego posiedzenia na zasadzie § 229. można żądać po wywołaniu sprawy w każdej porze rozprawy. Wykluczenie jawności tyczyć się może części postępowania albo też całej rozprawy. Ogłoszenie jednak wyroku ma zawsze nastąpić jawnie.

2. Czynności urzędowe przewodniczącego i trybunału podczas rozprawy głównej.

§ 232. Przewodniczący kieruje rozprawą.

Jest on obowiązany popierać wyświecenie prawdy i ma starać się o to, ażeby zaniechano wszelkich wywodów, któreby rozprawę główną przewlekły, nie przyczyniając się do wyjaśnienia rzeczy.

Słucha on oskarżonego i świadków i stanowi w jakim porządku mają mówić ci, którzy głosu żądają.

Jeżeli istnieje kilka punktów oskarżenia, może zarządzić, że rozprawa co do każdego z nich lub co do niektórych osobno toczyć się będzie.

§ 233. Do przewodniczącego należy utrzymanie w sali sądowej spokoju i porządku, tudzież odpowiedniej powadze sądu przyzwoitości.

Kogo sąd słucha, lub kto do sądu przemawia, mówić powinien stojąc; jednakowoż przewodniczący zezwolić może na wyjątek ze względu na stan ciała przemawiającego lub ze względu na dłuższe trwanie przesłuchania.

Objawy zadowolenia lub niezadowolenia są zakazane. Przewodniczący ma prawo wezwać do porządku osoby, które zakłócają posiedzenie takimi objawami lub w inny sposób, a w razie potrzeby nakazać wydalenie z sali posiedzeń niektórych lub wszystkich słuchaczy. Jeżeli się ktoś sprzeciwia jego nakazom, albo jeżeli zakłócenia spokoju się powtarzają, przewodniczący może także zarządzić przyaresztowanie opornych i według okoliczności skazać ich na karę aresztu aż do do dni ośmiu. Jeżeli zakłócający rozprawę podlega orzecznictwu sądów wojskowych, może przewodniczący zarządzić wydalenie go a względnie żądać może od najbliższej władzy wojskowej ukarania.

§ 234. Jeżeli oskarżony zakłóca porządek rozprawy nieprzyzwoitem zachowaniem się i pomimo upomnienia ze strony przewodniczącego i zagrożenia, że będzie wydalony z posiedzenia, dalej tak samo się zachowuje, wówczas trybunał może uchwalić wydalenie go na pewien czas albo na cały czas rozprawy, posiedzenie może się dalej odbywać w nieobecności jego, a wyrok ogłoszony mu będzie przez którego z członków trybunału w obecności protokolanta.

§ 235. Przewodniczący czuwać nad tem powinien, aby nikogo nie znieważono, tudzież aby nie czyniono zarzutów oczywiście nieuzasadnionych lub do rzeczy nie należących. Jeżeli oskarżony lub oskarżyciel prywatny, strona cywilna, świadek lub znawca użyli podobnych wyrażań, może trybunał na wniosek obrażonego lub prokuratora lub nawet z urzędu, skazać ich na karę pieniężną do 1,000.000

Mp. lub na karę aresztu aż do dni ośmiu, aresztowanego zaś na odpowiednią karę dyscyplinarną (§ 108).

§ 236. Jeżeli obrońca lub zastępca oskarżyciela prywatnego lub strony cywilnej dopuszczają się takiego przekroczenia, albo jeżeli uwłaczają należnemu sądowi uszanowaniu, może im trybunał udzielić nagany albo skazać na karę pieniężną aż do kwoty 2,000,000 Mp.

Jeżeli dalej tak nieprzyzwoicie się zachowują, przewodniczący może im odebrać głos a stronę wezwać, aby sobie wybrała innego zastępcę, nawet w razie koniecznej potrzeby może z urzędu wyznaczyć oskarżonemu obrońcę.

W razie okoliczności obciążających, może trybunał drugiej instancji, na wniosek trybunału pozbawić winnego, jeżeli nie jest adwokatem, prawa stawania w sądzie jako zastępca w sprawach karnych a to na czas od jednego aż do sześciu miesięcy. Jeśli jest adwokatem, trybunał odstępuje tę sprawę władzy dyscyplinarnej, której winny podlega, a ta również odebrać mu może prawo bronienia w sprawach karnych na czas od jednego aż do sześciu miesięcy.

§§. 233—235 i 236, ustęp 1 i 2, natychmiast powinny być wykonane. Przeciw nim niema żadnego środka prawnego.

Jeżeli zachowanie się wspomniane w przytoczonych paragrafach, stanowi czyn karygodny przewidziany powszechną ustawą karną, zastosować należy postanowienia § 278.

Oświadczenie obrażonego lub pokrzywdzonego, że zastrzega sobie prawo skargi z powodu czynu karygodnego na nim popełnionego, albo że go się zrzeka, nie przeszkadza zastosowaniu postanowień karnych w §§ 233—236 zawartych.

§ 238. Jeżeli podczas rozprawy głównej strony co do poszczególnych punktów postępowania czynią sprzeczne wnioski albo jeżeli przewodniczący mniema, że nie może się przychylić do wniosku jednej strony, pomimo, że strona

się nie sprzeciwia, trybunał rozstrzyga natychmiast takie pytania wpałkowe, a przeciw temu rozstrzygnięciu nie jest dopuszczalny odrębny środek prawny, któryby dalszą rozprawę wstrzymywał.

Powody rozstrzygnięcia powinny być zawsze ogłoszone i w protokole uwidocznione.

§ 239. Rozprawa główna rozpoczyna się od wywołania sprawy przez protokolanta. Oskarżony staje bez kajdan, jednakowoż jeżeli zostaje w areszcie śledczym, pod strażą. Przedmioty do dowodzenia potrzebne, a które oskarżonemu lub świadkom mają być przedłożone do rozpoznania, powinny być przyniesione do sali sądowej przed rozpoczęciem rozprawy.

§ 240. Przewodniczący zapytuje następnie oskarżonego o imię i nazwisko, wiek miejsce urodzenia, o gminę przynależności, religję, stan, rzemiosło lub zatrudnienie, tudzież o miejsce zamieszkania i upomina go, aby uważał na oskarżenie, które ma być przedstawione i na przebieg rozprawy.

§ 241. Potem przywoływa się świadków i wezwanych znawców, a przewodniczący, zwróciwszy ich uwagę na świętość złożyć się mającej przez nich przysięgi, poleca im, aby się udali do izby dla nich przeznaczonej. Według okoliczności polecić można także oskarżycielowi prywatnemu lub stronie cywilnej, jeżeli mają być jako świadkowie słuchani, aby się z sali posiedzeń wydalili, nie naruszając ich prawa do upoważnienia kogo innego, aby ich na rozprawie zastępował. Przewodniczący zarządza także według uznania co potrzeba, aby zapobiedz znowom i porozumiewaniu się świadków.

Co do znawców, przewodniczący może zarządzić w wszystkich przypadkach, w których sądzi, że to posłuży do wyśledzenia prawdy, aby tak podczas przesłuchania oskarżonego jak i świadków, pozostali w sali posiedzeń.

§ 242. Jeżeli świadkowie lub znawcy, pomimo wystosowanego do nich wezwania, na rozprawie głównej nie stają, trybunał zarządzić może niezwłoczne ich doprowadzenie.

Jeżeli to jest niemożliwe, trybunał po wysłuchaniu oskarżyciela i oskarżonego lub jego obrońcy, rozstrzyga, czy rozprawa główna ma być odroczone, czy dalej prowadzona, i czy zamiast ustnego przesłuchania tych świadków lub znawców nastąpić ma odczytanie ich zeznań w śledztwie wstępnem złożonych.

Niestawający skazany będzie na karę pieniężną od 100.000 do 1.000.000 Mp. Jeżeli rozprawę główną odroczone, ponosić ma tenże nadto koszta rozprawy udaremnionej niestawieniem się. Również może być wydany nakaz dostawienia go w tym celu, aby się zapewnić o jego stawieniu się na nowo rozpisanej rozprawie.

§ 243. Przeciw skazaniu zapadłemu na mocy poprzedzającego paragrafu, może świadek lub znawca wnieść sprzeciw w trybunale orzekającym, a to w przeciągu dni ośmiu po doręczeniu mu orzeczenia przeciw niemu zapadłego.

Jeżeli zdoła wykazać, że mu wezwanie nienależycie doręczono albo, że z powodu nieprzewidzianej i nieuchronnej przeszkody stanąć nie mógł, uwolnionym będzie od kary, na którą został skazany.

Kara lub kwota kosztów, na którą został skazany, może być zmniejszona, gdy zdoła wykazać, że ta kara lub zasądzenie na koszta nie zostają w należyтым stosunku do zawinienia lub do skutków jego niestawienia się.

Jeżeli opozycję wniesiono dopiero po zamknięciu rozprawy głównej, trybunał pierwszej instancji rozstrzyga ją na posiedzeniu niejawnem, w gronie trzech sędziów, z których jeden przewodniczy.

Przeciw orzeczeniu wydanemu wskutek opozycji, żaden środek prawny nie jest dopuszczalny.

§ 244. Skoro świadkowie ustąpili, przewodniczący każe pod nieważnością odezwać akt oskarżenia, a jeżeli zapadło orzeczenie, według którego jakiś punkt oskarżenia odpada, również odczytać i to orzeczenie.

4. Przesłuchanie oskarżonego.

§ 245. Przewodniczący słucha potem oskarżonego co do osnowy oskarżenia. Jeżeli oskarżony odpowiadając na oskarżenie oświadcza, że nie jest winien, przewodniczący powinien mu oznajmić, że ma prawo przeciwstawić oskarżeniu zwięzłe wyjaśnienie stanu rzeczy, i nad każdym przywiedzionym środkiem dowodowym poczynić swoje uwagi.

Jeżeli oskarżony odstępuje od poprzednich swoich zeznań, należy go zapytać o przyczynę tego odstąpienia. Tak w tym przypadku, jakoteż wtedy, gdy oskarżony odpowieździ odmawia, może przewodniczący zarządzić odczytanie w całości lub w części protokołu poprzednich jego zeznań.

Oskarżonego nie można zniewalać do odpowiedzi na zadawane mu pytania.

Wolno oskarżonemu także podczas rozprawy głównej porozumiewać się z swoim obrońcą; nie wolno mu jednak naradzać się z nim wprost nad odpowiedzią na poszczególne zadawane mu pytania.

5. Postępowanie dowodowe.

§ 246. Po przesłuchaniu oskarżonego należy przeprowadzić dowody w porządku, wskazanym przez przewodniczącego, a z reguły należy rozpocząć od dowodów, które przytacza oskarżyciel.

Oskarżyciel i oskarżony mogą odstąpić w ciągu rozprawy głównej od środków dowodowych, jednakowoż tylko za zgodą przeciwnika.

§ 247. Świadców i znawców wzywa się po jednym i słucha w obecności oskarżonego. Przed przesłuchaniem

należy upomnieć ich, aby zeznawali prawdę. Znamcom, którzy przysięgę już złożyli, tudzież świadkom, których zaprzysiężono w postępowaniu wstępnem, zwrócić należy uwagę na świętość złożonej przysięgi.

Oprócz tego przypadku należy pod nieważnością odebrać od każdego z nich przysięgę po odpowiedzi na pytanie ogólne a przed ich dalszem przesłuchaniem, przestrzegając ustawy z dnia 3. maja 1868, Nr. 33 Dz. u. p., o ile się temu nie sprzeciwia jeden z powodów w § 170 pod 1 do 6 podanych.

Można zaniechać odebrania przysięgi albo odłożyć ją aż do skutecznego przesłuchania świadka, jeżeli oskarżyciel i oskarżony na to się zgadzają.

§ 248. Przewodniczący, słuchając świadków i znawców, przestrzegać powinien przepisów, wydanych dla sędziego śledczego w śledztwie wstępnem, chyba, że te, ze względu na naturę swoją nie dadzą się zastosować na rozprawie głównej. Uważać powinien na to, aby świadek jeszcze nie przesłuchany w ogóle nie był obecny podczas przeprowadzania dowodów, a znawca nie przesłuchany nie był obecny podczas przesłuchania innych znawców w tym samym przedmiocie.

Jeżeli zeznania świadków między sobą się różnią, przewodniczący może nakazać, ażeby stawiono ich sobie do oczu.

Świadkowie i znawcy po przesłuchaniu pozostają tak długo na posiedzeniu, dopóki ich przewodniczący nie odwali, albo nie zarządzi, aby odeszli. Świadkom poszczególnym nie wolno żądać, jednemu od drugiego, aby się tłumaczył ze swych zeznań.

Po przesłuchaniu każdego świadka, znawcy lub współoskarżonego, należy oskarżonego zapytać, czy ma co powiedzieć na zeznanie, które właśnie słyszał.

§ 249. Oprócz przewodniczącego także inni członkowie trybunału, oskarżyciel, oskarżony i strona cywilna, ja-

koteż ich zastępcy, mają prawo, otrzymawszy w tym celu głos od przewodniczącego, zadawać pytania każdej osobie, która ma być przesłuchana. Przewodniczący ma prawo uchylać pytania, które uważa za niesłusowne.

§ 250. Przewodniczący ma prawo zarządzić, aby oskarżony wyjątkowo wyszedł ze sali posiedzeń podczas przesłuchania świadka lub współoskarżonego. Powinien jednak przesłuchawszy go, po wprowadzeniu na nowo, względem tego, o czym była mowa w jego nieobecności, uwiadomić o wszystkim, co się działo w jego nieobecności, a w szczególności o zeznaniach, jakie tymczasem poczyniono.

Jeśli zawiadomienie to nie nastąpiło, powinno w każdym razie, pod nieważnością, dodatkowo nastąpić przed ukończeniem postępowania dowodowego.

§ 251. Tak oskarżony jak oskarżyciel mogą żądać, aby świadkowie po przesłuchaniu oddalili się ze sali sądowej, aby później znowu ich przywołano i albo samych, albo w obecności innych świadków jeszcze raz słuchano. Przewodniczący nakazać to może także z urzędu.

§ 252. Protokoły przesłuchania współobwinionych i świadków, tudzież zdania znawców, wolno odczytać tylko w następujących przypadkach:

1. jeżeli przesłuchani w międzyczasie umarli; jeżeli miejsce ich pobytu jest niewiadome, albo jeżeli ich osobiste stawienie się z powodu wieku, choroby lub ułomności, albo z powodu oddalonego miejsca pobytu, albo z innych ważnych przyczyn bez wielkich trudności nie mogło być skutecznione;

2. jeżeli przesłuchani na rozprawie głównej w istotnych punktach zmieniają zeznania pierwiej złożone;

3. jeżeli świadkowie, nie mający tego prawa, albo jeżeli współwinni zeznań odmawiają; nakoniec

4. jeżeli oskarżyciel i oskarżony na odczytanie się zgadzają.

Protokoły oględzin i spostrzeżeń, orzeczenia karne

przeciw oskarżonemu dawniej zapadłe, jakoteż dokumenty i pisma innego rodzaju, które dla tej sprawy mają znaczenie, muszą być odczytane, chybaoby obie strony tego się zrzekły.

Po każdym odczytaniu zapytać należy oskarżonego, czy ma na to coś do zauważenia.

§ 253. W toku lub na końcu postępowania dowodowego przewodniczący każe przedłożyć oskarżonemu, a jeśli potrzeba także świadkom i znawcom te przedmioty, które posłużyć mogą do wyjaśnienia sprawy i wzywa ich, aby oświadczyli, czy je poznają.

§ 254. Przewodniczący jest uprawniony bez wniosku oskarżyciela lub oskarżonego, w toku postępowania kazać wezwać, a w razie potrzeby sprowadzić świadków i znawców i tychże przesłuchać, jeżeli wnosząc z przebiegu rozprawy spodziewać się można, że wyjaśnią ważne okoliczności.

Czy od takich nowych świadków lub znawców należy odebrać przysięgę, rozstrzyga trybunał po przesłuchaniu ich i po wysłuchaniu stron.

Przewodniczący może także zażądać nowych orzeczeń znawców albo zarządzić dostarczenia innych środków dowodowych, może przedsięwziąć ze sądem oględziny albo do tej czynności przeznaczyć jednego z członków sądu, który ma o tem zdać sprawę.

6. Wywody stron.

§ 255. Skoro przewodniczący oznajmi, że postępowanie dowodowe jest zamknięte, daje najprzód głos oskarżycielowi, aby zestawił wyniki postępowania dowodowego, tudzież, aby przedstawił i uzasadnił swe wnioski tak co do winy oskarżonego, jakoteż co do postanowień karnych, jakie przeciw niemu mają być zastosowane. Wniosku wyrażnego jaka kara ma być wymierzona w granicach ustawowego wymiaru, oskarżyciel czynić nie ma.

Strona cywilna otrzymuje głos zaraz po prokuratorze.

Oskarżonemu i jego obrońcy służy prawo odpowiedzi na powyższe wnioski. Jeżeli prokurator, oskarżyciel prywatny lub strona cywilna jeszcze na to odpowiadają, wówczas oskarżonemu i jego obrońcy należy się zawsze wywód ostatni.

§ 256. We wywodach ostatecznych należy zwyczajnie roztrząsać łącznie wszystkie pytania, które w wyroku mają być rozstrzygnięte.

Jednakowoż wolno przewodniczącemu lub trybunałowi zarządzić (§ 238), że wywody ostateczne co do winy odłączone być mają od wywodów co do postanowień karnych, co do roszczeń prywatnych i co do kosztów procesu. W tych przypadkach po rozstrzygnięciu trybunału co do winy oskarżonego i ogłoszeniu tego orzeczenia nastąpią ponowne wywody ostateczne, które jednak ograniczyć należy do pytań jeszcze nierozstrzygniętych.

7. Wyrok trybunału.

§ 257. Skoro przewodniczący oświadczył, że rozprawa jest zamknięta, trybunał odchodzi do sali obrad celem wydania wyroku. Jeżeli oskarżony był uwięziony, wyprowadza się go tymczasem z sali posiedzeń.

§ 258. Sąd wydając wyrok, powinien to tylko uwzględnić, co wyszło na jaw w rozprawie głównej. Akta o tyle tylko mogą służyć za środki dowodowe, o ile na rozprawie głównej były odczytane.

Sąd powinien środki dowodowe starannie i sumiennie ocenić pod względem ich wiarygodności i mocy dowodowej, tak z osobna, jak i ze względu na ich wewnętrzny związek. Pytanie, czy jaką okoliczność faktyczną uważać należy za udowodnioną, rozstrzygają sędziowie nie według ustawowych prawideł dowodowych, lecz według swego swobodnego przekonania, zaczerpniętego z sumiennego oce-

nienia wszystkich środków dowodowych, jakie przytoczono za tą okolicznością i przeciw niej.

§ 259. Trybunał wyrokiem uwalnia oskarżonego od oskarżenia:

1. jeżeli się okaże, że wdrożono postępowanie karne bez wniosku oskarżyciela, według usfawy uprawnionego, albo jeżeli je wbrew woli jego dalej prowadzono;

2. jeżeli oskarżyciel odstępkuje od oskarżenia po rozpoczęciu rozprawy głównej, a zanim trybunał odejdzie celem wydania wyroku.

3. jeżeli trybunał uzna, że czyn stanowiący podstawę oskarżenia nie jest w ustawie karą zagrożony, albo że istota czynu nie jest stwierdzona albo, że nie ma dowodu, że oskarżony popełnił czyn mu zarzucony, albo że zachodzą okoliczności, które uchylają karygodność lub wykluczają ściganie z przyczyn innych, oprócz tych, które pod l. 1 i 2 wyszczególniono.

§ 260. Jeżeli oskarżonego uznano winnym, wyrok karny ma orzec:

1. jakiego czynu oskarżonego uznano winnym i to z wyraźnem wymienieniem okoliczności, które pewien oznaczony wymiar kary uzasadniają.

2. jaki czyn karygodny stanowią okoliczności przyjęte za udowodnione, a których oskarżonego uznano winnym;

3. na jaką karę oskarżony zostaje skazany; — i to te trzy punkty pod nieważnością; oprócz tego dodać jeszcze należy:

4. które postanowienia karne do niego zastosowano;

5. orzeczenie co do roszczenia odszkodowania i co do kosztów procesu.

§ 261. Jeżeli trybunał jest zdania, że fakta, będące podstawą oskarżenia, same przez się, albo w połączeniu z okolicznościami wyjawiającymi się podczas rozprawy głównej, stanowią zbrodnię lub występki, które podpadają

pod osądzenie sądu przysięgłych, wówczas orzeka swoją niewłaściwość.

Skoro orzeczenie to stało się prawomocnem, ma oskarżyciel najpóźniej w przeciągu dni trzech: (§ 27 i 46) uczynić wnioski na wdrożenie lub otwarcie na nowo śledztwa wstępnego albo — jeśli nie potrzeba — zarządzenia rozprawy głównej przed sądem przysięgłych. W pierwszym przypadku ma być wniesiony nowy akt oskarżenia; oprócz tego zaś przypadku, ma być odczytany na nowej rozprawie głównej pierwotny akt oskarżenia i orzeczenie trybunału, wedle niniejszego paragrafu zapadłe.

§ 262. Jeżeli trybunał jest zdania, że fakta będące podstawą oskarżenia same przez się, albo w połączeniu z okolicznościami, wyjawiającemi się dopiero podczas rozprawy głównej, stanowią inne przestępstwo, a nie to, które wymieniono w oskarżeniu, jednakowoż nie podlegające kompetencji sądu przysięgłych, wówczas trybunał wysłuchawszy w tej mierze strony, a gdyby uczyniono wniosek odroczenia, rozstrzygnąwszy także i ten, wydaje wyrok wedle swego prawnego przekonania, nie będąc związanym oznaczeniem czynu zawartem w akcie oskarżenia.

§ 263. Jeżeli oskarżonego obwiniono na rozprawie głównej jeszcze o inny czyn, niż ten, o który go oskarżono, a czyn ten z urzędu ma być ścigany, wówczas trybunał na wniosek prokuratora, albo osoby czynem tym pokrzywdzonej, w innych zaś przypadkach tylko na żądanie uprawnionego do prywatnego oskarżenia, może rozszerzyć rozprawę i wyrok także i na ten czyn. Przyzwolenie oskarżonego wtedy tylko jest potrzebne, gdyby on, w razie skazania go za ten czyn podpadał pod ustawę karną surowszą od tej, która ma być stosowaną do przestępstwa objętego aktem oskarżenia.

Jeżeli oskarżony w takim przypadku odmawia swego przyzwolenia, aby osądzenie zaraz nastąpiło, albo jeżeli osądzenie nastąpić nie może, ponieważ okazuje się potrzeba staranniejszego przygotowania, albo ponieważ trybunał nie jest właściwym do osądzenia przybyłego przestępstwa,

wówczas ma wyrok ograniczyć się do przedmiotu oskarżenia i zastrzedz oskarżycielowi — jeżeli tego zażąda — odrębne ściganie przybyłego czynu, a oprócz tego przypadku, ściganie tego ostatniego czynu nie może więcej nastąpić.

Jeśli trybunał co do czynu przybyłego nie wyrokuje natychmiast, może także, w miarę okoliczności, przerwać rozprawę główną i orzeczenie co do wszystkich przestępstw zarzuconych oskarżonemu zastrzedz nowej rozprawie głównej.

W obu przypadkach powinien oskarżyciel w przeciągu trzech dni (§ 27 i 46) uczynić wniosek wdrożenia ustawowego postępowania.

§ 264. Jeżeli wydano przeciw oskarżonemu wyrok skazujący, wykonaniu jego nie stoi na przeszkodzie okoliczność, że zastrzeżono jeszcze ściganie o inne przestępstwo. Tylko, jeżeli to ostatnie zagrożone jest karą śmierci, wówczas aż do zawyrokowania co do niego wstrzymać należy wykonanie wyroku zapaść mającego stosownie do § 263.

Jeżeli oskarżyciel zrobi użytek z zastrzeżenia w § 263 wspomnianego, trybunał może postanowić, że wykonanie wyroku wydanego z tem zastrzeżeniem, ma być wstrzymanem aż do rozstrzygnięcia nowego oskarżenia. W tym przypadku należy tak uważać obydwaj wyroki pod względem środków prawnych, jak gdyby równocześnie zapadły.

§ 265. Jeżeli oskarżonego, przeciw któremu wydano już wyrok skazujący, uznano winnym innego przestępstwa, popełnionego przed wydaniem owego wyroku, wówczas przy wymiarze kary za nowo na jaw wyszłe przestępstwo, wzgląd należyty mieć trzeba na karę, na którą winny skazany został poprzednim wyrokiem, a to tak, że nigdy przekroczyć nie wolno kary najwyższej, jaka w ustawie postanowiona jest na czyn, który surowiej karać należy.

§ 266. Jeżeli skazano na karę pieniężną, oznaczyć należy zarazem karę aresztu, jaka ma nastąpić w razie nieściągalności grzywny.

§ 267. Trybunał tylko o tyle jest związany wnioskami

oskarżyciela, że nie może oskarżonego uznać winnym czynu, do którego oskarżenie ani pierwotnie się nie odnosiło, ani też podczas rozprawy głównej nie zostało rozszerzone.

8. Ogłoszenie i wygotowanie wyroku.

§ 268. Bezpośrednio po zapadłej uchwale trybunału, należy oskarżonego znowu przyprowadzić lub przywołać, a przewodniczący ma na posiedzeniu jawnem ogłosić wyrok razem z istotnymi powodami i odczytać zastosowane przepisy ustawowe. Zarazem przewodniczący poucza oskarżonego o służących mu środkach prawnych.

§ 269. Jeżeli się oskarżony do ogłoszenia wyroku nie stawiał, przewodniczący może w tym celu kazać go sprowadzić albo zarządzić, aby sędzia do tej czynności wyznaczony wyrok mu ustnie ogłosił, albo mu odpis wyroku doręczono.

§ 270. Wyrok ułożony na piśmie zawiera:

1. wymienienie sądu i dnia wydania wyroku;
2. imię i nazwisko oskarżonego, tudzież przezwisko, jeżeli oskarżony jest pod niem znany, jego wiek, stan, rzemiosło lub zatrudnienie;
3. treść istotną oskarżenia;
4. orzeczenie sądu o winie, a w przypadku wyroku zasądzającego wraz ze wszystkimi punktami zawartymi w § 260;
5. Powody rozstrzygnięcia. Mają one podawać treściwie, ale z całą dokładnością, które okoliczności faktyczne i z jakich przyczyn sąd uznał za udowodnione lub nieudowodnione, jakimi względami kierował się, rozwiązując pytania prawne i odpierając podniesione zarzuty, a w razie skazania, jakie znalazł okoliczności obciążające i łagodzące. W wyroku uwalniającym powody rozstrzygnięcia winny w szczególności wyrażać jasno, kóra z przyczyn, wymienionych w § 259 skłoniła sąd do wydania wyroku uwalniającego.

Pomyłki pisarskie i rachunkowe, tudzież takie usterki

formalne i opuszczenia, które nie dotyczą punktów w § 260 L. 1 — 3 wymienionych, można sprostować każdego czasu, a to w miarę potrzeby po wysłuchaniu stron. Przeciw odrzuceniu wniosku o sprostowanie, środek prawny nie jest dopuszczalny. Uchwalone sprostowanie należy umieścić na brzegu wyroku i zamieścić we wszystkich wygotowaniach.

Jeżeli obwinionego uwolniono od oskarżenia z powodu, że oskarżyciel odstąpił w zupełności od oskarżenia, lub jeżeli obwinionego w jego obecności zasądzono na podstawie wyraźnego i wynikami rozpraw popartego przyznania się obwinionego, a przeciw wyrokowi nie zgłoszono w terminie ustawowym środków prawnych, można zaniechać uzasadnienia wyroku na piśmie; natomiast w razie uwolnienia należy przytoczyć w osnowie wyroku, że oskarżyciel odstąpił od oskarżenia (§ 259 licz. 2), a w razie zasądzenia wymienić okoliczności obciążające i łagodzące, które przy wymiarze kary przyjęto. Ale także w przypadkach powyższych należy uzasadnienie wyroku wydać na piśmie, o ile tegożąda wyraźnie oskarżyciel lub oskarżony. (N. 1920).

9. Sporządzanie protokołu.

§ 271. Z rozprawy głównej ma być, pod nieważnością spisany, a przez przewodniczącego i protokolanta podpisany protokół. Ma on zawierać nazwiska obecnych członków trybunału, stron i ich zastępców, stwierdzać wszystkie istotne formalności postępowania, a w szczególności podawać, których świadków i znawców przesłuchano i które akta odczytano, czy od świadków i znawców, odebrano przysięgę, albo z jakich przyczyn jej nie odebrano; na koniec powinien zawierać wzmiankę o wszystkich wnioskach stron i o rozstrzygnięciach w tej mierze przez przewodniczącego lub przez sąd wydanych. Stronom służy prawo żądać celem ochrony swych praw, aby poszczególne punkty stwierdzono w protokole.

W przypadkach, w których zależy na stwierdzeniu dosłownych wyrażeń, przewodniczący powinien na żądanie strony zarządzić zaraz odczytanie poszczególnych ustępów.

O odpowiedziach oskarżonego i o zeznaniach świadków lub znawców czyni się wzmiankę tylko wtedy, gdy te zawierają zboczenia, zmiany lub dodatki do zeznań zapisanych w aktach, albo gdy świadkowie lub znawcy po raz pierwszy na jawnem posiedzeniu zeznają.

Jeżeli przewodniczący albo trybunał uznają to za stosowne, mogą zarządzić stenografowanie wszystkich zeznań i wywodów; na wczesnie wniesione żądanie strony i za poprzedniem złożeniem kosztów należy stenografowanie zawsze zarządzić. Zapiski stenografowane powinny być jednak w przeciągu czterdziestu ośmiu godzin przeniesione na zwyczajne pismo, przewodniczącemu lub jednemu ze sędziów, którego on do tego wyznaczy, do sprawdzenia przedłożone i do protokołu dołączone.

Wolno zresztą stronom zamknięty protokół i jego załączniki przejrzeć i brać z niego odpisy.

§ 272. W przypadkach, w których sąd oddalił się do sali obrad w celu powzięcia uchwały, należy spisać osobny protokół obrad i głosowania podczas rozprawy głównej i jej zamknięcia.

10. Odroczenie rozprawy głównej.

§ 273. Rozprawę główną raz rozpoczętą, wtedy tylko wolno przerwać, gdy przewodniczący uzna to za potrzebne, aby osoby w niej udział mające, należycie odpoczęły, lub w celu niezwłocznego dostarczenia środków dowodowych; w nagłych przypadkach, rozprawa, według uznania trybunału, może się odbywać dalej nawet w niedzielę lub święto.

§ 274. Jeżeli obrońca pomimo należytego wezwania nie stanął do rozprawy głównej, albo jeżeli zajdzie przypadek w § 236, ustęp 2 przewidziany, a innego obrońcy albo

wcale ustanowić nie można, albo przynajmniej nie bez uszczerbku obrony oskarżonego, wówczas rozprawę należy odroczyć. Koszta ustanowienia innego zastępcy i odroczenia ponosi obrońca, z którego winy wynikły.

§ 275. Jeżeli oskarżony zachoruje podczas rozprawy głównej tak dalece, że na niej dłużej obecny być nie może, a sam nie zezwala, aby rozprawa w jego nieobecności dalej się odbywała i aby jego zeznania w śledztwie wstępnem złożone odczytano, wówczas rozprawę należy odroczyć.

§ 276. Rozprawa główna może być według uznania sądu także wtedy odroczone, gdy trybunał z jakiegobądź powodu uzna za stosowne zarządzić jeszcze poprzednio nowe dochodzenia albo czynności śledcze albo dostarczenie nowych środków dowodowych, albo jeżeli z powodu zewnętrznych przeszkód odroczenie rozprawy na czas pewien okazuje się koniecznem lub odpowiedniem celowi.

Jeżeli rozprawę już rozpoczętą odroczone (§§ 274 do 276), a od odroczenia upłynęły najwyżej cztery tygodnie i skład sądu się nie zmienił, przewodniczący może przy następnej rozprawie przedstawić ustnie istotne wyniki rozprawy poprzedniej na podstawie protokołu i innych aktów, które ma się uwzględnić i nawiązać do tego dalszy tok rozprawy.

Należy jednak powtórzyć rozprawę, jeżeli skład sądu uległ zmianie lub jeżeli po przedstawieniu dotychczasowego stanu sprawy przez przewodniczącego, a przed przystąpieniem do dalszej rozprawy choćby tylko jeden sędzia lub jedna ze stron tego zażądała i sąd uzna to żądanie strony za uzasadnione. (N. 1920).

II. Zdarzenia wypadkowe.

§ 277. Jeżeli z rozprawy głównej wynika prawdopodobieństwo, że świadek ze świadomością zeznawał fałszywie, przewodniczący może zarządzić aby spisano protokół jego zeznań i aby świadek po odczytaniu i potwierdzeniu

go podpisał; może także kazać świadka uwięzić i przed sędziego śledczego odstawić.

§ 278. Jeżeli czyn karygodny popełniono podczas rozprawy głównej w sali posiedzeń, a sprawcę ujęto na gorącym uczynku, trybunał zgromadzony może, albo przerywając rozprawę główną, albo przy zamknięciu jej na wniosek uprawnionego oskarżyciela, jakoteż po przesłuchaniu obwinionego oraz obecnych świadków, natychmiast sprawę osądzić. Środki prawne przeciw takiemu wyrokowi nie mają wstrzymującego skutku.

Jeżeli natychmiastowe osądzenie jest niemożliwe, albo jeżeli czyn stanowi zbrodnię lub występek, podlegający orzecznictwu sądu przysięgłych przewodniczący każe sprawcę odstawić do sędziego śledczego.

Z tego zdarzenia należy spisać osobny protokół.

§ 279. Jeżeli oskarżony dopuścił się karygodnego czynu podczas rozprawy głównej, wówczas przepisy § 263 mają zupełne zastosowanie.

12. Środki prawne przeciw wyrokowi.

§ 280. Przeciw wyrokom trybunałów pierwszej instancji służą tylko środki prawne zażalenia nieważności i odwołania. Pierwsze idzie do trybunału najwyższego jako trybunału kasacyjnego, drugie do trybunału drugiej instancji.

Mylnego nazwania środka prawnego nie można tłumaczyć na niekorzyść oskarżonego. (N. 1920).

§ 281. Zażalenie nieważności przeciw wyrokowi uwalniającemu wniesione być może tylko na niekorzyść, przeciw wyrokowi skazującemu, tak na korzyść jak i na niekorzyść oskarżonego, a w każdym razie tylko z jednej z następujących przyczyn nieważności.

1. jeżeli trybunał nie był należycie obsadzony; jeżeli nie wszyscy sędziowie byli obecni podczas całej rozprawy, albo jeżeli w orzeczeniu miał udział sędzia wyłączony (§§

67 i 68); chyba by ta okoliczność stanowiąca nieważność, wnoszącemu zażalenie była wiadoma jeszcze przed rozprawą główną albo podczas niej, a on jej nie zarzucił ani zaraz przy rozpoczęciu rozprawy głównej ani natychmiast gdy się o niej dowiedział.

2. jeżeli mimo zastrzeżenia się wnoszącego zażalenie odczytano na rozprawie głównej pismo, dotyczące aktu podczas dochodzeń lub śledztwa wstępnego zdziałanego a nieważnego według ustawy.

3. jeżeli w rozprawie głównej naruszono lub pominięto przepis, którego przestrzeganie ustawa poleca wyraźnie pod nieważnością (§§ 120, 151, 152, 170, 221, 228, 244, 247, 250, 260, 271 i 427);

4. jeżeli podczas rozprawy głównej nie orzeczono o wniosku strony żalającej się, albo jeżeli w orzeczeniu wpadkowym, wydanem wbrew jej wnioskowi lub sprzeciwianiu się, nie zważano na ustawy lub zasady postępowania lub je błędnie zastosowano, mimo, że istota postępowania, zapewniającego ściganie karne i obronę przestrzegania ich nakazuje;

5. jeżeli orzeczenie trybunału co do stanowczych okoliczności (§ 270, l. 6 i 7) jest niejasne, niepełne albo samo z sobą sprzeczne; jeżeli nie podano powodów tego orzeczenia albo jeśli ważna zachodzi sprzeczność między tem, co przytaczają powody o osnowie dokumentów, znajdujących się w aktach lub zeznań przed sądem złożonych a samymi dokumentami lub protokołami przesłuchania i rozprawy;

6. jeżeli trybunał niesłusznie orzekł swą niewłaściwość (§ 261);

7. jeżeli zapadły wyrok nie załatwia oskarżenia albo

8. przekroczył je wbrew przepisom §§ 262, 263 i 267;

9. jeżeli w orzeczeniu zapadłym co do pytania:

a) czy czyn zarzucony oskarżonemu stanowi zbrodnię, występki albo inny czyn karygodny podlegający orzecznictwu sądów;

b) czy zachodzą takie okoliczności, które uchylają karogodność czynu albo wykluczają ściganie tegoż, nakoniec

c) czy zachodzi brak oskarżenia w ustawie wymaganego, ustawę naruszono lub błędnie zastosowano;

10. jeżeli czyn będący podstawą orzeczenia, przez błędne tłumaczenie ustawy podciągnięto pod ustawę karną, która się do niego nie stosuje;

11. jeżeli trybunał wymierzając karę, przekroczył swoją władzę karania, albo granice ustawowego wymiaru kary, o ile wymiar ten należy od okoliczności obciążających lub łagodzących, wyraźnie w ustawie przytoczonych, albo przekroczył granice służącego sobie prawa zamiany lub łagodzenia kary, albo naruszył lub mylnie stosował przepisy § 293 ustęp 3 i § 359 ustęp 4.

Przyczyn nieważności, wyszczególnionych pod 2, 3 i 4, nie można zarzucać na korzyść oskarżonego, jeżeli niewątpliwie się okazuje, że to uchybienie formalności nie mogło na orzeczenie wywrzeć takiego wpływu, któryby oskarżonemu mógł szkodzić. Na niekorzyść oskarżonego mogą one być zarzucone wtedy tylko, gdy się okazuje, że uchybienie formalności, mogło mieć na orzeczenie wpływ szkodliwy dla oskarżenia i gdy nadto oskarżyciel temu uchybieniu się sprzeciwiał, żądał rozstrzygnięcia od trybunału i natychmiast po odmówieniu lub ogłoszeniu tego rozstrzygnięcia zastrzegł sobie zażalenie nieważności.

§ 282. Na korzyść oskarżonego wnieść mogą zażalenie nieważności nie tylko on sam, ale także małżonek jego, krewni w linii wstępnej i zstępnej, opiekun i prokurator, a wbrew jego woli tylko w razie małoletności rodzice i opiekun. O ile chodzi o ocenienie zarzuconych przyczyn nieważności, wniesione przez innych na korzyść oskarżonego, zażalenie nieważności uważać należy jak gdyby przez niego samego było wniesione.

Na niekorzyść oskarżonego tylko prokurator lub oskarżyciel prywatny wnieść mogą zażalenie nieważności.

§ 283. Odwołanie można wnieść tylko od orzeczenia o karze, o ile nie zachodzi przyczyna nieważności, przewidziana w § 281 licz. 11, oraz od orzeczenia o roszczeniach prywatno-prawnych. Od orzeczenia o karze mogą wnieść odwołanie wszyscy uprawnieni do wniesienia zażalenia nieważności. Odwołanie to można wnieść na niekorzyść oskarżonego, jeżeli sąd nie wymierzył najsurowszego, w ustawie zagrożonego rodzaju kary lub nie nałożył dopuszczalnej według ustawy kary dodatkowej, — a z powodu wymiaru kary — jeżeli nałożona grzywna lub kara na wolności nie dosięga najniższego ustawowego wymiaru, albo jeżeli zagrożoną w ustawie karę więzienia dożywotniego znizono poniżej dziesięciu lat; — na korzyść oskarżonego zaś, jeżeli sąd nie wymierzył najłagodniejszego, w razie korzystania z prawa nadzwyczajnego łagodzenia kary dopuszczalnego, rodzaju kary lub nałożył karę dodatkową, której ustawa nie przepisuje bezwzględnie, a z powodu wymiaru kary, jeżeli nałożona grzywna lub kara na wolności przekracza połowę najniższego ustawowego wymiaru, albo jeżeli wymierzono karę więzienia dożywotniego lub zamiast niej karę więzienia powyżej lat dziesięciu. Jeżeli ustawa nie określa najniższego wymiaru, można z powodu wymiaru kary wnieść zawsze odwołanie na korzyść oskarżonego.

Z powodu orzeczenia o policzeniu aresztu tymczasowego lub śledczego i z powodu wymiaru kary zastępczej, nałożonej na wypadek nieściągalności kary majątkowej, można zawsze wnieść odwołanie tak na korzyść, jak na niekorzyść oskarżonego, (N. 1920).

Przeciw treści orzeczenia, zapadłego co do roszczeń prywatno-prawnych, mogą się odwołać tylko oskarżony, jego ustawowi zastępcy i spadkobiercy.

1. Postępowanie w razie wniesienia zażalenia nieważności.

§ 284. Zażalenie nieważności należy zapowiedzieć w trybunale pierwszej instancji, w przeciągu trzech dni po ogłoszeniu wyroku. Jeżeli oskarżony przy ogłoszeniu wyroku nie był obecny (§ 234), ma być zapowiedziane w przeciągu trzech dni po zawiadomieniu go (§ 269) o wyroku.

Dla krewnych oskarżonego wymienionych w § 282, liczy się termin do zapowiedzenia zażalenia nieważności od tego samego dnia, od którego zaczyna się dla oskarżonego.

Zapowiedzenie zażalenia nieważności ma skutek zawieszający. Wypuszczenie z aresztu oskarżonego uwolnionego wyrokiem wstrzymane zostaje jedynie wskutek zażalenia nieważności zapowiedzianego przez prokuratora, i to tylko wtedy, gdy zapowiedział je natychmiast po ogłoszeniu wyroku i według okoliczności jest uzasadnionem przypuszczenie, że oskarżony uniknie postępowania przez ucieczkę. Przeciw wypuszczeniu z aresztu nie ma środka prawnego (N. 1912).

§ 285. Wnoszący zażalenie ma prawo w przeciągu ośmiu dni od zapowiedzenia środka prawnego, a o ile przed albo przy zapowiedzeniu zażądał odpisu wyroku, po doręczeniu go, wnieść w sądzie wywód podstaw zażalenia, który należy wygotować w dwu egzemplarzach (N. 1912).

Powinien albo w tem, albo już zapowiadając zażalenie, wskazać przyczyny nieważności poszczególnie i dokładnie, gdyż w przeciwnym razie trybunał kasacyjny zażalenia jego nie weźmie pod uwagę. Jeżeli w terminie ustawowym podał wywód zażalenia na piśmie, udzielić go należy przeciwnikowi z tem oznajmieniem, że może w ośmiu dniach podać wywód wzajemny.

Po wniesieniu tego wywodu wzajemnego albo po upływie terminu na to wyznaczonego, należy wazystkie akta przesłać trybunałowi kasacyjnemu do rozstrzygnięcia.

§ 286. Trybunał kasacyjny ma obradować nad zażaleniem nieważności najprzód na posiedzeniu niejawnem, wysłuchawszy prokuratora jeneralnego. Jeżeli to zażalenie nieważności zapowiedziano za późno, albo jeżeli przyczyn nieważności nie wskazano poszczególnie i dokładnie, albo jeżeli je już uchylono rozstrzygnięciem trybunału kasacyjnego poprzednio w tej samej sprawie wydanem, albo jeżeli zażalenie nie opiera się na jednej z przyczyn nieważności w § 281 wyliczonych, albo jeżeli nie zostało wniesione przez osobę do tego uprawnioną, wówczas ma być natychmiast odrzucone. To samo nastąpi, jeżeli chodzi wyłącznie o zażalenie nieważności polegające na § 281, l. 5, a trybunał kasacyjny uznaje je za nieuzasadnione. W innych zaś przypadkach albo natychmiast, albo po zasięgnięciu, jeśli potrzeba, faktycznych co do twierdzonego pogwałcenia formalności (§ 281, l. 1—4), wyznaczyć należy termin sądowy do jawnej rozprawy nad tą sprawą a wezwanie oskarżonego jakoteż ewentualnie oskarżyciela prywatnego w sprawie występującego, w ten sposób należy skutecznić, żeby otrzymali je najmniej na ośm dni przed terminem. Zarazem trzeba im oznajmić, że w razie gdyby nie stanęli, zażalenia ich i wywody będą odczytane i wzięte za podstawę orzeczenia.

Jeżeli oskarżony jest uwięziony, zawiadamia się go o terminie z tym dodatkiem, że tylko przez obrońcę stać może.

Jeżeli już wymienił obrońcę, albo o ustanowienie jego prosił, wezwanie tylko do obrońcy ma być wystosowane.

§ 287. Przewód sprawy przed trybunałem kasacyjnym na wyznaczonym terminie odbywa się jawnie według przepisów §§ 228—231.

Najprzód jeden z członków trybunału kasacyjnego, wyznaczony na sprawozdawcę przez prezydenta tegoż sądu, przedstawia dotychczasowy tok postępowania karnego i wskazuje przyczyny nieważności przywiedzione przez wnoszą-

cego zażalenie, oraz wyłaniające się stąd punkty sporne, nie wypowiadając jednak swego zapatrywania co do wydać się mającego orzeczenia.

Następnie otrzymuje głos wnoszący zażalenie w celu uzasadnienia swego zażalenia, a potem przeciwnik jego w celu odpowiedzi. Oskarżonemu lub obrońcy jego w każdym razie należy się wywód ostatni.

Jeżeli jedna strona się nie stawiała, odczytuje się jej wywód wzajemny. Potem odchodzi trybunał do sali obrad.

§ 288. Jeżeli trybunał kasacyjny uzna zażalenie nieważności za bezpodstawne, powinien je odrzucić, a jeżeli było wniesione oczywiście swawolnie albo tylko celem przewleknięcia sprawy, skazać ma żalącego się lub według okoliczności jego zastępcę na karę pieniężną od 200.000 do 2.000.000 Mp.

Jeżeli zażalenie nieważności jest uzasadnione, wówczas należy wyrok, o ile go zaczępiono i przyczyną nieważności dotknięto, uchylić, a według rozmaitych przyczyn nieważności orzec i dalej postępować wedle następujących przepisów:

1. Jeżeli zachodzi jedna z przyczyn nieważności przytoczonych w § 281 pod l. 1—5, trybunał kasacyjny nakazuje ponowną rozprawę główną i odsyła sprawę według swego uznania albo do tego samego albo innego trybunału pierwszej instancji.

2. Jeżeli trybunał niesłusznie orzekł swą niewłaściwość albo nie załatwił oskarżenia (§ 281, l. 6 i 7), wówczas trybunał kasacyjny poleca mu, aby przeprowadził rozprawę i wydał wyrok, który ograniczyć się ma w ostatnim przypadku do niezłatwionych punktów oskarżenia.

3. We wszystkich innych przypadkach trybunał kasacyjny orzeka o sprawie samej, biorąc za podstawę swego orzeczenia te fakty, które stwierdził trybunał pierwszej instancji, nie przekraczając oskarżenia (§ 281, l. 8). Jeżeli jednak trybunał kasacyjny jest zdania, że ani w wyroku

ani powodach tegoż nie stwierdzono okoliczności faktycznych, któreby, przy właściwym stosowaniu ustawy, za podstawę orzeczenia wziąć należało, wówczas odsyła sprawę do ponownej rozprawy i zawyrokowania do tego samego lub innego trybunału pierwszej instancji, a w danym razie do właściwego sądu powiatowego.

§ 289. Jeżeli zażalenie nieważności jest skierowane tylko przeciw niektórym w wyroku zawartym postanowieniom, a trybunał kasacyjny jest zdania, że dadzą się odłączyć od osnowy całego wyroku, służy mu także prawo zaczepiony wyrok znieść tylko częściowo. Również tak ma się rzecz wtedy, gdy zaczepiony wyrok ma za przedmiot więcej karygodnych czynów, a zażalenie nieważności ogranicza się tylko do postępowania lub ocenienia niektórych z pomiędzy nich, ale zarazem okazuje się, że potrzebne częściowe powtórzenie postępowania albo i bez tego nowe orzeczenie co do tego szczególnego czynu karygodnego może nastąpić.

§ 290. Trybunał kasacyjny powinien ograniczyć się do przyczyn nieważności, które żalący się wyraźnie wymienił albo przynajmniej zrozumiale wskazał. Jeżeli zaś z powodu zażalenia nieważności, wniesionego przez kogośkolwiek przekona się, że ustawę karną na niekorzyść oskarżonego błędnie zastosowano (§ 281, l. 9—11), albo, że te same powody, na których polega jego postanowienie na korzyść oskarżonego, stosują się także do współoskarżonego, który nie wniósł zażalenia nieważności, wówczas z urzędu powinien tak postąpić, jak gdyby przyczynę nieważności w mowie będącą rzeczywiście zarzucono.

Orzeczenie takie w samej sprawie może zapaść za zgodą prokuratora już na posiedzeniu niejawnem. (N. 1920).

Jeżeli zażalenie nieważności wniesiono tylko na korzyść oskarżonego, trybunał kasacyjny nie może oskarżonego skazać na karę surowszą od tej, którą wyrok zaczepiony orzekł.

§ 291. Skoro trybunał kasacyjny wrócił do sali posiedzeń, wyrok jego razem z powodami powinien być ogłoszony ustnie; jeżeli oskarżony nie był obecny na rozprawie przed trybunałem kasacyjnym, należy mu niezwłocznie doręczyć urzędownie uwierzytelniony odpis wyroku a to przez trybunał pierwszej instancji. Co się tyczy wygotowania wyroku i prowadzenia protokołu na rozprawach trybunału kasacyjnego, przestrzegać należy przepisów w §§ 260, 268—271 zawartych.

§ 292. Rozprawa nad zażaleniem nieważności, wniesionem w obronie ustawy, stosuje się w ogólności do przepisów podanych w §§ 287—291, z tą jednak odmianą, że oskarżony nie ma w niej udziału i że trybunał kasacyjny w tym razie wydać ma orzeczenie w gronie jedenastu sędziów. Jeżeli trybunał kasacyjny zażalenie wniesione w obronie ustawy uzna za uzasadnione, orzec powinien, że w dotyczącej sprawie karnej, zacepioną uchwałą lub postąpieniem, przeprowadzonym postępowaniem lub wydanym wyrokiem ustawę naruszono. Orzeczenie to z reguły jest bez skutku dla oskarżonego. Jednakowoż, jeżeli oskarżony takim wyrokiem nieważnym skazany został na karę, służy trybunałowi kasacyjnemu prawo, według swego uznania albo uwolnić oskarżonego, albo zastosować łagodniejszy wymiar kary, albo według okoliczności zarządzić podjęcie na nowo przeprowadzonego przeciw niemu postępowania.

§ 293 Sąd, do którego sprawa do ponownej rozprawy według §§ 288 i 292 odesłana zostaje, powinien w niej wziąć za podstawę pierwotne oskarżenie, chyba, że trybunał kasacyjny zarządził jaką odmianę.

Obowiązany jest trzymać się poglądu prawnego, na którym opierał się trybunał kasacyjny w swem orzeczeniu.

Postanowienie § 290, ustęp 2, jest miarodajne także dla wyroku wydanego na podstawie ponownej rozprawy głównej.

Przeciw temu ostatniemu wnieść można zażalenie nie-

ważności ze wszystkich przyczyn wymienionych w § 281, o ile ich już nie usunął trybunał kasacyjny orzeczeniem wydanem w tej samej sprawie.

2. Postępowanie w razie odwołania.

§ 294. Odwołanie należy zapowiedzieć w trybunale pierwszej instancji, w terminie w § 284 zakreślonym. Ma ono wtedy tylko skutek zawieszający, gdy jest zwrócone przeciw rodzajowi kary, albo gdy oskarżony sam nie oświadcza, że chce tymczasem rozpocząć karę, przeciw której wymiarowi się odwołuje.

Wnoszący zażalenie ma prawo w przeciągu ośmiu dni po zapowiedzeniu środka prawnego, a o ile przed albo przy zapowiedzeniu zażądał odpisu wyroku, po doręczeniu go, wnieść w sądzie wywód podstaw odwołania, który należy wygotować w dwu egzemplarzach. Musi on albo w tem piśmie albo przy zapowiedzeniu podać dokładne powody, które mają uzasadnić odwołanie, w przeciwnym bowiem razie trybunał drugiej instancji nie ma uwzględnić jego odwołania. Zapowiedzenie zawierające podstawy odwołania albo wniesiony w należytem czasie wywód, ma być udzielony przeciwnikowi z tem oznajmieniem, że w przeciągu ośmiu dni może wnieść wywód wzajemny. (N. 1912).

Po wniesieniu tego wywodu wzajemnego, albo po upływie terminu w tym celu zakreślonego, należy wszystkie akta przedłożyć trybunałowi drugiej instancji, który rozstrzyga odwołanie na posiedzeniu niejawnem, po wysłuchaniu prokuratora przy sądzie apelacyjnym.

Odwołanie spóźnione, niedopuszczalne lub wniesione przez osobę, której prawo odwołania nie służy, odrzuca sąd pierwszej instancji; od uchwały odrzucającej przysługuje zażalenie do sądu odwoławczego, które należy wnieść w sądzie pierwszej instancji w ciągu dni trzech po oznajmieniu uchwały, a sąd ten przedkłada je wraz z odrzuconem

odwołaniem i z aktami sądowni odwoławczemu w ciągu dalszych trzech dni. Zażalenie to nie ma skutku zawieszającego. (N. 1920).

§ 295. Trybunał drugiej instancji ograniczyć się powinien w swem rozstrzygnięciu do punktów, przeciw którym się odwołano, biorąc za podstawę orzeczenie sądu co do winy oskarżonego i co do ustawy karnej, która ma być zastosowaną. Jeżeli karę obniża na korzyść jednego lub kilku współwinnych z powodów, które stosują się również do innych, wówczas z urzędu tak postępować powinien, jak gdyby i ci współwinni odwołanie wnieśli.

Jeżeli się odwołano wyłącznie na korzyść oskarżonego, trybunał drugiej instancji nie może oskarżonego skazać na karę surowszą od tej, którą pierwszy wyrok orzekł.

Przeciw jego orzeczeniu nie służy żaden środek prawny.

§ 296. Jeżeli oprócz odwołania, jedna lub druga strona wniosła także zażalenie nieważności, wówczas przy przedłożeniu aktów trybunałowi kasacyjnemu, dołączyć należy także i te akta, które tyczą się odwołania. W tym przypadku trybunał kasacyjny, po załatwieniu zażalenia nieważności, albo przy załatwieniu tegoż, rozstrzyga również odwołanie, a to zawsze na posiedzeniu niejawnem, po wysłuchaniu prokuratora jeneralnego.

XIX. ROZDZIAŁ.

O sądach przysięgłych.

1. O sądzie przysięgłych w ogólności.

§ 297. W siedzibie każdego trybunału pierwszej instancji odbywać się będą co trzy miesiące zwyczajne kadencje sądu przysięgłych i to w sądach podlegających temu samemu trybunałowi drugiej instancji według porządku, jaki tenże oznaczy. W Wiedniu odbywają się zwyczajne ka-

dencje sądu przysięgłych co miesiąc, w innych miastach zaś, w których prezydent trybunału drugiej instancji uzna to za potrzebne, co dwa miesiące.

Jeżeli liczba lub ważność wniesionych oskarżeń tego wymaga, może on zarządzić nadzwyczajną kadencję sądu przysięgłych.

Z nader ważnych przyczyn może trybunał drugiej instancji postanowić, że kadencja sądu przysięgłych, zamiast w siedzibie trybunału pierwszej instancji, ma się odbywać w innym miejscu.

§ 298. Zwyczajnej kadencji sądu przysięgłych nie wolno pierwaj zamykać, zanim nie rozstrzygnięto wszystkich spraw karnych, w których oddanie pod oskarżenie w czasie otwarcia kadencji było już prawomocne. W sprawach, w których w czasie otwarcia kadencji sądu przysięgłych jeszcze to nie nastąpiło, rozprawa główna odbyć się może podczas tej samej kadencji za przyzwoleniem przewodniczącego trybunału przysięgłych tylko wtedy, gdy oskarżyciel lub oskarżony uczynią taki wniosek, a strona przeciwna do tego żądania się przychyli.

W obu jednak przypadkach powinien oskarżony rzec się wyraźnie służącego sobie prawa sprzeciwu przeciw odaniu pod oskarżenie i terminu w § 221 przyznanego.

§ 299. Jeżeli oskarżyciel lub oskarżony z ważnych przyczyn uczynią wniosek, aby sprawy na najbliższej kadencji sądu przysięgłych nie osądzano, trybunał sądu przysięgłych, albo jeśliby ten nie był jeszcze zebrany, izba radna (§ 225) rozstrzyga, czy do żądania należy się przychylić.

Przeciw temu rozstrzygnięciu nie ma żadnego środka prawnego.

§ 300. Każdy sąd przysięgłych składa się z trybunału i dwunastu przysięgłych (ława przysięgłych).

§ 301. Trybunał sądu przysięgłych składa się z trzech sędziów, z których jeden przewodniczy i z protokolanta.

Przewodniczącym mianuje prezydent trybunału drugiej instancji zwyczajnie prezydenta trybunału pierwszej instancji, w którym ma się odbyć sąd przysięgłych, może jednak powołać na ten urząd także członka tego trybunału lub trybunału drugiej instancji. W każdym razie ma on ustanowić także członka trybunału pierwszej instancji zastępcą przewodniczącego. Mianowania te przedsięwziąć trzeba zwyczajnie na sześć tygodni przed rozpoczęciem się kadencji sądu przysięgłych, zaś w przypadkach nadzwyczajnych kadencji najpóźniej czternaście dni przed ich rozpoczęciem i należy je, podając wraz z dniem i godziną otwarcia kadencji, obwieścić publicznymi dziennikami i przez przybicie w budynku sądowym.

Innych członków trybunału przysięgłych i dwóch sędziów zastępców mianuje prełożony trybunału pierwszej instancji z pomiędzy członków tegoż lub z grona sędziów powiatowych przed otwarciem kadencji sądu przysięgłych.

§ 302. Do każdej kadencji sądu przysięgłych wzywa się trzydziestu sześciu przysięgłych i dziewięciu przysięgłych zastępców, a z tej liczby wybiera się dwunastu przysięgłych, przeznaczonych do obsadzenia ławy przysięgłych dla każdej rozprawy w szczególności.

Tworzenie list przysięgłych urządza osobna ustawa.

§ 303. Nazwiska członków trybunału powołanych do sądu przysięgłych oraz spis przysięgłych głównych i zastępców, udzielić powinien trybunał pierwszej instancji każdemu oskarżonemu pod nieważnością najpóźniej w dniu trzecim przed dniem, w którym ma się zacząć rozprawa główna.

II. Tworzenie ławy przysięgłych.

§ 304. Bezpośrednio przed rozpoczęciem rozprawy głównej należy przystąpić do utworzenia ławy przysięgłych, a to osobno dla każdej sprawy karnej na posiedzeniu nie-

jawnem trybunału przysięgłych i w obecności oskarżyciela, strony cywilnej, oskarżonego i jego obrońcy, jakoteż wezwanych przysięgłych. Czynność tę rozpoczyna się w ten sposób, że protokolant wywołuje po nazwisku trzydziestu sześciu przysięgłych głównych.

§ 305. Jeżeli stawilo się mniej niż trzydziestu przysięgłych głównych, niestawiających należy zastąpić przez tyłuż z pomiędzy dziewięciu przysięgłych zastępców, a to w porządku losem oznaczonym.

§ 306. Skoro przynajmniej trzydziestu przysięgłych stanęło, zapytuje przewodniczący pod nieważnością oskarżyciela, stronę cywilną, oskarżonego i przysięgłych, czy nie zachodzi przyczyna, któraby wykluczała którego z przysięgłych od udziału w danej rozprawie. Przyczynami temi są:

1. jeżeli przysięgły zostaje do stron lub ich zastępców w jednym z takich stosunków któryby w myśl § 67 wykluczył sędziego od wykonywania urzędu sędziowskiego;

2. jeżeli z uwolnienia lub skazania oskarżonego spodziewać się może korzyści lub szkody;

3. jeżeli w danej sprawie był świadkiem sądowym, jeżeli występował jako donosiciel, oskarżyciel, obrońca lub jako zastępca strony cywilnej, albo jeżeli był, albo ma być słuchany jako świadek lub znawca;

4. jeżeli w poprzedniej rozprawie głównej tyczącej się tej samej sprawy karnej, która teraz ma być przedmiotem ponownej rozprawy głównej (§§ 322, 348, 350 ustęp 2), brał udział jako przysięgły;

Co do przytoczonych przyczyn wykluczenia rozstrzyga trybunał; w razie potrzeby uzupełnienia liczby przysięgłych nastąpi to w sposób, wskazany w paragrafie poprzedzającym.

§ 307. Do utworzenia ławy przysięgłych, wolno pod nieważnością wtedy tylko przystąpić, gdy jest obecnym przynajmniej dwudziestu czterech przysięgłych, których nie wykluczono w myśl poprzedzającego paragrafu. Tylko jeśli

wyraźnie się zgodzili wszyscy, którzy mają prawo wykluczenia przysięgłych, wolno przystąpić do utworzenia ławy przysięgłych, chociażby liczba obecnych przysięgłych była mniejsza.

§ 308. Z liczby przysięgłych, o ile przekracza liczbę dwunastu, wykluczyć może oskarżyciel jedną połowę, oskarżony drugą. Jeżeli liczba przysięgłych jest nieparzysta, oskarżony ma prawo wykluczyć o jednego więcej. Jeżeli jest kilku oskarżycieli lub kilku oskarżonych, wówczas wykonywują wspólnie, pierwsi prawo wykluczenia służące oskarżycielowi, drudzy także prawo służące oskarżonemu. Gdy nie mogą się zgodzić co do sposobu wspólnego wykonywania, los rozstrzyga w jakiej kolei każdorazowo wykonywać mają prawo wykluczenia. Wykluczenie przez jednego ze współuprawnionych ważne jest i liczy się dla wszystkich.

§ 309. Nazwiska przysięgłych wkłada się do urny, przewodniczący oznajmia każdej stronie, ilu wolno jej wykluczyć i postanawia w razie potrzeby, w jaki sposób ma się wykonywać prawo wykluczenia. Potem wyciąga z urny nazwiska po jednym i odczytuje je.

Po wyciągnięciu i odczytaniu każdego nazwiska z osobna, uprawnieni do wykluczenia, dopóki ich prawo nie zostało wyczerpane i to najprzód oskarżyciel, mają oświadczyć czy przysięgłego przyjmują lub wykluczają. Jeżeli nie nastąpi oświadczenie, zanim wyciągnięto z urny inne nazwisko, znaczy to tyle co przyjęcie. Powodów przyjęcia lub wykluczenia podawać nie wolno.

Skoro wyciągnięto dwunastu przysięgłych nie wykluczonych, albo skoro tyle tylko nazwisk w urnie jeszcze zostało, ile potrzeba do uzupełnienia liczby przysięgłych aż do dwunastu, ława przysięgłych, przed którą odbywać się ma rozprawa główna, jest utworzona.

§ 310. Jeżeli można przewidzieć że rozprawa główna potrwa dłuższy czas, przewodniczący może zarządzić, aby

przybrano jednego lub dwóch zastępców, aby więc zamiast dwunastu przysięgłych wylosowano ich trzynastu lub czter-nastu, z których pierwszych dwunastu będzie przysięgłymi głównymi, inni zaś przysięgłymi zastępcami. Liczba dozwolonych wykluczeń stosunkowo zmniejsza się w tym przypadku. Przysięgli zastępcy powinni być bez przerwy obecni na całej rozprawie, a jeśliby który z przysięgłych głównych doznał przeszkody, wskutek której nie mógłby być obecny na całej rozprawie aż do orzeczenia przysięgłych, wstępują w ich miejsce, i to po kolei, w jakiej nazwiska ich wy-ciągnięto.

III. Rozprawa główna przed sądem przysięgłych.

§ 311. W rozprawie głównej przed sądem przysię-głych stosować należy przepisy zawarte w XVIII rozdziale, chyba że rozdział niniejszy inaczej stanowi. Wszystko, co postanowiono o trybunale i przewodniczącym, odnosi się do trybunału przysięgłych i jego przewodniczącego.

Przewodniczący trybunału przysięgłych w szczególno-ści jest obowiązany pouczyć należycie przysięgłych, jak mają spełniać swoje urządowanie, wyjaśnić im sprawę, nad którą obradować mają, a w razie potrzeby przypomnieć im ich obowiązki.

1. Rozpoczęcie rozprawy głównej i odebranie przy-sięgi od przysięgłych.

§ 312. Skoro ławę przysięgłych utworzono i przysię-gli zajęli miejsca w porządku, w jakim nazwiska ich z urny wyciągnięto, rozpoczyna się rozprawa główna od wywołania sprawy przez protokolanta. Przewodniczący zadaje oska-rżonemu pytania ogólne, przepisane § 240 i upomina go tak, jak tenże paragraf nakazuje.

§ 133. Potem przewodniczący pod nieważnością od-

biera od przysięgłych przysięgę. Przewodniczący przemawia w tym celu do przysięgłych, którzy z miejsc swoich powstają, w sposób następujący:

„Przysięgacie panowie i ślubujecie przed Bogiem, że z najsumienniejszą uwagą oceniać będziecie dowody, jakie przeciw oskarżonemu i za oskarżonym przytoczone będą, że nie pominięcie bez rozważenia niczego, co służyć może oskarżonemu na korzyść lub niekorzyść, że wiernie przestrzegać będziecie ustawy, której nadać macie powagę, że przed swym orzeczeniem nie będziecie się porozumiewać o przedmiocie rozprawy z nikim, oprócz ze swymi współprzysięgłymi, że nie dacie posłuchu przychylności lub niechęci, bojaźni lub zawiści, lecz że z bezstronnością i stałością, znamionującą mężów sprawiedliwych i niezawisłych, orzekać będziecie tylko wedle dowodów przywiedzionych za oskarżonym i przeciw niemu, wedle opartego na nich swego przekonania, tak, jak za to przed Bogiem i sumieniem swym odpowiedzieć jesteście gotowi“.

Następnie przewodniczący wzywa każdego przysięgłego z osobna, a tenże odpowiada: „Przysięgam, tak mi Panie Boże dopomóż“! Wyznanie religijne przysięgłego nie stanowi tu żadnej różnicy. Tylko tych, którym wyznanie zakazuje przysięgę, zobowiązuje się podaniem ręki.

2. Postępowanie dowodowe.

§ 314. Po zaprzysiężeniu przysięgłych przewodniczący wzywa protokolanta, aby przywołał świadków i znawców.

Tak co do tego, jak i co do tymczasowego oddalenia ich z izby sądowej i postępowania przeciw nieposłusznym świadkom i znawcom, przestrzegać należy przepisów §§ 241 – 243.

Potem każe przewodniczący pod nieważnością odczytać akt oskarżenia, a jeśli jest orzeczenie, według którego

Jakiś punkt oskarżenia ma odpaść, również i odczytanie tegoż.

§ 315. Przewodniczący słuca potem oskarżonego i kieruje wprowadzaniem środków dowodowych, przestrzegając postanowień zawartych w §§ 245 — 254. Prawo zadawania pytań wspomniane w § 249 służy także przysięgłym i przysięgłym zastępcom. Mogą oni czynić także wnioski, aby przeprowadzono dowód celem wyjaśnienia ważnych okoliczności.

Ocenienie tych wniosków pozostawia się trybunałowi.

3. Zadawanie pytań przysięgłym.

§ 316. Po ukończeniu postępowania dowodowego przewodniczący naradziwszy się poprzednio z trybunałem układa pytania, jakie przysięgłym mają być zadane. Po podpisaniu ich przez przewodniczącego należy je pod nieważnością odczytać i tak oskarżycielowi jakoteż obrońcy na żądanie udzielić na piśmie. Strony mają prawo czynić wnioski na zmianę lub dodanie innych pytań a wnioski te rozstrzyga trybunał natychmiast. Jeżeli w zadanych pytaniach nastąpią zmiany, pytania należy odczytać ponownie.

§ 317. Zadawanie pytań przysięgłym odpada, jeżeli trybunał, wysłuchawszy strony, orzeka, że oskarżonego należy uwolnić, ponieważ zaszedł jeden z przypadków w § 259, l. 1 i 2 wymienionych, albo ponieważ karygodność czynu, zarzuconego oskarżonemu, uchyloną została przez przedawnienie lub ułaskawienie, albo ponieważ ściganie jest wykluczone z przyczyn prawa procesowego.

§ 318. Pytanie główne zmierza do tego: czy oskarżony jest winien popełnienia czynu, który jest przedmiotem oskarżenia? W pytaniu tem należy zamieścić wszystkie ustawowe znamiona czynu karygodnego, a szczególnie okoliczności czynu co do miejsca, czasu, przedmiotu itd. o tyle dodać, o ile to jest potrzebne do dokładnego oznaczenia

czynu lub do rozstrzygnięcia roszczeń co do żadanego odškodowania.

§ 319. Jeżeli stwierdzono, że zachodził stan albo że zaszła okoliczność, któreby wykluczały lub uchylały karygodność, zadać należy odpowiednie temu twierdzeniu pytanie, chyba że chodzi o jeden z przypadków wymienionych w § 317.

§ 320. Jeżeli stwierdzono takie okoliczności, z którychby się okazywało, przypuściwszy ich prawdziwość, że oskarżony o dokonaną zbrodnię lub występki winien jest tylko usiłowania, albo że oskarżony jako sprawca uważany ma być tylko za współwinnego lub uczestnika, albo według których czyn zarzucony oskarżonemu podpadałby pod inny przepis ustawy karnej, który nie jest surowszy od przytoczonego w akcie oskarżenia, wówczas zadać należy przysięgłym odpowiednie pytania.

Pytanie zaś, według którego czyn zarzucony oskarżonemu podpadałby pod pojęcie czynu karygodnego, cięższą karą zagrożonego, zadane być może tylko za przyzwoleniem oskarżonego. Jeżeli on na to nie pozwala, albo jeżeli trybunał z innych przyczyn celem dokładniejszego przygotowania rozprawy uważa to za rzecz potrzebną, może zastrzedz (§ 263, ustęp 4, § 264) oskarżycielowi ściganie odnośnych faktów, jeśli ten uczyni wniosek najpóźniej przed rozpoczęciem narady przysięgłych.

§ 321. Jeżeli oskarżonego obwiniono na rozprawie głównej jeszcze i o inny czyn oprócz tego, o który był oskarżony, można zadawać także co do tamtego osobne pytania.

Jednakowoż zadawanie takich pytań odpada, jeżeli się okazuje konieczność lepszego przygotowania oskarżenia lub obrony, albo jeśliby oskarżony w razie potwierdzenia tych pytań podpadał pod przepis ustawy karnej surowszy od przytoczonego w akcie oskarżenia, a on nie przyzwolił na natychmiastowe rozstrzygnięcie.

W obu jednak przypadkach należy zastrzedz (§§ 263 i 264) oskarżycielowi na jego wniosek ściganie odnośnych czynów.

§ 322. Okoliczności obciążające i łagodzące wtedy tylko są przedmiotem pytań zadawanych przysięgłym, gdy istnienie takiej okoliczności pociąga za sobą według ustawy zmianę wymiaru lub rodzaju kary.

§ 323. Pytania należy przysięgłym w ten sposób układać, żeby na nie odpowiedzieć mogli „Tak!” lub „Nie!”.

Które okoliczności zamieścić należy w jednym pytaniu, albo które stanowić powinny przedmiot osobnych pytań, niemniej porządek, w jakim je ułożyć należy, pozostawia się uznaniu w każdym poszczególnym przypadku.

Pytania, które zadaje się tylko na wypadek potwierdzenia (pytania dodatkowe), albo tylko na wypadek zaprzeczenia innego pytania (pytania ewentualne), powinny być jako takie wyraźnie oznaczone. Na wypadek potwierdzenia jakiegoś pytania, żądać można zadania pytań dodatkowych a to w tym celu, aby sprowadzić znamię ustawowe w pytaniu zawarte, do tej podstawy faktycznej, która temu znamieniu odpowiada.

4. Wywody stron i przewodniczącego.

§ 324. Po odczytaniu pytań, po którym odstąpienie od oskarżenia jest już niedopuszczalne, słucho się oskarżyciela i stronę cywilną, oskarżonego i jego obrońcę w porządku przepisanym § 255. Wywody ich ograniczyć się tu powinny do tych wyników rozprawy głównej, które stanowić mają podstawę orzeczenia przysięgłych. Rozstrząsanie tych wyników rozprawy głównej, które podlegają orzeczeniu trybunału, pozostawić należy do chwili późniejszej (§ 335).

§ 325. Następnie przewodniczący oświadcza, że rozprawa jest zamknięta; zestawia zwięźle ważniejsze wyniki

rozprawy głównej, przytacza jak najkrócej dowody przemawiające za oskarżonym i przeciw niemu, nie wyjawiając jednak o nich własnego zdania. Wyjaśnia przysięgłym ustawowe znamiona przestępstwa i znaczenie wyrażeń ustawowych zawartych w pytaniach, i zwraca im uwagę na ich obowiązki w ogólności, a w szczególności na przepisy co do narady i głosowania. Wywodu przewodniczącego nie wolno nikomu przerywać, ani tegoż rozбивać; wolno zaś każdej stronie żądać, aby pouczenie prawne przewodniczącego udzielone przysięgłym uwidoczniono w protokole.

Przewodniczący wręcza spisane pytania przysięgłym, którzy się natychmiast udają do izby obrad. Należy im oddać także akt oskarżenia, odczytane orzeczenie (§ 314), przedmioty dowodowe, protokoły ogieńdzin, jakoteż inne akta procesowe; wyjąwszy protokoły przesłuchań, nieodczytane na rozprawie głównej. Zarazem zarządza przewodniczący, aby oskarżonego wyprowadzono z sali posiedzeń.

5. Narada i uchwała przysięgłych.

§ 326. Przysięgli wybierają z pośród siebie starszego, prostą większością głosów. Przed naradą ma starszy odczytać następującą instrukcję:

„Ustawa nte wymaga od przysięgłych zdawania sprawy z pobudek swego przekonania; nie przepisuje im żadnych prawideł, według których oceniaćby mieli czy dowód jest zupełny i dostateczny. Ustawa wzywa ich tylko, aby zbadali starannie i sumiennie wszystkie środki dowodowe, przytoczone za oskarżonym i przeciw niemu i aby potem siebie samych zapytali, jakie wrażenie zrobiły na nich dowody, przytoczone na rozprawie głównej przeciw oskarżonemu i podstawy jego obrony.“

„Jedynie według przekonania, powziętego na podstawie tak zbadanych przez siebie dowodów, orzec powinni, czy oskarżony jest winien, czy nie jest winien.

„Powinni ustawicznie mieć przed oczyma, że ich narada ograniczyć się ma tylko do pytań, zadanych im co do okoliczności, które są podstawą oskarżenia lub z niem w związku. Nie oni, lecz jedynie sędziowie są powołani do orzekania o skutkach ustawowych, które spadają na oskarżonego w razie uznania go winnym. Przysięgli przeto powinni objawić swe zdanie bez względu na skutki ustawowe swego orzeczenia.

Instrukcja ta, jakoteż §§ 327—330 ustawy niniejszej, powinny być przybite w kilku egzemplarzach w izbie obrad przysięgłych.

§ 327. Przysięgłym nie wolno opuszczać izby obrad, dopóki nie wydadzą swego orzeczenia. Nikomu nie wolno w czasie trwania ich narady wchodzić do izby obrad bez pisemnego pozwolenia przewodniczącego; również wzbronione im jest w tym czasie wszelkie znoszenie się z osobami trzecimi. Przysięgłego, który działa wbrew temu zakazowi, ma trybunał skazać na karę pieniężną od 200.000 do 2.000.000 ~~mp.~~ osoby zaś trzecie, które przekraczają ten przepis, na areszt przez dwadzieścia cztery godzin.

Jeżeli przysięgli mają wątpliwości co do postępowania, którego mają przestrzegać, albo co do znaczenia zadawanych pytań, albo co do ułożenia odpowiedzi, wówczas przewodniczący na pisemne zaproszenie starszego udaje się do przysięgłych, przybrawszy protokolanta, oskarżyciela i obrońcę, jeśli ci są w budynku sądowym obecni.

Pouczenie, jakiego przewodniczący w tej mierze udzieli, na żądanie zapisać należy do protokołu.

Jeśli przysięgli objawiają życzenie zmiany lub uzupełnienia zadanych im pytań, należy to poddać pod rozprawę na nowo otwartem posiedzeniu i wydać uchwałę.

Podczas głosowania przysięgłych nie wolno nikomu być obecnym, a to pod nieważnością.

§ 328. Po odbytej naradzie zarządza starszy ustne głosowanie przysięgłych nad poszczególnymi pytaniami,

w tym porządku, w jakim przewodniczący je ułożył, zapytując każdego z nich osobno o zdanie; starszy oddaje swój głos na ostatku. Przysięgli głosują, odpowiadając na każde pytanie: „Tak“ lub „Nie“; jednakowoż wolno im także pytanie tylko częściowo potwierdzić, częściowo zaś zaprzeczyć.

W razie częściowego potwierdzenia pytania powinni ograniczenie to w krótkości dodać. Odpowiedź ich wtedy opiewa: „Tak, ale nie z temi lub owemi okolicznościami zawartemi w pytaniu“.

§ 329. Do potwierdzenia pytania co do winy, jakoteż do potwierdzenia pytań tyczących się okoliczności obciążających wymaga się większości najmniej dwóch trzecich części głosów. We wszystkich innych przypadkach rozstrzyga prosta większość głosów; w razie równości głosów rozstrzyga zdanie dla oskarżonego korzystniejsze. Jeżeli pytanie główne potwierdzono na korzyść oskarżonego, przysięgli przegłosowani wstrzymać się mogą od głosowania nad pytaniem dodatkowym, na ten przypadek zadaniem; głosy ich dolicza się wtedy do głosów dla oskarżonego najkorzystniejszych.

Starszy zlicza głosy i pisze obok każdego pytania według tego, jak na nie przysięgli odpowiedzieli: „Tak“ lub „Nie“, z ewentualnemi ograniczeniami, podając stosunek głosów.

W zapisce orzeczenia przysięgłych, które starszy powinien podpisać, nie wolno nic skrobać; przekreślenia, uwagi poczynione na brzegach lub wyrazy wtrącone musi starszy potwierdzić, czyniąc o tem wyraźną i przez siebie podpisaną wzmiankę.

6. Orzeczenie przysięgłych.

§ 330. Po ukończonem głosowaniu przysięgli wracają do sali posiedzeń i zajmują swe miejsca. Przewodniczący wzywa ich, aby oznajmili wynik swej narady. Poczem starszy przysięgłych powstaje i mówi:

„Przysięgli na zadane sobie pytania odpowiedzieli pod przysięgą i według sumienia, co następuje“:

Następnie odczytuje, i to pod nieważnością, w obecności wszystkich przysięgłych zadane im pytania i zaraz po każdym pytaniu obok umieszczone orzeczenie przysięgłych. Potem oddaje podpisany przez siebie arkusz z pytaniami przewodniczącemu, który go podpisuje i każe protokolantowi także podpisać.

Skoro przysięgli opuścili salę obrad, żaden z nich nie może odstąpić od swego poprzedniego zdania; nowa narada tylko wtedy może być dopuszczona, gdy chodzi o usunięcie jakiegoś mylnego oświadczenia, które tylko przez nieporozumienie weszło do orzeczenia.

§ 331. Jeżeli orzeczenie przysięgłych jest niejasne, niedokładne albo samo z sobą sprzeczne, powinien trybunał natychmiast o tem orzec i zwrócić przysięgłym pytania i odpowiedzi z wezwaniem, aby się udali do swej izby obrad i po ponownej naradzie poprawili swe orzeczenie. W tym wypadku służy trybunałowi prawo, po wysłuchaniu stron, uchwalić te zmiany i uzupełnienia w pytaniach, jakie okażą się pożądane. Przewodniczący oznajmia przysięgłym, że mają prawo tylko do poczynienia zmian w odpowiedziach podanych w wątpliwość oraz do odpowiedzi na pytania nowe lub zadane w zmienionym układzie.

§ 332. Jeżeli oskarżonego uznano winnym, a trybunał jednomyślnie jest zdania, że przysięgli w orzeczeniu swoim co do przedmiotu głównego się pomylili, wówczas trybunał orzeka, nie dopuszczając w tym względzie wniosku stron, że orzeczenie ma być odłożone aż do najbliższej kadencji sądu przysięgłych, a sprawa przed inny sąd przysięgłych odesłana. Jeżeli trybunał mniema, że przysięgli w orzeczeniu swem co do oskarżenia, wniesionego przeciw kilku osobom, pomylili się tylko co do jednego oskarżonego, albo gdzie jest kilka punktów oskarżenia, tylko co do jednego punktu, wówczas odesłanie to ogranicza się tylko do tego

oskarżonego lub do tego punktu oskarżenia, nie wywierając wpływu na inne. Na powtórnej rozprawie nie wolno żadnemu z tych sędziów przewodniczyć i nie wolno żadnego z tych przysięgłych do niej dopuścić, którzy brali udział w pierwszej rozprawie. Jeżeli orzeczenie drugiego sądu przysięgłych, zgadza się z orzeczeniem pierwszego, trybunał ma je wziąć za podstawę swego wyroku.

7. Dalsze postępowanie i wyrok trybunału.

§ 333. Przewodniczący każe następnie oskarżonemu wejść znowu do sali posiedzeń i każe protokolantowi odczytać w jego obecności orzeczenie przysięgłych albo orzeczenie w myśl poprzedzającego § 332 zapadłe.

§ 334. Jeżeli orzeczenie przysięgłych opiewa „nie winien“ trybunał sądu przysięgłych wydaje natychmiast wyrok uwalniający oskarżonego, który mu ma być niezwłocznie na piśmie wygotowany.

§ 335. Jeżeli oskarżonego uznano winnym, oskarżyciel naprzód otrzymuje głos w tym celu, aby poczynił wnioski co do przepisu karnego, który należy zastosować, jakoteż co do uwzględnienia okoliczności obciążających i łagodzących. Po nim słuchać należy stronę cywilną, oskarżonego i jego obrońcę, przestrzegając przepisów § 255. Wywody te nie mogą zmierzać do tego, aby podawać w wątpliwość, co orzeczeniem przysięgłych ustalono, lecz ograniczyć się mają do zastosowania kary i do ewentualnych roszczeń odszkodowania.

§ 336. Następnie trybunał, jeżeli uznaje to za potrzebne, odchodzi do izby obrad. Według uznania przewodniczącego może oskarżony być w tym wypadku wyprowadzony. Przewodniczący kieruje głosowaniem według przepisów, zawartych w § 19 i następujących.

§ 337. Jeżeli trybunał jest zdania, że czyn, który o-

askrzony według orzeczenia przysięgłych popełnił, w ustawie nie jest karą zagrożony, orzeka uwolnienie oskarżonego.

§ 338. W innych przypadkach trybunał oceniwszy sumienie okoliczności obciążające i łagodzące, skazuje na odpowiednią karę, a to nawet wtedy, gdyby sprawa na podstawie orzeczenia przysięgłych nie podlegała już orzecznictwu trybunału sądu przysięgłych.

Trybunał ma prawo karę, którą według ustawy należałoby wymierzyć w granicach między dziesięciu a dwudziestu laty lub na całe życie, złagodzić ze względu na zbieg nader ważnych i przeważających okoliczności łagodzących, wprowadzić nie co do rodzaju, ale co do czasu trwania, jednak nie poniżej jednego roku.

W przypadkach, na które ustawa naznacza karę w granicach między pięciu a dziesięciu laty, wolno trybunałowi z powodu takich okoliczności łagodzących nie tylko wymierzyć łagodniejszy rodzaj kary więzienia, lecz także karę co do czasu trwania skrócić, jednak nie poniżej sześciu miesięcy. (N. 1920).

§ 339. Jeżeli kilka osób skazano na karę śmierci, w wyroku oznaczyć należy porządek, w jakim skazani mają być traceni.

§ 340. Bezpośrednio po zapadłym wyroku skazującym na karę, przewodniczący powinien go ogłosić na jawnem posiedzeniu sądowem i to w obecności oskarżyciela, oskarżonego (§ 234) i obrońcy.

Przewodniczący powinien zarazem podać istotne powody wymiaru kary, odczytując te ustępy ustawy, na których orzeczenie polega i pouczyć oskarżonego co do służących mu środków prawnych.

Wygotowanie wyroku następuje w sposób przepisany w §§ 260 i 270. (N. 1920).

§ 341. Jeżeli trybunał sądu przysięgłych wydał wyrok śmierci, wówczas zaraz po jego ogłoszeniu, przybrawszy prokuratora, naradza się nad tem, czy oskarżony godny jest

ułaskawienia, czy nie, i jaka kara w razie ułaskawienia byłaby zamiast kary śmierci odpowiednia. Protokół w tej mierze spisany dołączyć należy do aktów, które nawet wtedy przedłożone być mają trybunałowi kasacyjnemu przez trybunał sądu przysięgłych lub przez trybunał pierwszej instancji, gdyby z powodu niewniesionego zażalenia nieważności nie miały być temuż przesłane. Skoro wyrok stał się prawomocnym, trybunał kasacyjny przesyła te akta ministrowi sprawiedliwości, dołączając zdanie swoje, które po wysłuchaniu prokuratora jeneralnego, powzięte być powinno na posiedzeniu niejawnem.

§ 342. Co do prowadzenia protokołu rozprawy głównej przed sądami przysięgłych, obowiązują przepisy w §§ 271 i 272 podane. Protokół musi nadto zawierać nazwiska przysięgłych, podać przebieg postępowania podczas tworzenia ławy przysięgłych i odebrania przysięgi od przysięgłych. Arkusz obejmujący pytania należy przyszyć do protokołu.

IV. Środki prawne przeciw wyrokom sądów przysięgłych.

§ 343. Przeciw wyrokom sądów przysięgłych służą środki prawne zażalenia nieważności i odwołania (§ 280).

Mylnego nazwania środka prawnego nie można tłumaczyć na niekorzyść oskarżonego (N. 1920).

§ 344. Zażalenie nieważności wtedy tylko wnieść można, gdy zachodzi jeden z następujących przypadków:

1. jeżeli trybunał sądu przysięgłych nie był należycie obsadzony lub ława przysięgłych nie była w pełnej liczbie, jeżeli nie wszyscy sędziowie i przysięgli znajdowali się na całej rozprawie poprzedzającej orzeczenie przysięgłych, albo jeżeli w orzeczeniu brał udział sędzia (§§ 67 i 68), lub przysięgły (§ 306) wykluczony; chyba, że wnoszący zażalenie wiedział o okoliczności faktycznej, uzasadniającej nieważność jeszcze przed rozprawą główną albo podczas niej;

a nie wystąpił z zarzutem zaraz na początku rozprawy głównej, albo zaraz po dowiedzeniu się o tej okoliczności;

2. jeżeli rozprawę główną prowadzono bez przybrania obrońcy;

3. jeżeli pomimo zastrzeżenia się wnoszącego zażalenie, odczytano na rozprawie głównej pismo, tyżące się nieważnego według ustawy aktu dochodzenia przygotowawczego lub śledztwa wstępnego;

4. jeżeli na rozprawie głównej naruszono lub pominięto przepis, którego przestrzeganie ustawa nakazuje wyraźnie pod nieważnością (§§ 120, 151, 152, 170, 221, 228, 244, 247, 250, 260, 271, 303, 306, 307, 313, 314, 316, 327, 330 i 427);

5. jeżeli podczas rozprawy głównej nie orzeczono o jakimś wniosku wnoszącego zażalenie, albo jeżeli w orzeczeniu wpadkowem, zapadłem wbrew jego wnioskowi lub sprzeciwianiu się, nie zważano na ustawy lub zasady postępowania albo je błędnie stosowano mimo, że istota postępowania zapewniającego ściganie karne i obronę, przestrzegania ich wymaga;

6. jeżeli zaszło naruszenie przepisów w §§ 318—323 zawartych;

7. jeżeli przysięgłym zadano pytanie z naruszeniem przepisu zawartego w § 267, a pytanie takie zostało potwierdzone;

8. jeżeli przewodniczący udzielił przysięgłym mylnego pouczenia prawnego (§§ 325 i 327);

9. jeżeli odpowiedź przysięgłych jest niejasna, niedokładna lub sama z sobą sprzeczna;

10. jeżeli trybunał rozstrzygając pytanie:

a) czy czyn, zarzucony oskarżonemu stanowi przestępstwo podlegające orzecznictwu sądów,

b) czy zachodzą okoliczności, które karygodność czynu uchylają albo ściganie wykluczają; nakoniec

c) czy zachodzi brak oskarżenia, według ustawy wymaganego,

ustawę naruszył lub błędnie zastosował;

11. jeżeli czyn, będący podstawą orzeczenia wskutek mylnego tłómaczenia ustawy, podciągnięto pod ustawę karną która się do niego nie stosuje;

jeżeli trybunał przy wymiarze kary przekroczył granice ustawowego wymiaru kary, o ile ten zależy od okoliczności obciążających lub łagodzących wyraźnie w ustawie wymienionych, albo granice służącego sobie prawa zamiany lub złagodzenia kary, albo naruszył lub mylnie zastosował przepisy § 293, ustęp 3, albo § 359, ustęp 4.

Przyczyn nieważności, wyszczególnionych pod 3–6 nie można podnosić na korzyść oskarżonego, jeżeli niewątpliwie się okazuje, że zaszło uchybienie formalności nie mogło mieć na orzeczenie wpływu dla oskarżonego niekorzystnego.

Na niekorzyść oskarżonego nigdy nie można podnosić przyczyn nieważności pod liczbą 2 i 7 przytoczonych, wymienione zaś pod liczbą 3–6 tylko wtedy, gdy jest rzeczą widoczną, że uchybienie formalności mogło mieć na orzeczenie wpływ szkodliwy dla oskarżenia, gdy nadto oskarżyciel temu uchybieniu się sprzeciwiał, żądał orzeczenia trybunału i zaraz po odmowie lub ogłoszeniu tego orzeczenia zastrzegł sobie zażalenie nieważności.

§ 345. Odwołanie może być wniesione pod ograniczeniami w § 283 wymienionymi i tylko przeciw orzeczeniu co do kary, tudzież przeciw orzeczeniu co do roszczeń prywatnych.

§ 346. Prawo wniesienia odwołania i zażalenia nieważności, które zresztą mogą być ze sobą połączone, postępowanie przy zapowiedzeniu i wywodzie, przy wniesieniu wyводу wzajemnego, jakoteż postępowanie podczas rozprawy i rozstrzygania stosują się do postanowień w §§ 282 do 291 zawartych.

Zapowiedzenie może nastąpić zaraz na posiedzeniu

trybunału sądu przysięgłych; później należy je wnieść do trybunału pierwszej instancji, do którego należy także dalsze postępowanie i przedłożenie aktów trybunałowi kasacyjnemu, względnie trybunałowi drugiej instancji.

§ 347. Jeżeli oskarżony sam nie oświadczy, że chce własnym kosztem wysłać obrońcę na rozprawę przed trybunałem kasacyjnym, wówczas trybunał kasacyjny powinien mu ustanowić obrońcę z liczby obrońców mieszkających w swojej siedzibie.

§ 348. Jeżeli zachodzi jeden z przypadków wyszczególnionych w § 344, liczba 1 do 9, trybunał kasacyjny znosi orzeczenie przysięgłych i wyrok na niem oparty i odsyła sprawę do najbliższej kadencji sądu przysięgłych tego trybunału, który sam ma wyznaczyć do przeprowadzenia ponownej rozprawy i wydania wyroku, chyba, że uwolni oskarżonego z przyczyny w § 344, liczba 7 przywiedzionej.

Jeśli podniesiona przyczyna nieważności nie tyczy się wszystkich części orzeczenia przysięgłych, a rozłączenie jest możliwe, wówczas trybunał kasacyjny w zarządzeniu swoim te części orzeczenia przysięgłych i wyroku, do których zarzut nieważności się nie odnosi, pozostawia nienaruszone i poleca trybunałowi sądu przysięgłych, do którego sprawa odesłana zostaje, aby i te wziął za podstawę swego orzeczenia.

§ 349. Jeżeli zachodzi przyczyna nieważności w § 260 wymieniona, trybunał kasacyjny ma odesłać sprawę do tego trybunału, w którym odbyło się posiedzenie sądu przysięgłych, i polecić mu, aby w gronie trzech sędziów, ile możliwości tych samych, którzy wchodzili w skład trybunału na posiedzeniu sądu przysięgłych, wydał nowy wyrok na podstawie poprzedniego orzeczenia przysięgłych.

§ 350. Jeżeli trybunał kasacyjny jest zdania, że wyrok trybunału sądu przysięgłych naruszył ustawę lub błędnie ją zastosował (§ 344, liczba 10—12), wówczas zwyczajnie powinien zarazem wydać wyrok w sprawie samej.

Jeśli jednak okoliczności faktyczne, któreby miał wziąć za podstawę swego orzeczenia, nie są ustalone orzeczeniem przysięgłych, ma odesłać sprawę celem przeprowadzenia ponownej rozprawy do najbliższej kadencji sądu przysięgłych tego okręgu, który sam wyznaczy, albo do właściwego sądu, jeśli czyn karygodny, stosując należycie ustawę, nie podlega więcej sądowi przysięgłych.

§ 351. Zapatrywanie prawne, stanowiące podstawę orzeczenia trybunału kasacyjnego, wiąże sądy niższe w razie nakazania ponownej rozprawy głównej.

Przeciw temu wyrokowi służą te same środki prawne, co przeciw pierwszemu orzeczeniu.

XX. ROZDZIAŁ.

O wznowieniu postępowania karnego i przywróceniu do pierwotnego stanu z powodu upływu terminu.

1. Wznowienie postępowania.

§ 352. Jeżeli postępowanie karne przeciw pewnej osobie ukończono przez zaniechanie, uchylenie oskarżenia albo odstąpienie od niego przed rozprawą główną, wówczas do wniosku prokuratora lub oskarżyciela prywatnego na wznowienie postępowania, tylko wtedy przychylić się można, gdy karygodność czynu wskutek przedawnienia jeszcze nie zgasła i gdy naprowadzono takie nowe środki dowodowe, które zdają się być odpowiedniami do uzasadnienia przekonania obwinionego.

Wniosek taki rozstrzyga izba radna po przeprowadzeniu dochodzeń przygotowawczych za potrzebne uznanych; przeciw rozstrzygnięciu można wnieść zażalenie do trybunału drugiej instancji. Zażalenie to podać należy do trybunału pierwszej instancji w przeciągu dni ośmiu po oznajmieniu uchwały. (N. 1912).

Oskarżycielowi prywatnemu, który cofnął swą skargę, nigdy nie można dozwolić wznowienia postępowania karnego.

§ 353. Skazany prawomocnie żądać może wznowienia postępowania karnego nawet po odcierpianej karze:

1. jeżeli wykazano, że skazanie go nastąpiło wskutek sfalszowania dokumentu lub fałszywego świadectwa lub przekupstwa, lub innego przestępstwa osoby trzeciej:

2. jeżeli naprowadza nowe okoliczności lub środki dowodowe, które albo same przez się, albo w połączeniu z dowodami dawniej zebranymi okazują się takimi, że mogą spowodować uwolnienie, albo też skazanie za czyn, podpadający pod łagodniejszy przepis ustawy karnej, albo jeżeli

3. za ten sam czyn skazano dwie lub więcej osób różnymi wyrokami, a z porównania z tych wyroków tudzież faktów, na których się opierają, wypływa koniecznie niewinność jednej lub kilku z tych osób.

§ 354. Wniosek na wznowienie postępowania karnego na korzyść oskarżonego czynić mogą nawet po jego śmierci wszystkie te osoby, któreby miały prawo wnieść na jego korzyść zażalenie nieważności lub odwołanie. Jeżeli prokurator dowie się o okoliczności, która może uzasadnić (§ 353) wniosek na wznowienie postępowania karnego na korzyść oskarżonego, jest on obowiązany zawiadomić o tem oskarżonego lub inną osobę uprawnioną do postawienia tego wniosku, albo sam ten wniosek uczynić.

§ 355. Odnośnie do czynu, od którego oskarżonego uwolniono prawomocnym wyrokiem, prokurator lub oskarżyciel prywatny mogą uczynić wniosek wznowienia postępowania karnego tylko wtedy, jeżeli karygodność czynu nie zgasła jeszcze przez przedawnienie i gdy albo

1. wyrok zapadł wskutek sfalszowania dokumentu lub fałszywego świadectwa, przekupstwa albo innego czynu karygodnego oskarżonego lub osoby trzeciej albo

2. oskarżony przyzna się później sądownie lub poza-

sądownie do czynu sobie przypisywanego, albo okażą się inne nowe fakty lub środki dowodowe, które albo same przez się albo w połączeniu z dowodami poprzednio zebranymi, okazują się takimi, że na ich podstawie oskarżonego można przekonać.

§ 356. Gdy chodzi o to, aby czyn, za który oskarżonego skazano, oceniono według surowszego przepisu ustawy karnej, prokurator może uczynić wniosek na wznowienie postępowania, jednak tylko pod warunkami w § 355 wymienionymi, a nadto tylko wtedy, jeżeli

1. zbrodnia rzeczywiście popełniona zagrożona jest karą śmierci lub dożywotniego więzienia, podczas gdy według wymiaru kary, wziętego za podstawę wyroku, można było skazać tylko na czasową karę więzienia, albo jeżeli

2. należałoby nałożyć karę więzienia najmniej dziesięcioletniego, kiedy tymczasem karę wymierzono według wymiaru nie przekraczającego lat pięciu, albo jeżeli

3. czyn okazuje się być zbrodnią, a oskarżonego skazano tylko za występki lub za przekroczenie, którego osądzenie przekazane jest sądowi powiatowemu.

§ 357. Wniosek na wznowienie postępowania karnego uczynić należy w tym trybunale pierwszej instancji, w którym postępowanie przeprowadzono. Jeżeli sąd powiatowy osądził czyn, który przedstawia się jako zbrodnia, wniosek należy podać do tego trybunału pierwszej instancji, do którego okręgu ów sąd powiatowy należy.

Sędzia śledczy zbada okoliczności faktyczne, na których opiera się wniosek. Następnie należy przesłuchać w przypadku przewidzianym w § 353, oskarżyciela, zaś w przypadkach, przewidzianych w §§ 355 i 356, obwinionego. O dopuszczalności wznowienia orzeka trybunał pierwszej instancji na posiedzeniu niejawnem. (N. 1920).

Przeciw tej uchwale służy tylko zażalenie do trybunału drugiej instancji. Wniesione być powinno w przeciągu dni ośmiu do trybunału pierwszej instancji. (N. 1912).

Jeżeli trybunał drugiej instancji uchwali wznowienie postępowania, wówczas ma także prawo przeznaczyć inny trybunał do prowadzenia śledztwa.

§ 358. W uchwale zezwalającej na wznowienie postępowania karnego, uznaje się wyrok dawniejszy za zniesiony o tyle, o ile się tyczy czynu karygodnego, względem którego zezwolono na wznowienie. Skutki ustawowe skazania, wyrzeczonego w pierwszym wyroku, trwają tymczasowo nadal, a tylko wtedy i o tyle uważać je należy za uchylone, o ile w moc nowego wyroku nie powinny także nastąpić.

W czasie trwania wznowionego postępowania, wykonanie orzeczenia co do roszczeń prywatno-prawnych, zawartego w poprzednim wyroku, dozwolone być może tylko aż do zabezpieczenia.

§ 359. Wskutek wznowienia, sprawa wraca zwyczajnie (§ 360) w stan śledztwa wstępnego. Należy je prowadzić lub uzupełnić, stosownie do orzeczenia, zezwalającego na wznowienie i stosownie do nowych dowodów. Przepisy obowiązujące dla zaniechania śledztwa wstępnego i oddania pod oskarżenie i tu znajdują zastosowanie. Jeżeli stosownie do nich postępowanie zakończono bez odbycia rozprawy głównej, wówczas obwiniony ma prawo żądać, aby zaniechanie lub orzeczenie, mocą którego oskarżenie ostatecznie odrzucono, publicznie obwieszczono. Orzeczenia te mają ten sam skutek, co orzeczenie uwalniające obwinionego.

Jeżeli ma przyjść do ponownej rozprawy głównej, należy o niej zawiadomić także stronę cywilną; zeznania świadków, znawców lub współobwinionych, którzy więcej słuchani być nie mogą, należy z aktów odczytać, a nakoniec wydać nowy wyrok.

Jeżeli oskarżony zostaje tym wyrokiem skazany, należy przy wymiarze kary mieć wzgląd (§§ 265 i 339) na karę już odcierpianą.

Jeżeli wznowienia tylko na korzyść oskarżonego do-

zwolono, nowy wyrok nie może nałożyć na niego cięższej kary od tej, na jaką go skazano pierwszym wyrokiem.

Przeciw nowemu orzeczeniu służą te same środki prawne, co przeciw każdemu innemu wyrokowi.

§ 360. Sąd orzekający dopuszczalność wznowienia postępowania karnego na korzyść obwinionego, może, o ile się z tem oskarżyciel zgadza, natychmiast wydać wyrok uwalniający obwinionego lub przychyłający się do jego wniosku, aby zastosowano łagodniejszy wymiar kary.

Przeciw takiemu orzeczeniu nie ma żadnego środka prawnego.

Uwolniony może żądać publicznego ogłoszenia wydanego orzeczenia.

§ 361. Prośba skazanego o wznowienie postępowania nie wstrzymuje wykonania kary; chyba, że trybunał o wznowieniu orzekający, wysłuchawszy oskarżyciela, w miarę okoliczności danego przypadku, uzna za stosowne wstrzymanie wykonania kary.

Jeżeli dopuszczenie wznowienia stało się prawomocnem, wstrzymać (§ 358) należy niezwłocznie wykonanie kary i według przepisów zawartych w XIV rozdziale postanowić co do aresztu obwinionego.

§ 362. Trybunał kasacyjny ma prawo, wysłuchawszy prokuratora jeneralnego, w drodze nadzwyczajnej i nie będąc związanym warunkami w § 353 określonymi, zarządzić wznowienie postępowania karnego na korzyść skazanego za zbrodnię lub występki, jeżeli

1. podczas wstępnej narady nad zażaleniem nieważności, albo po rozprawie jawnej nad niem, albo

2. podczas narady nad sprawozdaniem według § 341 złożonem, albo nakoniec

3. przy badaniu aktów, przedsięwziętem na szczególny wniosek prokuratora jeneralnego, nasuwają mu się ważne wątpliwości czy fakty, będące podstawą wyroku są pra-

wdziwe, a wątpliwości tych nie uchylają nawet szczególne dochodzenia, jakieby trybunał kasacyjny zarządził.

W takich przypadkach trybunał kasacyjny może także natychmiast wydać nowy wyrok i mocą tegoż uwolnić obwinionego albo łagodniejszy wymiar kary do niego zastosować (§ 360 ustęp 3); potrzeba jednak do tego jednomyślności i zgody prokuratora jeneralnego.

Wnioski osób prywatnych, które zmierzają do tego, aby trybunał kasacyjny wydał jedną z wyżej wymienionych uchwał, odrzucone być powinny przez sądy, do którychby zostały wniesione; również nie mogą one nigdy być przedmiotem rozstrząsania na rozprawie ustnej.

Do wznowienia postępowania karnego zarządzonego przez trybunał kasacyjny, stosują się § 358 i 359.

Rozstrzygnięcie pytania, czy wykonanie kary ma być wstrzymane i czy dalsze postępowanie ma być przekazane sądom innego okręgu, należy wyłącznie do trybunału kasacyjnego.

§ 363. Postępowanie karne może być wdrożone i dalej prowadzone niezawisłe od warunków i formalności wznowienia, a to według ogólnych przepisów i przez sąd według tychże właściwy;

1. jeżeli dochodzeń przygotowawczych zaniechano, zanim jeszcze postępowano z osobą pewną jako z obwinioną;

2. jeżeli oskarżyciel prywatny, mający jeszcze prawo do skargi, wnosi ją a w postępowaniu poprzednim zaniechanie lub wyrok uwalniający nastąpiły jedynie z tego powodu, że nie było wymaganego w ustawie wniosku strony interesowanej;

3. jeżeli prokurator w przypadkach, przewidzianych w ustępie 2 § 34 odstępując od ścigania albo składając oświadczenie według § 56 ust. 31) zastrzegł sobie późniejsze ściganie, a nie upłynęło więcej niż dwa miesiące od chwili, kiedy sąd pierwszej instancji orzekł w sprawie głównej; jeżeli przy ukończeniu postępowania karnego o zbro-

dnie lub występpek, zastrzeżono oskarżycielowi ściganie z powodu innych czynów karygodnych, albo dopiero później wyjdą na jaw poszlaki innego czynu karygodnego, przedtem popełnionego; (N. 1920)

4. jeżeli sąd powiatowy, błędnie stosując ustawę, uważał czyn, stanowiący zbrodnię za podlegający swemu orzecznictwu, byleby od orzeczenia sądu powiatowego nie upłynęło więcej jak sześć miesięcy, a jeżeli chodzi o zbrodnię podlegającą orzecznictwu sądów przysięgłych, nie więcej jak dwanaście miesięcy.

W przypadku lic. 4 przełożony nad sądem powiatowym trybunał pierwszej instancji zniesie na wniosek prokuratora wyrok i zarządzi wdrożenie postępowania według ustawy.

Jeżeli po prawomocnem ukończeniu postępowania karnego wyjdzie na jaw, że obwiniony w czasie, kiedy zapadło rozstrzygnięcie, podlegał sądom wojskowym, a ściganie przed sądem wojskowym jest jeszcze dopuszczalne, sąd, który orzekał w ostatniej instancji, a jeżeli sądem tym jest sąd powiatowy, przełożony nad nim trybunał pierwszej instancji, zniesie z urzędu rozstrzygnięcie i odstąpi sprawę sądowi wojskowemu, (N 1920).

II. Przywrócenie do pierwotnego stanu z powodu upływu terminu.

§ 364. Jeżeli terminu do zgłoszenia środka prawnego przeciw wyrokowi nie dopilnowano, sąd powołany do rozstrzygnięcia tego środka prawnego może zezwolić obwinionemu na przywrócenie do pierwotnego stanu, jeżeli obwiniony:

1. zdoła wykazać, że z powodu nieuchronnych okoliczności, bez własnej i swego zastępcy winy, terminu nie mógł dopilnować;
2. prosi o przywrócenie do pierwotnego stanu w przeciągu trzech dni po ustaniu przeszkody.

3. zarazem wnosi zapowiedzenie.

Prośbę należy wnieść do tego sądu, w którym środek prawny miał być zapowiedziany. Tenże sąd udziela ją razem z zapowiedzeniem oskarżycielowi do oświadczenia się i ewentualnego wniesienia wzajemnego wywodu, a po upływie terminu do tegoż wywodu wyznaczonego, przedkłada akta sądowi powołanemu do rozstrzygnięcia środka prawnego, który w razie zezwolenia na przywrócenie do pierwotnego stanu, orzeka natychmiast w głównej sprawie.

Przeciw odmówieniu przywrócenia do pierwotnego stanu nie ma żadnego środka prawnego.

Dopóki nie zezwolono na przywrócenie do pierwotnego stanu, prośba o nie, nie wstrzymuje wykonania; chyba że sąd, do którego ją wniesiono, w miarę okoliczności przypadku uzna za stosowne odłożyć wykonanie.

XXI. ROZDZIAŁ.

O orzeczeniach i postanowieniach sądu karnego co do roszczeń prywatnoprawnych.

§ 365. Szkodę wynikłą z przestępstwa i inne okoliczności poboczne, które mają doniosłość pod względem prywatnoprawnych skutków, należy z urzędu uwzględniać. Jeżeli zachodzi wątpliwość, czy poszkodowany wie o toczącym się postępowaniu karnem, należy go zawiadomić o tem, aby mógł korzystać z prawa przyłączenia się do postępowania karnego.

W razie przyłączenia się, wolno stronie cywilnej, albo jeśliby ona sama siebie zastępować nie miała prawa, jej ustawowemu zastępcy, wywieść i dostatecznie wykazać swoje roszczenia. Obwinionego należy co do nich przesłuchać i potrzebne dochodzenia w celu zbadania szkody przedsięwziąć. Strona cywilna może się zrzec poszukiwania swych

roszczeń, a to każdego czasu, nawet podczas rozprawy głównej.

§ 366. Jeżeli obwinionego nie skazano, zawsze należy odesłać stronę cywilną z jej roszczeniami odszkodowania na drogę prawa cywilnego.

Jeżeli zaś obwinionego skazano, trybunał zwyczajnie orzec powinien zarazem co do roszczeń prywatno-prawnych poszkodowanego. Jeżeli sąd karny mniema, że wyniki postępowania karnego nie dostarczają dostatecznej podstawy do dokładnego ocenienia roszczenia odszkodowania, wówczas odsyła stronę cywilną na drogę prawa cywilnego. Przeciw temu odesłaniu niema żadnego środka prawnego.

§ 367. Jeżeli rzecz jakąś znaleziono między rzeczami oskarżonego, współwinnego albo uczestnika przestępstwa, albo w takim miejscu, gdzie ją te osoby tylko w celu przechowania złożyły lub oddały, a sąd się przekonał, że rzecz ta należy do strony cywilnej, wówczas trybunał zarządza zwrot jej po prawomocności wyroku. Za wyraźną zgodą obwinionego może jednak wydanie także zaraz nastąpić.

Przedmioty zabrane poszkodowanemu może mu sędzia śledczy zwrócić także przed rozprawą główną, jeżeli przechowanie ich nie jest potrzebne do przekonania obwinionego współwinnego lub uczestnika, a tak obwiniony jak oskarżyciel na to się zgadzają.

§ 368. Jeżeli przedmiot zabrany przeszedł już w ręce osoby trzeciej, która nie miała udziału w przestępstwie, a to w sposób ważny do przeniesienia własności lub jako zastaw, albo jeżeli między kilku poszkodowanymi własność przedmiotu zabranego jest sporną, albo jeżeli poszkodowany nie może natychmiast swego prawa dostatecznie wykazać, wówczas żądanie zwrotu rzeczy odesłać należy na zwyczajną drogę prawa cywilnego.

§ 369. Jeżeli przedmiotu zabranego poszkodowanemu już więcej zwrócić nie można, jakoteż we wszystkich

przypadkach, gdy nie chodzi (§ 1323 powszechnej księgi ustaw cywilnych) o zwrot zabranego przedmiotu lecz o wynagrodzenie poniesionej szkody lub utraconego zysku, lub o zadośćuczynienie z powodu wyrządzonej obrazy, wówczas przysądzić należy w wyroku karnym odszkodowanie lub zadośćuczynienie, o ile tak kwota tegoż, jakoteż osoba, której się należy, dokładnie oznaczone być mogą.

Jeżeli przeprowadzone dochodzenia nasuwają domniemanie, że poszkodowany za wysoko oblicza swą szkodę, wówczas sąd, po rozważeniu wszystkich okoliczności, a w razie potrzeby po oszacowaniu przez znawców, może ją niżej ocenić.

§ 370. Mianowicie wtedy, gdy kto zostaje uznany winnym zbrodni zdrady głównej, buntu lub rozruchu, sąd karny ma orzec także o odszkodowaniu, jakie skarb państwa lub osoby prywatne roszczą sobie do skazanego.

Do szkody wynikłej z tej zbrodni wliczyć jednak należy nietylko wszelkie uszkodzenia wyrządzone przez nie bezpośrednio lub pośrednio, lecz także wszystkie koszty poniesione na tłumienie zbrodniczego przedsięwzięcia, lub na przywrócenie porządku lub bezpieczeństwa.

§ 371. Jeżeli z winy oskarżonego wynika całkowita lub częściowa nieważność czynności prawnej z nim zawartej lub jakiegoś stosunku prawnego, orzec należy w wyroku karnym także o tem, jak i o skutkach prawnych stąd wynikających.

Tylko wtedy, gdy chodzi o nieważność małżeństwa, orzeczenie w tej mierze zastrzega się właściwemu sądowi cywilnemu. (§ 5).

§ 372. Jeżeli strona cywilna nie chce zadowolić się odszkodowaniem przyznanem sobie przez sąd karny, wolno jej udać się na drogę prawa cywilnego.

§ 373. Jeżeli orzeczenie sądu karnego wydane co do roszczeń prywatno prawnych stało się prawomocnem, każda strona interesowana ma prawo żądać od sądu, który

wyrokował w pierwszej instancji, aby na wyroku poświadczyl jego prawomocność, a orzeczenie takie ma potem ten skutek, że o egzekucję jego udać się można wprost do sądu cywilnego.

§ 374. Skazany i jego prawonabywcy mogą upraszać tylko sędziego cywilnego o zmianę prawomocnego orzeczenia sądu karnego co do roszczeń prywatno-prawnych z powodu nowo wynalezionych środków dowodowych, jakoteż uchyleniu egzekucji z powodu okoliczności później zaszłej, chyba, że wznowienie postępowania następuje z innych powodów.

§ 375 Jeżeli u obwinionego znaleziono rzecz, według wszelkiego prawdopodobieństwa cudzą, której właściciela on wskazać nie może lub nie chce, i jeżeli w odpowiednim terminie nikt się z roszczeniem do jej własności nie zgłosił, sędzia śledczy powinien opisać rzecz tę w taki sposób, żeby ją właściciel wprawdzie mógł poznać, jednakowoż zamilczeć niektóre istotne znamiona odróżniające, pozostawiając właścicielowi dokładne oznaczenie tej rzeczy na dowód służącego mu prawa.

§ 376. Opis taki należy obwieścić publicznie edyktem w tych miejscach, gdzie obwiniony przebywał, albo gdzie przestępstwa mu zarzucone popełniono. W edykcie tym wezwać należy właściciela, aby się zgłosił w przeciągu roku od dnia umieszczenia po raz trzeci edyktu w gazecie i aby swe prawo własności wykazał.

Znalezienie przedmiotów, których wartość nie dosięga 17.500 Mp. a których niezwłoczne osobne ogłoszenie z innych powodów nie jest potrzebne, można ogłaszać od czasu do czasu w edyktach zbiorowych.

§ 377. Jeśli rzecz cudza jest tego rodzaju, że bez obawy zepsucia się przez rok przechowana być nie może, albo jeśliby przechowanie połączone było z kosztami, wówczas prokurator powinien poczynić potrzebne kroki o sprzedaż jej przez publiczną licytację. Cenę kupna należy

złożyć w sądzie karnym. Zarazem należy dołączyć do aktów szczegółowy opis każdej sprzedanej sztuki i zapisać nabywcę i cenę kupna.

§ 378. Jeżeli w przeciągu terminu edyktem oznaczonego nikt nie wykaże prawa do opisanych przedmiotów, wówczas przedmioty te albo pieniądze za nie otrzymane, jeśli je z nagłych przyczyn sprzedano, wydać należy obwinionemu na jego żądanie, chyba, że sąd powołany do rozstrzygania w pierwszej instancji wyda uchwałę, że prawość posiadania obwinionego nie jest wiarygodną. Przeciw takim uchwałom nie ma żadnego środka prawnego.

§ 379. Przedmioty, których się obwinionemu nie wydaje, należy sprzedać w sposób § 377 przepisany, a cenę kupna złożyć w kasie państwowej. Uprawnionemu wolno jednak poszukiwać na drodze prawa cywilnego roszczeń swoich do ceny kupna przeciw skarbowi państwa w przeciągu lat trzydziestu od dnia umieszczenia edyktu po raz trzeci w pismach publicznych,

Przedmioty będące własnością oskarżonego, zapomocą których wykonał przestępstwo, będą uznane za przepadłe. (N. 1920).

XXII. ROZDZIAŁ.

O kosztach postępowania karnego.

§ 380. Wszelkie czynności w sprawach karnych, przedsiębrane przez jakąkolwiek władzę i wszystkie do nich odnoszące się podania stron, wolne są od opłaty należności prawnych i pocztowych. Podwoły w takich razach wolne są jadąc tam i napowrót od drogowego i młostowego.

Jeżeli obwinionych odstawia się wozem, gminy dostarczyć mają potrzebnych podwódt i mogą zażądać za to wynagrodzenia według przepisów istniejących o podwodach.

§ 381. Do kosztów postępowania karnego, których zwrotu od obwinionego żądać można, należą:

1. wydatki na doręczenia, wezwania i posłańców;
2. koszta doprowadzenia, dodanej straży i transportu obwinionego lub innych osób;
3. należytości świadków, znawców i tłumaczy;
4. należytości obrońców i innych zastępców stron;
5. koszta utrzymania obwinionego podczas aresztu śledczego;
6. koszta podróży i diety osób sądowych i prokuratorów państwa, tudzież koszta podróży przysięgłych, nakoniec
7. koszta wykonania wyroku karnego.

Koszta te, z wyjątkiem należytości wymienionych pod l. 4 wykląda skarb państwa, zastrzegając sobie zwrot według postanowień §§ 389—391.

§ 382. Należytości woźnych i ich pomocników za doręczenia, wezwania, posylki, za doprowadzenie, za dostawienie pod strażą i transportowanie obwinionego lub innych osób, następnie należytości dzienne żandarmów, do doprowadzenia lub do eskortowania użytych, ustanowione są w osobnych rozporządzeniach.

§ 383. Świadkowi należy się zwrot kosztów koniecznych, wywołanych podróżą do miejsca przesłuchania, pobytem tamże i podróżą powrotną. Odszkodowania za stratę czasu może świadek żądać tylko wtedy, gdy strata ta przyprawia go o dotkliwy uszczerbek w jego zarobku codziennym. Przyznania należności świadek musi żądać, pod jej utratą w ciągu 24 godzin po przesłuchaniu, na co należy zwrócić uwagę świadka w wezwaniu.

Wynagrodzenie wymierza się na podstawie taryf. Oznaczenie należności i wydanie zarządzeń co do jej wypłaty należy do tego urzędnika sądu, któremu te czynności poruczono. Stronom oraz świadkowi wolno przeglądać oznaczenie należności. Tak strony jak i świadek mogą w ciągu

trzech dni po zawiadomieniu ich o oznaczeniu należności żądać rozstrzygnięcia sądu; od rozstrzygnięcia tego niema dalszego środka prawnego. Należność powinno się wypłacić świadkowi w miarę możliwości zaraz po przesłuchaniu, gdyby zaś to było niemożliwe, przesłać mu ją bezpłatnie. Oskarżyciel prywatny nie ma prawa żądać przyznania wynagrodzenia, jakie należy się świadkowi; inni poszkodowani mają to prawo tylko wtedy, gdy ich wezwano celem przesłuchania jako świadków. Sposób wynagrodzenia osób wojskowych, pozostających w czynnej służbie, które stają jako świadkowie przed sądem karnym, znajdującym się poza ich miejscem służbowym, określają osobne przepisy (N. 1920).

§ 384. Znaczący, ustanowieni w tym charakterze stale przy sądzie i pobierający za to wynagrodzenie, mogą dopomagać się tylko zwrotu poniesionych i należycie wykazanych wydatków. Inni znaczący mają nadto prawo do odszkodowania za stratę czasu i do wynagrodzenia za skuteczną pracę. Przyznania należności znaczący musi żądać, pod jej utratą w ciągu dni 8 po wydaniu opinii, na co należy zwrócić uwagę znaczący w wezwaniu. Wynagrodzenie oznacza się na podstawie taryf, a jeżeli czynności znaczący nie dadzą się podciągnąć pod taryfę, według uznania przy uwzględnieniu nakładu i jakości pracy, tudzież wynagrodzenia taryfowego za podobne czynności. Oznaczenia wynagrodzenia i zarządzenie wypłaty należy do sądu pierwszej instancji. Wynagrodzenie należy wypłacić znaczący wedle możliwości zaraz po złożeniu opinii lub przesłać bezpłatnie.

Od uchwały w przedmiocie oznaczenia należności znaczący przysługuje tak stronom jak znaczący zażalenie do sądu odwoławczego, które należy wnieść w ciągu dni 8 w sądzie pierwszej instancji. (N. 1920).

§ 385. Przepisy o wynagrodzeniu znaczących należy stosować odpowiednio do oznaczania i wypłaty należności tłumaczy. Jeżeli do tłumaczeń lub przesłuchań sądowych

powołuje się urzędników ustanowionych przy sądzie lub tłumaczy zaprzysiężonych, ustanowionych za wynagrodzeniem stałym, to spełniają oni czynności te bezpłatnie i mogą żądać tylko zwrotu wydatków, poniesionych w gotówce. (N. 1920).

§ 386. Do oznaczania kosztów podróży i pobytu znawców i tłumaczy, pozostających w służbie publicznej, stosują się ogólne przepisy istniejące dla osób, będących w służbie publicznej. (N. 1920).

§ 387. Koszta utrzymania obwinionego podczas aresztu śledczego obejmują wydatki na żywność, opał, pomieszczenie, światło, w razie potrzeby na dostarczenie i czyszczenie bielizny i odzieży, tudzież koszta na wypadek choroby i pogołu.

Co do kosztów choroby i pogołu policza się każdemu uwięzionemu z osobna wydatki, jakie rzeczywiście na niego poczyniono; co do wszystkich innych kosztów utrzymania, każdy trybunał drugiej instancji dla okręgu swego corocznie, a w razie nader znacznej zmienności cen, nawet częściej ustanawiać będzie przypadającą dziennie na każdego uwięzionego kwotę, w jakiej nastąpić ma wynagrodzenie tych kosztów utrzymania, jeżeli uwięziony nie utrzymuje się sam z własnego majątku.

Jeżeli w różnych miejscach, w których znajdują się sądy karne, zachodzą bardzo wielkie różnice w cenach żywności, wysokość tych kosztów zaopatrywania dla różnych sądów, znajdujących się w okręgu tego samego trybunału drugiej instancji, różnie może być ustanowiona.

§ 388. Koszta wykonania wyroku karnego, które skazany jest obowiązany zwrócić, obejmują w razie kar na wolności, nietylko wydatki poniesione na utrzymanie (§ 387), ale także tę część kosztów strzeżenia i zarządu zakładu karnego, która przypada na każdego skazańca odbywają-

cego karę. Wymiar tych kosztów będzie uregulowany w drodze osobnych rozporządzeń.

Koszta wykonania innej kary ustanawia się w każdym przypadku z osobna.

§ 389. Jeżeli oskarżonego wyrokiem karnym uznano winnym przestępstwa, należy zarazem wyrzec w wyroku, że jest obowiązany zwrócić także koszta postępowania karnego.

Jeżeli jednak postępowanie odnosiło się do kilku przestępstw, trybunał powinien według możliwości wyłączyć od tego zwrotu koszta, odnośnie do czynów, których oskarżonego nie uznano winnym.

Obowiązek jednak zwrotu kosztów ciąży tylko na osobie prawomocnie skazanego, a jeżeli ten zmarł po prawomocności wyroku, na spadku po nim; nigdy zaś na osobach trzecich, które albo na mocy ustawy albo z przyjętego na siebie obowiązku starać się powinny o jego utrzymanie. Z kilku współwinnych skazać należy każdego z osobna na ponoszenie tych kosztów, które za sobą ściągnęło utrzymanie go podczas aresztu śledczego, jego obrona, wykonanie kary albo szczególne wydarzenia, które jego tylko spotkały, albo z jego winy wynikły. Na zapłacenie wszelkich innych kosztów postępowania karnego skazać należy niepodzielnie wszystkich współwinnych i uczestników chyba, że trybunał znajduje szczególne powody do ograniczenia tej odpowiedzialności.

§ 390. Jeżeli postępowanie karne zakończono w inny sposób a nie wyrokiem skazującym, skarb państwa zwyczajnie ponosić ma koszta. O ile zaś postępowanie karne nastąpiło na żądanie oskarżyciela prywatnego albo według § 48 jedynie na wniosek strony cywilnej, sąd uchwałą nakazuje zwrócić wszelkie koszta, jakie wskutek ich działania narosły.

Za szczególne koszta, które powstały wskutek wniesienia jakiegoś zwyczajnego środka prawnego albo wsku-

tek żądania wznowienia postępowania odpowiada ten, kto wnosi środek prawny albo wniósł wspomniane żądanie, o ile pierwszy pozostał zupełnie bez skutku, albo drugie odrzucono.

Prokuratorja nigdy nie może być skazana na zwrot kosztów.

Jeżeli wreszcie postępowanie karne wywołano świadomie fałszywem doniesieniem, ma koszta zwrócić donosiciel.

§ 391. Koszta postępowania karnego jednak od skazanego o tyle tylko ściągnąć należy, o ile on przez to według uznania sądu nie będzie narażony na uszczerbek w swem wyżywieniu ani nie dozna przeszkody w dopełnieniu obowiązków, jakie ciążyą na nim pod względem wynagrodzenia szkody zrzędzonej przestępstwem albo wyżywienia swojej rodziny.

Osoby, które podczas uwięzienia swego pobierają płace alimentacyjne, są obowiązane wynagrodzić z tychże koszta utrzymania, jakie na nie wyłożono.

Orzeczenie o tem, czy koszta mogą być ściągnięte, powinno nastąpić o ile możności zaraz przy wydaniu wyroku.

§ 392. W tych przypadkach, w których zażalenie co do kosztów nie może być połączone ze środkiem prawnym, który służy przeciw wyrokowi, wolno każdemu kto się czuje pokrzywdzonym rozstrzygnięciem lub postanowieniem sądu co do kosztów, wnieść co do tego osobne zażalenie do trybunału drugiej instancji.

Zażalenie podać należy najpóźniej w przeciągu dni czternastu do sądu, który w pierwszej instancji rozstrzygał, ten zaś przedłożyć je ma z swem sprawozdaniem trybunałowi drugiej instancji, który o tem ostatecznie rozstrzygnie.

§ 393. Kto w postępowaniu karnem używa pomocy zastępcy, powinien zwyczajnie zapłacić także koszta tego

zastępstwa, a to nawet w tym przypadku, gdy mu zastępcę ustanowiono z urzędu.

Jeżeli oskarżonemu dodano zastępcę ubogich, należy temuż na jego żądanie wydatki w gotówce, poczynione ze skarbu państwa wynagrodzić, jeżeli były potrzebne i rzeczywiście je poczynił.

W przypadkach, w których obowiązek zwrócenia kosztów procesowych w ogólności spada na obwinionego, oskarżyciela prywatnego, stronę cywilną (§ 48), albo tego kto świadomie fałszywie uczynił doniesienie, osoby te powinny ponosić także wszystkie koszty obrony i zastępstwa.

§ 394. Jeżeli zastępcy stron należy się wynagrodzenie, oznaczenie tegoż pozostawia się dobrowolnemu porozumieniu między zastępcą a obowiązany do zapłaty a to tak w przypadku, gdy obwiniony, oskarżyciel prywatny lub strona cywilna sami sobie zastępcę obrali, jak i wtedy, gdy oskarżonemu sąd ustanowił obrońcę.

§ 395. Jeżeli porozumienie się między stroną a jej zastępcą co do należytości za podjęte zastępstwo nie przyszło do skutku, wolno każdej stronie upraszać sąd, który do rozstrzygnięcia w pierwszej instancji był powołany, aby oznaczył te należytości, bez względu na to, czy się to zastępstwo odnosiło do postępowania wstępного czy do rozprawy głównej, czy też do ułożenia pism. Na taką prośbę powinien sąd wysłuchać stronę przeciwną.

Przy oznaczeniu tych należytości trybunały nie są żądną z góry oznaczoną kwotą związane, powinny jednak oceniać rzeczywistą wartość usług zastępcy, a zatem w szczególności uwzględnić czas zużyty na dostarczenie dowodów i na samo zastępstwo, poniesione trudy i poczynione w gotówce wydatki.

Przeciw wymiarowi należytości, oznaczonemu przez sąd pierwszej instancji, mogą obie strony w przeciągu dni czternastu od dnia doręczenia uchwały, wnieść zażale-

nie do trybunału drugiej instancji, który o tem stanowczo rozstrzyga.

Tak samo należy postępować, gdy nie przyszło do skutku porozumienie co do wysokości kosztów, które według § 393, ustęp 3 powinny być zwrócone.

XXIII. ROZDZIAŁ.

O wykonaniu wyroku.

§ 396. Każdy oskarżony wyrokiem uwolniony, ma być, jeżeli zostaje w areszcie, natychmiast po ogłoszonym wyroku wypuszczony na wolność; chyba, że dalsze jego zatrzymanie potrzebne jest z powodu wniesienia środka prawnego o skutku zawieszającym lub z innych ustawowych przyczyn.

§ 397. Każdy wyrok karny ma być bezzwłocznie wykonany, skoro tylko jest pewnem, że wykonania nie wstrzymuje żadna przeszkoda ustawowa, a w szczególności żaden, w właściwym czasie i przez osobę do tego uprawnioną wniesiony środek prawny, do którego ustawa przywiązuje skutek zawieszający (§ 284, ustęp 3, § 294, ustęp 1, § 346). Jeżeli środek prawny na korzyść uwięzionego oskarżonego wniosły osoby, które wbrew jego woli do tego nie mają prawa, należy oskarżonego o tem zawiadomić i pouczyć o odroczeniu wykonania kary, które z tego powodu powstaje. To samo powinno nastąpić, gdy wątpliwem jest, czy uwięziony oskarżony zgodził się na środek prawny przez swego obrońcę wniesiony. Wykonanie wyroku karnego, o ile w ustawie niniejszej nic innego nie postanowiono, (§§ 402, 405, ustęp 2. 407—409), zarządza przełożony tego sądu, który w sprawie w pierwszej instancji wyrokował.

§ 398. Jeżeli skazany na karę śmierci albo na karę na wolności w czasie, kiedy wyrok karny ma być wyko-

nany, jest chory na umyśle lub ciężko chory na ciele, albo jeśli skazana jest w ciąży, z wykonaniem kary tak długo należy się wstrzymać, aż stan ten nie ustanie. Wykonanie kary na wolności tylko wtedy przeciw brzemiennej zarządzić można, gdyby zatrzymanie trwające aż do jej rozwiązania było dla niej uciążliwsze niż kara, na którą ją skazano.

§ 399. O wyroku karnym zapadłym przeciw osobie, która piastuje urząd publiczny lub publiczną godność, należy zawiadomić zaraz po prawomocności jej bezpośrednio przełożonego.

§ 400. Czas, który skazany na karę na wolności przepędził w więzieniu po ogłoszeniu wyroku pierwszej instancji, o tyle wliczyć należy do kary, o ile rozpoczęcie kary zostało odwleczone z powodu okoliczności niezależnych od woli skazanego, w szczególności także z powodu wniesienia środka prawnego przez osoby, które miały do tego prawo nawet wbrew jego woli. Wliczenie nadto i wtedy następuje, gdy środek prawny wniesiony na korzyść skazanego, chociażby tylko w części odniósł skutek.

§ 401. Rozpoczęcie wykonania kary na wolności, która nie przekracza jednego roku można odroczyć na krótki czas, jeżeli wskutek niezwłocznego wykonania kary zarobkowanie skazanego lub utrzymanie jego niewinnej rodziny byłoby narażone na niebezpieczeństwo albo też jeżeli odroczenie okazuje się być wskazaniem dla uporządkowania spraw rodzinnych.

Na takie odroczenie zezwolić może trybunał pierwszej instancji po wysłuchaniu prokuratora na czas najwyżej trzech miesięcy po prawomocności wyroku. Na dłuższe odroczenie może zezwolić trybunał drugiej instancji z szczególnie ważnych przyczyn.

Odroczenie może trybunał uczynić zależnem od dania zabezpieczenia (§ 193 ust. 1).

Jeżeli przewodniczący i prokurator zgadzają się na zezwolenie odroczenia albo na przedłożenie podania trybu-

nałowi drugiej instancji z poparciem, powzięcie uchwały przez senat nie jest potrzebne.

§ 401 a. Wykonanie kary na wolności nie może w regule doznać przerwy. Jeżeli wypadek śmierci albo nagląca i ważna sprawa rodzinna czyni obecność skazanego, który ma odbyć karę na wolności nie przenoszącą jednego roku, konieczną w rodzinie, może trybunał pierwszej instancji (§ 401) zezwolić na przerwę w wykonaniu kary najwyżej na przeciąg dni ośmiu. Sąd może zażądać ewentualnie zabezpieczenia lub zarządzić coś innego w celu zapewnienia dalszego wykonania kary.

Jeżeli przewodniczący i prokurator zgadzają się na zezwolenie przerwy, powzięcie uchwały przez senat nie jest potrzebne.

Przeciw tym rozstrzygnięciom nie ma żadnego środka prawnego. (N. 1912).

§ 401 b. Wykonanie kary na wolności na osobie należącej do wojska lub która nie przenosi sześciu miesięcy należy na żądanie właściwej władzy wojskowej odroczyć lub przerwać, jeżeli skazanego powołano do pełnienia służby. (N. 1920).

§ 402. Jeżeli według ustawy skazanie pociąga za sobą dla skazanego utratę szlachectwa, wykluczenie z zastępstwa gminnego albo innych zastępstw, powołanych do zajmowania się sprawami publicznymi, których jest członkiem albo utratę urzędów, służby, tytułów, godności i orderów albo czasową utratę czynnego lub biernego prawa wyborczego do rzeczonych zastępstw albo utratę innych praw i upoważnień albo pobieranych z kas publicznych płac, wówczas sąd karny przysłać powinien odpis prawomocnego wyroku także tej władzy, do której należy wydać z tego powodu stosowne zarządzenia.

Jeżeli skutek wyroku karnego, jedna z osób wymienionych w § 158 ma być uwięziona, doręczyć (§ 83) na-

leży niezwłocznie bezpośrednio jej przełożonemu odpis prawomocnego wyroku.

Prokurator ma dopilnować, aby przestrzegano przepisów obowiązujących co do donoszenia o zapadłych wyrokach skazujących.

§ 403. Wykonanie wyroku śmierci następuje najbliższego poranku po dniu, w którym oznajmiono skazanemu, że karę z powodu nieuzyskania ulaskawienia na nim się wykona. Oznajmienie to odbywa się w budynku sądowym w obecności przewodniczącego, dwu sędziów i prokuratora. Sąd karny ma zważyć na to, aby wykonanie nie przypadało ani w niedzielę ani w święto ani też w taki dzień, który według wyznania religijnego skazańca jest dniem świątecznym, tudzież aby wykonaniu w naznaczonym dniu nic nie stało na przeszkodzie.

Po tem oznajmieniu ma sąd karny przydać skazanemu kapłana jego wyznania religijnego, jeśli sobie sam go nie wybierze, a w razie potrzeby ma mu oświadczyć, że ani jego uchylanie się od przygotowania na śmierć, ani też prośba przez kogokolwiek wniesiona o ulaskawienie, nie wstrzyma wykonania kary śmierci.

Przystęp do skazanego dozwolony jest, oprócz tych, którym służy ze względu na stanowisko urzędowe, tylko krewnym jego i tym osobom, z którymi on sam widzieć się lub rozmawiać sobie życzy.

§ 404. Wykonanie kary śmierci odbywa się wśród murów budynku więziennego albo w innem miejscu zamkniętem wobec komisji sądowej, która składać się powinna najmniej z trzech członków sądu i protokolanta, następnie z prokuratora, lekarza sądowego i z kapłana, towarzyszącego skazańcowi. Obrońcę, naczelnika i zastępstwo gminy, w której okręgu wykonanie następuje, należy zawiadomić o miejscu i godzinie wykonania, aby mogli być przy niem obecni.

Urzędnikom sądowym, prokuratorji i władzom bezpie-

czeństwu, następnie najbliższym krewnym skazanego wolno się znajdować podczas tracenia. O ile na to miejsce pozwala, dozwolić można wstępu także innym mężom poważanym.

Jeżeli wyrok śmierci ma być wykonany na kilku osobach, należy tak wszystko urządzić, aby żadna tracenia drugiej widzieć nie mogła.

Wyrok karny z krótkim opisem czynu należy wydrukować i po straceniu rozdać.

Ciało straconego ma być pogrzebane w nocy bez wszelkiego rozgłosu w osobnym na to przeznaczonem miejscu; na żądanie jednak wydane być może rodzinie do pogrzebania, jeżeli nie zachodzi żadna obawa. Także i w tym razie ma odbyć się pogrzeb tylko w cichości, bez wszelkiej okazałości. Dopóki zwłok nie uprzątnięto, nie należy nikomu oprócz osób wyżej wymienionych dozwalać przystępu do miejsca tracenia.

§ 405. Skazańcy zasądzeni za zbrodnię na karę ma wolności ponad jeden rok, odbywać mają kary w miejscach, do tego osobnemi przepisami przeznaczonych. Inne kary na wolności wykonywać należy zwyczajnie w tym sądzie karnym, który wydał wyrok w pierwszej instancji.

Prokurator zarządza odstawienie skazanego do zakładu karnego i przysyła temuż dokładną tabelę wykazawczą o stosunkach skazanego.

§ 406. Kary na wolności, które należałoby wykonać w sądzie orzekającym, można wykonać w innym sądzie z powodu przepelnienia więzień, celem zaoszczędzenia znacznych wydatków na podróż lub przewóz albo z innych ważnych przyczyn. Wydanie potrzebnych zarządzeń należy do przełożonego sądu orzekającego, w porozumieniu z przełożonym sądem, w którym kara ma być wykonana. Jeżeli przełożony tego sądu nie zgadza się, rozstrzyga przełożony trybunał drugiej instancji, a jeżeli odnośne sądy należą do okręgów różnych trybunałów drugiej instancji — Minister Sprawiedliwości. (N. 1920).

§ 407. Jeżeli wyrokiem karnym orzeczono wygnanie skazanego z kraju po odbytej karze lub wydalenie go z którego z krajów *reprezentowanych w radzie państwa*, albo też ze wszystkich, prokuratorja donieść o tem powinna naczelnikowi tego kraju, w którym sąd karny się znajduje.

Jeżeli wydalenie odnosi się tylko do pewnego miejsca lub powiatu, zawiadomić należy o tem najniższą władzę polityczną i władzę bezpieczeństwa.

§ 408. Jeżeli wyrok karny pociąga za sobą utratę towarów, przedmiotów sprzedaży lub sprzętów, zniweczenie lub zniszczenie narzędzi albo innych przedmiotów, utratę przemysłu lub innych praw i upoważnień, ma prokurator porozumieć się z temi władzami, do których zakresu działania należy zarządzenie potrzebnych w tej mierze środków.

§ 409. Jeżeli skazany nie składa kary pieniężnej zaraz przy ogłoszeniu wyroku, wzywa się go po prawomocności wyroku karnego do zapłaty tejże w przeciągu ośmiu dni, w przeciwnym razie zostanie ściągniętą przymusowo.

Trybunał pierwszej instancji (§ 401) jest uprawnionym przedłużyć termin na odpowiedni czas, najwyżej jednak do sześciu miesięcy po prawomocności wyroku albo zezwolić na spłacanie kary pieniężnej w częściowych ratach w przeciągu tego czasu. Jeżeli przewodniczący i prokurator zgadzają się na zezwolenie odroczenia lub spłaty częściowymi ratami, powzięcie uchwały przez senat nie jest potrzebne. Przeciw tym rozstrzygnięciom nie ma żadnego środka prawnego.

Karę pieniężną lub częściową ratę, której na czas nie złożono, należy ściągnąć według istniejących przepisów.

Ściąganie kosztów postępowania karnego (§ 381) następuje według odnośnych przepisów. (N. 1912).

§ 410. Jeżeli po prawomocności wyroku karnego wychodzą na jaw okoliczności łagodzące, które w czasie wydania wyroku jeszcze nie istniały, albo przynajmniej nie były znane, a które nie pociągnęłyby za sobą wprawdzie zastosowania innego wymiaru kary, ale przecież oczywiście

byłyby sprowadziły wymierzenie łagodniejszej kary, wówczas trybunał pierwszej instancji (§ 401), skoro się o istniejących takich łagodzących okolicznościach przekona, uczynić powinien wniosek stosownego złagodzenia kary do trybunału drugiej instancji, który wniosek ten rozstrzygnie po wysłuchaniu prokuratora przy sędzie apelacyjnym.

Przeciw odrzuceniu prośby lub wniosku na złagodzenie kary, niema żadnego środka prawnego.

Jeżeli trybunał drugiej instancji przychyli się do wniosku złagodzenia kary, wymierzonej przez trybunał kasacyjny, ma swój wniosek przedłożyć trybunałowi kasacyjnemu, który po wysłuchaniu prokuratora generalnego ostatecznie w tej mierze rozstrzygnie.

§ 411. *Nieprzewidziane w ustawie darowanie lub złagodzenie kary służy tylko Cesarzowi.*

Prośby o ulaskawienie nie mają skutku zawieszającego. O ile w poszczególnych przypadkach nie wydano osobistych wyższych poleceń, należy z nimi postępować według następujących przepisów:

Jeżeli skazany, rozpoczynszy karę, wnosi prośbę o ulaskawienie do przełożonego zakładu karnego albo do urzędnika, wysłanego do zwiedzenia tegoż zakładu, wówczas należy prośbę tę wraz z zdaniem przełożonego o sprawowaniu się i o stanie zdrowia skazańca przesyłać sądowi, który orzekł (§ 401) w pierwszej instancji.

Sąd ten, do którego także wszystkie inne prośby w drodze łaski należy przesyłać, ma prośbę tę rozważyć i ją odrzucić, jeżeli jest zdania, że niema ważnych powodów, przemawiających za złagodzeniem lub darowaniem kary. W przeciwnym razie przedkłada prośbę z wnioskiem swoim trybunałowi drugiej instancji, który po wysłuchaniu prokuratora przy sędzie apelacyjnym ma powziąć w tej mierze uchwałę i albo prośbę odrzucić lub ją z wnioskiem swoim przedłożyć ministrowi sprawiedliwości. Jeżeli trybunał kasacyjny co do wyroku, w myśl § 288, l. 3, albo § 350, ust. 1, wydał orzeczenie, wówczas wniosek trybunału drugiej

instancji popierający prośbę o ulaskawienie, przedstawiony być powinien trybunałowi kasacyjnemu, który po wysłuchaniu prokuratora generalnego rozstrzyga, czy prośba ma być odrzucona, czy u ministra sprawiedliwości poparta.

Przeciw odrzuceniu prośby o ulaskawienie przez jeden z wymienionych sądów nie można wnosić zażalenia.

XXIV. ROZDZIAŁ.

O postępowaniu przeciw osobom nieznanym, nieobecnym i zbiegłym.

I. Postępowanie przeciw osobom nieznanym, nieobecnym lub zbiegłym podczas śledztwa wstępnego.

§ 412. Chociaż sprawca zbrodni lub występku jest nieznany albo przed sądem stawiony być nie może, mimo to jednak należy na wniosek prokuratora zbadać istotę czynu z przepisaną w ustawie starannością i dokładnością. W takich przypadkach dopiero wtedy, gdy niema żadnych punktów oparcia do dalszych dochodzeń, należy zaniechać postępowania aż do przyszłego odkrycia lub wynalezienia sprawcy.

§ 413. Jeżeli obwiniona osoba o zbrodnię lub występki jest nieobecna, prawdopodobnie jednak nie zbiegła, a nie ma warunków według § 175 do nakazu uwięzienia potrzebnych, należy tylko zarządzić wyśledzenie jej miejsca pobytu i dopiero wtedy, gdy po wykryciu ona się na wydane wezwanie nie stawi, wydać przeciw niej nakaz doprowadzenia lub według okoliczności zastosować do niej środki w paragrafie następującym omówione.

§ 414. Jeżeli z okoliczności należy wnosić, że obwiniony zbiegł albo jeżeli nieobecnego obwiniono o zbrodnię lub występki wśród okoliczności, któreby według § 175 usprawiedliwiały jego uwięzienie, wówczas władze, którym poruczono śledzenie i ściganie zbrodni i występków, posłu-

giwać się mają celem ujęcia obwinionego, w miarę okoliczności rewizją domową, odezwaniami do innych władz, w których okręgu przydybany być może, pogonią sądową lub listami gończymi.

§ 415. Jeżeli należy się spodziewać, że podejrzanego, który zbiegł można jeszcze dogonić, wówczas sędzia śledczy, a w nagłych razach sądy powiatowe i władze bezpieczeństwa są obowiązane ścigać go przez osoby w tym celu wysłane, które zaopatrzyć należy w otwarte listy wierzytelne. Nie są one w tej pogoni ograniczone do swego powiatu, lecz mogą rozciągnąć to ściganie aż do granic krajów *reprezentowanych w radzie państwa*. Wszystkie sądy i władze bezpieczeństwa są obowiązane dawać pomoc ścigającym.

§ 416. Przeciw zbiegom i przeciw takim nieobecny, których miejsce pobytu jest nieznanne, wtedy tylko listy gończe rozpisywać wolno, gdy są mocno podejrzani o jakąś zbrodnię. Rozpisanie listów gończych należy zwyczajnie do izby radnej, w nagłych zaś przypadkach do samego sędziego śledczego.

List gończy także wtedy należy rozpisać, gdy uwięziony za zbrodnię zbiegł z aresztu śledczego lub z więzienia karnego.

Za tymi, którzy tylko o występki są obwinieni, listów gończych rozpisywać nie można, jeżeli zaś na ich ujęciu wiele zależy, udzielić można władzom opisu ich osoby z wezwaniem, aby na wypadek znalezienia ich, zawiadomiły ten sąd karny, który rozesłał opisanie osoby.

§ 417. W każdym liście gończym wymienić należy zbrodnię, o którą obwiniony stał się podejrzany, opisać jak najdokładniej jego osobę i dodać wezwanie, wystosowane do wszystkich sądów i władz bezpieczeństwa, aby go tymczasowo przytrzymano i dostawiono. Listy gończe ma się rozpowszechniać według istniejących przepisów, a mianowicie należy je przesłać jak najrychlej wszystkim sądom

powiatowym, władzom bezpieczeństwa i organom nadzorczym w okolicy. Według potrzeby należy zarządzić także dalsze rozpowszechnienie listów gończych, a w miarę okoliczności ogłoszenie ich przez pisma publiczne.

Równie jak z listami gończymi, postąpić należy także z opisaniem i ogłoszeniem rzeczy skradzionych lub zrabowanych, przedmiotów pochodzących z popełnionego oszustwa, przedsięwziętego fałszowania publicznych papierów kredytowych lub monet. Ogłoszenie to można natychmiast skutecznie, jeżeli taki opis tyczy się przedmiotów większej wartości lub przedmiotu tego rodzaju, że jest nadzieja, że ogłoszenie go przyczynić się może do wykrycia sprawcy albo zapobieżenia dalszemu złemu albo dopomoże poszkodowanemu do powetowania szkody. Przy opisywaniu jednak sfałszowanych publicznych papierów kredytowych lub monet, należy pierwiej donieść o tem trybunałowi drugiej instancji i oczekiwać jego wskazówki. Ktokolwiek otrzyma jaką wiadomość o opisanych przedmiotach, powinien zaraz donieść o tem zwierzchności.

§ 418. Skoro tylko ustaly przyczyny, które były powodem do wydania listu gończego lub opisanie osoby, należy zarządzić bezzwłocznie odwołanie.

§ 419. Jeżeli obwiniony, który jest nieobecnym lub który zbiegł, oświadczy gotowość stawienia się przed sądem w razie uzyskania listu żelaznego, wówczas minister sprawiedliwości, po zasięgnięciu zdania prokuratora przy trybunale drugiej instancji, w którego okręgu sąd śledczy się znajduje, może mu list taki, jeśli potrzeba, za złożeniem zabezpieczenia udzielić z tym skutkiem, że obwiniony aż do wydania wyroku w pierwszej instancji pozostanie na wolności.

§ 420. List żelazny ma skutek tylko względem zbrodni lub występku, do których się odnosi. Traci skutek, jeżeli obwiniony nie staje na wystosowane do niego wezwanie, nie usprawiedliwiwszy się dostatecznie, jeżeli czyni

przygotowania do ucieczki, jeżeli uchyla się od dalszego śledztwa przez ucieczkę lub przez ukrywanie swego pobytu, albo jeśli nie dopełni jednego z warunków, pod którymi udzielono mu listu żelaznego.

II. Postępowanie przeciw nieobecnym i zbiegłym po ukończeniu śledztwa wstępnego.

§ 421. Jeżeli przy zamknięciu śledztwa wstępnego oskarżyciel wniesie oskarżenie o zbrodnię lub występki przeciw obwinionemu, którego miejsce pobytu jest nieznanne, albo nie leży w jednym z krajów reprezentowanych w radzie państwa, wówczas akt oskarżenia należy doręczyć obrońcy, którego w tym celu należy ustanowić, a ten ma prawo w przeciągu dni ośmiu po doręczeniu zapowiedzieć i wywieść sprzeciw. Zresztą i w tym przypadku mają zastosowanie postanowienia XVI rozdziału.

Skoro oddanie pod oskarżenie stanie się prawomocnem, powinno być obwieszczone publicznie, i to jeżeli chodzi o zbrodnię, we formie listu gończego.

Jeżeli można się spodziewać, że wydanie obwinionego, znajdującego się zagranicą można uzyskać na zasadzie istniejących umów państwowych, wówczas sąd po wysłuchaniu prokuratora udać się ma w przepisanej drodze do zagranicznej władzy karno-sądowej, w której okręgu oskarżony się znajduje. Jeśliby co do wydania robiono trudności, należy celem ich usunięcia udać się przez trybunał drugiej instancji do ministra sprawiedliwości.

Tak samo należy postąpić, gdy obwiniony znajduje się w jednym z krajów należących do korony węgierskiej, a władze tamtejsze wydania go odmawiają.

Jeżeli oskarżony później się stawi lub zostanie ujęty, udzielić mu należy akt oskarżenia i orzeczenie wydane wskutek wniesionej opozycji. Jeżeli oddanie pod oskarżenie stało się już prawomocnem, a oskarżony na swoją obronę

przytacza okoliczności, których dochodzenia żąda, należy postąpić według przepisu § 224.

III. Postępowanie zaoczne przeciw nieobecnym i zbiegłym.

§ 422. Po oddaniu pod oskarżenie, postępowanie karne przeciw tym, którym wezwania do rozprawy głównej z powodu ich nieobecności doręczyć nie można, pozostawia się w zawieszeniu aż do ich ujęcia.

Tylko jeżeli oskarżyciel żąda wyraźnie wdrożenia postępowania zaocznego, trybunał, który do wydania orzeczenia karnego jest właściwy, powinien postępowanie to zarządzić przez pozew publiczny.

§ 423. Pozew publiczny musi zawierać:

1. imię i nazwisko, wiek, miejsce urodzenia, stan albo przemysł i miejsce zamieszkania oskarżonego, o ile to wszystko jest wiadome.

2. wymienienie zbrodni z okolicznościami, od których zależy wymiar kary.

3. wezwanie oskarżonego, aby w odpowiednim terminie, który najmniej na jeden miesiąc należy naznaczyć, stawił się przed sądem i usprawiedliwił się z zarzucanego mu czynu, gdyż inaczej przeciw niemu jako nieposłusznemu postąpi się według ustawy i wzbroni mu się wykonywania praw obywatelskich.

§ 424. Ten pozew publiczny należy wywiesić w miejscu, gdzie zbrodnię popełniono, w siedzibie trybunału pierwszej instancji, jakoteż w miejscu zamieszkania lub ostatniego pobytu oskarżonego i obwieścić trzykrotnie w urzędowym dzienniku krajowym w odpowiednich odstępach czasu. Według okoliczności zarządzić można także obwieszenie tegoż w innych gazetach krajowych i zagranicznych dziennikach publicznych. Oprócz tego należy donieść o tem wezwaniu osobno pełnomocnikowi oskarżonego, jeśli ten

jest wiadomy, opiekunowi jego lub małżonkowi, albo któremu z jego blizkich krewnych. Ogłoszeniem tego wezwania zajmuje się oskarżyciel.

§ 425. Jeżeli oskarżony nie stawia się w terminie (§ 423) wyznaczonym w pozwie, izba radna orzeka na wniosek oskarżyciela, że oskarżonemu podczas jego nieobecności zakazane jest wykonywanie praw obywatelskich. Okoliczność ta, że na oskarżenie przeciw oskarżonemu wniesione, nie nastąpiło jeszcze orzeczenie karno-sądowe, nie przeszkadza nadal wytoczeniu procesu cywilnego przeciw niemu lub dalszemu jego popieraniu.

§ 426. Jeżeli oskarżony się stawia albo później go ujęto, wówczas na wniosek oskarżyciela należy dalej postępować według przepisów XVIII rozdziału.

§ 427. Jeżeli oskarżony nie stanął do rozprawy głównej, można odbyć ją w jego nieobecności i wydać wyrok, jednak pod nieważnością tylko wtedy, gdy chodzi o zbrodnię zagrożoną najwyżej pięcioletnią karą więzienia albo też o występek, a oskarżonego już w śledztwie wstępnie przesłuchano i pozew do rozprawy głównej jeszcze osobiście mu doręczono. W takim przypadku ogłasza się wyrok oskarżonemu przez wyznaczonego ku temu sędziego albo doręcza mu się w odpisie. Jeżeli to jest niemożliwe z powodu jego nieobecności, należy wyrok w sposób w § 424 podany publicznie ogłosić.

Jeżeli zaś rozprawy głównej w nieobecności oskarżonego odbyć lub dalej prowadzić nie można, ponieważ nie stało się zadość poprzednio wymienionym warunkom albo ponieważ trybunał jest zdania, że bez obecności oskarżonego spodziewać się nie można należytego wyjaśnienia stanu rzeczy, należy postąpić według § 221. Jeżeli doprowadzenie oskarżonego uskutecznione być nie może, wolno oskarżycielowi uczynić wniosek wdrożenia postępowania w §§ 413—426 omówionego; termin wyznaczony w § 423 pod 3, skrócić można w tym przypadku do dni czterdnastu.

Przeciw wyrokowi zapadłemu w nieobecności oskarżonego, może on wnieść sprzeciw w trybunale pierwszej instancji, a to w terminie naznaczonym do zapowiedzenia zażalenia nieważności. Do sprzeciwu należy się przychylić w razie udowodnienia, że nieuchronna przeszkoda nie dozwoliła oskarżonemu stawić się do rozprawy głównej. W tym wypadku zarządzić trzeba ponowną rozprawę główną. Jeżeli oskarżony i na tej nie stanie, wyrok zaczepiony sprzeciwem uważać należy względem niego za prawomocny. Sprzeciw rozstrzyga trybunał drugiej instancji na posiedzeniu niejawnem po wysłuchaniu prokuratora przy sędzię apelacyjnym. W razie odrzucenia sprzeciwu, oskarżonemu nie służy już żaden środek prawny przeciw wyrokowi. Jeżeli skazany razem z sprzeciwem wniósł zażalenie nieważności lub odwołanie, albo jeżeli druga strona wniosła odwołanie lub zażalenie nieważności, wówczas sąd, któremu przedłożone być mają akta według przepisu §§ 285 i 294, ma rozstrzygnąć naprzód sprzeciw na posiedzeniu niejawnem po wysłuchaniu prokuratorji, a tylko w razie odrzucenia tegoż przystąpi do rozpoznania odwołania lub zażalenia nieważności.

§ 428. Wskutek niestawienia się oskarżonego i zarządzonego z tego powodu postępowania zaocznego, postępowanie przeciw obecnym współoskarżonym nie ma doznać opóźnienia. Jeżeli w takich przypadkach zwrócono właścicielom przedmioty, które mogą służyć do przekonania oskarżonych, można na nich włożyć obowiązek, aby te przedmioty dowodowe na żądanie znowu złożyli. Zarazem należy dołączyć do aktów dokładny opis zwróconych przedmiotów

XXV. ROZDZIAŁ.

O postępowaniu doraźnem.

I. Zarządzenie postępowania doraźnego.

§ 429. Postępowanie doraźne zwyczajnie nastąpić

może tylko w przypadkach rozruchu, jeśli do jego stłumienia nie wystarczają inne środki ustawowe. Postanowienie uznające że zachodzi potrzeba sądu doraźnego, należy do naczelnika kraju w porozumieniu z prezydentem trybunału drugiej instancji i prokuratorem przy sędzie apelacyjnym. Jeżeli jednak zwłoka grozi niebezpieczeństwem, nawet położony administracyjnej władzy powiatowej ma prawo wydać takie postanowienie w porozumieniu z prezydentem trybunału pierwszej instancji i prokuratorem.

§ 430. Oprócz tego postępowanie doraźne także i wtedy zarządzić można, jeżeli w jednym lub kilku powiatach morderstwo, rozbójnicze zabójstwo, rabunek, podpalenie, zbrodnia gwałtu publicznego z §§ 85 lub 89 u. k. oraz z § 87 u. k. o ile działanie lub zaniechanie, stanowiące istotę rzeczony zbrodni z § 87 u. k. dotyczy urządzeń lub ruchu kolejowego, albo zbrodnie, przewidziane w §§ 4, 5, 6, i 8 ustawy z 27. maja 1885 o używaniu środków wybuchowych (austr. Dz. ust. P. Nr. 134), szerzą się w sposób wielce zatrważający. (Nowela z 26. IX. 1922.) Orzeczenie, czy zachodzi potrzeba zaprowadzenia sądu doraźnego, należy w tych przypadkach do ministra spraw wewnętrznych w porozumieniu z ministrem sprawiedliwości.

§ 431. Postanowienie wprowadzające postępowanie doraźne należy ogłosić w gminach, w których zostało zarządzane, a to przy odgłosie bębna albo trąby, a prócz tego podać niezwłocznie do wiadomości powszechnej przez uwiadomienie władz gminnych, przez przybicie obwieszczenia na miejscach publicznych, przez dzienniki publiczne, a w miarę okoliczności przez ogłoszenie z kazalnicy i udzielić także komendzie jeneralnej lub wojskowej w celu uwiadomienia podwładnych sobie korpusów wojska.

§ 432. Ogłoszenie postępowania doraźnego w przypadku rozruchu ma zawierać zarazem nakaz, aby się każdy wystrzegał wszelkich wicherzących zbiegowisk, wszelkiego podburzania do nich i wszelkiego w nich udziału, i stosował się nadto do zarządzeń władzy, wydanych

w celu stłumienia tych zbrodni, gdyż w przeciwnym razie kszdy, ktokolwiek po ogłoszeniu tych zarządzeń dopuści się takiej zbrodni, oddany będzie pod sąd doraźny i ukarany karą śmierci.

§ 433. W sposób podany w paragrafie poprzedzającym, postąpić należy także przy ogłoszeniu sądu doraźnego z powodu zbrodni wymienionych w § 430. Według okoliczności można także ogłosić sąd doraźny tylko przeciw tym, którzyby się dopuścili jednej z tych zbrodni w sposób szczególnie i dokładnie oznaczony. W każdym z tych przypadków zagrozić należy karą śmierci popełnienie w ogólności takiej zbrodni lub popełnienie jej w określony szczególnie sposób.

§ 434. Od ogłoszenia postępowania doraźnego, trybunał pierwszej instancji, w którego okręgu ogłoszenie nastąpiło, jest wyłącznie właściwym do sądenia wszystkich w jego okręgu popełnionych zbrodni, na które według postanowień §§ 432 i 433 rozciągać się ma postępowanie doraźne, tudzież współwiny i każdego karygodnego udziału w nich, i to bez względu na śledztwa, jakieby przeciw obwinionemu w sądzie zwyczajnym mogły być w toku.

Jeżeli obwiniony popełnił więcej przestępstw w różnych okręgach, a stąd wynika właściwość kilku sądów doraźnych, wówczas wyłącznie właściwym jest ten sąd doraźny, przed którym już został stawiony, albo któremu pierwszej może być dostawiony.

§ 435. Trybunał pierwszej instancji jako sąd doraźny orzeka w gronie czterech sędziów, z których jeden przewodniczący, za przybraniem protokolanta. Sąd ten może według uznania prezydenta obrać sobie siedzibę w każdym miejscu okręgu, w którym sąd doraźny ogłoszono, o czym władzę administracyjną niezwłocznie należy zawiadomić.

§ 436. Skoro tylko postępowanie doraźne zarządzone ma władza administracyjna postarać się jak najspieszniej o to, aby najbliższa komenda wojskowa wysłała oddział

wojska dla bezpieczeństwa sądu doraźnego, aby na miejscu, przeznaczonem do odbywania sądu doraźnego były w pogotowiu potrzebne przybory urzędowe, aby kapłan, lekarz sądowy, następnie kat i jego pomocnicy tamże się znajdowali i aby wykonaniu kary śmierci, na wypadek skazania na nią, nic nie stało na przeszkodzie.

II. Postępowanie przed sądem doraźnym.

§ 437. Prokurator przy trybunale pierwszej instancji lub członek prokuratury, wyznaczony osobno do sądu doraźnego, ma spowodować wprowadzenie postępowania doraźnego przeciw obwinionym. Przytem należy przyjąć za regułę, że tylko takie osoby stawiane być powinny przed sąd doraźny, które albo ujęto na uczynku, albo co do których słusznie spodziewać się można, że dowód winy przeciw nim bezzwłocznie da się przeprowadzić.

Ciężko chorych i kobiet brzemiennych przed sądem doraźnym stawiać nie wolno.

§ 438. Prokurator może przed uczynieniem wniosku (§ 437) przeprowadzić niezbędne dochodzenia, bądź osobiście, bądź za pośrednictwem władz policyjnych albo sędziów śledczych lub sędziów powiatowych; dochodzenia te nie mogą trwać dłużej niż dni 14, licząc od dnia, w którym prokurator dowiedział się o zbrodni.

Sędzia śledczy lub sędzia powiatowy przesłucha obwinionego w ciągu 48 godzin po ujęciu, zarządzi jego zatrzymanie w areszcie w wypadku, gdy czyn, zarzucony obwinionemu, podlega właściwości sądów doraźnych, poczem bezzwłocznie przekaże sprawę prokuratorowi. (Nowela z r. 1922).

§ 439. Całe postępowanie przeciw każdemu z osobna obwinionemu przeprowadzić należy od początku aż do końca przed zgromadzonym sądem, i według możliwości, bez przerwy. Obwinionego należy stawić przed sąd do-

rażny, chyba że prokurator uznaje za stosowne zarządzić postępowanie zwyczajne, w którym to przypadku jednak odstawienie do sądu doraźnego nie jest już dopuszczalne. Postępowanie przeciw jednemu obwinionemu trwać może najdłużej trzy dni, a termin ten liczy się od chwili, w której obwinionego stawiono (§ 441) przed sądem doraźnym.

§ 440. Postępowanie przed sądem doraźnym jest ustne i jawne. Obwiniony może sam sobie wybrać obrońcę; jeżeli z prawa tego nie korzysta, ma sąd zamianować mu obrońcę z urzędu.

§ 441. Prokurator rozpoczyna rozprawę przedstawieniem czynów zarzuconych obwinionemu. W przesłuchaniu i wprowadzaniu środków dowodowych przestrzegać należy w ogólności przepisów §§ 245 do 254.

Postępowanie ogranicza się zwyczajnie do udowodnienia czynu, co do którego zarządzono postępowanie doraźne. Nie należy przeto brać na uwagę innych przestępstw ujętego. Jeżeli ściga się je w drodze zwyczajnego postępowania karnego, sąd wymierzając karę, uwzględnić powinien karę więzienia (§ 442, ustęp 2) przez sąd doraźny orzeczoną.

Postępowania wstrzymać nie wolno dochodzeniami tyczącymi się odszkodowania. Również nie należy wprawdzie spuszczać z uwagi wyśledzenia współwinnych, nie można jednak z tego powodu odwlekać wydania i wykonania wyroku przeciw ujętemu.

Po zamknięciu postępowania dowodowego, prokurator ma przedstawić wyniki tegoż i uczynić swój wniosek. Obwiniony i obrońca mają na to odpowiedzieć, a jeżeli prokurator ma jeszcze co na to do odpowiedzenia, obwinionemu i jego obrońcy służy w każdym razie prawo zabrania głosu na ostatku.

§ 442. Następnie sąd wydaje wyrok na naradzie niejawniej, przestrzegając przepisów zawartych w §§ 17, 19

do 22, 258 i 267 i ogłasza go zaraz potem obwinionemu na posiedzeniu jawnem. Jeżeli obwinionego uznano jednomyślnie winnym, sąd doraźny ma zaraz wydać wyrok śmierci.

Tylko jeżeli wykonanie kary śmierci na jednym lub kilku najwięcej karygodnych dało już odstraszący przykład, potrzebny do przywrócenia spokoju, sąd doraźny z ważnych okoliczności łagodzących może tych, którzy mniejszy brali udział, skazać na karę ciężkiego więzienia od pięciu lat do dwudziestu. Na taką samą karę należy skazać tych, którzy w czasie popełnienia zbrodni dwudziestego roku życia jeszcze nie ukończyli.

§ 443. Jeżeli zachodzą warunki w § 259 przewidziane, sąd doraźny ma orzec uwolnienie obwinionego i zarządzi natychmiast wypuszczenie go na wolność. Jeżeli sąd doraźny uzna, że jest niewłaściwym, jeżeli wyroku śmierci nie wydano (§ 442 ustęp 1) tylko z powodu braku jednomyślności sędziów albo jeżeli wprawdzie przeprowadzenie dowodu winy obwinionego w przeciągu ustawowego terminu trzech dni jest niemożliwe, ale zachodzą przeciw niemu silne poszlaki, że popełnił czyn mu zarzucony lub inne przestępstwo, sąd doraźny odsyła obwinionego przed zwyczajnego sędziego a zarazem w przypadku tym postanowi, czy obwiniony nadal ma być wypuszczony na wolność.

Obwinionego należy również odesłać przed sędziego zwyczajnego, jeśli przekroczone termin, zakreślony w ustępie 1. § 438. (Nowela z 1922).

§ 444. Protokół rozprawy przed sądem doraźnym należy spisać według przepisów zawartych w §§ 271 i 272. Podpisać go mają wszyscy sędziowie i protokolant.

§ 445. Przeciw wyrokowi sądu doraźnego niema żadnego środka prawnego, a prośba o ulaskawienie przez kogokolwiek wniesiona nie ma nigdy skutku zawieszającego.

Karę śmierci wykonać należy z reguły we dwie go-

dziny po ogłoszeniu wyroku; tylko na wyraźną prośbę skazanego można mu pozostawić jeszcze trzecią godzinę, aby się na śmierć przygotował.

Zniesienie postępowania doraźnego.

§ 446. Zniesienie postępowania doraźnego należy do osób, wymienionych w §§ 429 i 430. Zniesienie należy natychmiast postanowić i publicznymi dziennikami ogłosić, skoro tylko ustanie przyczyna, która spowodowała zaprowadzenie postępowania doraźnego.

Skoro tylko sąd doraźny otrzyma zawiadomienie o zniesieniu postępowania doraźnego, ustaje jego działalność. Wszystkie jeszcze wiszące śledztwa, jakoteż te, w których zapadły już wyroki śmierci, ale jeszcze nie zostały wykonane, muszą być oddane sądom zwyczajnym, które mają uważać je za śledztwa wstępne. Dalsze postępowanie ma się stosować do ogólnych przepisów niniejszej ustawy o postępowaniu karnem. Wszystkie wyroki przez sąd doraźny wydane razem z aktami należy przedłożyć w czternastu dniach po zniesieniu postępowania doraźnego prokuratorowi przy sądzie apelacyjnym, który poczyni wnioski, jakie uzna za odpowiednie.

Jeżeli później okażą się powody do wznowienia postępowania, wówczas postępowanie w tej mierze odbędzie się przed sądami zwyczajnymi według przepisów XX. rozdziału.

XXVI. ROZDZIAŁ.

O postępowaniu w sprawach o przekroczenia.

§ 447. Postępowanie co do tych przestępstw, których śiedzenie i ukaranie poruczono sądom powiatowym, stosuje się przedewszystkiem do przepisów zawartych w niniejszym rozdziale. We wszystkich zaś punktach, na które nie podano tu szczególnego przepisu, stosować należy owe postanowienia, które obowiązują w postępowaniu co do zbrodni i występków.

I. Oskarżenie.

§ 448. Czynności prokuratorji wykonywują zastępcy przeznaczeni do tego w drodze rozporządzenia. Podlegają oni w czynnościach tych prokuratorowi przy trybunale pierwszej instancji, w którego okręgu się znajdują, mają wypełniać jego zlecenia i składać mu co miesiąc wykaz ściganych przez siebie przestępstw i przedkładać wynik przedsiębranych kroków (§ 31).

§ 449. Ktokolwiek został pokrzywdzony w swych prawach czynem karygodnym, który należy ścigać z urzędu, może przyłączyć się do postępowania karnego. Jeżeli urzędnik powołany do czynności prokuratorji, odmówi ścigania, strona cywilna może uczynić wniosek (§§ 451 i 457) na ukaranie według ustawy.

II. Postępowanie zwyczajne przed sądami powiatowymi.

§ 450. Jeżeli sąd powiatowy jest zdania, że jest niewłaściwym, ponieważ zachodzi zbrodnia lub występek, ma to oznajmić prokuratorowi przy trybunale pierwszej instancji lub oskarżycielowi prywatnemu (§§ 46, 449). Jeżeli

zaś trybunał pierwszej instancji lub sąd wyższej instancji odsyła sprawę napowrót sądowi powiatowemu, ten już od niej z powodu niewłaściwości uchylać się nie może.

§ 451. Nie ma ani formalnego śledztwa wstępnego, ani osobnego postępowania co do oddania pod oskarżenie. Wystarcza ogólny wniosek wniesiony pisemnie lub ustnie, na ukaranie według ustawy.

Jeżeli obwinionego przyprowadzono od razu przed sędziego a ten przyznaje się do zarzuconego mu czynu, albo jeżeli oskarżyciel i obwiniony razem jawią się przed sędzią, a wszystkie środki dowodowe oskarżenia i obrony są pod ręką, sędzia może za zezwoleniem obwinionego natychmiast rozprawę przeprowadzić (§ 456) i wyrok wydać.

W innych zaś przypadkach po przeprowadzeniu dochodzeń przygotowawczych, jakieby były potrzebne, należy wyznaczyć dzień do rozprawy głównej.

§ 452. We wszystkich dochodzeniach przygotowawczych ma sędzia powiatowy przestrzegać w ogólności przepisów, wydanych dla sędziów śledczych z następującymi jednak ograniczeniami:

1. Oprócz przypadków wymienionych w § 175, l. 2 i 3, tymczasowe przytrzymanie obwinionego w celu doprowadzenia go, może nastąpić tylko wtedy, gdy obwiniony wezwany wyraźnie do osobistego stawienia się, wezwaniu temu nie czyni zadość. Podróżnym zezwolić można na dalszą podróż, chyba, że zachodzi obawa, że to udaremniłoby śledztwo lub wykonanie wyroku.

2. Jeżeli obwinionemu nie można doręczyć wezwania, należy dalsze postępowanie wstrzymać aż do jego ujęcia. Wygotowanie listów gończych jest niedopuszczalne; można jednak w ważniejszych przypadkach udzielić (§ 416) władzom opisu osoby obwinionego.

3. Areszt śledczy nałożyć można tylko w przypadkach § 275, l. 2 i 3. Uwięzionych nie wolno umieszczać w tem samem więzieniu z osobami, które zostają pod śledztwem

lub karą za zbrodnię. Mogą sobie żywność kazać sporządzić poza domem więziennym, o ile to nie sprzeciwia się porządkowi domowemu.

4. Rewizja papierów osób trzecich i zatrzymanie lub otwieranie listów nie jest dozwolone.

5. Obecność świadków sądowych nie jest potrzebna w żadnej czynności śledczej.

6. Do oględzin, jakoteż do zasiągnięcia orzeczenia wystarczy przybranie jednego znawcy.

7. Spisanie protokołu jest wymagane tylko w takich dochodzeniach, które mają być użyte za dowód na rozprawie głównej a nie mają być na niej powtórzone; w innych przypadkach wystarczy, jeżeli protokolant albo i sam sędzia słuchający zapisze w krótkości istotną treść zeznań, złożonych przez osoby przesłuchane.

8. Nie przydaje się z urzędu obrońcy.

§ 453. Zaprzysiężenie świadków z reguły nie ma miejsca, lecz sędzia zamiast przysięgi poprzestać może na podaniu przez nich ręki.

Wszelako jeżeli chodzi o to, aby wypierającego się obwinionego przekonać zeznaniami świadków, należy od nich, o ile się temu nie sprzeciwia jakaś przeszkoda ustawowa, stosownie do przepisów odebrać przysięgę, jeżeli obwiniony zaprzysiężenia wyraźnie żąda, albo jeżeli chodzi o przekroczenie pociągające za sobą karę aresztu najmniej jednomiesięcznego lub karę pieniężną najmniej 1.000.000 Mp. lub utratę przemysłu lub innych praw i upoważnień.

Urzędnicy i zaprzysiężeni sędziy władzy publicznej, którzy zeznają o faktach lub okolicznościach dostrzeżonych w wykonywaniu swojego urzędu, słuchani będą jako świadkowie tylko po zwróceniu ich uwagi na przysięgę służbową, jeżeli ich zeznania tyczą się przedmiotów, do których odnosiła się ich czynność służbowa.

§ 454. Jeżeli rozprawa nie może odbyć się według § 451 natychmiast po wniesieniu oskarżenia, wówczas na-

leży obwinionego, jeśli nie jest uwięziony, wezwać do rozprawy głównej nakazem pisemnym, który powinien zawierać istotne okoliczności faktyczne zarzuconego mu przestępstwa, jakoteż wezwanie do stawienia się o oznaczonej godzinie z środkami dowodowymi ku jego obronie służącymi, albo doniesienie sędziemu o nich tak wcześnie, żeby te do rozprawy głównej jeszcze dostarczone być mogły. Zarazem należy dodać ostrzeżenie, że chociażby się nie stawił, rozprawa pomimo to się odbędzie i wyrok zapadnie.

§ 455. Wezwanie zwyczajne tak należy skutecznić, żeby obwinionemu między doręczeniem wezwania a rozprawą główną, po odliczeniu czasu, potrzebnego do przybycia do siedziby sądu, pozostało najmniej dwadzieścia cztery godzin wolnego czasu. W przypadkach nagłych zaś, gdy chodzi o przekroczenia mniejszej wagi, a obwiniony znajduje się w siedzibie sądu, termin ten może być nawet skrócony. Do wniosku obwinionego na odroczenie rozprawy przychylić się można tylko na podstawie ważnych stwierdzonych przeszkód.

Wolno obwinionemu przybrać sobie obrońcę z ograniczeniami w §§ 39 i 40 wymienionemi, które ulegają oceniению sędziego.

Jeżeli obwiniony nie jest uwięziony a osobiście stanąć nie chce, może do rozprawy stanąć przez pełnomocnika, który wykazać się ma szczególnem pełnomocnictwem; sądowi służy jednak prawo nakazać osobiste jego stawienie się, ilekroć to uzna za potrzebne do wykrycia prawdy. Osób, które nie są zapisane do listy obrońców, a trudnią się zastępowaniem stron sposobem zarobkowym, nie należy jako pełnomocników dopuszczać.

§ 456. Rozprawa główna przed sądem powiatowym (§ 9) odbywać się ma jawnie pod nieważnością, jednak z ograniczeniami w §§ 228—231 zawartemi. Jeżeli występuje oskarżyciel prywatny, a obie strony zgodnie tego się domagają, wyklucza się jawność.

§ 457. Rozprawa rozpoczyna się od wywodu oskarżenia. Potem następuje przesłuchanie obwinionego lub jego pełnomocnika i przedstawienie dowodów. Następnie przystępuje się do wysłuchania wniosków oskarżyciela i strony cywilnej tudzież odpowiedzi obwinionego i jego obrońcy. Oskarżyciel może się ograniczyć do ogólnego wniosku, aby zastosowano ustawę.

§ 458. Po zamknięciu rozprawy sędzia wydaje wyrok i ogłasza go wraz z istotnymi powodami i pod nieważnością wciąga go lub dołącza do protokołu. Wyrok prawomocny można zastąpić zapiskiem zawierającym istotną jego treść bez uzasadnienia — o ile oskarżyciel, oskarżony ani strona interesowana prywatna nie żądali wyraźnie wydania wyroku na piśmie. Wspomniany zapisek obejmuje szczegóły, w § 260 licz. 1—4 wymienione, a w razie skazania przytacza nadto okoliczności obciążające i łagodzące, jakie sąd uwzględnił przy wymiarze kary; w razie uwolnienia zaś podaje przyczyny uwolnienia przez powołanie odnośnego punktu § 259. Szczegóły, wymagane według licz. 1 § 260 można zastąpić w całości lub w części powołaniem się na doniesienie, jeżeli sędzia przedstawiony tam istotny stan sprawy przyjął za udowodniony bez zmiany lub jeżeli ustalenia odmienne można podać w niewielu słowach.

Sędzia ma prawo po zamknięciu rozprawy odroczyć wydanie wyroku do dnia następnego.

Zresztą przepisy o rozprawie głównej, zawarte w rozdziale XVIII. stosują się także do rozprawy przed sądem powiatowym. (N. 1920).

§ 459. Jeżeli obwiniony pomimo należycie skutecznego wezwania, nie staje w oznaczonej godzinie, a sędzia przesłuchanie go uważa za potrzebne, może go wezwać do osobistego stawienia się, albo, jeżeli to już nastąpiło, zarządzić jego doprowadzenie. W innych przypadkach postępowanie natychmiast się rozpoczyna, dowody przeprowadza,

a po wysłuchaniu oskarżyciela wydaje i ogłasza się wyrok. Obwinionemu, który się nie stawił, należy doręczyć urzędowy odpis wyroku.

III. Postępowanie nakazowe

§ 460. Jeżeli władza publiczna lub jedna z osób wymienionych w § 68 ustawy karnej wniesie przeciw pozostającemu na wolnej stopie obwinionemu, na podstawie własnego spostrzeżenia służbowego lub złożonego wobec niej przyznania doniesienie o przekroczenie, nie pochodzące z chęci zysku, ani nie wykraczające przeciw obyczajności publicznej, sędzia na wniosek organu, powołanego do pełnienia czynności prokuratorskich może wymierzyć karę osądem bez poprzedniego postępowania, o ile postanawia nałożyć areszt lub areszt ścisły najwyżej 14-dniowy, albo grzywnę i na wypadek jej nieściągalności areszt najwyżej 14-dniowy, lub areszt i grzywnę obok siebie, a kara na wolności główna i zastępcza nie przekraczają razem 14 dni. W osądzie można uznać także towary, ruchomości i sprzęty za przepadłe, jeżeli już poprzednio zajęto je i wzięto w przechowanie sądu lub władzy bezpieczeństwa.

Przeciw osobom, które nie ukończyły jeszcze 18 lat, nie wolno wydawać osądów.

Przed doręczeniem osądu obwinionemu należy udzielić go do wglądu organowi, pełniącemu czynności prokuratorskie, który może w trzech dniach wnieść sprzeciw przeciwko osądowi. W przypadku tym należy wdrożyć postępowanie zwyczajne. (N. 1920).

§ 461. W osądzie musi być podanem:

1. jakość czynu karygodnego tudzież czas i miejsce popełnienia tegoż;
2. nazwisko osoby lub nazwę władzy, która uczyniła doniesienie;

3. wymiar kary z przytoczeniem postanowienia karnego, na którym ten wymiar się opiera;

4. że obwinionemu wolno, jeżeliby uważał, że jest pokrzywdzony tym osądem, w przeciągu dni ośmiu, licząc od doręczenia osądu zapowiedzieć przeciw temuż sprzeciw w sądzie powiatowym (§ 81) pisemnie lub do protokołu i zarazem wskazać środki dowodowe ku swej obronie służące, że jednak, jeżeliby w tym terminie nie wniósł sprzeciwu osąd stanie się prawomocnym i przeciw niemu będzie wykonany.

§ 462. Jeżeli obwiniony wnieśli sprzeciw w terminie ośmiodniowym, wdraża się postępowanie zwyczajne, w którym sędziego nie wiąże ani kwalifikacja czynu, przyjęta w osądzie, ani orzeczony w nim wymiar kary. Poza sprzeciwem nie ma innego środka prawnego od osądu; można jednak pozwolić obwinionemu na przywrócenie do stanu pierwotnego, jeżeli zachodzą wymogi z § 364 lic. 1 i 2. (N. 1920).

IV. Środki prawne przeciw wyrokom sądów powiatowych.

§ 463. Od wyroków sądów powiatowych, zapadłych przeciw obecnemu, wnieść można tylko środek prawny odwołania i to do trybunału pierwszej instancji, w którego okręgu sąd powiatowy się znajduje.

§ 464. Odwołanie można wnieść:

1. z powodu zachodzących przyczyn nieważności;
2. z powodu orzeczenia co do winy i kary, z powodu ostatniej jednak tylko pod warunkami w § 283 podanymi;
3. z powodu orzeczenia co do roszczeń prywatnoprawnych.

§ 465. Na korzyść oskarżonego mogą wnieść odwołanie, tak on sam, jak i jego małżonek, krewni w linii wstępnej i zstępnej, opiekun, a w razie małoletności oskarżonego rodzice i opiekun nawet wbrew jego woli.

Spadkobiercy oskarżonego, którzy nie zostawali do

niego w jednym z wymienionych stosunków mogą wnieść lub dalej popierać odwołanie tylko co do orzeczenia o roszczeniach prywatno-prawnych, jeżeli w wyroku są zawarte.

Na niekorzyść oskarżonego wnieść mogą odwołanie tylko oskarżyciel i strona cywilna, ta ostatnia jednak tylko z powodu swoich roszczeń prywatno-prawnych.

§ 466. Odwołanie należy zapowiedzieć w sądzie powiatowym w przeciągu dni trzech po ogłoszeniu wyroku.

Jeżeli oskarżony nie był obecny podczas ogłoszenia wyroku, zapowiedzieć powinien odwołanie w przeciągu dni trzech od dnia, w którym go o wyroku zawiadomiono.

Krewnym oskarżonego w § 465 wymienionym biegnie termin do zgłoszenia odwołania od tego samego dnia co oskarżonemu.

Zgłoszenie odwołania ma skutek zawieszający.

Wypuszczenie z aresztu oskarżonego uwolnionego może tylko wtedy być z powodu odwołania prokuratora wstrzymane, jeżeli on zapowiedział je zaraz przy ogłoszeniu wyroku i jeżeli okoliczności uzasadniają przypuszczenie, że oskarżony chce przez ucieczkę uchylić się od postępowania. Przeciw wypuszczeniu z aresztu nie jest dopuszczalny żaden środek prawny. (N. 1912).

Jeżeli skazany na karę na wolności mniema, że nie jest pokrzywdzony ani orzeczeniem co do winy, ani orzeczeniem co do rodzaju kary, lecz tylko wymiarem kary, może rozpocząć karę tymczasowo. To samo staje się w wypadku, jeżeli skazany nie odwołuje się, a oskarżyciel odwołuje się tylko przeciw wymiarowi kary.

§ 467. Odwołujący ma prawo w ośmiu dniach po zapowiedzeniu odwołania, a jeżeli przed lub równocześnie z zapowiedzeniem żądał odpisu wyroku, to w ośmiu dniach po doręczeniu tegoż podać do sądu powiatowego wywód podstaw swego odwołania, oraz ewentualnie wskazać nowe okoliczności faktyczne i środki dowodowe, wyrażając do-

kładnie wszystkie okoliczności, które mogą wyświecić ich ważność.

Albo w zapowiedzeniu odwołania lub w samem odwołaniu oświadczyć ma wyraźnie, którymi punktami orzeczenia (§ 464) czuje się pokrzywdzonym i które przyczyny nieważności chce zarzucić, gdyż w przeciwnym razie trybunał pierwszej instancji na odwołanie lub na przyczyny nieważności żadnego nie będzie miał względu.

Odwołanie wniesione na korzyść oskarżonego przeciw orzeczeniu co do winy jest zarazem także odwołaniem przeciw wymiarowi kary.

Jeżeli zapowiedzenie odwołania następuje ustnie, sędzia, który spisuje z tego protokół, ma wezwać odwołującego się osobno, aby podał dokładnie punkty odwołania i pouczyć go o skutkach prawnych z zaniedbania tego podania wynikających.

Spóźnione odwołanie lub spóźniony wywód odwołania ma sąd powiatowy odrzucić.

§ 468. Przeciw wyrokom sądów powiatowych z powodu nieważności wnieść można odwołanie tylko z jednej z następujących przyczyn:

1. jeżeli sąd powiatowy nie był właściwy lub należyście obsadzony, albo jeżeli wyrokował sędzia z ustawy wykluczony (§ 67 i 68):

2. jeżeli naruszono lub pominięto przepis, którego przestrzeganie ustawa pod nieważnością nakazuje (§§ 120, 151, 152, 170, 271, 456 i 458) albo jeżeli zachodzi jedna z przyczyn nieważności wymienionych w § 281, 1. 4 i 5.

3. z przyczyn podanych w § 281, 1. 6—11.

Przyczyny nieważności wymienione pod 1 i 2 zarzucać można tylko pod warunkami w § 281 podanemi; jednak i oskarżyciel nie utracą prawa zarzucenia nieważności, mimoto, że co do uchybienia formalności nie żądał od sędziego powiatowego orzeczenia i nie zastrzegł sobie zażalenia zaraz po odmówieniu lub ogłoszeniu orzeczenia.

§ 469. Trybunał pierwszej instancji powinien naradzać się nad każdym odwołaniem naprzd na posiedzeniu niejawnem po wysłuchaniu prokuratora i ma je natychmiast odrzucić, jeżeli wniesione było przez osobę, której prawo odwołania w ogólności nie służy albo nie w tym kierunku, w którym zostało wniesione albo przez osobę, która się odwołania waźnie zrzekła, jeżeli odwołanie zapóźno zapowiedziano, jeżeli punkty, przeciw którym jest wymierzone albo jeżeli przyczyny nieważności, które były jedynym powodem odwołania, nie są poszczególnie i dokładnie wyrażone. Jeżeli odwołanie wymierzone jest tylko przeciw orzeczeniu co do kary albo co do roszczeń prywatnych, wówczas trybunał rozstrzyga natychmiast także w sprawie samej.

§ 470. Na tej naradzie niejawnej ma trybunał pierwszej instancji także zbadać, czy przytoczone według § 467 nowe fakty i środki dowodowe są stanowcze. Przesłuchanie nowych świadków i znawców wtedy tylko jest dopuszczalne, gdy spodziewać się można, że wykaże nieprawdziwość stanowczych okoliczności faktycznych, które pierwszy sędzia przyjął za udowodnione. Trybunał może zarządzić sprawdzenie nowych dowodów, jakoteż faktów, z których przyczynę nieważności wywieziono, a w miarę okoliczności poruczyć je wyznaczonemu do tego sędziemu.

Powtórne przesłuchanie takich świadków i znawców, których już słuchano na rozprawie głównej przed sądem powiatowym, nastąpi tylko wtedy, gdy trybunał uznaje to za potrzebne z powodu, że przeciw prawdziwości faktów ustalonych w wyroku pierwszej instancji, ważne nasuwają się wątpliwości. Oprócz tego przypadku ma trybunał wziąć za podstawę swego orzeczenia protokoły spisane w pierwszej instancji.

Jeśli już na niejawnej naradzie wstępnej okaże się potrzeba powtórzenia rozprawy głównej w pierwszej instancji, ma trybunał natychmiast to zarządzić.

§ 471. Jeżeli nie zachodzi żaden z przypadków wy-

mienionych w § 469 i 470, ustęp 3, wyznaczyć należy termin do rozprawy jawnej nad odwołaniem i to nawet wtedy, gdy ono jest skierowane przeciw orzeczeniu co do kary i co do roszczeń prywatnych, a wezwwać do niej należy w właściwym czasie oskarżyciela, oskarżonego, tudzież tych świadków i znawców, których według § 470 wezwać uchwalono.

Ze względu na odległość miejsca pobytu od siedziby władzy apelacyjnej, oskarżonemu należy pozostawić przynajmniej trzy dni na przygotowanie się do obrony.

Jeżeli oskarżony jest uwięziony, a trybunał nie uznaje, iżby stawienie go przed sądem było potrzebne do zbadania prawdy, wówczas oskarżony może dać się zastąpić przez obrońcę.

Tak oskarżonemu jak oskarżycielowi prywatnemu należy w wezwaniu oznajmić, że nawet gdyby się nie stawili, po rozważeniu tego wszystkiego, co w wywodzie odwołania przytoczono, nastąpi rozstrzygnięcie odwołania według ustawy.

Strona cywilna powinna być zawiadomiona o wyznaczonym terminie z tym dodatkiem, że wolno jej stanąć na nim.

Jeżeli osoby te wymieniły obrońcę lub zastępcę, należy wezwanie do niego wystosować.

§ 472. Rozprawa przed sądem odwoławczym jest jawna stosownie do przepisów §§ 228 do 231.

Rozprawa rozpoczyna się ustnem przedstawieniem sprawy przez jednego z członków sądu odwoławczego jako sprawozdawcy. Przedstawienie to nie powinno zawierać ani opinii, ani wniosków, lecz tylko stan faktyczny sprawy, jej przebieg dotychczasowy, o ile to jest potrzebne do ocenienia wniesionego odwołania, wreszcie istotną jego treść i wywiązujące się stąd punkty sporne. (N. 1920).

Ustęp orzeczenia pierwszej instancji, który jest przedmiotem odwołania, należy zawsze razem z powodami orze-

czenia odczytać, a jeżeli przewodniczący uzna to za stosowne, także protokół, spisany na rozprawie głównej w pierwszej instancji.

§ 473. Następnie należy przesłuchać świadków i znawców, jeśli ich wezwano i oskarżonego, jeżeli osobiście jest obecny, przestrzegając przepisów, podanych dla rozprawy głównej przed trybunałami pierwszej instancji.

Następnie wzywa się odwołującego się, aby uzasadnił swe odwołanie a po nim przeciwnika, aby na to odpowiedział.

Oskarżonemu lub jego obrońcy należy się zawsze głos ostatni.

Następnie trybunał odchodzi na naradę i dla wydania uchwały.

§ 474. Jeżeli trybunał nie postanawia odrzucić odwołanie jako niedopuszczalne lub nieuzasadnione, albo uznać się niewłaściwym, wówczas orzeka w sprawie samej, a to według przepisów o wydawaniu wyroku trybunałów pierwszej instancji, chyba że w następujących paragrafach inaczej postanowiono.

§ 475. Jeżeli wyrok sądu powiatowego zostanie zniesiony dla jednej z przyczyn nieważności wymienionych w § 468 pod 1 i 2, trybunał przekazuje sprawę do innego sądu powiatowego swego okręgu dla odbycia nowej rozprawy.

Jeżeli sąd powiatowy wydał wyrok o czynie, który stanowi zbrodnię lub występki, wówczas na wniosek prokuratora należy znieść wyrok sądu powiatowego i spowodować wdrożenie postępowania wskazanego ustawą.

Jeżeli sąd powiatowy co do faktu, do którego odnosi się oskarżenie, niesłusznie uznał się niewłaściwym, albo jeśli oskarżenie niezupełnie załatwił (§ 281 l. 6 i 7), trybunał poleci mu, aby rozprawę odbył i wydał wyrok, ograniczający się w ostatnim przypadku do niezłatwionych punktów oskarżenia.

§ 476. Jednakże w przypadkach, wymienionych w § 475 ustęp 1 i 2 wolno władzy apelacyjnej albo natchmiał, albo na późniejszym posiedzeniu, w miarę potrzeby po powtórzeniu lub po uzupełnieniu rozprawy w pierwszej instancji odbytej i po poprawieniu wadliwej czynności procesowej orzekać w sprawie samej.

§ 477. Trybunał ma ograniczyć się do punktów objętych zażaleniem, a wolno mu te tylko ustępy wyroku pierwszego sędziego zmienić, przeciw którym odwołanie jest skierowane. Jeżeli jednak z powodu odwołania przez kogośkolwiek wniesionego, przekona się, że zastosowano (§ 281 l. 9 – 11) błędnie ustawę karną na niekorzyść oskarżonego albo, że te same powody, na których polega jego zarządzenie na korzyść oskarżonego, służą także współoskarżonemu, który się wcale nie odwołał, albo nie w tym kierunku, ma trybunał tak postąpić, jak gdyby takie odwołanie wniesiono.

Jeżeli odwołano się jedynie na korzyść oskarżonego, trybunał nie może na oskarżonego nałożyć surowszej kary od orzeczonej w pierwszym wyroku.

§ 478. Przeciw wyrokowi sądu powiatowego, który wydano w myśl § 459 z powodu niestawienia się oskarżonego, może on w ośmiu dniach po doręczeniu wyroku wnieść sprzeciw do sądu powiatowego orzekającego, jeżeli mu wezwanie nienależycie doręczono, albo jeżeli wykazać może, że się nie stawił z powodu nieuchronnej przeszkody.

O tym sprzeciwie orzeka sędzia powiatowy, wysłuchawszy poprzednio oskarżyciela. Jeżeli sędzia go odrzuci, może oskarżony w przeciągu trzech dni wnieść zażalenie do trybunału pierwszej instancji. W tym razie oskarżony ma prawo z tym środkiem prawnym, na wypadek odrzucenia go, połączyć odwołanie, z którym postępować należy według przepisów §§ 469 – 472.

Jeżeli sędzia powiatowy, lub wskutek zażalenia trybunał uznaje opozycję za uzasadnioną, należy zarządzić ponowną

rozprawę przed sądem powiatowym, na której, jeśli oskarżony się stawi, przeprowadza się sprawę w sposób przepisany w § 457. Jeżeli oskarżony i na tej drugiej rozprawie nie stanie, uważać należy opozycję za niebyłą a zacepiony wyrok za prawomocny.

§ 479. Przeciw wyrokowi trybunałów pierwszej instancji zapadłym wskutek odwołania wniesionego do nich według §§ 463, 464 i 478, można wnieść tylko zażalenie nieważności do trybunału kasacyjnego w obronie ustawy (§§ 33 i 292).

§ 480. Do wznowienia postępowania karnego stosują się zasady ustanowione w XX. rozdziale. O dopuszczalności wznowienia rozstrzyga sędzia powiatowy. Przeciw odmówieniu służy tylko prawo wnieść zażalenie do trybunału pierwszej instancji, które należy podać w przeciągu dni trzech do sądu powiatowego.

Prawo przyznane w § 362 trybunałowi kasacyjnemu nie służy mu w sprawach o przekroczenia.

§ 481. Przeciw orzeczeniom sędziów powiatowych, o ile nie podlegają odwołaniu, służy osobom interesowanym środek prawny zażalenia do trybunału pierwszej instancji w przeciągu trzech dni.

V. Wykonanie kary.

§ 482. Kary na wolności należy wykonywać w zasadzie w tym sądzie powiatowym, który wydał orzeczenie w pierwszej instancji. Jeżeli kara ma być wykonana w sądzie innym, należy stosować przepisy § 406. Jeżeli sąd powiatowy, w którym kara ma być wykonana, należy do okręgu tego samego trybunału pierwszej instancji, co sąd orzekający, a przelożeni tych sądów nie mogą się zgodzić co do miejsca wykonania kary, rozstrzyga przelożony trybunał pierwszej instancji. (N. 1920).

Jeżeli prośbę o złagodzenie lub darowanie kary (§§ 410 i 411), jeszcze przed jej rozpoczęciem wniesiono, a pro-

śba opiera się na takich uwzględnienia godnych okolicznościach, które dopiero po zapadnięciu wyroku na jaw wyszły, wówczas wstrzymać można wykonanie kary, o ileby inaczej cel prośby zupełnie lub w części był udaremniony.

XXVII. ROZDZIAŁ.

O postępowaniu karnem. w sprawach drukowych.

§ 483. Wszystkie przepisy niniejszej ustawy o postępowaniu karnem stosują się także i do postępowania w sprawach karnych drukowych, o ile w następujących paragrafach nie postanowiono czego odmiennego.

§ 484. Orzecznictwo karne w sprawach drukowych należy wyłącznie do sądów. Do rozprawy i orzekania powołane są sądy powiatowe, jeżeli chodzi o przekroczenia, sądy przysięgłych zaś, gdy chodzi o zbrodnie i występki, popełnione treścią pisma drukowego.

§ 485. Właściwym jest trybunał pierwszej instancji, w którego okręgu popełniono zbrodnię lub występki i sąd powiatowy, znajdujący się w siedzibie trybunału pierwszej instancji, w którego okręgu popełniono przekroczenie; gdyby zaś tam było więcej sądów powiatowych, ten, któremu szczególnem rozporządzeniem poruczono w ogóle wymiar sprawiedliwości karnej.

§ 486. Jeżeli czyn karygodny popełniono treścią pisma drukowego, a miejsce druku jest wiadome i znajduje się w obszarze, w którym obowiązuje niniejsza ustawa o postępowaniu karnem, wówczas zawsze miejsce druku należy uważać za miejsce czynu; jeżeli zaś miejsce to jest niewiadome, albo jeżeli znajduje się poza owym obszarem, wówczas miejsce rozszerzania w tymże obszarze należy uważać za miejsce czynu.

Jeżeli w ostatnim wypadku jest kilka sądów do tego

samego śledztwa właściwych, rozstrzyga między nimi wyprzedzenie.

487. Pisma drukowe, wydane lub rozszerzane wbrew przepisom ustawy drukowej, albo które z powodu ich treści ścigać należy w interesie publicznym, może władza bezpieczeństwa skonfiskować bądź bezpośrednio, bądź na polecenie prokuratora.

We wszystkich innych przypadkach tylko sąd zarządzić może konfiskatę wskutek skargi i uczynionego w niej wniosku oskarżyciela prywatnego.

Przeciw zarządzeniu tymczasowej konfiskaty, żadne osobne zażalenie nie jest dopuszczalne.

O konfiskacie dokonanej bezpośrednio przez władzę bezpieczeństwa lub na polecenie prokuratora, należy załączając jeden egzemplarz pisma drukowego, donieść w przeciągu dwudziestu czterech godzin prokuratorowi tego miejsca, gdzie sąd powołany do orzecznictwa karnego ma swoją siedzibę.

§ 488. Jeżeli prokurator zarządził konfiskatę pisma drukowego, wówczas w przeciągu trzech dni od chwili kiedy mu doniesiono o wykonaniu konfiskaty, powinien wnieść do trybunału pierwszej instancji a względnie do sądu powiatowego (§ 485) żądanie, aby konfiskatę zatwierdzono.

W tych przypadkach, w których władza bezpieczeństwa bezpośrednio zarządza konfiskatę, prokurator powinien w trzech dniach od dnia otrzymania doniesienia albo wezwać władzę bezpieczeństwa o uchylenie konfiskaty albo żądać jej zatwierdzenia jak w wypadku poprzedzającym.

§ 489. Sąd ma orzec w trzech dniach zatwierdzenie lub uchylenie konfiskaty. Jeżeli zatwierdzenie nie nastąpi w ośmiu dniach po wykonaniu konfiskaty, a nie jest w toku zażalenie wniesione przez prokuratora przeciw odmówieniu zatwierdzenia, wówczas konfiskata gaśnie a władza bezpieczeństwa na żądanie strony obowiązana jest zarządzić natychmiastowe jej uchylenie.

Konfiskata zatwierdzona pozostaje w swej mocy (§ 490) aż do ostatecznego orzeczenia w sprawie głównej.

Nieprzestrzeganie przepisów § 488 albo uchylenie konfiskaty nie przeszkadza jednak dalszemu ściganiu karnosądowemu.

§ 490. W przeciągu dni ośmiu po zatwierdzeniu konfiskaty, obowiązany jest prokurator, o ile to już przedtem nie nastąpiło, albo uczynić wnioski na przeprowadzenie sądowego śledztwa wstępnego albo wnieść akt oskarżenia (§ 91), gdyż w przeciwnym razie konfiskata gaśnie i na żądanie strony ma być uchylona.

§ 491. W razie, gdyby konfiskata przez władzę bezpieczeństwa bezpośrednio lub na wezwanie prokuratora skuteczniona zgasła lub uchylona została, poszkodowanemu tą konfiskatą należy się z kasy państwowej wynagrodzenie dowiedzionej szkody; jednak w wypadku wyraźnego uchylenia tylko wtedy, jeżeli orzeczono, że konfiskata nie da się usprawiedliwić ani treścią pisma drukowego, ani też nieprzestrzeganiem przepisów zawartych w ustawie drukowej. To roszczenie odszkodowania wykazać należy w sądzie pod rygorem utraty w przeciągu następnych dni czterdziestu.

Sąd wysłuchawszy poprzednio prokuratora ma o tem orzec z zastrzeżeniem zażalenia, które wniesione być ma w przeciągu dni ośmiu.

Nowela do ust. prasowej z 9. lipca 1894 Nr. 161 dpp. rozszerzyła ten przepis następująco: We wszystkich wypadkach, w których konfiskata, nawet jeżeli wykonanie jej sądownie zatwierdzono (§ 488 p. k.) zostanie ostatecznie czy to wskutek przeprowadzonego oskarżenia, czy też w postępowaniu obiektywnem (§ 493 p. k.) wskutek rozprawy opozycyjnej prawomocnie uznana za nieusprawiedliwioną, należy temu, kto przez tę konfiskatę poniósł szkodę, zapłacić przy zastosowaniu obu ostatnich ustępów § 491 p. k. wynagrodzenie wykazanej szkody z kasy państwowej.

§ 492. Jeżeli uznano, że treść pisma drukowego sta-

nowi wprawdzie istotę czynu karygodnego, a jednak orzeczono zaniechanie śledztwa wstępnego lub uwolnienie oskarżonego, sąd mimo to zarządzić powinien stosownie do ustaw całkowite lub częściowe zniszczenie pisma drukowego, które uznał za karygodne i wydać zakaz dalszego rozpowszechniania.

§ 493. Chociażby prokurator nie wnosił oskarżenia przeciw pewnej osobie, może żądać w interesie ogółu, ażeby sąd orzekł, czy treść pisma drukowego stanowi czyn karygodny i aby w tym przypadku wydał zakaz dalszego rozpowszechniania pisma drukowego. O tem orzeka trybunał pierwszej instancji, a jeżeli chodzi o przekroczenie, właściwy sąd powiatowy, po wysłuchaniu prokuratora na posiedzeniu niejawnem, nie uprzedzając takim orzeczeniem postępowania karnego, jakiego później przeciw pewnej osobie mogło być wdrożone.

Przeciw orzeczeniu sądu, które w razie wydania zakazu w siedzibie sądu ma być publicznie wywieszane i ogłoszone przez dziennik urzędowy, może każdy interesowany, w przeciągu ośmiu dni po ogłoszeniu wnieść opozycję, którą sąd rozstrzygnie na posiedzeniu jawnem po wysłuchaniu prokuratora i strony, która opozycję wnosi.

§ 494. Zażalenie przeciw rozstrzygnięciom zapadającym w myśl §§ 487, 489, 491 i 493, idzie według tego, czy rozstrzygnięcia te zapadły w sądach powiatowych, czy też w trybunałach pierwszej instancji, w pierwszym przypadku do trybunału pierwszej instancji, w drugim do trybunału drugiej instancji. Dalszej drogi prawnej nie ma.

Art. 2. now. z 16. 7. 1920. Postanowienia ustaw, według których osądy są dopuszczalne także w innych przypadkach prócz wymienionych w § 460 ustawy o postępowaniu karnem, pozostają niezmienione; przy wszystkich osądach stosuje się jednak najwyższy wymiar kary dopuszczalnej i postępowanie do przepisów niniejszej ustawy.

Również pozostają niezmienione postanowienia ustaw, według których odwołania od orzeczenia o karze są dopuszczalne także w innych przypadkach prócz wymienionych w § 283 ustawy o postępowaniu karnem.

Ustawa z dnia 23. maja 1873, Nr. 120 Dpp. O czasowem zawieszeniu sądów przysięgłych.

§ 1. Działalność sądów przysięgłych co do wszystkich przekazanych im przestępstw albo szczególnych tychże gatunków może być czasowo zawieszona, a to najdłużej na rok jeden w pewnym okręgu, jeżeli tam pojawiły się fakty, które wskazują potrzebę tego kroku w celu zapewnienia bezstronnego i niezawisłego wymiaru sprawiedliwości.

Zawieszenie następuje w każdym szczególnym przypadku po wysłuchaniu trybunału najwyższego, w drodze rozporządzenia całego ministerstwa i pod jego odpowiedzialnością.

Rząd jest obowiązany to rozporządzenie z wyluszczeniem powodów przedłożyć natychmiast obu izbom sejmu jeśli jest zebrany, w przeciwnym razie bezpośrednio po jego zebraniu się i powinien bezzwłocznie znieść je, skoro tylko jedna z izb sejmu tego zażąda.

Jeżeli w pewnym okręgu działalność sądów przysięgłych została zawieszoną w drodze rozporządzenia, zawieszenie to nie może tam być w drodze rozporządzenia ani przedłużone ani też przed najbliższem ponownem otwarciem posiedzeń sejmu ponowione.

§ 2. Tak zawieszenie działalności sądów przysięgłych jak ustanie tegoż, należy ogłosić w dzienniku ustaw państwa.

§ 3. Zarządzenie wspomniane w § 1, ma ten skutek, że rozprawa główna co do przestępstw stanowiących jej przedmiot, tudzież środki prawne, przeciw wyrokom co do nich zapadłym, stosują się do przepisów, które obowiązują co do zbrodni, nie należących przed sądy przysięgłych.

Jeżeli chodzi o zbrodnię, zagrożoną karą śmierci lub karą więzienia powyżej lat 5 — rozprawa główna odbywa się przed 4 sędziami, z których jeden przewodniczy; w razie równości głosów rozstrzyga zapatrywanie, korzystniejsze dla oskarżonego. (N. 1920).

§ 4. Do spraw karnych, co do których w dniu ogłoszenia rozporządzenia w § 1 wspomnianego, rozprawa główna przed sądem przysięgłych się już odbyła albo przynajmniej się rozpoczęła, stosuje się przepis § 3 tylko o tyle, o ile ma nastąpić powtórzenie rozprawy głównej. Procesy karne, w których w dniu uchylenia zawieszenia sądów przysięgłych rozprawa główna w pierwszej instancji się już odbyła albo przynajmniej rozpoczęła, należy ukończyć w sposób w § 3 podany.

**Ustawa z 21. października 1919. Nr. 87.
dz. u. p. poz. 473. d.z.p.**

O postępowaniu uproszczonem w sprawach o zbrodnie i występki na ziemiach b. zaboru austriackiego.

Art. 1. Z powodu wszystkich zbrodni i występków nie należących do orzecznictwa sądów przysięgłych, Prokurator Sądu Okręgowego może zamiast wnosić akt oskarżenia, postawić wniosek o ukaranie w postępowaniu uproszczonem, jeżeli według zachodzących okoliczności można przyjąć, że pomijając kary dodatkowe, nie wypadnie wymierzyć kary surowszej, jak grzywnę lub karę na wolności najwyżej przez jeden rok i to bądź samą, bądź w połączeniu z grzywną.

W postępowaniu uproszczonem przeprowadza rozprawę główną i rozstrzyga jeden sędzia.

O ile niniejsza ustawa nie zawiera odmiennych przepisów, obowiązują w postępowaniu uproszczonem przepisy ustawy o postępowaniu karnem.

Oskarżyciel prywatny nie ma prawa stawiać wnio-

sku, aby wdrożono postępowanie uproszczone. W przypadkach objęcia ścigania przez stronę cywilną (par. 48 pk.) postępowanie uproszczone nie ma zastosowania.

Art. 2. Wniosek (art. 1.) winien obejmować oprócz dat, wymienionych w punktach 1—4 par. 207 pk. także przytoczenie środków dowodowych, których prokurator chce użyć. Wniosku nie potrzeba uzasadniać. Równocześnie można postawić wniosek, aby aresztowano obwinionego.

Wnioski powyższe należy w tylu egzemplarzach, ilu potrzeba w myśl ustępu ostatniego par. 207 pk., postawić u sędziego orzekającego, a zarazem zawiadomić o wniosku sędziego, u którego sprawa poprzednio zawisła.

Art. 3. Jeżeli sędzia orzekający ma wątpliwości co do aresztowania obwinionego, co do właściwości sądu lub co do dopuszczalności postępowania uproszczonego, albo jeżeli mniema, że wniosek ma jakąś wadę formalną, że czyn zarzucony obwinionemu nie podlega sądom, że ściganie jest wykluczone z powodu przedawnienia, ułaskawienia (par. 2 pk.), lub z innej przyczyny prawa procesowego, albo, że zachodzi brak żądania wymaganego przez ustawę do ścigania, lub też niema wymaganego przez ustawę zezwolenia osoby do tego uprawnionej, wreszcie jeżeli obwiniony żali się na aresztowanie, należy zasięgnąć rozstrzygnięcia Izby Radnej.

Art. 4. Jeżeli Izba Radna zadecyduje, że sąd wymieniony we wniosku jest niewłaściwy, odstąpi sprawę sądowi właściwemu.

Jeżeli wniosek odrzucono tymczasowo z powodu wady formalnej, albo jeżeli uznano postępowanie uproszczone za niedopuszczalne, prokurator powinien postawić wnioski, potrzebne do wdrożenia lub dalszego prowadzenia postępowania.

Jeżeli Izba Radna uważa ściganie czynu za niedopuszczalne z jednej z przyczyn, wymienionych w art. 3, zastanawia postępowanie.

Od rozstrzygnięć Izby Radnej o aresztowaniu przysługuje obu stronom, od rozstrzygnięcia zastanawiającego postępowanie, przysługuje prokuratorowi zażalenie do Trybunału drugiej instancji (par. 114. pk.)

Uchwały Izby Radnej, ani uchwały Trybunału drugiej instancji, któremi uznano sąd za właściwy, czyn za podlegający ściganiu lub postępowanie uproszczone za dopuszczalne nie wiążą sądu orzekającego.

Art. 5. Jeżeli wnioski prokuratora nie budzą wątpliwości, albo jeżeli decyzja Izby Radnej lub Trybunału drugiej instancji usunęła podniesione wątpliwości, sędzia orzekający zarządza rozprawę.

Art. 6. Pod względem przygotowań do rozprawy głównej, samej rozprawy głównej i wyroku obowiązują analogiczne postanowienia rozdziałów XVII i XVIII, (par. 220-279 pk.), z następującymi zmianami i uzupełnieniami:

1) Sędzia orzekający może polecić obwinionemu, aby ustanowił sobie obrońcę i wymienił jego nazwisko w zakreślonym terminie. Sędzia musi wydać takie polecenie, jeżeli obwiniony niema jeszcze 18 lat. Jeżeli obwiniony nie zastosuje się do tego polecenia, ustanowi mu sędzia obrońcę z urzędu i to pod nieważnością, o ile obwiniony nie ma jeszcze 18 lat (par. 281. 1. 3. pk.) Ustanowienie to odnosi się do całego postępowania.

2) Wezwanie oskarżonego winno oprócz treści przepisanej w par. 221. pk. i dołączonego odpisu wniosku o ukaranie w postępowaniu uproszczonym (art. 2.) zawierać polecenie, aby dostarczył do rozprawy środków dowodowych, służących do jego obrony, lub doniósł o nich sądowi w porę tak, aby można było skorzystać z nich na rozprawie głównej. W wezwaniu tem może być umieszczone polecenie, aby oskarżony ustanowił sobie obrońcę, W po

stępowaniu uproszczonem nie potrzeba udzielać przeciwnikowi spisu świadków i znawców, którzy mają być dodatkowo wezwani (par. 222. pk.)

3) Postanowienie par. 224. pk., mogą być stosowane tylko wtedy, jeżeli chodzi o dochodzenia, których nie można przeprowadzić na rozprawie głównej.

4) Przełożony Trybunału pierwszej instancji może na wniosek prokuratora lub za jego zgodą zarządzić, iż rozprawa główna odbędzie się w siedzibie Sądu powiatowego, jeżeli to przyczyni się do przyspieszenia, albo ułatwienia rozpatrzenia sprawy lub do oszczędzenia kosztów, może nadto na wniosek prokuratora zlecić przeprowadzenie rozprawy i wydanie rozstrzygnięcia także jednemu z sędziów tego Sądu powiatowego, który w myśl par. 51—56. pk. jest miejscowo właściwy.

W tym ostatnim wypadku może prokurator zlecić pełnienie obowiązków oskarżyciela funkcjonariuszowi prokuratorskiemu przy sądzie powiatowym. (Now. z 1923).

Przeciw powyższym postanowieniom Przełożonego Trybunału pierwszej instancji niema środka prawnego.

5) Jeżeli nie przeprowadzono, ani śledztwa wstępnego, ani sądowych dochodzeń przygotowawczych, należy na żądanie oskarżonego wykluczyć jawność rozprawy głównej.

6) Sędzia orzekający ma prawa i obowiązki przewodniczącego i trybunału.

7) Zamiast aktu oskarżenia należy odczytać wniosek o ukaranie w postępowaniu uproszczonem.

8) Pomijając kary dodatkowe sędzia nie może pod niewłaściwością (par. 281. l. 11. pk.) wymierzyć kary surowszej, jak grzywnę lub karę na wolności najwyżej przez jeden rok, i to bądź samą bądź w połączeniu z grzywną.

Jeżeli uważa za odpowiednią karę surowszą, przerwie rozprawę. O zmiierzającym do tego wniosku prokuratora rozstrzyga sędzia po wysłuchaniu oskarżonego (obrońcy). Jeżeli rozprawę przerwano, prokurator winien w trzech dniach postawić wnioski względem wdrożenia zwykłego

postępowania w myśl przepisów ustawy (par. 27. p. k.).

9) Także w przypadku, przewidzianym w par. 278 p. k. nie może sędzia orzekający orzec kary surowszej od przytoczonej pod l. 8.

Art. 7. Od wyroków zapadłych w postępowaniu uproszczonem dopuszczalne jest oprócz wypadku przewidzianego w art. 9. tylko odwołanie. O odwołaniu rozstrzyga Trybunał pierwszej instancji.

Co do postępowania i wznowienia obowiązują analogiczne przepisy par. 464—480 p. k., z wyjątkiem ustępu ostatniego par. 470, par. 475, 476 i 478 oraz ustępu drugiego par. 480, tuzież z następującymi zmianami i uzupełnieniami.

1) Z powodu wymiaru kary wolno wnieść odwołanie na niekorzyść oskarżonego tylko wtedy, jeżeli wymierzona kara nie przekracza połowy najniższego ustawowego wymiaru kary.

Prokurator może wnieść odwołanie także z tego powodu, że sędzia nie uwzględnił jego wniosku, aby przerwać rozprawę celem wdrożenia zwykłego postępowania (art. 6. l. 8).

2) Jeżeli uwzględniono odwołanie prokuratora od orzeczenia o karze, nie można mimo to podwyższyć kary ponad granice wymiaru podanego w art. 6 l. 8.

Jeżeli sędzia nie uwzględnił wniosku prokuratora, aby przerwać rozprawę w myśl par. 6 l. 8, a trybunał odwoławczy jest zdania, że wniosek ten należało uwzględnić, może wskutek odwołania prokuratora, wniesionego z powodu nieuwzględnienia powyższego wniosku, uchylić wyrok już na posiedzeniu niejawnem i zarządzić wdrożenie postępowania zwyczajnego.

3) Także prokurator może wnieść odwołanie na korzyść oskarżonego.

4) Za przyczyny nieważności według par. 468 l. 2. pk. należy uważać okoliczności podane w par. 261. pod pk. l. 2-5. Ustęp ostatni par. 281 pk., ma odpowiednie zastoso-

wanie także w postępowaniu uproszczonem.

5) Jeżeli oskarżony jest aresztowany, należy go doprowadzić do rozprawy (par. 239. pk.).

6) Jeżeli przy rozprawie nad odwołaniem przesłuchuje się nowych świadków lub znawców, należy przesłuchać także tych świadków i znawców, na zeznaniach których opiera się wyrok pierwszej instancji, o ile oskarżony lub prokurator tego żądają albo sąd odwoławczy uzna to za potrzebne.

7) Sąd odwoławczy powinien także wtedy, gdy uchyla wyrok dla jednej z przyczyn wymienionych w punktach 1. i 2. par. 468 i w punktach 6. i 7. 281. pk. orzec w sprawie samej bądź zaraz, bądź na późniejszym posiedzeniu w razie potrzeby po powtórzeniu rozprawy przeprowadzonej w pierwszej instancji i poprawieniu wadliwej czynności procesowej, chyba, że sąd odwoławczy uzna się niewłaściwym lub, że sędzia pierwszej instancji orzekł o czynie, którego osądzenie należy do sądu przysięgłych.

W pierwszym wypadku należy odstąpić sprawę sądowi właściwemu, a w drugim postarać się o wdrożenie przepisanego w ustawie postępowania.

8) O dopuszczeniu wznowienia postępowania, decyduje sędzia orzekający przy trybunale pierwszej instancji, w którym lub w którego okręgu postępowanie było prowadzone.

Termin do wniesienia zażalenia przeciw odmówieniu wznowienia wynosi 8 dni.

Art 8. Do sędziego orzekającego należy także powzięcie wszystkich innych decyzji poza rozprawą główną, do których zresztą powołany jest Trybunał lub Izba Radna. O ile tok instancji nie jest wyraźnie wzbroniony, przysługuje interesowanym od takich uchwał tudzież od zarządzenia lub uchylenia aresztu i od oznaczenia sumy zabezpieczenia, zażalenie do Trybunału pierwszej instancji. Należy je wnieść w trzech dniach, o ile nie przepisano czego innego, zażalenie ma wskutek zawieszający, o ile skutek taki mi-

łoby także względem Trybunału lub Izby Radnej (par. 197 pk). Od decyzji trybunału pierwszej instancji niema już dalszego środka prawnego.

Art. 9. Przepisy par. 427. i 428 pk. należy stosować analogicznie także w postępowaniu uproszczonem z tą zmianą, że o sprzecznie rozstrzyga trybunał pierwszej instancji po wysłuchaniu prokuratora.

Art. 10. Przed upływem każdego roku wyznacza prezes sądu okręgowego na rok następny tych sędziów trybunału i sędziów przy sądach powiatowych, którzy mają orzekać w postępowaniu uproszczonem.

Ustawa z dnia 21. marca 1918 *o odszkodowaniu osób, niesprawiedliwie zasądzonych.*

§ 1. Kto został prawomocnie zasądzony przez cywilny sąd karny za czyn karygodny, podlegający ściganiu wedle procedury karnej, może żądać od państwa w takim przypadku, jeżeli po wznowieniu postępowania karnego postępowanie zaniechano lub oskarżenie stanowczo oddalono, dalej, jeżeli później został uwolniony lub zasądzony na niższą karę wedle łagodniejszej ustawy karnej, stosownego odszkodowania za uszczerbek doznany w prawach majątkowych wskutek nieusprawiedliwionego zasądzenia.

Roszczenie jest niedopuszczalne, jeżeli zasądzony różmyślnie spowodował nieusprawiedliwione zasądzenie, albo jeżeli z rażącego niedbalstwa nie wniósł sprzeciwu od wyroku, wydanego w jego nieobecności.

Rozstrzygnięcie, uzasadniające roszczenie (ustęp 1.), należy doręczyć zasądzonemu do rąk własnych. Zasądzonemu należy zarazem pouczyć o postanowieniach §§ 3. i 4.

§ 2. Roszczenie o odszkodowanie nie może być dotknięte egzekucją ani środkami zabezpieczającymi z wyjątkiem na rzecz wierzytelności o świadczenie utrzymania z ustawy. O ile są wykluczone kroki egzekucyjne i środki zabezpieczające, niema także prawnej skuteczności wszelkie rozporządzenie samej osoby uprawnionej do podnoszenia

roszczenia zapomocą cesji, przekazania, oddania w zastaw lub innej czynności prawnej.

Roszczenie, podniesione według przepisów tej ustawy przechodzi na dziedziców, o ile Minister sprawiedliwości je uznał lub o ile wniesiono już skargę.

Poza tym przypadkiem mogą po śmierci zasądzonego dochodzić roszczenia jego małżonek, dzieci i rodzice tylko o tyle, o ile wskutek nieusprawiedliwionego zasądzenia utracili utrzymanie, które im się należało od zasądzonego.

§ 3. Strona ma najpierw wezwać państwo do dobrowolnego uznania roszczeń. Wezwanie należy pod grozą utraty roszczenia skierować do Ministra sprawiedliwości w 3 miesiącach po doręczeniu rozstrzygnięcia, uzasadniającego roszczenie i opatrzonego pouczeniem w myśl § 1., ustęp 3. Jeżeli strona nie otrzyma do trzech miesięcy oświadczenia na jej żądanie, albo jeżeli odmówiono odszkodowania w całości lub w części, to może ona dochodzić nieuznanego roszczenia przeciw państwu w drodze skargi.

§ 4. Roszczenie o odszkodowanie przedawnia się w trzech miesiącach od dnia, w którym doręczono stronie do rąk własnych odmowne oświadczenie Ministra sprawiedliwości, lub w którym ubiega trzecziesięczny termin do oświadczenia (§ 3.).

§ 5. Do rozstrzygania o skardze właściwym jest sąd krajowy wyższy, przełożony sądu, który ostatnio orzekał w pierwszej instancji. Skargę, wniesioną do niewłaściwego sądu krajowego wyższego, należy z urzędu odstąpić właściwemu sądowi.

Sąd krajowy wyższy rozstrzyga w senacie składającym się z przewodniczącego i dwóch członków.

§ 6. Do postępowania stosują się postanowienia procedury cywilnej z tą zmianą, że dla postępowania przed sądem krajowym wyższym obowiązują przepisy części drugiej, a dla postępowania odwoławczego przed sądem naj-

wyższym przepisy pierwszego rozdziału części czwartej procedury cywilnej.

§ 7. Rozprawy w sprawach, unormowanych niniejszą ustawą i wszelkie podania i rozstrzygnięcia, odnoszące się do takich spraw, są wolne od należytości i porta.

§ 8. §§ 1. do 7. należy stosować ze zmianami, podanymi w drugim ustępie, także do osób cywilnych, zasądzonych niesprawiedliwie przez sąd wojskowy, jeżeli ich poddanie pod wojskowe sądownictwo karne opiera się na rozporządzeniu całego Ministerstwa, wydanem na zasadzie § 14. wojskowej procedury karnej dla obrony krajowej lub na rozporządzeniach cesarskich z dnia 25. lipca 1914, Dz. u. p. Nr. 156, i z dnia 4. listopada 1914, Dz. u. p. Nr. 307, lub na postanowieniu ustawowem, które poddaje osoby cywilne z powodu zastanowienia działalności cywilnych sądów karnych pod wojskowe sądownictwo karne.

Wezwanie o dobrowolne uznanie należy skierować do Ministra obrony krajowej. Do rozstrzygania o skardze właściwym jest sąd krajowy wyższy, w którego okręgu zasądzony lub w przypadkach § 2, ustęp 2. i 3, uprawniony do podnoszenia roszczenia ma w chwili wniesienia skargi swoje zwyczajne miejsce zamieszkania lub stałe miejsce pobytu.

Ustawa z d. 18. 8. 1918 Nr. 318 dpp.

o odszkodowaniu za areszt śledczy.

§ 1. Kto z powodu podejrzenia o karygodny czyn mający być ściganym w myśl procedury karnej, został przez jakiś sąd uwięziony, może, jeżeli następnie odnośnie do tego czynu został uwolniony od oskarżenia albo w inny sposób wyjęty z pod ścigania, żądać od państwa stosownego odszkodowania za poniesione przez areszt majątkowe straty. Jeżeli sądowy areszt poprzedziło tymczasowe przytrzymanie przez władzę bezpieczeństwa albo jeżeli tymcza-

sowe przytrzymanie przedłużono ponad ustawowo dozwolony czas trwania, należy je odnośnie do roszczenia odszkodowanego traktować na równi z aresztem sądowym.

Roszczenie jest niedopuszczalne, jeżeli zachodziło przeciw aresztowanemu podejrzenie dostatecznie uzasadniające ściganie i areszt, które następnie zostało pozbawione mocy. Roszczenie jest dalej niedopuszczalne, jeżeli aresztowany umyślnie areszt spowodował albo przez grube niedbalstwo zawinił; ale i w tych wypadkach należy się odszkodowanie, o ile areszt nieprawnie przedłużono. Spóźnienie środka prawnego nie oznacza niedbałości.

Roszczenie może być całkowicie lub częściowo wykluczone, jeżeli czyn aresztowanego jedynie z tego powodu pozostał bezkarnym, ponieważ popełniono go w stanie niepoczytalności (§ 2 lit a, b i c u. k.), jeżeli była czynnością przygotowawczą do jakiejś zbrodni albo zawierała grubą nieuczciwość lub nieobyczajność albo szczególną złośliwość albo jeżeli przeciw aresztowanemu podczas trwania aresztu z powodu jakiegoś innego czynu karygodnego wdrożono postępowanie na podstawie jakiegoś podejrzenia, któreby areszt dostatecznie uzasadniało i następnie nie zostało pozbawione siły.

Roszczenie może być też wykluczone, jeżeli aresztowany w czasie aresztowania stał pod dozorem policyjnym.

§ 2. Roszczenie odszkodowawcze nie może być dotknięte środkami egzekucyjnymi albo zabezpieczającymi, chyba na rzecz roszczenia o świadczenie ustawowego utrzymania. O ile środki egzekucyjne i zabezpieczające są wykluczone, o tyle jest każde rozporządzenie osoby uprawnionej do roszczenia nawet w drodze cesji, przekazu, zastawienia albo innego aktu prawnego bez prawnego skutku.

Roszczenie podniesione według przepisów niniejszej ustawy przechodzi na dziedziców, skoro tylko minister sprawiedliwości został wezwany (§ 4. ust. 1.) przez osobę upra-

wnioną do roszczenia o uznanie żądanej kwoty odszkodowawczej.

Poza tym przypadkiem mogą po śmierci aresztowanego jego małżonek, dzieci i rodzice wystąpić z roszczeniem tylko o tyle, o ile przez nieuzasadnione aresztowanie ubyło im utrzymania, które aresztowany był im dłużny.

§ 3. O obowiązku państwa do odszkodowania orzeka w razie wyroku uwalniającego sąd natychmiast uchwałą, której nie należy ogłaszać lecz doręczyć uwolnionemu po prawomocności wyroku. Przepis ten należy odpowiednio zastosować, jeżeli aresztowany uchwałą sądu został wyjęty z pod ścigania; w postępowaniu przed trybunałem rozstrzyga następnie izba radna. W wszystkich innych wypadkach należy o uwolnieniu z aresztu donieść natychmiast sądowi powiatowemu, w którego okręgu aresztowany na ostatku był w areszcie. Ten zaś ma po przesłuchaniu aresztowanego powziąć uchwałę o obowiązku odszkodowawczym państwa.

Uchwałę należy doręczyć uwolnionemu do rąk własnych. Jeżeli ona opiewa na obowiązek odszkodowawczy państwa, należy aresztowanego pouczyć równocześnie o postanowieniach § 4 i 5.

Przeciw uchwale przysługuje prokuratorowi i aresztowanemu zażalenie. Należy je wnieść w przeciągu 14 dni.

Prawomocna uchwała jest wiążącą dla dalszego postępowania.

§ 4. Strona ma naprzód wezwać państwo do dobrowolnego uznania żądanej przez nią kwoty odszkodowawczej. Wezwanie należy wystosować w przeciągu 3 miesięcy od doręczenia uchwały uzasadniającej roszczenie i zaopatrzonej w pouczenie (§ 3 ust. 2) do ministra sprawiedliwości.

Jeżeli strona nie otrzyma w przeciągu 3 miesięcy oświadczenia ministra albo jeżeli roszczonej kwoty odszkodowawczej jej w zupełności lub w części odmówiono, można żądać jej drogą skargi przeciw państwu.

§ 5. Roszczenie odszkodowawcze przedawnia się

w 3 miesiącach od dnia doręczenia stronie do rąk własnych odmownego oświadczenia ministra lub upływu trzymiesięcznego terminu dla oświadczenia się.

§ 6. Do rozstrzygnięcia skargi jest właściwym bez względu na wysokość roszczenia trybunał pierwszej instancji. Miejscowa właściwość stosuje się według wyboru powoda według jego miejsca zamieszkania albo stałego pobytu w czasie skargi albo według siedziby sądu, który orzekł o obowiązku odszkodowawczym państwa (§ 3. ust. 1.) Jeżeli skargę podano w niewłaściwym sądzie, należy ją z urzędu odstąpić właściwemu sądowi. W tym wypadku przerywa się przedawnienie z dniem wniesienia skargi w niewłaściwym sądzie.

§ 7. Rozprawy w sprawach unormowanych tą ustawą i wszystkie do takiej sprawy odnoszące się podania i rozstrzygnięcia są wolne od należytości i porta.

§ 8. Jeżeli postanowiono wniosek na podjęcie postępowania na niekorzyść uwolnionego lub wyjątego z podścigania, albo jeżeli tegoż nie potrzeba, postępowanie na nowo podjęto albo dalej prowadzono, może minister sprawiedliwości odłożyć oświadczenie się aż do prawomocnego rozstrzygnięcia postępowania albo zarządzić odroczenie zapłaty aż do prawomocnego rozstrzygnięcia. Przed tem rozstrzygnięciem nie można roszczenia podnieść drogą skargi. Nie przedawnia się ono przed upływem 3 miesięcy od prawomocności rozstrzygnięcia. O odroczeniu albo odłożeniu należy stawiającego wniosek zawiadomić.

Jeżeli na podjęcie postępowania zezwolono, albo, o ile tegoż nie potrzeba, rozpisano rozprawę główną, traci uchwała orzekająca o obowiązku państwa swą moc. Jeżeli odszkodowanie już wypłacono, można tego, co zapłacono tylko wtedy zażądać na powrót, jeżeli w nowem postępowaniu nie orzeczono powtórnie o obowiązku państwa do odszkodowania.

§ 9. §§ 1 do 8 należy stosować także do osób cy-

wilnych, które w postępowaniu karnem wojskowym niesłusznie zostały aresztowane, jeżeli ich poddanie pod kompetencję karną wojskową opiera się na rozporządzeniu całego ministerjum, które wydano na podstawie § 14 procedury karnej wojskowej dla obrony krajowej, albo na postanowieniu ustawowem, poddającym osoby cywilne kompetencji karnej wojskowej z powodu nieczynności cywilnych sądów karnych.

W miejsce izby radnej (§ 3, ust. 1) rozstrzyga jednak, jeżeli aresztowanie nastąpiło w postępowaniu karnem wojskowym, kierownik sądu a wezwanie do dobrowolnego uznania żądanej kwoty odszkodowawczej (§ 4, ust. 1) należy skierować do ministra obrony krajowej. To wezwanie ma skutek prawny określony w § 2, ust. 2. W miejsce oświadczeń ministra sprawiedliwości wymienionych w §§ 4, ust. 2, 5 i 8 ust. 1, mają wstąpić oświadczenia ministra obrony krajowej.

ROZPORZĄDZENIE CESARSKIE z 7. 8. 1914 NR. 207. DPP. o odroczeniu i przerwie wykonania kar na wolności.

§ 1. Wykonanie każdej kary na wolności nie przenoszącej 6 miesięcy, którą ma odcierpieć osoba obowiązana według ogłoszenia mobilizacyjnego do służby w wspólnej armii, obronie krajowej lub pospolitem ruszeniu, należy bez osobnej prośby do władzy wojskowej, na czas trwania powołania pod broń albo aż do wcześniejszego wystąpienia skazanego z służby wojskowej odroczyć. Wykonanie kary na wolności już zaczętej, należy na ten sam okres czasu przerwać bez osobnej prośby do władzy wojskowej. Powyższe przepisy nie odnoszą się do skazańców, którzy według rodzaju albo pobudek ich karygodnego czynu albo według ich trybu życia są niebezpieczni dla państwa lub własności.

Odroczenie i przerwę zarządza z urzędu, a mianowicie: w zakładach karnych komisarz domowy w porozumieniu z kierownikiem zakładu; w razie różnicy zdań rozstrzyga prokuratora przy sądzie apelacyjnym; w więzieniach trybunałów prezydent w porozumieniu z prokuratorem; w razie różnicy zdań rozstrzyga trybunał; w więzieniach sądów powiatowych naczelnik sądu powiatowego. Środek prawny przeciw rozstrzygnięciu jest niedopuszczalny.

§ 2. W czasie stanu wojennego można dozwolnić przerwy wykonania kary na wolności nie przenoszącej 6 miesięcy na czas najwyżej trzymiesięczny a) jeżeli nieobecność skazańca w jego interesach lub zarobkowaniu spowodowałyby gospodarczy upadek jego lub jego rodziny albo b) jeżeli siła pracy skazańca jest koniecznie potrzebna dla gospodarstwa narodu.

Powyższy przepis nie odnosi się do skazańców, którzy według jakości lub pobudek ich karygodnego czynu albo według ich trybu życia są niebezpieczni dla państwa albo własności.

Przerwa wykonania może w wypadku ust. 1 lit. a) być zarządzoną na prośbę skazanego a w wypadku ust. 1. lit. b. na prośbę jakiejś publicznej władzy; jeżeli skazaniec nadużywa wolności, należy przerwę odwołać. Do rozstrzygnięcia prośby o przerwę i odwołanie są właściwe organa i władze wymienione w § 1. ust. 4. Środek prawny przeciw rozstrzygnięciom jest niedopuszczalny.

§ 3. Jeżeli przeciw tej samej osobie wydano więcej wyroków rozstrzyga ogólny czas trwania kar.

§ 4. Minister sprawiedliwości jest upoważniony, termin trzymiesięczny oznaczony w § 2 przedłużyć w ogólności albo dla poszczególnego przypadku.

CESARSKIE ROZPORZĄDZENIE Z 16. 6. 1916. I. 183 DPP.

§ 1. Przepisy ces. rozporządzenia z 7. 8. 1914 I. 207 dpp. rozszerza się na kary na wolności, których czas trwania przekracza 6 miesięcy, nie przenosi jednak 2 lat.

USTAWA

z dnia 31 grudnia 1877 Nr. 3 Dz. u. p. z r. 1878, uzupełniająca i zmieniająca postanowienia procedury karnej o zażaleniach nieważności.

§ 1. Trybunał pierwszej instancji, w którym zapowiedziano zażalenie nieważności przeciw wyrokowi, winien je odrzucić:

1) Jeżeli zapowiedzenie nastąpiło za późno, lub jeżeli je wniosła osoba, której prawo zaskarżenia nieważności nie służy, lub która się go zrzekła;

2) Jeżeli w zapowiedzeniu zażalenia nieważności lub w wywodzie nie podano dokładnie i szczegółowo jednej

z przyczyn nieważności w § 281 l. 1—11. względnie w § 344 l. 1—12 przytoczonych, w szczególności jeżeli nie podano dokładnie, lub przynajmniej przez wyraźne wskazanie owej okoliczności faktycznej, która ma stanowić przyczynę nieważności;

3) Jeżeli wymagane pod l. 2 wskazanie nie nastąpiło do protokołu, lub też w podaniu podpisanem przez obrońcę (§ 39 proc.), o ile nie chodzi o zażalenie nieważności wniesione przez prokuratorję państwa.

Jeżeli zachodzi jedynie brak podpisu upoważnionego obrońcy, natenczas należy przedewszystkiem zwrócić podanie celem usunięcia tego braku i ponownego przedłożenia w dniach trzech.

§ 2. Uchwała trybunału pierwszej instancji, o jakiej mowa w § 1, zapada w gronie trzech sędziów, a to w przypadkach wspomnianych w § 1 pod l. 2 i 3 dopiero po wniesieniu wywodu nieważności lub po upływie terminu do wywodu zakreślonego. Przeciw tej uchwale służy zażalenie do Trybunału kasacyjnego, które w dniach trzech po zawiadomieniu o uchwale należy wnieść w trybunale pierwszej instancji, a w dalszych dniach trzech przesać Trybunałowi kasacyjnemu.

Zażalenie to nie ma skutku zawieszającego.

Trybunał kasacyjny orzeka o zażaleniu na posiedzeniu niejawnem, po wysłuchaniu prokuratora jeneralnego.

Jeżeli trybunał kasacyjny zażalenie uwzględni, natenczas w przypadku § 1 l. 1 biegnie termin do wywodu nieważności, o ile go jeszcze nie wniesiono, od dnia zawiadomienia o orzeczeniu Trybunału kasacyjnego, w którym to razie należy żalącemu się równocześnie z tą uchwałą doręczyć także wygotowanie wyroku, jeżeli to dotąd nie nastąpiło; zresztą postąpić należy według § 285 proc. k.

Jeżeli zażalenie to odrzucono a z zażaleniem nieważności połączono odwołanie, natenczas Trybunał kasacyjny, odrzuciwszy zażalenie nieważności, przesyła akta do Try-

bunału drugiej instancji właściwego do rozstrzygnięcia odwołania.

§ 3. Trybunał kasacyjny wtedy tylko ma naradzić się poprzednio nad zażaleniem nieważności, które mu przedłożono w myśl § 285 ust. 2 pr. k. na posiedzeniu niejawnem, po wysłuchaniu prokuratora jeneralnego, jeżeli prokurator jeneralny lub sprawozdawca, przez prezydenta Trybunału kasacyjnego z tegoż grona wyznaczony, czynią wnioszek, aby powzięto którą z uchwał określonych w §§ 4, 5 i 6.

Oprócz tego przypadku wyznacza się termin sądowy do rozprawy jawnej, przestrzegając postanowionego w tej mierze w § 286 pr. k. przepisu, bez potrzeby odnośnej uchwały Trybunału kasacyjnego.

§ 4. Żażalenie nieważności można odrzucić natychmiast na posiedzeniu niejawnem:

1) Jeżeli już Trybunał pierwszej instancji powinien był odrzucić je według § 1 niniejszej ustawy, albo jeżeli zarzuconą przyczynę nieważności już usunęło orzeczenie Trybunału kasacyjnego, w tejże samej sprawie zapadłe;

2) Jeżeli zażalenie nieważności opiera się na przyczynach przytoczonych w § 281 l. 1—8 lub w § 344 l. 1—4 a Trybunał kasacyjny, jednomyślnie mniema, że je bez potrzeby dalszego roztrząsania odrzucić należy jako oczywiście bezzasadne.

Powyższa uchwała może zapaść na posiedzeniu niejawnem także w tym przypadku, jeżeli należy wyznaczyć termin sądowy do rozprawy jawnej z powodu innych przyczyn nieważności lub dlatego, że Trybunał kasacyjny chce sobie zastrzedz wykonanie prawa służącego mu według § 290 ustępu 1 pr. k.

§ 5. Na niejawnym naradzie nad zażaleniem nieważności wniesionem na korzyść oskarżonego, można je o ile prokurator jeneralny na to się zgadza, natychmiast uwzględnić, jeżeli się okazuje, że bez zarządzenia nowej rozprawy głównej obejść się można, orzeczenie zaś Trybunału kasa-

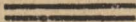
cyjnego w sprawie samej nastąpić jeszcze nie może.

§ 6. Na tej naradzie niejawniej można także zarządzić zasięgnięcie faktycznych wyjaśnień co do twierdzonych uchybień formalnych (§ 282, l. 1—4 pr. k., § 344, l. 1—5 pr. k.).

§ 7. Uchwałę w § 4 wspomnianą może Trybunał kasacyjny wydać także podczas narady nad zażaleniem wniesionem do niego na zasadzie § 2, jeżeli wywód zażalenia nieważności już wniesiono lub termin do tegoż minął.

§ 8. §§ 216, 217 i ustęp 2 § 218 p. k. zostają uchylone; jednakowoż „okoliczność, że trybunał drugiej instancji“, który orzekał o oddaniu pod oskarżenie (§§ 214 i 218 pr.) „nie był właściwym“: można zarzucić w zażaleniu nieważności, wniesionem przeciw wyrokowi ostatecznemu. Jeżeli Trybunał kasacyjny uzna zażalenie to za uzasadnione, zniesie rozprawę główną, odeśle sprawę przed właściwy Sąd pierwszej instancji do ponownej rozprawy i zarządzi potrzebne sprostowanie postępowania“.

§ 9. Trybunał kasacyjny mocen jest w każdym przypadku, w którym na zasadzie niniejszej ustawy odrzuca zażalenie lub zażalenie nieważności, oczywiście swawolnie lub tylko dla przewłoki sprawy wniesione, nałożyć na żalącego się lub według okoliczności na tegoż zastępcę karę pieniężną do 2,000.000 Mp.

1 101899

T R E Ś Ć

Ustawa z dnia 17. XII. 1920 r. dz. u. str. 3 p. 8 w przedmiocie zmiany art. VI. ustawy z dnia 23. maja 1873 r. wprowadzającej procedurę karną.	3
Ustawa z dnia 23. maja 1873 zaprowadzająca ustawę o postępowaniu karnem.	4
Ustawa o postępowaniu karnem.	
Rozdział I. Przepisy ogólne	5
Rozdział 2. O sądach	7
I. Sądy powiatowe	7
II. Trybunały pierwszej instancji	8
III. Sądy przysięgłych	9
IV. Trybunały drugiej instancji	9
V. Trybunał najwyższy jako Trybunał kasacyjny	9
VI. Skład grom sędziowskich i głosowanie tychże	10
VII. Osoby pomocnicze przy sądach	12
VIII. Stosunek sądów karnych do innych władz	12
Rozdział 3. O prokuratorji	13
Rozdział 4. O obwinionym i jego obronie	17
Rozdział 5. O oskarżycielu prywatnym i stronie cywilnej	20
Rozdział 6. O właściwości sądów karnych i łączeniu spraw karnych	24
I. Sądy właściwe w szczególności	24
II. Sądy szczególne	27
III. Prawo delegowania	28
IV. Spory o właściwość sądów	28
V. Czynności urzędowe sądów niewłaściwych	29
Rozdział 7. O wyłączeniu i wykluczeniu osób sądowych tudzież prokuratorów	30
I. Wyłączenie osób sądowych	30
II. Wykluczenie osób sądowych	31
III. Wyłączenie prokuratorów	32
Rozdział 8. O obwieszczeniu postanowień sądowych i zezwoleniu na przeglądanie aktów	33
Rozdział 9. O śledzeniu czynów karygodnych tudzież	34

o dochodzeniach przygotowawczych tyczących się zbrodni i występków	3
Rozdział 10. O śledztwie wstępnem tyczącem się zbrodni i występków w ogólności	3
I. Wytoczenie śledztwa wstępnego i stanowisko sędziego śledczego w śledztwie	3
II. Tok czynności w śledztwie wstępnem	4
III. Zaniechanie albo zakończenie śledztwa wstępnego	4
IV. Środki prawne przeciw postanowieniom sędziego śledczego i Izby Radnej	4
Rozdział 11. O oględzinach i znawcach	4
I. O oględzinach i przybraniu znawców w ogólności	4
II. Postępowanie w śledztwach o zabójstwa i uszkodzenia ciała w szczególności	5
III. Postępowanie w przypadku wątpliwości co do zbrodni umyślnych lub poczytalności	5
IV. Sprawdzanie pisma	5
V. Postępowanie w śledztwach o fałszowanie lub podrabianie publicznych papierów kredytowych tudzież fałszowanie monety	5
VI. Postępowanie w śledztwach o podpalenia	5
VII. Postępowanie w śledztwach o inne uszkodzenia	5
Rozdział 12. O rewizji domu i osoby i o zatrzymaniu przedmiotów	5
I. Rewizja domu i osoby	5
II. Zatrzymanie przedmiotów	5
III. Przetrząsnięcie i zatrzymanie papierów	5
IV. Zatrzymanie i otwieranie listów i innych przesyłek	5
Rozdział 13. O przesłuchaniu świadków	5
Rozdział 14. O wezwaniu, dostawieniu, przytrzymaniu tymczasowem i o areszcie obwinionego	6
I. Wezwanie	6
II. Dostawienie, przytrzymanie tymczasowe i areszt śledczy zwyczajny	6
III. Obchodzenie się z uwięzionymi w czasie śledztwa	7
IV. Zabezpieczenie, uchylenie przytrzymania tymczasowego i aresztu śledczego	7
Rozdział 15. O przesłuchaniu obwinionego	7
Rozdział 16. O oddaniu pod oskarżenie	7
Rozdział 17. O przygotowaniach do rozprawy głównej	8

Rozdział 18. O rozprawie głównej przed trybunałami pierwszej instancji i o środkach prawnych przeciw ich wyrokom	85
I. Jawność rozprawy głównej	85
II. Czynności urzędowe przewodniczącego i Trybunału podczas rozprawy głównej	86
III. Rozpoczęcie rozprawy głównej	86
IV. Przesłuchanie oskarżonego	90
V. Postępowanie dowodowe	91
VI. Wywody stron	94
VII. Wyrok Trybunału	95
VIII. Ogłoszenie i wygotowanie wyroku	99
IX. Sporządzenie protokołu	100
X. Odroczenie rozprawy głównej	101
XI. Zdarzenia wypadkowe	102
XII. Środki prawne przeciw wyrokowi	103
1. Postępowanie w razie wniesienia nieważności	107
2. Postępowanie w razie odwołania	112
Rozdział 19. O sądach przysięgłych	118
I. O sądzie przysięgłych w ogólności	113
II. Tworzenie ławy przysięgłych	115
III. Rozprawa główna przed sądem przysięgłych	118
1. Rozpoczęcie rozprawy głównej i odebranie przysięgi od przysięgłych	118
2. Postępowanie dowodowe	119
3. Zadawanie pytań dla przysięgłych	120
4. Wywody stron i przewodniczącego	122
5. Narada i uchwała przysięgłych	123
6. Orzeczenie przysięgłych	125
7. Dalsze postępowanie i wyrok Trybunału	127
IV. Środki prawne przeciw wyrokom sądów przysięgłych	129
Rozdział 20. O wznowieniu postępow. karnego i o przywróceniu do pierwotnego stanu z powodu upływu terminu	133
I. Wznowienie postępowania	133
II. Przywrócenie do pierwotnego stanu z powodu upływu terminu	139
Rozdział 21. O orzeczeniach i postanowieniach sądu karnego co do roszczeń prywatnych	140
Rozdział 22. O kosztach postępowania karnego	144
Rozdział 23. O wykonaniu wyroku	151

Rozdział 24. O postępowaniu przeciw osobom nieznanym, nieobecny <i>m</i> i zbiegłym	158
I. Postępowanie przeciw osobom nieznanym, nieobecny <i>m</i> lub zbiegłym podczas śledziwa wstęp <i>ne</i> go	158
II. Postępowanie przeciw nieobecny <i>m</i> i zbiegłym po ukończeniu śledziwa wstęp <i>ne</i> go	161
III. Postępowanie zaoczne przeciw nieobecny <i>m</i> i zbiegłym	162
Rozdział 25. O postępowaniu doraznym	164
I. Zarządzenie postępowania doraznego	164
II. Postępowanie przed sądem doraznym	167
Zniesienie postępowania doraznego	170
Rozdział 26. O postępowaniu w sprawach o przekroczenia	171
I. Oskarżenie	171
II. Postępowanie zwyczajne przed sądami powiatowymi	171
III. Postępowanie nakazowe	176
IV. Środki prawne przeciw wyrokom sądów powiatowych	177
V. Wykonanie kary	185
Rozdział 27. O postępowaniu karnem w sprawach drukowych	185

Dodatek.

1. Ustawa z dnia 23. maja 1873 l. 120 dpp. o zawieszeniu sądów przysięgłych	189
2. Ustawa z dnia 21. paźdz. 1919 ex 1920 dz. u. Nr. 87 o uproszczeniu postępowania	190
3. Ustawa z dnia 21. marca 1918 l. 109 dpp. o odszkodowaniu osób niesprawiedliwie zasądzonych	196
4. Ustawa z dnia 18. września 1918 l. 318 dpp. o odszkodowaniu za areszt śledczy	198
5. Rozporządzenie cesarskie z dnia 7. września 1914 l. 207 dpp. o przerwie kary	202
6. Rozporządzenie ces. z dnia 16. czerwca 1916 l. 183 dpp. o przerwie kary	203
7. Ustawa z 31. 12 1877 ex 1872 l. 3 dpp. o zażaleniach nieważności	203

